

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

(आ.व. २०७५/०७६-२०७७/०७८)

रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८, रोल्पा
(साविक जडकोट गा.वि.स.को वडा नं. २ देखि ९ सम्म)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीमा संलग्न संस्थाहरु

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना
काठमाडौं, नेपाल

ASHA Adaptation for
Smallholders in
Hilly Areas

तथा

International Fund for Agricultural Development (IFAD)

कृषि विकासको निम्ती अन्तराष्ट्रिय कोष

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रकृत्यामा सहजीकरण गर्ने संस्था

रूपान्तरण नेपाल

पो.ब.नं. ७३४५, काठमाडौं

फोन नं. ०१-४१५४९४९

नगरपालिका अध्यक्षको मन्तव्य तथा शुभकामना

रोल्पा नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

स.सं. प्रदेश, नेपाल

प.सं.: ३०७२/००६

च.सं.:

मिति: २०७४/१२/१६

शुभकामना

विश्वव्यापि चुनौतीको रूपमा देखा परेको जलवायु परिवर्तन एक निश्चित प्रक्रिया भएतापनि बढ्दो औद्योगिकीकरण, वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग आदि जस्ता मानवीय क्रियाकलापहरूका कारणले गर्दा हरितगृह ग्यासहरूको उत्सर्जनमा बृद्धि भई पृथ्वी तापने क्रम तीव्र भएको तथ्य वैज्ञानिकहरूले गरिसकेका छन्। जलवायु परिवर्तनको असरबाट संसारका धनी-गरीब, विकसित-विकसित सबै मनुष्य र त्यहाँका बासिन्दाहरू प्रभावित हुने भएतापनि प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने नेपाल जस्तो कम विकसित गरीब राष्ट्रका विपन्न समुदायमा अझ धेरै समस्या पार्ने देखिन्छ। जलवायु परिवर्तनको दृष्टिकोणले उच्च संकटासन्न रोल्पा जिल्लामा पर्ने यस रोल्पा नगरपालिकामा पनि देशका अन्य सु-भागहरूमा जस्तै तापक्रम र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको सबैतिर महशूस गरिएको छ। समयमा पानी नपर्ने, गर्मी बढ्ने, जाडोका दिनहरू घट्ने, पानीको मुलहरू सुक्ने, बाढी/पहिरोका घटनाहरू धेरै आउने, वन जंगल तथा खेतबारीमा भिचाहा प्रजातीहरू बढ्ने जस्ता प्रकोपहरूबाट यस नगरपालिकामा पनि अछुतो रहन सकेको छैन। जसले गर्दा जीविकोपार्जनको लागि चाहिने श्रोत तथा पूर्वाधारहरूमा समेत नकारात्मक प्रभावहरू देखिन थालिसकेका छन्।

यसै सन्दर्भमा यस नगरपालिका वडा नं. ८ मा बसोबास गर्ने समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि गर्ने र जलवायु परिवर्तनबाट प्रत्यक्ष प्रभावित समुदाय र घरधुरीहरूको अनुकूलन क्षमताको बृद्धि गरी जलवायु परिवर्तनको असरलाई न्यूनिकरण गर्न नगरपालिकामा रहेका सबै सरोकारवाला, जलवायु परिवर्तनले प्रभावित घरधुरीहरूको प्रत्यक्ष सहभागितामा यस नगरपालिका वडा नं. ८ को सुदृढ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण भएको जानकारी पाउँदा अत्यन्तै खुसी भएको छु।

यस रोल्पा गाउँपालिका वडा नं. ८ को स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको प्रक्रियामा अधिक सहयोग गर्ने वन तथा बातावरण मन्त्रालय अन्तरगतको पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, कार्ययोजना निर्माण प्रक्रियामा सहजीकरण गरी सहयोग गर्ने रुपान्तरण नेपाल र यस प्रक्रियामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले संलग्न सबै संघ संस्था, जन प्रतिनिधिहरू तथा व्यक्तिहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु।

अन्त्यमा, यस नगरपालिका वडा नं. ८ को स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार भई कार्यान्वयन प्रक्रियामा रहेकोमा सम्पूर्ण बासिन्दाहरूलाई बधाई ज्ञापन गर्दै सफल कार्यान्वयनको अग्रिम शुभकामना प्रकट गर्दै यो कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक सहयोगका लागि नगरपालिका सदैव तत्पर रहने जानकारी गराउँछु। धन्यवाद।

पूर्ण के.सी. मुखिया
अध्यक्ष

वडा अध्यक्षको मन्तव्य तथा शुभकामना

रोल्पा नगरपालिका
८ नं. वडा कार्यालय
जंकीट, रोल्पा

५ नं. प्रदेश, नेपाल

प.सं. २०७५/००६

च.सं.

मिति: २०७५/१२/१७

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना सम्बन्धमा

जलवायु परिवर्तनको असर प्रत्यक्ष रूपमा स्थानीय तहमा देखिदै आएको छ। तापक्रम वृद्धि, अतिवृष्टि, अनावृष्टि तथा छण्डवृष्टि, बाढी, पहिरो, कृषि उत्पादनमा झान, रोग किराको प्रकोप जस्ता समस्याहरू स्थानीय रूपमा देखिदै आएका छन्। रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ पनि यस्ता समस्याहरूबाट अछुती रहन सकेको छैन। यस्ता समस्याहरूले जिविकोपार्जनका धोतहरूमा प्रत्यक्ष असर पारेको छ र दैनिक जीवनयापनमा कठिनाई थप्दै आईरहेको छ। यस्ता असरहरूबाट बच्न समुदायले अनुकूलनका पहल धान्न आवश्यक भैसकेको छ।

यसै सन्दर्भमा यस वडामा बसोबास गर्ने स्थानीय समुदायहरूसँग प्रत्यक्ष छलफल र अन्तर्क्रिया गरी जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि गर्दै सडटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरूको पहिचान गर्दै जनबायु परिवर्तनका असर कम गरी जिविकोपार्जनमा सहजता ल्याउन यस अनुकूलन कार्ययोजना तयार पारिएको छ। स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गर्ने क्रम अनुसार शुरुवातमा धरि स्तरीय कार्यक्रममा विभिन्न विधिहरू प्रयोग गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन क्रियाकलापहरूको पहिचान तथा प्राथमिकिकरण गरिएको थियो। प्राथमिकिकरणमा परेका ती कार्ययोजनाहरू वडा स्तरीय सहभागितामूलक पद्धतिबाट बहुसरोकारवालासँगको छलफलबाट अनुमोदन गरिएको छ।

यस रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ को सुदुड स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको प्रक्रियामा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतको पहाडी शाना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना (ASHA), कार्ययोजना निर्माण प्रक्रियामा सहजिकरण गर्ने रूपान्तरण नेपाल र विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकाय, नागरिक समाज र राजनैतिक दलहरू लगायतका निकाय तथा व्यक्तिहरूसँग धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं। यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन प्रक्रियामा समेत सबै सरोकारवाला सहयोगी निकायहरू, संस्थाहरूमा सहयोग तथा सहकार्यको अपेक्षा गर्दछौं।

सन सि. बट्टा
अध्यक्ष

संक्षिप्त शब्दावलीहरू

संक्षिप्त रूप (नेपालीमा)	संक्षिप्त रूप (अंग्रेजीमा)	विस्तृत रूप (नेपालीमा)	विस्तृत रूप (अंग्रेजीमा)
	ASHA ऋशा	पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना	Adaptation for Smallholders in Hilly Areas
	IFAD आइफाइड	कृषि विकासको निम्ती अन्तराष्ट्रिय कोष	International Fund for Agriculture Development
सा.व.	CF	सामुदायिक वन	Community Forest
सा.व.उ.स.	CFUG	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह	Community Forest User Group
जि.स.स.	DCC	जिल्ला समन्वय समिति	District Coordination Committee
	GIS	भौगोलिक सूचना प्रणाली	Geographic Information System
गा.वि.स.	VDC	गाउँ विकास समिति	Village Development Committee
गा.पा.		गाउँपालिका	Rural Municipality
न. पा.		नगरपालिका	Municipality
लापा	LAPA	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	Local Adaptation Plans for Action
नपा	NAPA	राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम	National Adaptation Programme of Action
	LGCDP	स्थानीय सु-शासन तथा समुदाय विकास कार्यक्रम	Local Governance and Community Development Programme
स. ग्रा. ले .	PRA	सहभागितामूलक ग्रामिण लेखाजोखा	Participatory Rural Appraisal
लैससास	GESI	लैंगिक समानता तथा समाजिक समावेशिकरण	Gender Equality and Social Inclusion

शब्दावलीहरू:

1. Weather (मौसम):

पृथ्वीको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भई रहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ। यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिनामा परिवर्तन भईरहन्छ।

2. Climate (जलवायु वा हावापानी):

लामो अवधिको (करिब ३० वर्ष) मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ। सामान्यतया जलवायु स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ। यसका सूचकहरू (Parameters) मौसमको जस्तै हुन्।

3. Climate Change (जलवायु परिवर्तन):

लामो समयको अन्तराल एवं दीर्घकालिन अवधिमा जलवायुका विभिन्न तत्वहरूमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ। पृथ्वीको सन्तुलन खल्वलिने गरी हजारौं वर्ष देखि मानवले महशुस गर्दै भोग्दै र बुझ्दै आएको जलवायुमा हुने फरक तथा बदलावलाई नै जलवायु परिवर्तन भनिन्छ।

4. GHGs (हरित गृह ग्याँस):

Green House Gases-GHGs (हरितगृह ग्याँसहरू): वायुमण्डलमा विश्वव्यापी रूपमा तापक्रम उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तनको लागि जिम्मेवार रहेका ग्याँसहरूलाई हरितगृह ग्याँस भनिन्छ। क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँस अन्तर्गत कार्बनडाईअक्साईड (CO_2), मिथेन (CH_4), नाईट्रस अक्साईड (N_2O), हाईड्रोफ्लोरो कार्बन (HFC), परफ्लोरो कार्बन (Perfloro Carbons (PFC), सल्फर हेक्जाफ्लोराईड (Sulphur Hexafluoride (SF_6)) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरू पर्दछन्। कतारको दोहामा सम्पन्न CoP ले नाइट्रोजन ट्राईफ्लोराईड (NF_3) लाई थप गरेकोले हरितगृह ग्याँसको संख्या ७ पुगेको छ।

5. UNFCCC (जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि):

United Nations Framework Convention on Climate Change (जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि): सन् १९९२ मा ब्राजिलको रियो दि जेनेरियामा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो। विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरूले विश्वमा जलवायु परिवर्तन भइरहेको महशुस गरेर त्यसलाई सम्बोधन गर्न यो महासन्धि पारित गरिएको हो। यसलाई १९९६ देशहरूले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् भने सन् १९९४ देखि यो कार्यान्वयनमा आईरहेको छ। यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा रहेका हरितगृह ग्याँसहरूलाई प्रतिवद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्नु रहेको छ।

6. COP (पक्षधर राष्ट्रहरूको सम्मेलन):

Conference of Parties: पक्ष (सदस्य) राष्ट्रहरूको सम्मेलन भन्नाले UNFCCC का पक्ष देशहरूको सम्मेलनलाई जनाउँछ। यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन प्रत्येक वर्षको अन्ततिर नोभेम्बर डिसेम्बर महिनाहरूमा हुने गर्दछ।

सन् १९९७ मा जापानको क्योटोमा भएको COP 3, सन् २००७ मा इन्डोनेसियाको बालीमा भएको COP 13, सन् २००९ मा डेन्मार्कको कोपेन्हेगनमा भएको COP 15 र फ्रान्सको पेरिसमा सन् २०१५ मा भएको COP 21 सम्मेलनहरू विशेष चर्चामा र महत्वपूर्ण रहे। सन् २०१६ को डिसेम्बरमा पोल्याण्डमा COP 24 अर्थात् चौबिसौं सम्मेलन सम्पन्न भयो जसमा पेरिस सम्झौता सम्बन्धि महत्वपूर्ण निर्णयहरू भएका छन्।

7. IPCC (जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अन्तरसरकारी समूह):

Intergovernmental Panel on Climate Change: जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रमा कार्यरत वैज्ञानिकहरूको अन्तराष्ट्रिय संयन्त्र हो । संसारका विभिन्न राष्ट्रहरूबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी स्वयम्सेवीको रूपमा हजारौं वैज्ञानिकहरू यसमा आवद्ध छन् । यो सन् १९८८ मा स्थापित अन्तरदेशीय समूह अर्थात अन्तरसरकारी नियोग हो जसले मानव श्रृजित जलवायु परिवर्तनका असरहरूबारे मूल्याङ्कन गर्दछ । यसले सन् २००७ मा नोबेल पुरस्कार समेत पाएको थियो । यस Panel बाट प्रकाशित प्रतिवेदन नै आधिकारिक मानिन्छ । यस्तै अति कम विकसित देशहरूले पनि राष्ट्रिय संचार प्रतिवेदन (National Communication Report) प्रकाशित गर्दछन् । नेपालले हालसम्म दोश्रो प्रतिवेदन प्रकाशित गरि सकेको छ ।

8. Adaptation (अनुकूलन):

जलवायु परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरूसँग जुध्न गरिने उपायहरू नै अनुकूलन हो । जस्तो गर्मी ठाँउहरूमा घरमा बढी र ठूला भ्यालहरू बनाउनु, बाढी आउँछ भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु । यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरिने प्रक्रिया हो । मानव सन्दर्भमा अनुकूलन अन्तर्गत परिवर्तित वातावरणमा अनुकूलित हुन सकिने क्रियाकलापहरू पर्दछन् ।

9. Mitigation (न्यूनीकरण):

हरितगृह ग्यास उत्सर्जनमा कटौति गरी वा वायुमण्डलमा भएको अधिक कार्बनलाई अवशोषण सञ्चित क्षमतामा अभिवृद्धि गराई वायुमण्डलमा थप हरितगृह ग्यास थुप्रन रोक्ने कार्यहरूलाई नै उत्सर्जन न्यूनीकरण भन्ने गरिन्छ ।

10. NAPA (राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम):

National Adaptation Programme of Action (राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम): सन् २००१ मा मोरोक्कोको माराकेस शहरमा आयोजना गरिएको पक्षधर राष्ट्रहरूको सातौं सम्मेलन (COP 7) मा भएको सम्झौता अनुरूप अनुकूलनको मसौदा आएको हो । कम विकसित मुलुकहरूले जलवायु परिवर्तनका कारणबाट श्रृजित जोखिमहरू आंकलन गरी तत्कालै गर्नुपर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरू पहिचान गरी प्राथमिकीकरण गरी नापा बनाएको खण्डमा विकसित मुलुकहरूले सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता अनुसार नेपालमा पनि वातावरण मन्त्रालयले सन् २०१० मा यो तयार गरेको छ ।

11. LAPA National Framework (स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना)

Local Adaptation Plans for Actions National Framework: (स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना) NAPA ले पहिचान गरेको कार्यक्रमहरूलाई समुदाय तहसम्म पुऱ्याउनका लागि नेपाल सरकार वातावरण मन्त्रालयले यो राष्ट्रिय संरचना LAPA National Framework तयार गरेको छ । यो वि.सं. २०६८ मा अनुमोदन भई कार्यान्वयनमा आईरहेको छ । यसै संरचना अनुसार तयार गरिएको स्थानिय स्तरको अनुकूलन कार्ययोजनालाई LAPA भनिन्छ ।

12. Gender Equality (लैंगिक समानता)

महिला तथा पुरुषबीच सबै पक्ष र तहहरूमा बराबर अवसर र बराबर लाभ हासिल भएको अवस्थालाई नै लैङ्गिक समानता भनिन्छ ।

13. Gender Integration (लैंगिक समायोजन)

लैङ्गिक समायोजन भन्नाले परियोजनाको निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन चरणहरूमा लैङ्गिक असमानता र भिन्नतालाई पहिचान गरि सम्बोधन गर्ने प्रक्रियालाई बुझाउँछ ।

14. Reproductive Role (पारिवारिक/प्रजनन भूमिका)

यस कार्यअन्तर्गत दुई किसिमका घरायसी कामहरू पर्दछन् । (१) जैविक जस्तै : बच्चा जन्माउने र (२) सामाजिक जस्तै : बच्चाहरूको स्याहार गर्ने, भान्साको काम, बजार जानु, परिवारको स्वास्थ्यको हेरविचार एवं अन्य घरायसी कार्यहरू गर्ने जुन कार्यको मान्यता कम हुन्छ र आमदानी पनि हुदैन । यस्ता काममा बढी श्रम र समय लाग्छ । महिला तथा बालिकाहरूले नै प्राय यस्ता काम गर्ने गर्दछन् ।

15. Vulnerability (सङ्घटासन्नता)

जलवायु परिवर्तनका कारण सिर्जना भएका जोखिम, खतराका प्रतिफल प्रभाव आदिसँग जुध्न सक्ने हैसियत वा क्षमतामा कमी आएको अवस्थालाई सङ्घटासन्नता भनिन्छ ।

16. GIS (भौगोलिक सूचना प्रणाली)

Geographic Information System: (भौगोलिक सूचना प्रणाली): यो प्रणाली यसरी बनाइएको हुन्छ जसबाट भौगोलिक तथ्यांक तथा सूचनालाई लिने (Capture), जम्मा गर्ने (Store), मिलाउने (Manipulate), विश्लेषण गर्ने (Analyze), व्यवस्थापन गर्ने (Manage) र प्रस्तुत गर्ने (Present) गरिन्छ ।

17. Sensitivity (संवेदनशीलता)

जलवायु परिवर्तनको कारणले कुनै पनि प्रणालीलाई सकारात्मक वा नकारात्मक रूपमा पार्ने प्रभावको परिणाम वा अवस्थालाई संवेदनशीलता भनिन्छ ।

18. Adaptive Capacity (अनुकूलन क्षमता)

जलवायु परिवर्तन वा अन्य वातावरणीय समस्याहरूसँग अनुकूलन हुन सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरू, प्रविधिहरूमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरूमा पहुँच, सूचनाहरूको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित वितरणसँग सम्बन्धित हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धित हुन्छ, जस्तै जति बढी राष्ट्र वा समुदाय विकसित हुन्छ अनुकूलन क्षमता पनि उच्च हुन्छ ।

19. Risk (जोखिम)

जलवायु परिवर्तनका कारण हुन सक्ने हानी, नोक्सानी वा प्रकोपको सम्भावना नै जोखिम हो ।

20. Inclusiveness (समावेशी)

कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियामा सरोकारवाला व्यक्तिहरू जस्तै महिला, दलित, विपन्न तथा सिमान्तकृत समुदायको सार्थक सहभागिताको निश्चितता गर्नु समावेशी हो ।

सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकुल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साभा चुनौतिका रुपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपाल सरकारले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०६७, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ एवं स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना २०६८ समेत तयार गरी स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिदै आइरहेको छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतको पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन (ASHA) आयोजनाले स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई योजनाबद्ध रुपले अधि बढाउन स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरी रहेको छ । यसै क्रममा नापाको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरण अनुसार मध्यम संकटासन्न स्तरमा रहेको यस रोल्पा जिल्लाका सरोकारवालाहरुको गोष्ठीबाट छनौट गरिएको यस रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. ८ मा पनि जलवायु परिवर्तनका प्रतिकुल प्रभावहरु देखा पर्न थालिसकेको सन्दर्भमा स्थानीय सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता र ASHA आयोजनाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग तथा रुपान्तरण नेपालको सहजीकरणमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि नेपाल सरकारबाट स्विकृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरुका साथै ASHA आयोजनाद्वारा तयार गरिएका भौगोलिक सूचना प्रविधिमा आधारित उप-जलाधार व्यवस्थापन योजना तर्जुमा (Geographic Information System based Sub-watershed Management Planning) तथा सहभागितामुलक परिदृश्य विकास (Participatory Scenario Development) अवधारणाहरु अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरु समेत अवलम्बन गरिएको छ ।

यस कार्ययोजना तयारीका क्रममा यस वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधीहरु, प्रशासकिय अधिकृत, वडा सचिव, शिक्षकहरु, समाजसेवीहरु, राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधीहरु, गाउँपालिका अन्तर्गत विषयगत शाखाहरुका कर्मचारीहरु, गरिव, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्गहरु समेत का स्थानीय समुदाय तथा अन्य बुद्धिजीविहरुको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता रहेको थियो । तीन वर्षका लागि तयार गरिएको यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा यस वडामा विद्यमान सामाजिक, मानविय, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरु र जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रतिकुल प्रभावहरु/प्रकोपहरुको पहिचान तथा लेखाजोखा गर्दै यस वडा र यहाँका घरधुरीहरुको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मुल्यांकन गरिएको थियो । सोही मुल्यांकनको आधारमा उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना गर्दै प्रभावकारी अनुकूलन कार्यहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी यो कार्ययोजना तयार भएको थियो । यस कार्ययोजनाको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विवरण					
कार्ययोजनाले समेटेको क्षेत्र:	रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८, साविकको जडकोट गा.वि.स. वडा नं. २ देखि ९ सम्म)				
चारकिल्ला:	उत्तर : परिवर्तन गा. पा. वडा नं. १ र २, दक्षिण : माडी गा.पा. वडा नं. ७ पूर्व : रोल्पा न. पा. वार्ड नं. ९, पश्चिम : माडी गा.पा. वार्ड नं. ५				
क्षेत्रफल:	३२६२.६६ हेक्टर				
जनसंख्या (राष्ट्रिय जनगणना, २०६८)	महिला	पुरुष	जम्मा	जम्मा घरधुरी	
	१२३८	१००३	२२४१	५०९ (वडा ८)	
	क्षेत्री	जनजाति (मगर)	दलित	अन्य	जम्मा
	४२.२%	४२.३%	१४.८%	०.७%	२८५३ (साविक गाविस)
घरधुरी सर्वेक्षण (२०७५) (घरधुरी)	२२८	१८४	७८	०	४९०
	४६ %	३८%	१६%	० %	१०० %
प्रमुख पेशा / जीविकोपार्जनको आधार:	यस वडाका बासिन्दाको मुख्य पेशा कृषि हो भने जीविकोपार्जन अर्थात रोजगारीको लागि यहाँका मानिसहरु अन्य क्षेत्रहरु अर्थात देशको अन्य भाग, भारत तथा खाडी मुलुकहरुमा जाने गर्दछन् ।				

विवरण

जलवायु परिवर्तनको प्रभाव तथा असरः

- स्थानीय समुदायले गर्मीका दिनहरू करिब २.५ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रा पनि बढेको महशुस गरेका छन् । त्यस्तै जाडोका दिनहरू करिब १.५ महिनाले घटेको अनुभव गरेका छन् ।
- मनसुनी वर्षाको अवधि १.५ महिनाले घटेको, हिउँदे वर्षा छिटपुट मात्र हुने गरेको, तुसारो पर्ने दिन २ महिनाले घटेको ।
- बाढी र पहिरोको मात्रा तथा बारम्बारता बढेकोले धन जन तथा कृषि तथा वन क्षेत्रको नोक्सानी ।
- जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरूका समयमा पनि हेरफेर भएकोले रोजगारीको लागि बाहिर जाने प्रवृत्ति बढेको ।
- कृषिवाली, पशुपंक्षी तथा मानवमा नयाँ रोगको प्रकोप बढेको ।
- वनमा मिचाहा प्रजातिहरूको प्रकोप बढेको ।
- गुराँस फूलने समय र काफल पाक्ने समय करिब १ महिनाले अगाडि सरेको ।

मुख्य प्रकोपहरू	खडेरी, कृषि तथा पशुपंक्षीमा रोग, पहिरो तथा भु क्षय, बाढी, मानवमा रोग				
वस्ती/साविकको वडागत संकटासन्नता	अति उच्च	उच्च	मध्यम	न्यून	जम्मा वडा
	९,५ र ८	७ र २	३ र ४	६	८
संकटासन्न घरधुरी संख्या प्रतिशतः	अति उच्च (V4)	उच्च (V3)	मध्यम (V2)	न्यून (V1)	जम्मा घरधुरी
	११६ (२४%)	१८३ (३७%)	१३१ (२७%)	६० (१२%)	

कार्ययोजनाको परिकल्पनाः

- जलवायु परिवर्तन अनुकूलित उपयुक्त वीउविजन, प्रविधि र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा पशु व्यवसाय तथा कृषि उत्पादनमा बृद्धि साथै बीमा प्रावधानबाट खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ ।
- मुहान संरक्षण, सिंचाई कुलोको मर्मत, स्तर उन्नती र साना सिंचाई प्रविधिहरूको प्रयोगले कृषि उत्पादनमा बृद्धि भई स्थानीय समुदायको आत्मनिर्भरता बढेको हुनेछ ।
- विभिन्न भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माणबाट बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असरमा कमी आई स्थानीय समुदायको समानुकूलन क्षमता बढेको हुनेछ ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा वनको हैसियतमा सुधार आएको हुनेछ ।
- स्वच्छ पिउने पानीको उपलब्धता, व्यवस्थापन, स्वस्थता तथा सरसफाईको साथै वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धनबाट स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार र जीवन स्तरमा सुधार आएको हुनेछ ।
- स्थानीय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने र क्षति न्युनिकरण गर्ने क्षमताको विकास भएको हुनेछ, ।

योजनाको अवधिः	आ.व. २०७५/७६-२०७७/७८
---------------	----------------------

कार्ययोजनाको प्राथमिकता परेका मुख्य अनुकूलनका कार्यहरूः

- सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तर उन्नती, साना सिंचाई प्रविधि प्रवर्द्धन, प्लाष्टिक घरमा वेमौसमी तरकारी खेती, रिचार्ज पोखरी निर्माण, पानीका मुहान संरक्षण, खानेपानी टंकी निर्माण
- नदि किनारमा वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण
- सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरूको प्रवर्द्धन, नश्ल सुधारको लागि बोका (बोयर) वितरण, भकारो सुधार, वाखको खोर सुधार, पशुपालन सम्बन्धि तालिम, पशु स्वास्थ्य सिविर
- वन व्यवस्थापन, वृक्षारोपण, बायोचारको प्रयोग
- सरफाई तथा पोषण सम्बन्धि तालिम, गाउँघर क्लिनिक तथा स्वास्थ्य चौकीको सबलिकरण

विषयगत क्षेत्र अनुसार तीन वर्षको लागि अनुमानित वार्षिक बजेटः

विषयगत क्षेत्र		अनुमानित बजेट रु. हजारमा			
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	कुल जम्मा
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	९७१२	१०५०२	७२१९	२७४३३
२	जलश्रोत तथा उर्जा	५९२५	५६७०	५२२०	१६८१५

विवरण					
३	वन तथा जैविक विविधता	११५५	१३०५	८६५	३३२५
४	जलवायु जन्य उत्पन्न प्रकोप	२४२०	२३६०	२०२०	६८००
५	जनस्वास्थ्य	२६०	४४०	१८०	८८०
६	भौतिक पूर्वाधार	१६५०	११५०	३००	३१००
७	क्षमता विकास तथा लैससास सम्बन्धि	२२५	७७०	१९०	११९५
८	योजना अनुगमन, मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	१३०	५५	५५	२४०
कूल जम्मा		२१४८७	२२२५२	१६०४९	५९७८८
योजना कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न सक्ने निकाय					
परिवर्तन गाउँपालिका, वडा कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, गाउँपालिका अन्तर्गत विषयगत शाखाहरु, डिभिजन वन कार्यालय तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, जिल्ला प्रशासन तथा प्रहरी कार्यालयहरु, साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु, जिल्लामा क्रियाशिल सम्बन्धित दातृ निकायहरु र गैर सरकारी संस्थाहरु आदी					
लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण					
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण प्रकृया तथा कार्यान्वयनमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई मुख्य सवालको रुपमा लिई यस अवधारणालाई सम्बन्धित क्रियाकलापहरुमा समायोजन गरिएको छ ।					
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन तथा मुलप्रवाहीकरण					
यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको स्थानिय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियाका ७ चरणहरु अन्तर्गत वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँ कार्यपालिकाको बैठक हुदै गाउँ सभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ । त्यसैगरी अन्य सम्बद्ध सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरुको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरुमा यस कार्ययोजनालाई कार्यान्वयनको लागि समायोजन गरी मुलप्रवाहीकरण गरिने छ ।					
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन					
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना उक्त समायोजन प्रकृयाबाट अनुमोदित भई गाउँपालिकाको समन्वयनमा र वडा अध्यक्षको नेतृत्वमा सबै सरोकारवालाहरुबाट स्वीकार्य बहुसरोकारवाला संरचनाबाट कार्यान्वयन गरिनेछ । पहाडी किसानको लागि अनुकूलन आयोजनाबाट सहयोग हुने कार्यक्रममा यस आयोजनाको कार्यविधि अनुसार यो योजना कार्यान्वयन हुनेछ ।					
अनुगमन तथा मूल्यांकन					
समुदाय तहमा क्रियाकलापहरुको, वडा तहमा प्रक्रिया र प्रगतिहरु र गाउँपालिका तथा जिल्ला तहमा नतिजा तथा उपलब्धीहरुको विभिन्न वार्षिक समिक्षा, अर्धवार्षिक समिक्षा, फिल्ड अनुगमन आदिको माध्यमबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।					
क्षमता विकास					
विभिन्न तहमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा अभिमुखीकरण तालिमहरुको साथै विभिन्न विषयगत क्षेत्रहरु जस्तै कृषि, पशुपालन, वन तथा जैविक विविधता, उर्जा, जनस्वास्थ्य, भौतिक पूर्वाधारमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलित प्रविधिहरु सम्बन्धी क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गरिने छ।					

यस योजनाको कार्यान्वयनबाट यस रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ का सम्पूर्ण बासिन्दा खासगरी लक्षित विपन्न, महिला तथा पछाडि पारिएका वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी उक्त परिकल्पनाहरु पूरा गर्नको लागि जम्मा रु. ५,९७,८८,०००/- (अक्षरेपी पाच करोड सन्तानव्वे लाख अठासी हजार रुपैयाँ) बराबरको विस्तृत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

विषय सुची

परिच्छेद १: परिचय	१
१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य	१
१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू	२
परिच्छेद २: उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमी	३
२.१ हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्र	३
२.१.१ हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रीय तहको भू-क्षयको अवस्था	५
२.१.२ हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रीय तहको पहिरोको अवस्था	६
२.१.३ हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रीय तहको आगलागीका घटनाहरू	७
२.१.४ हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रीय तहको भू-उपयोग समायोजन	७
२.१.५ माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रको अन्तरसम्बन्ध	८
२.२ रोल्पा नगरपालिकाको अवस्थिति	९
२.३ रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ को अवस्थिति	१०
२.३.१ वडाको सामाजिक अवस्था	१०
२.३.२ मानवीय अवस्था	११
२.३.३ आर्थिक क्रियाकलापहरूको अवस्था	११
२.३.४ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था	१२
२.३.५ भौतिक पूर्वाधार तथा सामुदायिक विकास	१३
२.३.६ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था	१३
२.४ वडा स्तरीय उपल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रको अन्तरसम्बन्धको अवस्था	१४
परिच्छेद ३: सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी पद्दती	१५
लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणाको समायोजन	१७
३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि	१८
३.२ जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्यांकन	१९
३.२.१ भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना तथा नक्शाहरू र तीनको विश्लेषण	१९
३.२.१.१ पहिरोको जोखिम नक्शांकन	१९
३.२.१.२ भू-क्षयको जोखिमको अवस्था	२०
३.२.१.३ भू-उपयोग तथा भू-उपयोग क्षेत्र परिवर्तको विश्लेषण	२१

३.२.१.४ भू-उपयोग समायोजनको विश्लेषण	२५
३.२.१.५ माडी गा.पा. वडा नं. ६ को नदि, खोला, खोल्सीको विवरण	२६
३.२.१.६ रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को वन डढेलोको अवस्था	२६
३.३. वैज्ञानिक तथ्य र स्थानीय समुदायको दृष्टिकोणको समायोजन	२७
३.४. सहभागितामुलक जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता विश्लेषण	२७
३.४.१ जलवायु परिवर्तन संकटासन्न घरधुरी	२७
३.४.२ जलवायु परिवर्तनको अवस्था - मौसमी पात्रो	२८
३.४.३ रोल्पा जिल्लाको मौसमी तथ्यांक	३०
३.४.३ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	३०
३.४.४ श्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन	३०
३.४.५ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान	४१
३.४.६ प्रकोपहरुको जोडागत स्तरीकरण	४३
३.४.७ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण	४४
३.४.८ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुको विश्लेषण	४७
३.४.९ वस्ती (साविकका वडाहरु) को संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण	५५
३.४.१० उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना	५७
३.४.११ अनुकूलन कार्यहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण	५७
३.५. आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा तथा ज्ञान व्यवस्थापन	६३
३.६ लैंगिक विश्लेषण	६४
३.७ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा	६६
३.८ संस्थागत नक्शांकन तथा सेवा प्रदायक संस्था विश्लेषण	११०
३.९ स्थानीय तहको योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन	१११
३.१० स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन	११२
३.११ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समिक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन	११२
सन्दर्भ सामाग्री:	११४
अनुसूचीहरु	११५

चित्र सुची

चित्र १. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको अवस्थिति नक्शा	३
चित्र २. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको सन् २०१८ को भू-उपयोग नक्शा	४
चित्र ३. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको सन् १९९५ र २०१८ बीचको भू-उपयोग परिवर्तन नक्शा	५
चित्र ४. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको सन् २०१८ को भू-क्षयको नक्शा	६
चित्र ५. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको पहिरोको नक्शा	७
चित्र ६. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको भू-समायोजन नक्शा	८
चित्र ७. रोल्पा नगरपालिकाको नक्शा	१०
चित्र ८. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को भू-उपयोग नक्शा	१३
चित्र ९. सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाको खाका	१५
चित्र १०. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना सुदृढ LAPA पद्धतीको समायोजन	१६
चित्र ११. वैज्ञानिक जानकारी र स्थानीय दृष्टिकोणको समायोजन खाका	१७
चित्र १२. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् १९९५ को भू-क्षयको नक्शा	२०
चित्र १३. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् २०१८ को भू-क्षयको नक्शा	२१
चित्र १४. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् १९९५ को भू-उपयोग नक्शा	२२
चित्र १५. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् २०१८ को भू-उपयोग नक्शा	२३
चित्र १६. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् १९९५ देखि २०१८ को भू-उपयोग परिवर्तनको नक्शा	२४
चित्र १७. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को भू-उपयोग समायोजन नक्शा	२५
चित्र १८. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ का नदी तथा खोलाको नक्शा	२६
चित्र १९. रोल्पा जिल्ला लिवाङको कूल वार्षिक वर्षा	३०
चित्र २०. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सहभागितामूलक श्रोत तथा प्रकोप नक्शा	३०
चित्र २१. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	४७
चित्र २२. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को वस्तीगत संकटासन्नता नक्शा	५६
चित्र २३. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को संस्थागत नक्शांकन	११०

तालिका सुची

तालिका १. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग क्षेत्रमा परिवर्तन	४
तालिका २. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको भू-क्षयको अवस्था	६
तालिका ३. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग समायोजनको अवस्था	८
तालिका ४. माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्र अन्तर्गत स्थानीय निकाय बाहिरको अन्तरसम्बन्ध	९
तालिका ५. माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रको स्थानीय निकाय भित्रको अन्तरसम्बन्ध	९
तालिका ६. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ मा रहेका सामुदायिक वनहरू	१२
तालिका ७. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रक्रियाका सहभागीहरू	१८
तालिका ८. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् १९९५, २००८ र २०१८ को भू-क्षयको अवस्था	२०
तालिका ९. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को विभिन्न अवधिको भू-उपयोग परिवर्तनको अवस्था	२२
तालिका १०. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को भू-उपयोग क्षेत्रको परिवर्तन	२४
तालिका ११. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण	२७
तालिका १२. परिवर्तित मौसमी पात्रो	२९
तालिका १३. प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	३०
तालिका १४. जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान	४१
तालिका १५. प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण	४३
तालिका १६. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	४४
तालिका १७. जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण	४७
तालिका १८. प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वस्ती स्तरीकरण	५५
तालिका १९. वस्ती स्तरीकरणको आधारहरू र कारणहरू	५६
तालिका २०. अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण	५८
तालिका २१. क्षमता विकास योजना र ज्ञान व्यवस्थापन	६३
तालिका २२. काममा आधारित लैंगिक खाका	६४
तालिका २३. श्रोत साधनमा आधारित लैंगिक विश्लेषण खाका	६५
तालिका २४. लैंगिक विश्लेषणमा आधारित कार्ययोजनाको खाका	६५
तालिका २५. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना	६७
तालिका २६. संस्थागत विश्लेषण	१११
तालिका २७. अनुगमन योजना	११३

परिच्छेद १: परिचय

१.१ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य

तिब्र गतिमा बढ्दो औद्योगिकीकरण, वन विनाश तथा वन क्षयिकरण, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग जस्ता विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरूका कारणले गर्दा हरितगृह ग्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जनले जलवायु परिवर्तन भईरहेको तथ्य वैज्ञानिक रूपमा पुष्टि भईसकेको छ। तापक्रममा वृद्धि र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको सबैले महशुस गरिरहेका छन्। समयमा पानी नपर्ने, परेपनि मुसलधारे पर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरू सुक्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरू हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन्। यसर्थ अहिले जलवायु परिवर्तन संसारकै प्रमुख समस्याको विषय बनेको छ। अझ प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने, भौगोलिक विविधता भएको र संवेदनशील क्षेत्रहरू भएको हाम्रो जस्तो कम विकसित गरीव राष्ट्रहरूमा त यो भन्नु ठूलो समस्याको रूपमा देखा पर्न थालेको छ। यसैले जलवायु परिवर्तनको दृष्टिकोणले संसारमा नेपाल प्रभावित देशहरू मध्य चौथो स्थानमा पर्दछ।

यसै सन्दर्भमा जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्न नेपाल सरकारले विभिन्न पहलहरू गर्दै आईरहेको छ। जलवायु परिवर्तन नीति २०६७ लागु हुनुको साथसाथै र राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ तयार गरी सोलाई स्थानीय तहमा कार्यान्वयन गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना अनुसार स्थानीय अनुकूलन कार्यायोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा आईरहेको छ। राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल ६ वटा मुख्य क्षेत्रहरू (कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, मानव स्वास्थ्य, जलश्रोत तथा उर्जा, शहरी क्षेत्र तथा पूर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता र जलवायुजन्य प्रकोप) पहिचान गरी ती क्षेत्रहरूमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका के-कस्ता उपाय तथा रणनीतिहरू अवलम्बन गर्न सकिन्छ, भन्ने स्पष्ट कितान गरेको छ। त्यसै गरी हाल नेपाल सरकारले तयार गरिरहेको राष्ट्रिय अनुकूलन योजनामा थप तीनवटा विषयगत क्षेत्रहरू (पर्यटन, प्राकृतिक तथा संस्कृतिक सम्पदा, सामाजिक समावेशीकरण र जिविकोपार्जन तथा सु-शासन) को प्रस्ताव गरेको छ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाका ७ वटा चरणहरू मध्य पहिलो चार चरणहरूको अवलम्बन पछि स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको दस्तावेज तयार हुन्छ। जलवायु परिवर्तनको सचेतिकरण पछि समुदायको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषण गरिन्छ। जलवायु परिवर्तनसंगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताका आधारहरू तय गरिन्छ। वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत पहाडी साना किसानकालागि अनुकूलन आयोजनाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग र रूपान्तरण नेपालको सहजीकरणमा यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो। जिल्ला स्तरिय सरोकारवालाहरूको गोष्ठीबाट यस परिवर्तन गाउँपालिका वडा नं. १ छनौट भएको थियो। स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना राष्ट्रिय संरचनालाई मुख्य निर्देशित दस्तावेज मान्दै पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजनाद्वारा अवलम्बन गरिएको उप जलाधार क्षेत्रयि तहको योजना तर्जुमा पढ्ती र सहभागितामूलक परिदृश्य विकास अनुसार यो कार्ययोजना तयार गरिएको हो। यसको तयारी प्रकृत्यामा निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, वडा सचिव, शिक्षक, समाजसेवी, स्थानिय राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू, स्थानिय निकायको विषयगत शाखाहरूको कर्मचारीहरू, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्ग लगायत अन्य बुद्धिजीविहरूको सहभागितामा थियो।

यस योजना तयारीको प्रक्रियामा रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ अन्तर्गत साविकको जडकोट गा.वि.स.को वडा नं. २ देखि ९ सम्मका साविकका वडाहरू (वस्तिहरू) मा र हालको वडामा गोष्ठीहरू संचालन गरिएको थियो। जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना, जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरिकरण, जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा क्षमताको विभिन्न सहभागितामूलक ग्रामिण लेखाजोखाका विधिहरूद्वारा विश्लेषण, अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान र प्राथमिकिकरण गरिएको थियो। २०७५ साल पौष २७ देखि २९ गते सम्म संचालित अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठीबाट यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो।

१.२ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ का स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरी समानुकूलन समुदायको विकास गर्नु रहेको छ भने यस योजनाको उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

- स्थानीय समुदायलाई जलवायु परिवर्तन, यसको कारण, यसले समुदायमा पार्ने असर र यससँग जुध्नलाई अपनाउन पार्ने अनुकूलनका उपायहरू बारे सुसूचित गर्नु,
- जलवायु परिवर्तन सङ्घटासन्न टोल, वस्ती तथा समुदाय र तिनका अनुकूलन चुनौती तथा अवसरहरू पहिचान गर्नु,
- स्थानीय समुदायले सहज तरिकाबाट आफ्ना आवश्यकताहरू पहिचान गर्न र सोही अनुरूपका अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्नु,
- यस कार्ययोजनालाई स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरका नियमित योजना निर्माणका प्रक्रियामा समायोजन गर्नु,
- सेवा प्रदायक निकायले समयमै प्रभावकारी ढङ्गले स्रोत परिचालन गरी अनुकूलन कार्य क्रमबद्ध रूपमा अपनाउन/कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नु,
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नु ।

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना मुख्य रूपमा भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) प्रविधि तथा सहभागितात्मक ग्रामिण लेखाजोखाबाट गरिएको बस्ति तथा घरधुरीहरूको संकटासन्नता विश्लेषण र विद्यमान परिवेशमा आधारित रहेको छ । रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ जलवायु परिवर्तनसँग संवेदनशील रहेको र ग्रामीण जीविकोपार्जन कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलश्रोत तथा उर्जा, जलवायुजन्य प्रकोप र ग्रामीण पूर्वाधार, जनस्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रहरूमा आधारित रहेको कारण यस कार्ययोजनाले समग्र वडा तथा वडामा रहेका बस्ति तथा घरधुरीहरूको संकटासन्नताको विश्लेषण गरी संकटासन्न क्षेत्रहरू एवं वर्गहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न विशेष जोड दिएको छ । यस कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रकोप तथा जोखिमहरूबाट प्रमुख रूपमा प्रभावित हुने सामाजिक समूहहरू विशेष गरी महिला, बालबालिका तथा वृद्ध-वृद्धाहरूमा पर्ने असर तथा प्रभावहरू विश्लेषण गर्दै उनीहरू मैत्री कार्यक्रमहरू राखिएका छन् ।

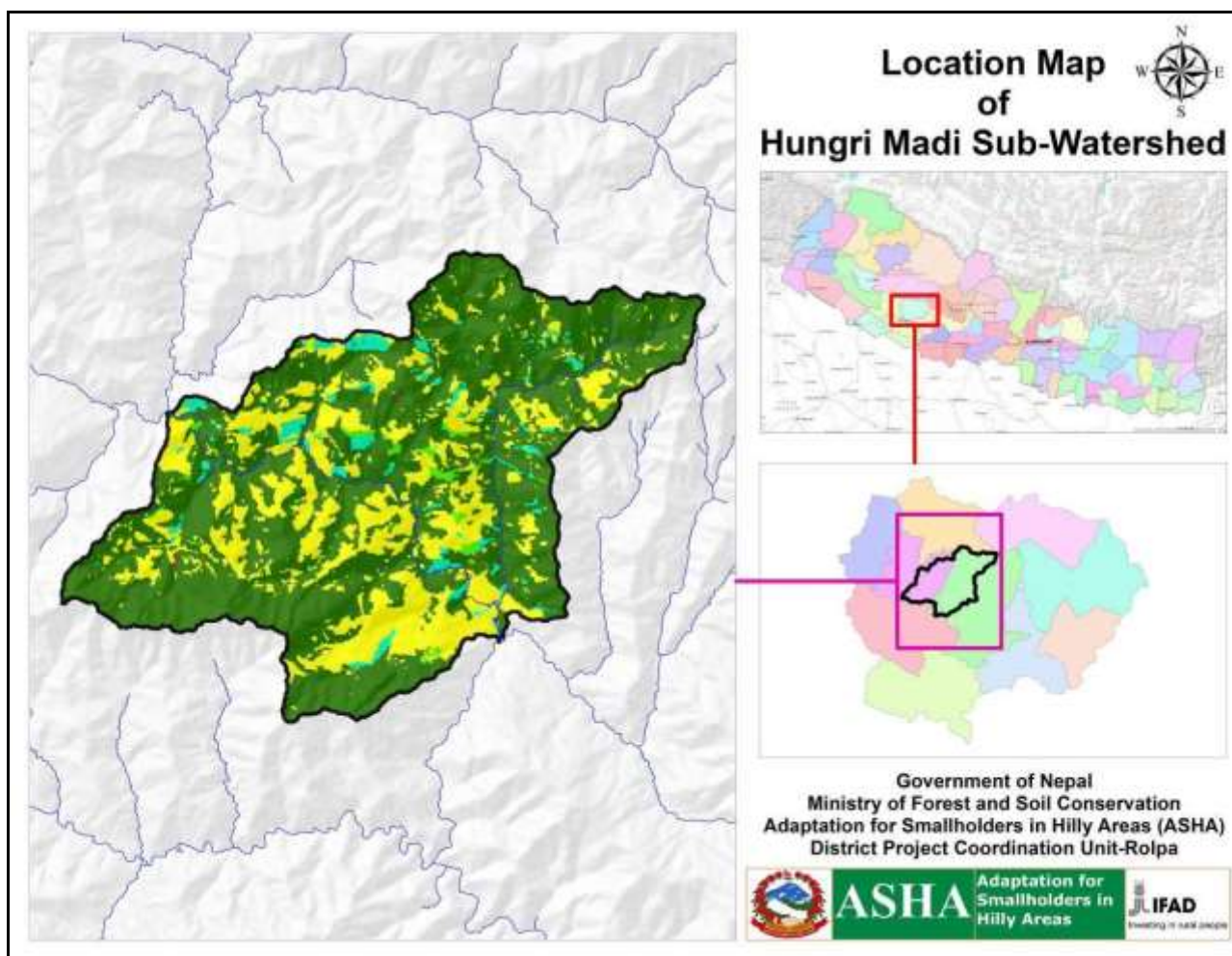
यसरी नै संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरूलाई अति आवश्यक र तत्कालै कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अनुकूलनका कार्यहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी उनीहरूलाई लक्षित हुने र थप रोजगारीको सृजना गर्ने कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छन् । यसका साथै लैगिंक तथा सामाजिक समावेशीकरणका मुद्दाहरूलाई विशेष ध्यान दिई कार्यान्वयन गर्न र महिलाहरूको कार्यबोझलाई न्यून गर्न र महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधारमा सहयोग पुग्ने विभिन्न प्रविधिहरू उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छन् । यसका अतिरिक्त स्थानीय विपद् तथा जोखिम व्यवस्थापन योजनालाई पनि परिपूरक हुने अनुकूलनका कार्यहरू पनि योजनामा रहेका छन् ।

यस योजना स्थानीय निकायका जनप्रतिनिधीहरू तथा कर्मचारीहरू, राजनैतिक दलहरूका प्रतिनिधीहरू, स्थानीय सरकार अन्तर्गत विषयगत शाखाहरूका कर्मचारीहरू, सम्बन्धित विभिन्न गैह्र सरकारी निकाय, संघ संस्थाका प्रतिनिधीहरू, गरिब, महिला तथा संकटासन्न घरधुरीहरूको सहभागितामा तयार गरिएको हुँदा यसमा स्थानीय प्राथमिकताहरूले स्थान पाएका छन् । साथै सुदृढ लापा निर्माण मार्गदर्शनले सिफारिश गरेका भौगोलिक सूचना प्रणाली बाट प्राप्त सूचना र सहभागितात्मक विधिहरूमा केन्द्रित रही योजना तयार गरिएको हुदाँ संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरूले लाभ पाउने सुनिश्चित छ । यसैकारण यस अनुकूलन कार्ययोजनाले ती संकटासन्न वर्ग र क्षेत्रहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउने मान्यता राख्दछ ।

परिच्छेद २: उप-जलाधार क्षेत्रको विवरण तथा वडाको पृष्ठभूमी

२.१ हंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्र

माडी गाउँपालिका वडा ५ हंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रमा पर्दछ। यो उप जलाधार क्षेत्र ब्यान खोला, बहुला खोला र हंग्री खोलाहरू तथा यसका सहायक खोलाहरूको ढालक्षेत्र (Catchment Area) हो। रोल्पा जिल्लाको सदरमुकाम लिवाङदेखि उत्तर पश्चिम भेगमा पर्ने यो उप-जलाधार क्षेत्र $८२^{\circ}३२'२३.८८''$ देखि $८२^{\circ}३५'३०.४५''$ पूर्वी देसान्तर र $२८^{\circ}२०'४९.५९''$ देखि $२८^{\circ}२५'२०.६८''$ उत्तर अक्षांशको बीचमा फैलिएको छ। यस उप-जलाधार क्षेत्रभित्र माडी गाउँपालिकाको वडा नं. १, २, ५ र ६, रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. ६, ७, ८ र ९ अर्थात साविकका घर्तिगाउँ, ओत, भावाङ, कोर्चावाङ कोटगाउँ, जडकोट र ह्वामा पर्दछन्। नयाँ संरचना अनुसार माडी गाउँपालिकाको वडा नं. १, २, ५ र ६ र रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. ६, ७, ८ र ९ पर्दछन्। यस उप-जलाधार क्षेत्रको कूल क्षेत्रफल १२२.१२ वर्ग किलोमिटर मध्ये ८३.४१ वर्ग किलोमिटर वन क्षेत्र, ३३.०३ वर्ग किलोमिटर कृषि क्षेत्र, ४.१३ वर्ग किलोमिटर बुट्यान क्षेत्र, १.३३ वर्ग किलोमिटर घाँसे मैदान, ०.०८ हेक्टर बाँझो जमिन र ०.१४ हेक्टर क्षेत्र पानीले ढाकेको छ। (श्रोत : भौगोलिक सुचना प्रणालीमा आधारित हंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको मुल्यांकन प्रतिवेदन रोल्पा, ASHA, २०१८)

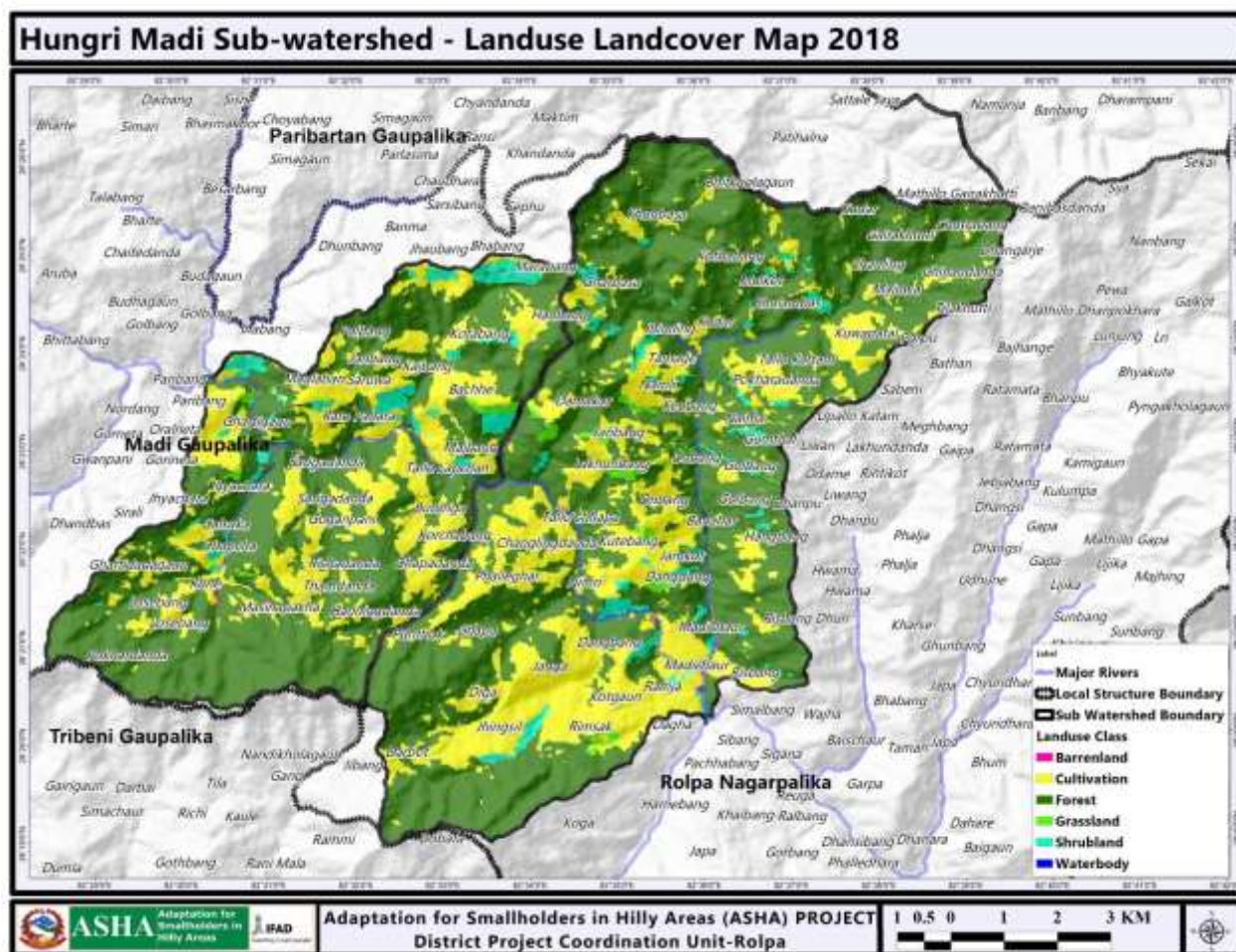

चित्र १. हंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको अवस्थिति नक्शा

महाभारत श्रेणीमा पर्ने यस उप-जलाधार क्षेत्रलाई करिब दुई भागमा वर्गिकरण गर्न सकिन्छ। कुल उप-जलाधार क्षेत्रको करिब ७५% भाग मध्य पहाडी क्षेत्र र बाँकी भाग उच्च पहाडी क्षेत्रमा पर्दछन्। यस उप-जलाधार क्षेत्रको भु भाग ९०९ देखि २९९० मिटर सम्म फैलिएकोले यस्को भौगोलिक, जलवायु र उचाइको विविधताले गर्दा यहाँ विभिन्न प्रजातीका

वनहरु पाईन्छन् । यस क्षेत्रको औसत वार्षिक वर्षा १३८८ देखि १८३६ मिलिमिटर सम्म छ भने औसत वार्षिक तापक्रम ३.६° देखि ३१.२° सेन्टिग्रेड सम्म रहेको छ ।

भौगोलिक सुचना प्रणालीमा आधारित हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको मुल्यांकन रोल्पा प्रतिवेदन अनुसार भू उपयोग क्षेत्र, भू उपयोगमा परिवर्तन, भू क्षयको अवस्था, पहिरो आगलागिको अवस्थाको व्याख्या गरिएको छ । सन् २०१८ को भू उपयोगिता क्षेत्र निम्न नक्सामा वन, कृषि, घाँसे मैदान, बुट्यान तथा खाली क्षेत्र देखाईएको छ ।

चित्र २. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको सन् २०१८ को भू-उपयोग नक्शा

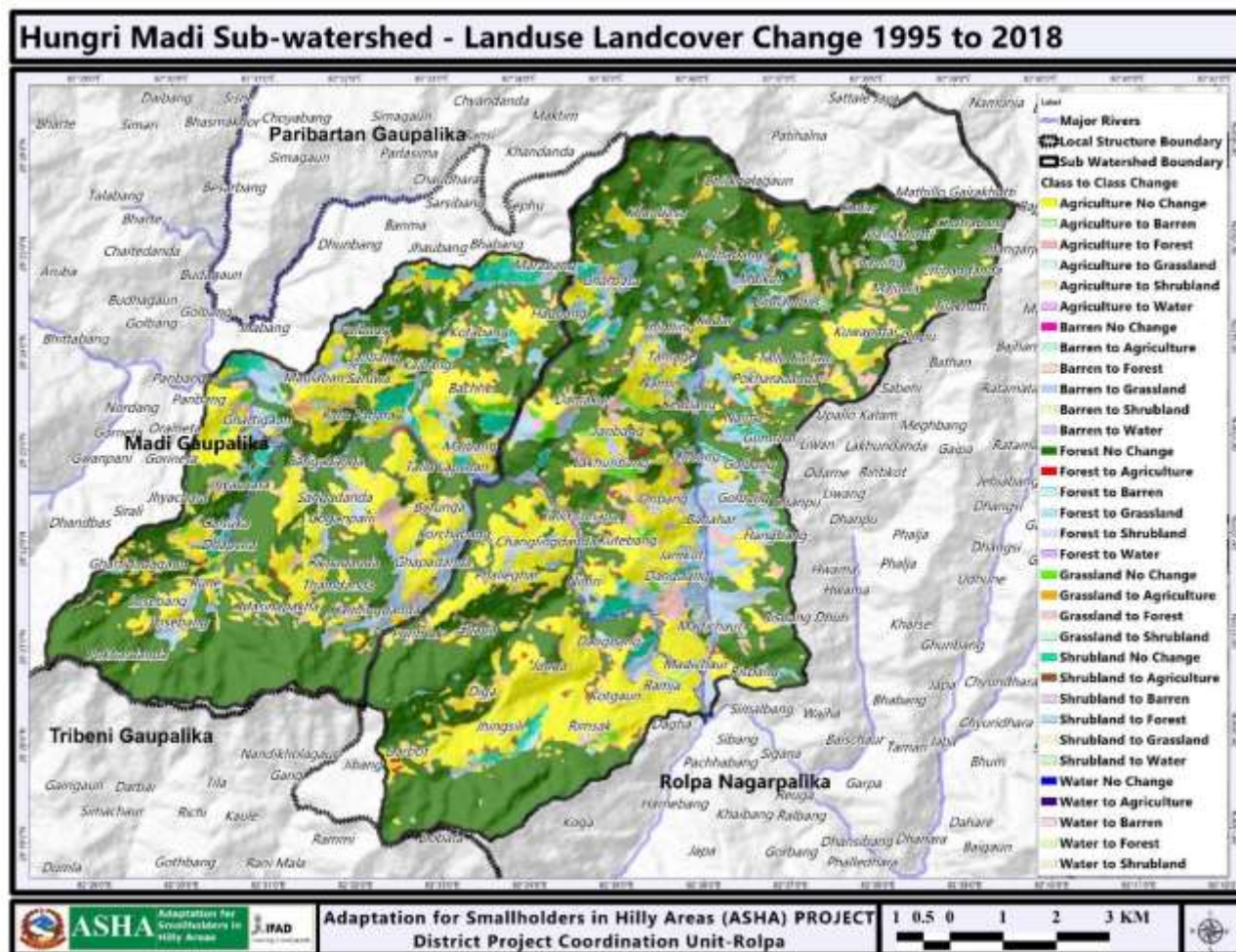
हुंग्री माडी उप जलाधार क्षेत्रको भू उपयोग क्षेत्र र सन् १९९५, सन् २००८ र सन् २०१८ को बीचमा भू उपयोगमा आएको परिवर्तनहरुलाई नक्साहरुबाट विश्लेषण गरी निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग क्षेत्रमा परिवर्तन

भू-उपयोग वर्ग	सन् १९९५ (वर्ग किमि)	सन् २००८ (वर्ग किमि)	सन् २०१८ (वर्ग किमि)	सन् २०१८ %	१९९५-२००८	२००८-२०१८	१९९५-२०१८
वन	६४.२७	७४.३९	८३.४१	६८.३०	१०.१२	९.०२	१९.१४
बुट्यान	१५.३५	७.६१	४.१३	३.३८	-७.७४	-३.४९	-११.२२
घाँसे मैदान	३.४२	२.८६	१.३३	१.०९	-०.५६	-१.५३	-२.०९
कृषि	३८.३८	३६.७०	३३.०३	२७.०४	-१.६८	-३.६७	-५.३५
खाली क्षेत्र	०.४६	०.१२	०.०८	०.०७	-०.३७	-०.०३	-०.४९
पानीले ढाकेको	०.२१	०.४४	०.१४	०.१२	०.२३	०.३०	०.०७

भू-उपयोग वर्ग	सन् १९९५ (वर्ग किमि)	सन् २००८ (वर्ग किमि)	सन् २०१८ (वर्ग किमि)	सन् २०१८ %	१९९५-२००८	२००८-२०१८	१९९५-२०१८
क्षेत्र							
	१२२.१२	१२२.१२	१२२.१२		०	०	०

उक्त तालिका अनुसार सन् १९९५ र २०१८ बीचको २३ वर्षको अवधिमा वन क्षेत्र १९.१४ र पानीले ढाकेको क्षेत्र ०.०७ वर्ग कि.मि.ले बढेको देखिन्छ भने अन्य क्षेत्रहरु बुट्यान, घाँसे मैदान, कृषि तथा खाली क्षेत्रहरु क्रमशः ११.२२, २.०९, ५.३५ र ०.४१ वर्ग कि.मि.ले घटेको देखिन्छ ।

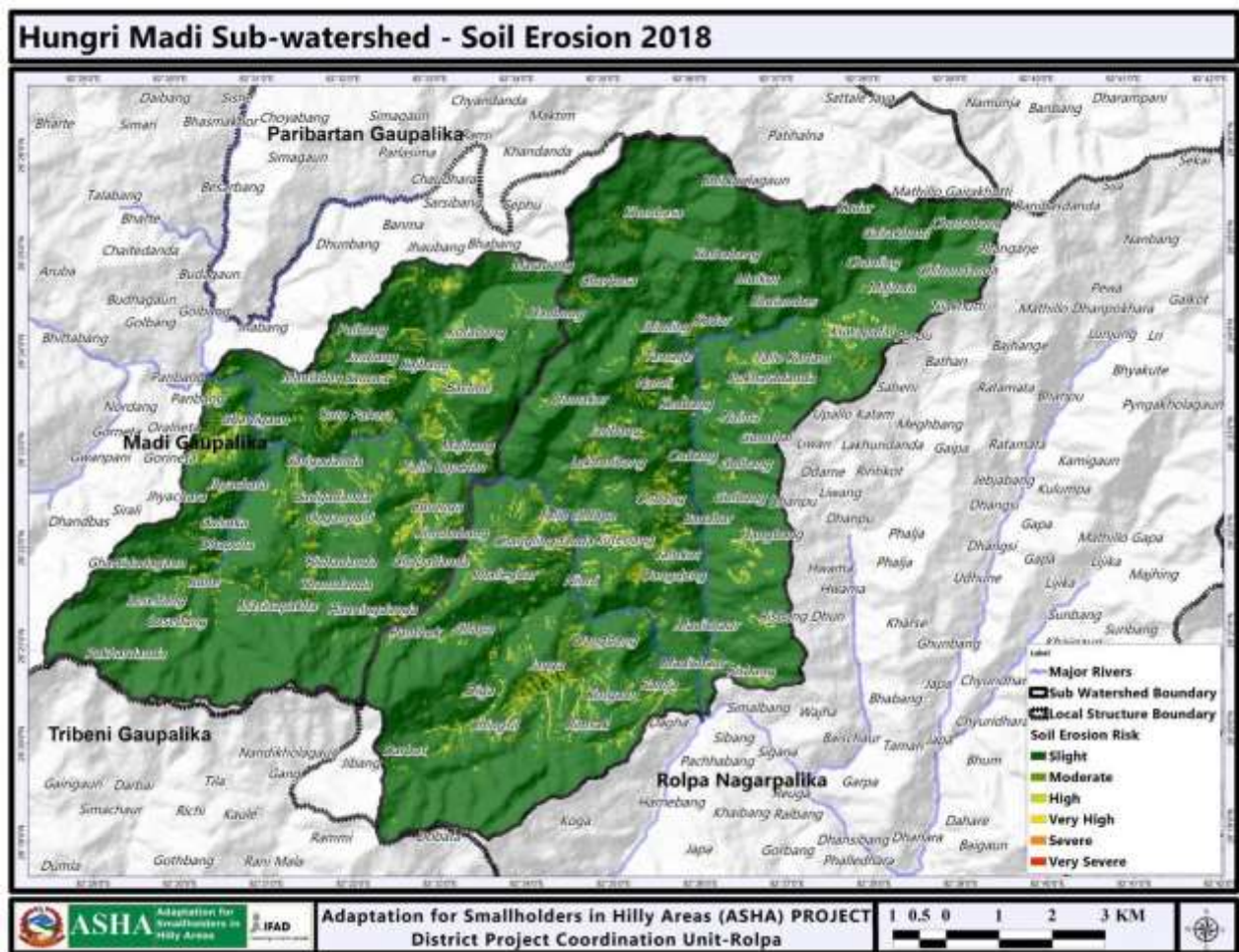
चित्र ३. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको सन् १९९५ र २०१८ बीचको भू-उपयोग परिवर्तन नक्शा

२.१.१ हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रीय तहको भू-क्षयको अवस्था

विभिन्न अवधि जस्तै सन् १९९५, सन् २००८ र सन् २०१८ को भौगोलिक सूचना प्रणालीको आधारमा तयार गरिएका भू-क्षयको अवस्थाको नक्साहरुलाई विश्लेषण गरी नतिजाहरुलाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । औसत भू-क्षय दर सबै भन्दा बढी खाली क्षेत्रबाट भएको देखिन्छ भने त्यस पछि क्रमशः कृषि, बुट्यान, घाँसे मैदान र वन क्षेत्रबाट भएको देखिन्छ । उक्त अवधिहरुमा क्रमशः २३७०, २२५६९ र १९६०४ मिलियन टन वार्षिक भू-क्षय भएको देखिन्छ । (श्रोत : भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको मुल्यांकन प्रतिवेदन रोल्पा, पहाडी साना किसानको लागि अनुकूलन आयोजना, २०१८)

तालिका २. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको भू-क्षयको अवस्था

भू-उपयोग वर्ग	भू-क्षेत्र (वर्ग कि.मि.)			वार्षिक भू-क्षय (००० टन)			औसत भू-क्षय दर (टन/हि./वर्ष)		
	१९९५	२००८	२०१८	१९९५	२००८	२०१८	१९९५	२००८	२०१८
वन	६४.२७	७४.३९	८३.४१	२०११	२३८७	२७१२	२८.२	२८.८८	२९.२६
बुट्यान	१५.३५	७.६१	४.१३	१२३७	६१९	३२९	७२.५	७३.१५	७१.७८
घाँसेमैदान	३.४२	२.८६	१.३३	२४२	२००	९७	६३.७	६२.९४	६५.७१
कृषि	३८.३८	३६.७०	३३.०३	१९५६०	१८६०३	१६२७६	४५८.७	४५६.२३	४३४.५४
वाँफो क्षेत्र	०.४६	०.१२	०.०८	३८३	८२	१	७०३(३)	४८३.८८	६४८.०९
पानी क्षेत्र	०.२१	०.४४	०.१४	२७८	६९८	१८९	११९३.२	१४३३.६६	१२६२.९१
जम्मा	१२२.१२	१२२.१२	१२२.१२	२३७१०	२२५६९	१९६०४	१५९.७	१४८.२२	१३३.०१

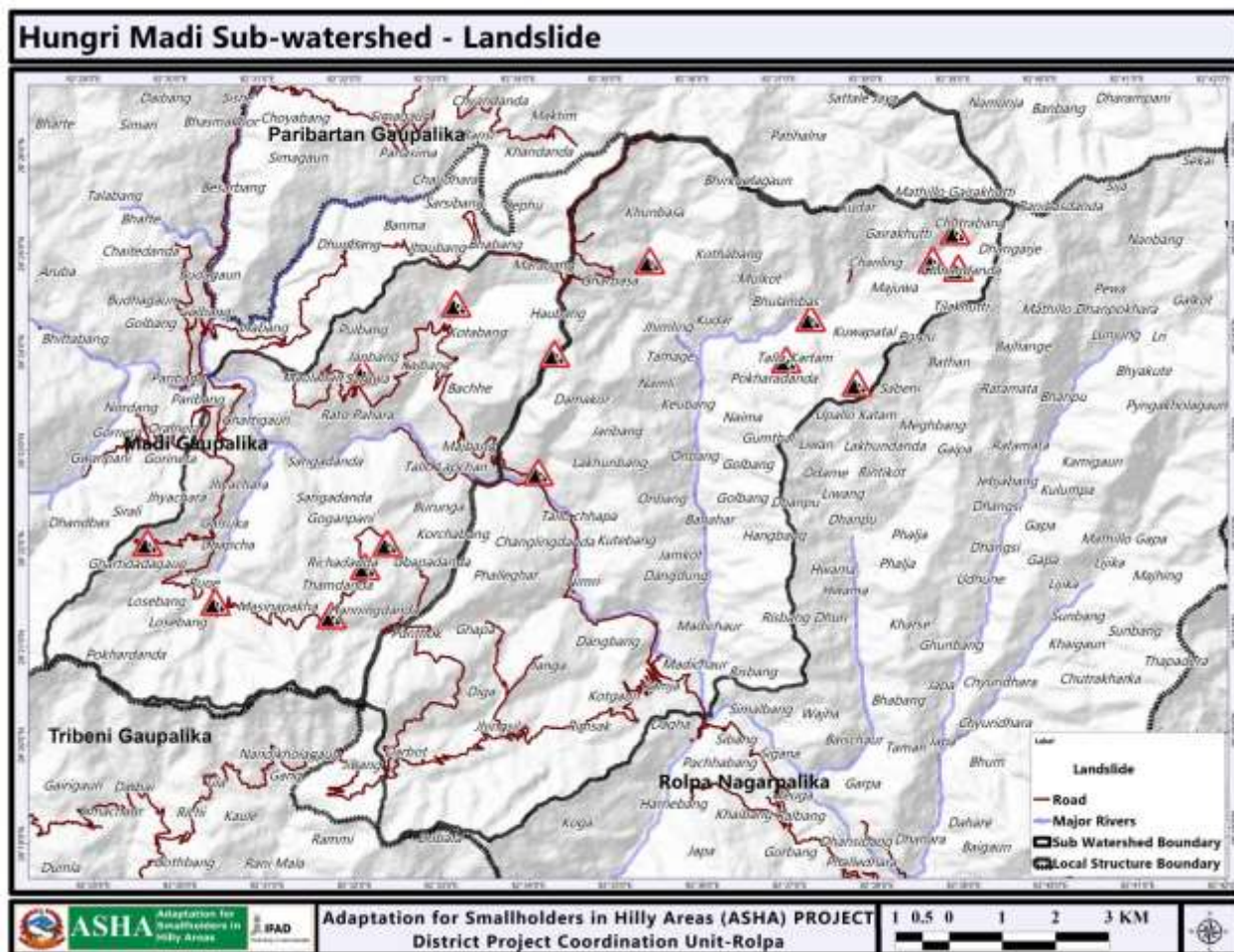

चित्र ४. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको सन् २०१८ को भू-क्षयको नक्शा

२.१.२ हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रीय तहको पहिरोको अवस्था

निम्न पहिरोको नक्साको अध्ययन गर्दा माथिल्लो माडी उप जलाधार क्षेत्र भित्र पने माडी गाउँपालिकाको २, ५ र ६ नं. वडाहरूमा र रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. ८ र ९ मा पहिरो गएको देखिन्छ, त्यो पनि विशेष गरेर जहाँ बाटो वा सडक बनाईएको स्थानहरूमा पहिरोको घटनाहरू भएको देखिन्छ। (चित्र नं. ५) (श्रोत : भौगोलिक सुचना प्रणालीमा आधारित

माथिल्लो माडी उप-जलाधार क्षेत्रको मुल्यांकन प्रतिवेदन रोल्पा, पहाडी साना किसानको लागि अनुकुलन आयोजना, २०१८)

चित्र ५. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको पहिरोको नक्शा

२.१.३ हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रीय तहको आगलागीका घटनाहरू

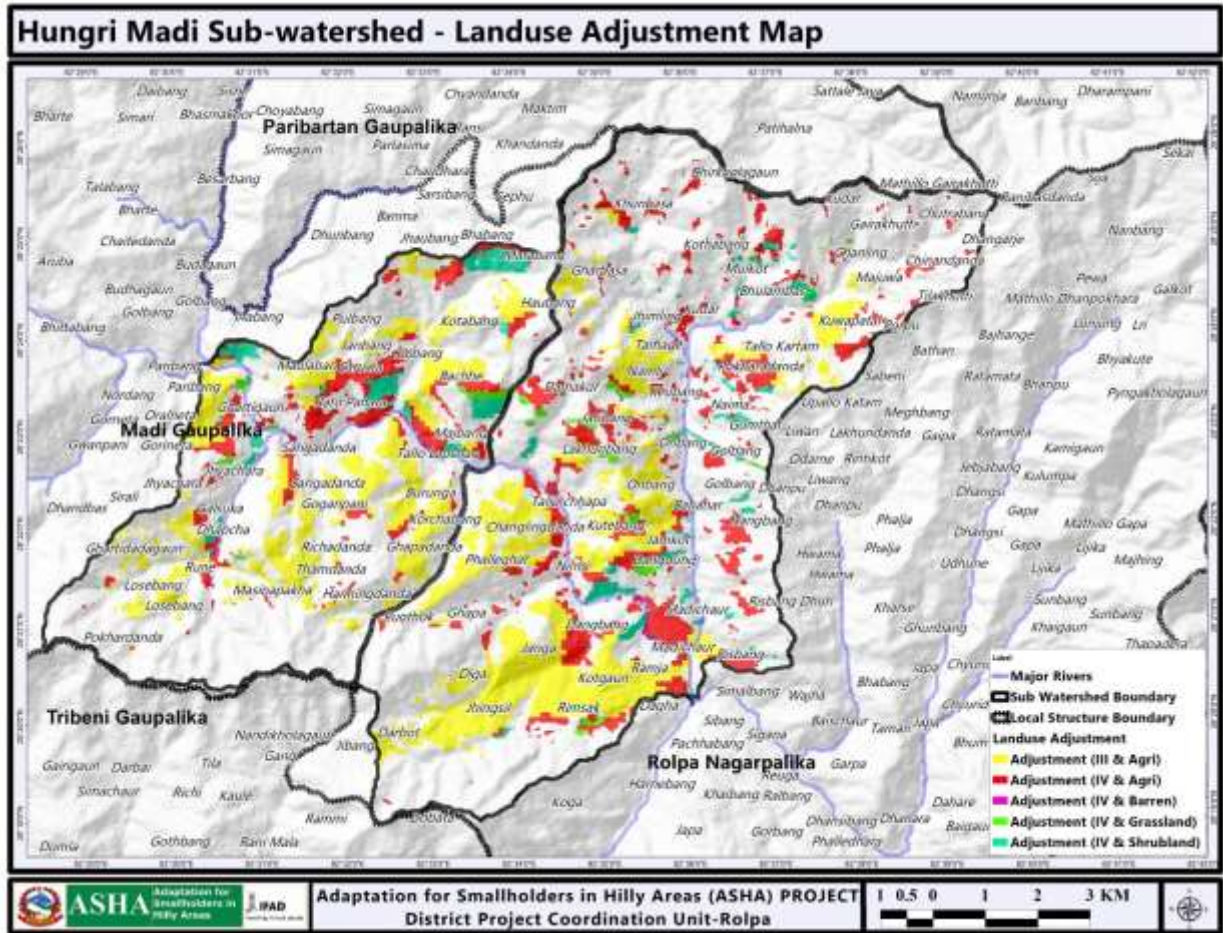
सन २००० देखि २०१६ सम्मको यस माथिल्लो माडी उप जलाधार क्षेत्रमा आगलागीका घटनाहरूको विश्लेषण गर्दा कुनै पनि उल्लेखनिय घटनाहरू घटेको देखिदैन । (श्रोत : भौगोलिक सुचना प्रणालीमा आधारित माथिल्लो माडी उप-जलाधार क्षेत्रको मुल्यांकन प्रतिवेदन रोल्पा, पहाडी साना किसानको लागि अनुकुलन आयोजना, २०१८)

२.१.४ हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रीय तहको भू-उपयोग समायोजन

यस उप जलाधार क्षेत्रको भू क्षमता र विद्यमान भू उपयोग क्षेत्र समायोजन गरेर भू-उपयोग समायोजन नक्शा तयार गरी विश्लेषण गर्दा यो क्षेत्र क्षमता र आवश्यकता भन्दा बढी प्रयोग भईरहेको देखिन्छ । भू क्षमताको Class बढ्दै जाँदा भिरालोपन तथा ढुङ्गाको मात्रा बढ्दै जाने र पानी सोस्ने क्षमता घट्दै जाने भएकोले यस्तो जमिनहरूमा कृषिजन्य गतिविधिहरू गर्दा भू-क्षयको सम्भावना पनि क्रमश बढ्दै जाने हुन्छ । तालिका अनुसारको गाउँपालिका तथा वडाहरूमा दिईएको क्षेत्रफलमा भू उपयोग समायोजन गर्नु पर्ने देखिन्छ । उदाहरणको रूपमा यस्ता क्षेत्रहरूमा कृषि सम्बन्धि कृषाकलापहरू भईरहेकोमा यस्ता क्षेत्रहरूमा माटोको संरक्षणका कृषाकलापहरू पनि साथसाथै गर्नु पर्दछ । निम्न नक्सामा रातो र पहेलो रंगले देखाईएको क्षेत्रहरूमा यस्ता क्रियाकलापहरू गर्नु पर्ने हुन्छ ।

तालिका ३. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको भू-उपयोग समायोजनको अवस्था

भू-उपयोग समायोजन	गाउँपालिका तथा वडाहरू	क्षेत्रफल (हे.)
Class III मा कृषि	माडी गा. पाा को २, ५ र ६, रोल्पा न. पा. को ६-९	२१४२.४
Class IV मा कृषि	माडी गा. पाा को २, ५ र ६, रोल्पा न. पा. को ६-९	११३८.१
Class IV मा खाली जग्गा	माडी गा. पाा को २, ५ र ६, रोल्पा न. पा. को ६-९	४.७
Class IV मा घाँसे मैदान	माडी गा. पाा को २, ५ र ६, रोल्पा न. पा. को ६-९	१०३.१
Class IV मा बुट्यान	माडी गा. पाा को २, ५ र ६, रोल्पा न. पा. को ६-९	२८३.५
जम्मा		३६८१.८

चित्र ६. हुंग्री माडी उप-जलाधार क्षेत्रको भू-समायोजन नक्शा

२.१.५ माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रको अन्तरसम्बन्ध

यस उप-जलाधार क्षेत्रको क्षयिकाणको कारक तत्वहरूमा अवैज्ञानिक खेति प्रणाली, प्राकृतिक वनस्पती तथा वन विनास, भू क्षय, पहिरो आदि पर्दछन् । माथिल्लो पहाडी क्षेत्रमा रहेका भिरालो भू-भागहरूमा गरीदै आएको अव्यवस्थित कृषि, वन अतिक्रमण, वन विनाश, वन क्षयिकरण तथा अवैज्ञानिक सडक निर्माण लगायतका क्रियाकलापहरूसँगै वर्षाको अनियमितता र स्वरूपमा परिवर्तनले गर्दा उच्च पहाडी क्षेत्रहरूमा भू-क्षयको समस्या बढ्दै गएको छ भने तल्लो तटीय क्षेत्र वेशीमा बाढी र नदी कटानका समस्याहरू बढ्दै गएका छन् । यसरी एकातर्फ उपल्लो तटीय क्षेत्रहरू बन्जर बन्ने देखिन्छ भने अर्को तर्फ तल्लो तटीय क्षेत्रहरूमा बसोबास र खेती अयोग्य बन्दै जाने देखिन्छ । फलस्वरूप यस वडाको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता अझ बढ्ने देखिन्छ ।

भौगोलिक सुचना प्रणालीमा आधारित माथिल्लो माडी उप-जलाधार क्षेत्रको मुल्यांकन रोल्पा प्रतिवेदन अनुसार माथिल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्रहरूको अन्तर सम्बन्ध निम्नानुसार देखाईएको छ ।

तालिका ४. माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्र अन्तर्गत स्थानीय निकाय बाहिरको अन्तरसम्बन्ध

अन्तरसम्बन्ध	माथिल्लो क्षेत्र	तल्लो क्षेत्र
पहिरो	माडी	थवाड गापा ३ सैपुको उत्तर
वन विनास र वन क्षयिकरण	परिवर्तन गापा १ माखोला गाउँको जोडिएको क्षेत्र, सिवारी कुलेरीको पूर्व, लेक जयाको पूर्व परिवर्तन गापा २ सिमागाउँ र छायाँगाउँसंग जोडिएको क्षेत्र,	सैपुको दक्षिण, मिरुल सिवारी जयवारीसंग जोडिएको क्षेत्र थवाड गापा २,, सैपुको उत्तर माडी गापा ३ भष्माखोरको पूर्व, सिस्ने

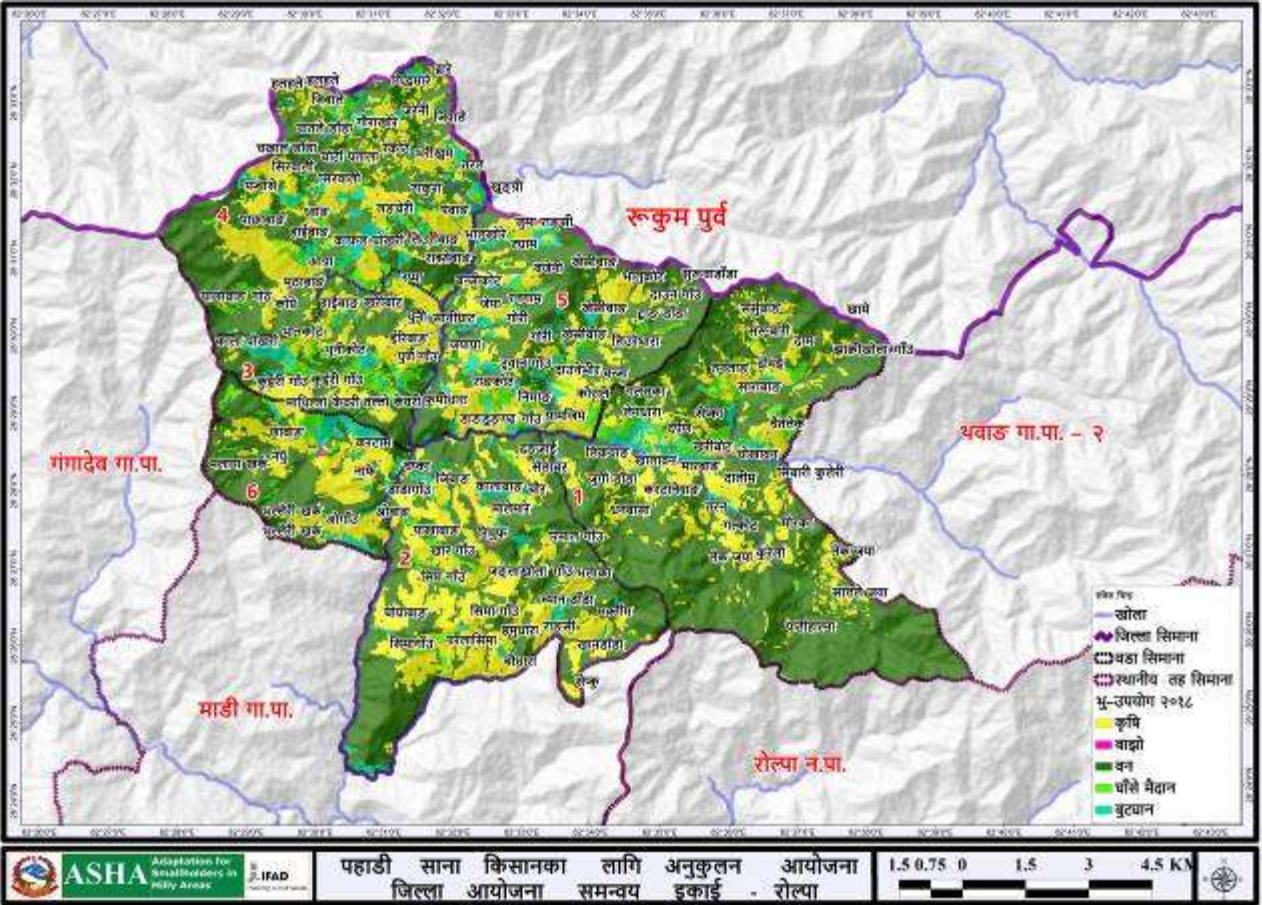
तालिका ५. माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रको स्थानीय निकाय भित्रको अन्तरसम्बन्ध

अन्तरसम्बन्ध	माथिल्लो क्षेत्र	तल्लो क्षेत्र
पहिरो	माडी	
वन विनास र वन क्षयिकरण	परिवर्तन गापा १ जाम्लीपोखरा र भुतखोलागाउँसंग जोडिएको क्षेत्र	परिवर्तन गापा २ सेलाचारको पूर्व
	परिवर्तन गापा २ चापका, पाखावाड, डाडागाउँसंग जोडिएको क्षेत्र,	परिवर्तन गापा ६ ओवाडको पूर्व, नाफे, जुनवाड, माडी नदिको किनारा
	परिवर्तन गापा ३ जुम्लेपोखरीको उत्तर पूर्व	परिवर्तन गापा ४ आराखोलागाउँको दक्षिण पश्चिम
	परिवर्तन गापा ३ सानीघाटसंग जोडिएको क्षेत्र	परिवर्तन गापा ५
	परिवर्तन गापा ४ भुम्नाविसौनाको पूर्व	परिवर्तन गापा ५ भालुखोरेसंग जोडिएको क्षेत्र
	परिवर्तन गापा ४ आराखोलागाउँसंग जोडिएको क्षेत्र	परिवर्तन गापा ३
	परिवर्तन गापा ५ फुमिधारा, जयपा र सानीघाटसंग जोडिएको क्षेत्र	परिवर्तन गापा ४ र ४

२.२ रोल्पा नगरपालिकाको अवस्थिति

रोल्पा जिल्लाको एक मात्र नगरपालिका रोल्पा नगरपालिका हो । यस नगरपालिकामा १० वटा वडाहरू छन् । यसमा साविकका लिवाड नगरपालिका, कोटगाउँ, जडकोट, धवाड, होमा, कोर्चावाड (३, ४ र ५), खुमेल र जेदवाड (१-६) गा.वि.स.हरू पर्दछन् । यस नगरपालिकाको उत्तरमा परिवर्तन गाउँपालिका, दक्षिणमा सुवर्णवती र रुण्टगढी गाउँपालिकाहरू, पूर्वमा सुनछहरी र सुवर्णवती गाउँपालिकाहरू र पश्चिममा त्रिवेणी र माडी गाउँपालिकाहरू पर्दछन् । यसको कुल क्षेत्रफल २७०.४२ वर्ग कि. मि. छ । वि. स. २०६८ को जनगणना अनुसार ३२,७५९ यसको जनसंख्या रहेको छ ।

परिवर्तन गाउँपालिका; सन् २०१८ को भू-उपयोगीता नक्शाङ्कन

चित्र ७. रोल्पा नगरपालिकाको नक्शा

२.३ रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ को अवस्थिति

रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ नयाँ संरचना अनुसार साविकको जडकोट गा.वि.स.को २ देखि ९ सम्मका साविकका वडाहरूलाई समावेश गरी बनाईएको छ। यो वडा जिल्ला सदरमुकाम लिवाङबाट उत्तर पश्चिम तर्फ अवस्थित छ। यस वडाको कुल क्षेत्रफल ३२६२.८६ हेक्टर रहेको छ। यस वडाको उत्तरमा परिवर्तन गाउँपालिका वडा नं. १ र २, दक्षिणमा रोल्पा न.पा. वार्ड नं. ७, पूर्वमा रोल्पा नं.पा. वार्ड नं. ९ र पश्चिममा माडी गा.पा. वार्ड नं. ५ पर्दछन्।

२.३.१ वडाको सामाजिक अवस्था

साविकको जडकोट गाविसको वडा नं. २ देखि ९ सम्म मिली हाल रोल्पा नं. पा. वडा नं. ८ बनेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार साविकको वडागत तथ्यांक जनसंख्या र घरधुरी बाहेक अन्य प्राप्त नभएकोले हालका वडाहरूलाई प्रतिनिधित्व गर्ने हुनाले साविकको गाविसको तथ्यांक प्रस्तुत गरिएको छ। यस वडाको जनसंख्या १००३ पुरुष र १२३८ महिला गरी जम्मा २२४१ देखिन्छ। यस वडामा मुख्य गरि क्षेत्री, मगर, दलितमा कामी र दमाई लगायतका जातजातीहरूको बसोवास रहेको छ। ५९९ घरधुरी र जम्मा जनसंख्या ५२७९ भएको साविकको ईरिवाङ गाविसमा जातिगत आधारमा हेर्दा क्षेत्रीको जनसंख्या २९.६%, जनजातिको ५१.२%, दलितको १८% र अन्यमा १.२% रहेको छ। सहभागितामूलक संकटासन्नता स्तरिकरण, २०७५ को आधारमा जम्मा घरधुरी ६८८ मध्ये जनजातीको २७ प्रतिशत, दलितको २६ प्रतिशत र अन्यमा ४७ प्रतिशत रहेका छन्। मगर जातीको बाहुल्यता रहेको यो वडामा रहन सहन प्रायः एकै खालको अर्थात मगर जातीको रहेको छ। मातृभाषा नेपाली नै यहाँका वासिन्दाले प्रायः बोल्ने गर्दछन्। यस वडामा

हिन्दु धर्म मान्ने मानिसहरूको बाहुल्यता रहेको छ भने छिटफुट रुपमा क्रिश्चियन धर्म मान्ने मानिसहरू पनि छन् । यस वडामा चाँडपर्वका हिसावले दशैं, तिहार, माघे संक्रान्ती, साउने संक्रान्ती, नयाँ वर्ष, आदि पर्वहरू मनाउने गरिन्छ ।

जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र तिनलाई सम्बोधन गर्ने उपायहरू बारे सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सहित गरिएका १ दिने साविकको वडा स्तरीय गोष्ठीहरूका क्रममा प्रत्येक वस्तिमा सहभागितामूलक तरिकाबाट जलवायु परिवर्तन सम्मुखता, संवेदनशिलता तथा अनुकूलन क्षमतामा आधारित रही हरेक घरधुरीको मूल्यांकन गरी ति घरधुरीहरूको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरण गरिएको थियो । जसबाट ९ वटै वस्तिको जम्मा ४९० घरधुरीहरू मध्ये २४% अति उच्च जोखिममा, ३७% उच्च जोखिममा, २७% मध्यम र १२% न्यून जोखिममा रहेको पाईएको थियो ।

२.३.२ मानवीय अवस्था

यस रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ को जनसंख्या २२४१ रहेको छ जसमध्ये पुरुषको संख्या १००३ छ भने महिलाको संख्या १२३८ रहेको छ । साविकको जडकोट गाविसलाई समाष्टित रुपमा लिँदा विभिन्न उमेर समूहमा पाँच वर्ष मुनिका बाल बालिकाहरू ११.४३%, ५-२४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरू ४५.७८%, २५-४४ वर्षसम्मका व्यक्तिहरू २०.७२%, ४५-६४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरू १५.७४%, ६५-७४ वर्ष सम्मका व्यक्तिहरू ४.४५%, र ७५ वर्षभन्दा माथिका व्यक्तिहरू १.८९% पाईएको छ । ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या २५२७ मध्ये महिला तथा पुरुष दुबैको साक्षरता ५३.४६ प्रतिशत छ जसमध्ये पुरुषको ६१.८५ र महिलाको ४६.७६ प्रतिशत रहेको छ । संचार सुविधाका साधानहरूमा ५९९ घरधुरीहरू मध्ये १५० घरधुरीहरूसंग कुनै पनि सुविधा नभएको देखिन्छ भने ३२४ घरधुरीहरूसंग रेडियो र ३२८ घरधुरीहरूसंग मोबाईल फोन प्रयोग गरेको देखिन्छ । संचारका अन्य माध्यममा टिभी, टेलिफोन पनि प्रयोग गरेका छन् । ५९९ घरधुरी मध्ये २०८ घरधुरीहरूबाट २४० पुरुष र ११ जना महिला गरी २५१ जना रोजगारीको लागि बाहिर गएका छन् । खानेपानी तथा सरसफाईको दृष्टिकोणमा यो वडाका ८८% घरधुरीहरूले पाईप लाईनबाट आउने पिउने पानीको प्रयोग गरेको देखिन्छ भने बाँकीले खुला क्षेत्र कुवा तथा खोलाको पानी प्रयोग गर्ने गर्दछन् । साविकको यस गाविसको ५९९ घरधुरी मध्ये ७७% घरधुरीहरूमा शौचालयको व्यवस्था छैन । खाना पकाउनको लागि ईन्धनको रुपमा प्राय दाउराको प्रयोग गरिन्छ । उज्यालोको लागि मुख्य रुपमा यहाँका ५७% घरधुरीहरूले सोलारको प्रयोग गर्ने गर्दछन् । जम्मा जनसंख्याको ३.७१% शारीरिक रुपमा फरक क्षमता भएका मानिसहरू यहाँ छन् । (राष्ट्रिय जनगणना २०६८)

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीका क्रममा गरिएको वस्ति तथा साविकको वडा स्तरीय सहभागितामूलक छलफलबाट प्राप्त सूचना अनुसार, यस वडाको कुल जनसंख्या मध्य शिक्षा सेवामा ३१ जना, सैनिक तथा प्रहरीमा १७ जना, निजामति सेवामा ४ जना, गैह्र सरकारी संस्थामा २ जना, वैदेशिक रोजगारी (भारत बाहेक अन्य मुलुकहरूमा) १४५ जना, सिकर्मि डकर्मि ७९ जना, ओभरसियर र सब ओभरसियर ६ जना, ईन्जिनियर २ जना, कृषि तथा भेटनरी प्राविधिक (जे.टि.ए.) ४ जना, अ.हे.व., अ.न.मी. १२ जना, ६ महिना भन्दा बढी सिलाई कटाई गरेका २७ जना, ड्राईभर पेशामा संलग्न ३९ जना र अगुवा कृषक २१ जना रहेका छन् । त्यस्तै ग्याबीनको लागि तारजाली बुन्ने ४ जना रहेका छन् । यस वडामा ११ वटा शैक्षिक संस्थाहरू रहेका छन् । यस वडाको शैक्षिक अवस्थालाई हेर्दा स्नातकोत्तर गरेका २ जना, स्नातक गरेका २८ जना, प्रविणता प्रमाण पत्र तह पास गरेको ६० जना र एस.एल.सि. पास गरेका १९० जना रहेका छन् । यहाँका जनसमुदायमा जलवायु परिवर्तन कसरी हुन्छ थाहा नभएता पनि जलवायु परिवर्तनका प्रभाव र असरहरू सम्बन्धी प्रत्यक्ष अनुभवहरू गरेको सुनाउछन् ।

२.३.३ आर्थिक क्रियाकलापहरूको अवस्था

यस वडाका बासिन्दाहरूको प्रमुख पेशा कृषि रहेको भएतापनि रोजगारीको लागि विदेशिने र देशको अन्य भागमा जानेको संख्या उल्लेखनीय छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार ५९९ घरधुरी मध्ये २०८ घरधुरीहरूबाट २४० पुरुष र ११ जना महिला गरी २५१ जना रोजगारीको लागि बाहिर गएका छन् । साविकको वडा स्तरीय गोष्ठीहरूबाट संकलन गरिएको तथ्यांक अनुसार खाडीमुलुक जानेको संख्या मात्रै १४५ भन्दा बढी छ । कृषि अन्तर्गत यहाँका अधिकांश भू-भागमा गहुँ, मकै खेती गरिन्छ भने नगदे वाली अन्तर्गत अदुवा र बेसार खेती गरिन्छ । तरकारी वालीमा विशेष गरी आलु, काउली,

बन्दा, सिमी, बोडी, भान्टा, भटमास, गोलभेंडा र प्याज आदिको खेती गरिन्छ । फलफूलमा यहाँ छिटफुट रुपमा सुन्तला, मौसम, कागती खेती गरिन्छ । पशुपालनको हकमा भैसी, गाई गोरु, बाखा र खच्चरपालन गरिन्छ । कृषि उपज संकलन केन्द्र तथा व्यापारिक केन्द्रको अभावले यहाँ उत्पादित वस्तुहरूले उचित मूल्य पाउन सकेका छैनन् ।

यस वडाका सवै वस्तिहरूमा बाह्रै महिना सिंचित जमिन रहेको छैन । यहाका स्थानिय समुदायहरूले प्राय जसो आकासे पानीको भरमा खेति गरिरहेको पाईन्छ साथै केही ठाउमा मात्र पाईप सिंचाई वाट सिंचाईका क्रियाकलापहरू गरेको देखिन्छ । यस वडा भएर बग्ने मुख्य नदी माडीले कही पनि सिंचाई गरेको देखिदैन तर पनि अन्य ससाना खोलाहरूवाट सिंचाई गरेको पाईन्छ । यसरी यस गाउपालिकाको वाली पात्रो लाई हेर्दा पाखो जग्गाहरूमा कार्तिक महिनामा गहु लगाउने गरिन्छ, त्यसैगरि वैशाष महिनामा मकै लगाउने गरिन्छ । यसरी लगाएको गहुवालीलाई वैशाषमा र मकैलाई असोजमा काटने गरिन्छ । फागुण महिनामा आलु लगाउने र जेष्ठमा खन्ने गरिन्छ । अदुवा माघ महिनामा लगाउने चलन छ भने कार्तिकमा खन्ने गरिन्छ । प्याजको हकमा मंसिरमा लगाउने र जेष्ठमा खन्ने गरिन्छ, भने यहाको प्रमुख नगदे वाली सिमी वैशाषमा लगाउने र कार्तिकमा टिप्ने गरिन्छ, भने केराउ कार्तिकमा लगाउने र फागुणमा टिप्ने गरिन्छ ।

२.३.४ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

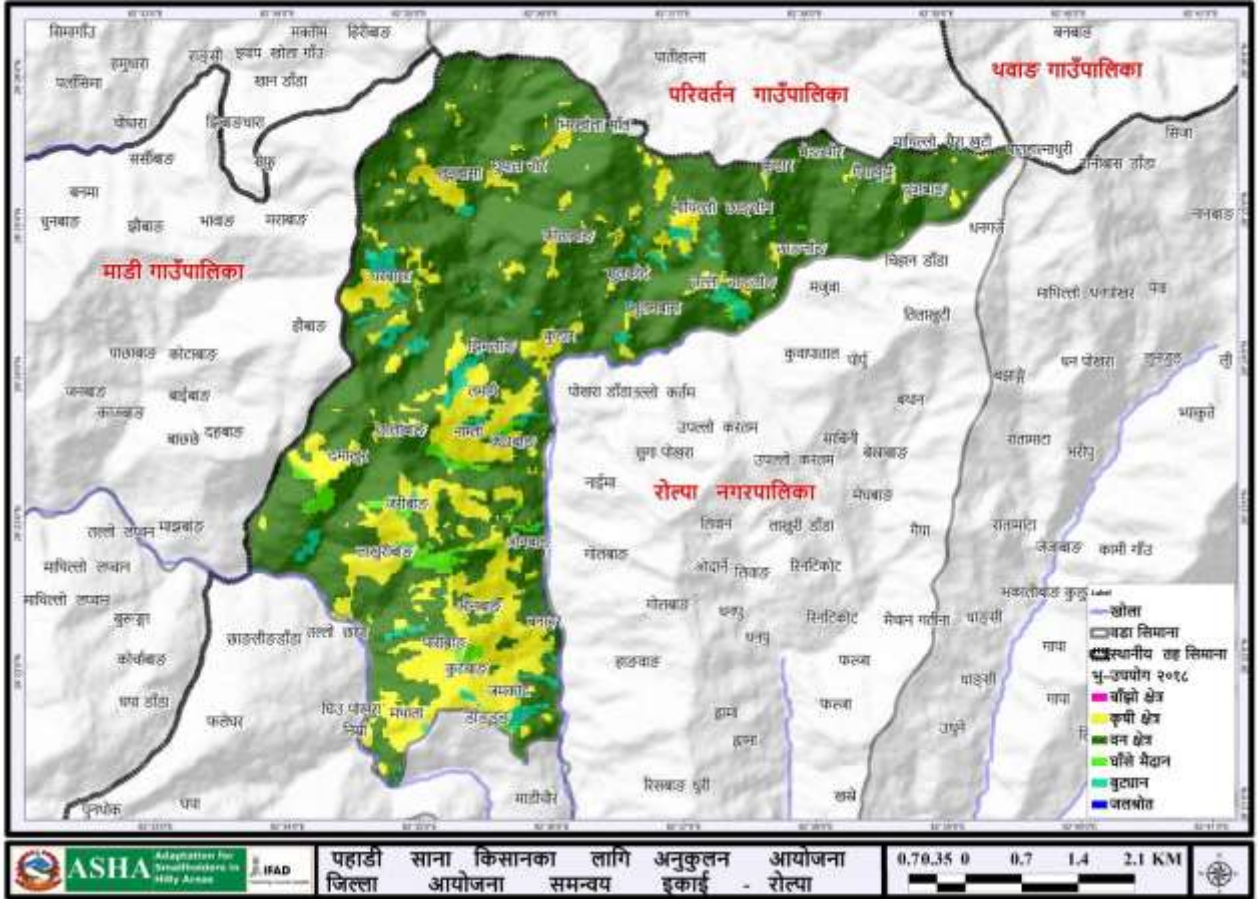
यस वडाको कुल क्षेत्रफल ३२६२.८६ हेक्टर मध्ये २४५७.६३ हेक्टर वनक्षेत्र, ९५.९३ हेक्टर बुट्यान क्षेत्र, ७७.९३ हेक्टर घाँसे मैदान, ६३०.२७ हेक्टर कृषि क्षेत्र, ०.०९ हेक्टर बाँझो जमिन र २.४३ हेक्टर पानीले ढाकेको क्षेत्र रहेको छ । यस वडामा ७५% क्षेत्र वन र १९% कृषि क्षेत्रले ढाकेको छ । (श्रोत : पहाडी साना किसानको लागि अनुकूलन आयोजना, जिल्ला आयोजना संयोजन ईकाइ, रोल्पा) । डिभिजन वन कार्यालय रोल्पाको अनुसार साविकको जडकोट गाविसको वडा नं. २ देखि ९ सम्ममा निम्नानुसार सामुदायिक वनहरू रहेका छन् ।

तालिका ६. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ मा रहेका सामुदायिक वनहरू

क्र. सं.	साविकको गाविस	सा.व. को नाम	क्षेत्रफल	घरधुरी
१	जडकोट - २	सल्लीगौरा महिला	३१.८४	५७
२	जडकोट - ४	सल्लेरीपाखा	३२.४०	५०
३	जडकोट - २	मादालीप	४६.३५	५८
४	जडकोट - ७	लालीगुराँस	२०.५८	४१
५	जडकोट - ८	ठाडेपाखो	७२.४३	८९
६	जडकोट - ९	लालीगुराँस स्याला सल्लेरी	७.२२	३२
७	जडकोट - ३	चिउरी	२७.००	३९
८	जडकोट - ६	तामाखानी	४.६३	२२
९	जडकोट - ५	सिलखुङ्ग खोला	३१.८४	५७
		जम्मा	८१६.९२	७१८

अझै पनि धेरै राष्ट्रिय वनको भाग सामुदायिक वनमा हस्तान्तरण हुन बाकि छ । यहाका वनहरूमा ओखर, पांगर, उत्तिस, धुपिसल्ला, सल्ला, रयाज, बाभ्र, चिलाउने, गुरास, अंगेर, खर्सु, मौवा, सिमल, तुनी, फलाट, तिजु, कोईरालो, खरि, चिउरी, निन्याउ, साज, काफल, सैपा, गिठा, भिमल जस्ता प्रजातिहरू पाईन्छन भने ऐसेलु, चुत्रा, मेल, धाईरो, स्याप्ला, वाजु, तिल्को, भोत्रे, गरुली, साखिना, विलाउने, जस्ता भाडि प्रजातिहरू रहेका छन साथै समायो, टिमुर, गरेली, तिते, कुरिलो, हुंगेफुल, टोटनारे, दालचिनी, चिउरी, मजहरी, सुनाखरी, भयाउ, काउलो, हातजोर, लालिगुरास जस्ता जडिवुटिहरू पनि पाईन्छन् । वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीहरूमा वादर, राते, दुम्सी, खरायो, स्याल, मलस्याप्रो, गुना, वदेल, कालिज, तिथ्रा, हलेसा, हुकुर, न्याउली, कोईली, फिस्टे, जुरेली, भगेरा, सुगा, गौथली, काग, चिवे, उल्लु, मलेवा, चिल, च्याखुरा, सारी, गिद्ध, जुरे आदि पाईन्छन् (जीविकोपार्जनको विश्लेषण, २०७५) । यस वडामा बग्ने खोला खोल्सीहरूको विवरण तथा प्राकृतिक श्रोतमा आएको परिवर्तनको विश्लेषण परिच्छेद ३.२ मा उल्लेख गरिएको छ ।

रोल्पा नगरपालिका - ८, सन् २०१८ को भूउपयोगीता नक्शाङ्कन

चित्र ८. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को भू-उपयोग नक्शा

२.३.५ भौतिक पूर्वाधार तथा सामुदायिक विकास

यस वडाका बारिन्दाहरुको घरहरु प्राय माटो, ढुङ्गाको गाढो र छांना खर तथा ढुङ्गा स्लेटको प्रयोग गरेको पाईन्छ । यस वडाको सहभागितामूलक श्रोत तथा प्रकोप नक्साको विश्लेषण गर्दा मोटर वाटो, भोलङ्गे पुल, विद्यालय भवन, स्वास्थ्य चौकी, वडा कार्यालयको भवन, लघु जल विद्युत आयोजना रहेको पाईन्छ । कृषि सहकारी संस्था जस्ता सेवा प्रदायक संघ संस्था तथा निकायहरु छन् । अन्य निकायहरुमा पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, सुआहारा, किसानका लागि उन्नत विउविजन कार्यक्रम, रुडास, डिकोस, हुरेक जस्ता कार्यक्रम तथा संस्थाहरुले यहाँका व्यक्ति, समुदायहरुलाई आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गरिरहेका छन् । नागरिक संगठनको रुपमा साविकका वडाहरुमा आमा समूह, कृषि समूहहरु र विभिन्न क्लवहरु संचालनमा रहेका छन् । यस वडामा ९ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु छन् । यस वडामा जिल्ला स्थित एफ.एम. रेडियो को पहुँच राम्रो रहेको छ साथै रुकुम, दांग र सल्यान जिल्लाका एफ.एम. हरुले पनि यहा काम गर्ने गर्दछन भने टेलिफोनको हकमा स्काई र नमस्तले प्रायजसो साविकका वडाहरुमा काम गर्ने गर्दछ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार संचारको पहुँचको हकमा साविकको जडकोट गाविसको ५९९ घरधुरीहरु मध्ये ७३% घरधुरीहरूसंग कम्तिमा एउटा संचारको साधन रहेको पाइन्छ जस्मा प्राय रेडियो र मोबाईल फोन पर्दछन् ।

२.३.६ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार साविकको जडकोट गाविसको वडा नं. २ देखि ९ सम्म मिली बनेको यस रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. ८ को कूल जनसंख्या २२४१ मध्ये महिलाको जनसंख्या १२३८ (५५.२%) रहेको छ । साविकको जडकोट गाविसलाई जातिगत रुपमा आधारमा हेर्दा ब्राहमण/क्षेत्री र जनजातीको जनसंख्या बराबर छ अर्थात ४२.२ र

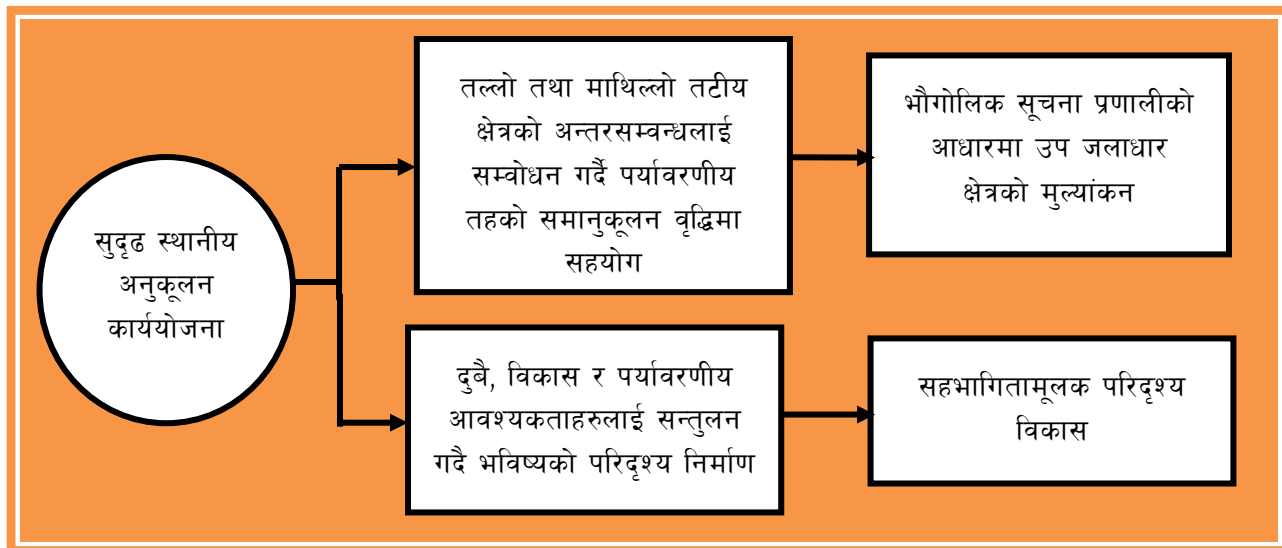
४२.३ प्रतिशत रहेको छ । यस्तै दलितको जनसंख्या १४.८% रहेको छ भने अन्यको ०.७ % छ । सहभागीतामूलक संकटासन्नता स्तरिकरण, २०७५ को आधारमा जम्मा घरधुरी ४९० मध्ये जनजातीको ३८ प्रतिशत, दलितको १६ प्रतिशत र अन्यमा ४६ प्रतिशत रहेका छन् । यस वडामा पनि अन्य ठाउँमा जस्तै खेतीपाती, जागिर, व्यापार जस्ता उत्पादनशील कार्यहरूमा पुरुषको सहभागीता धेरै पाइएको छ भने घास दाउरा, पानी पधेरो, भान्सा, केटाकेटीको रेखदेख जस्ता पुनरुत्पादनशील कार्यहरूमा महिलाहरूको सहभागीता धेरै पाइएको छ । त्यसैगरी सामाजिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरूमा पनि महिलाहरूको संलग्नता पुरुषहरूको तुलनामा निकै कम छ । छोरीलाई गाउँको सरकारी विद्यालयमा र छोरालाई शहरमा वा नजिकैको निजी विद्यालयमा पढाउने जस्ता लैङ्गिक विभेद यस वडामा विद्यमान छन् साथसाथै समान कामको लागि पनि पुरुषलाई भन्दा महिलालाई कम ज्याला प्रदान गर्ने प्रचलन यहा पनि विद्यमान छ । तरपनि सरकारी तथा अन्य निकायहरूबाट हाल अवलम्बन गरिएका सामाजिक समावेशी र महिला, दलीत तथा सिमान्तकृत वर्गहरू प्रतिको सकारात्मक विभेद सम्बन्धि नीतिगत प्रावधानहरूका कारण पनि महिलाहरूको चेतना स्तर बढ्दै गएकोले हाल उत्पादनशील, सामाजिक तथा राजनैतिक कृयाकलापहरूमा महिलाहरूको संलग्नता बढिरहेको छ ।

२.४ वडा स्तरीय उपल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रको अन्तरसम्बन्धको अवस्था

यस वडाको उपल्लो तटिय क्षेत्र अन्तर्गत साविक वडा नं. २ को गला, सालडुड, खोलावाड, पुजगा, कुटिवाड, माथला, कलिवाड, लिसिडवाड, वडा नं. ३ को दडधार, तल्लो गाउ, भारखा, सिर्काधारा, फुर्के, रिमासी, गजडवाड, छनछरगा, वडा नं. ४ को जडवाड, पारिवाड, कुलमपा, ढालिवाड, लाखुरीवाड, पोटला, विचिवाड, कानच्याड, नानडड, वडा नं. ५ को वडवाड, टासीवाड, वमरुक, रडमसी, कोईगा, वडा नं. ६ को नम्ली, हुलागा, डाधारा, भिदुड, गैराखुटि, चडलिड, मुलकोट भुलुमवास, भजुलखोरे, वडा नं. ७ को चदलिवाड, बजपुजे, दमाकुर, भागाचौर, वडा नं. ८ को पैयावोट ठाडेपाखा, हजारे, दुडवाड, साउनेपानी, वडा नं. ९ को थाम्धुरी, सल्लेरी, भिरखोला, खुम्वासा, लामिडाडा, घरवासा, गोठिम, रिसे, भिम्लीख जस्ता ठाउँहरू माथिल्लो तटिय क्षेत्र हरु रहेका छन् भने तल्लो तटिय क्षेत्रमा साविक वडा नं. २ को माडिखोला, मान्दीपुर, वडा नं. ३ को भिम्फुवाड, उडवाड, वडा नं. ४ को रामपा खोला, सेलोखोला, वडा नं. ५ को भिम्फु, कुईपलाड, वडा नं. ६ को क्युवाड, कुठर, वडा नं. ७ को लासेवाड, जरिवाड, वडा नं. ८ को वुठाडेरा, सुक्रवाड, हार्पा, वडा नं. ९ को सोलावाड जस्ता क्षेत्रहरू रहेका छन् । यस वडाको माथिल्लो क्षेत्रको धेरै जस्तो भू-भाग वनले ढाकेको छ भने तल्लो क्षेत्रको धेरै जस्तो भू-भाग कृषिको लागि प्रयोग गरिदै आएको छ । यसर्थ माथिल्लो भू-भागहरूमा गरिदै आएको अव्यवस्थित कृषि, वन अतिक्रमण, वन विनाश तथा अवैज्ञानिक सडक संजाल विस्तार लगायतका कार्यहरूसंगै जलवायु परिवर्तनसंगै बढ्दै गएको वर्षाको अनियमितताले गर्दा उपल्लो तटिय क्षेत्रहरूमा भू-क्षयको समस्या बढ्दै गएको छ भने तल्लो तटिय क्षेत्रमा बाढी र नदी कटानका समस्याहरू बढ्दै गएका छन् ।

परिच्छेद ३: सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी पद्दती

नेपालमा विशेष गरी स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरु नेपाल सरकारको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ले निर्दिष्ट गरेका चरणहरुको आधारमा स्थानीय स्तरमा समुदायको दृष्टिकोणबाट विभिन्न सहभागितामूलक ग्रामिण मुल्यांकनका विधीहरुको प्रयोग गरी त्यसबाट आएका परिणामहरुको आधारमा तयारी गर्ने अभ्यास रहेको छ । यस प्रकृत्यामा प्रशासनिक सिमाना जस्तै साविकको गाविसको सिमानालाई मात्र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यक्षेत्र भित्र मात्र विश्लेषण गरेको पाईन्छ । पहाडी साना किसानका लागी अनुकूलन आयोजनाले सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी निम्न खाका अनुसारको पद्दती अवलम्बन गरेको छ ।

चित्र ९. सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाको खाका

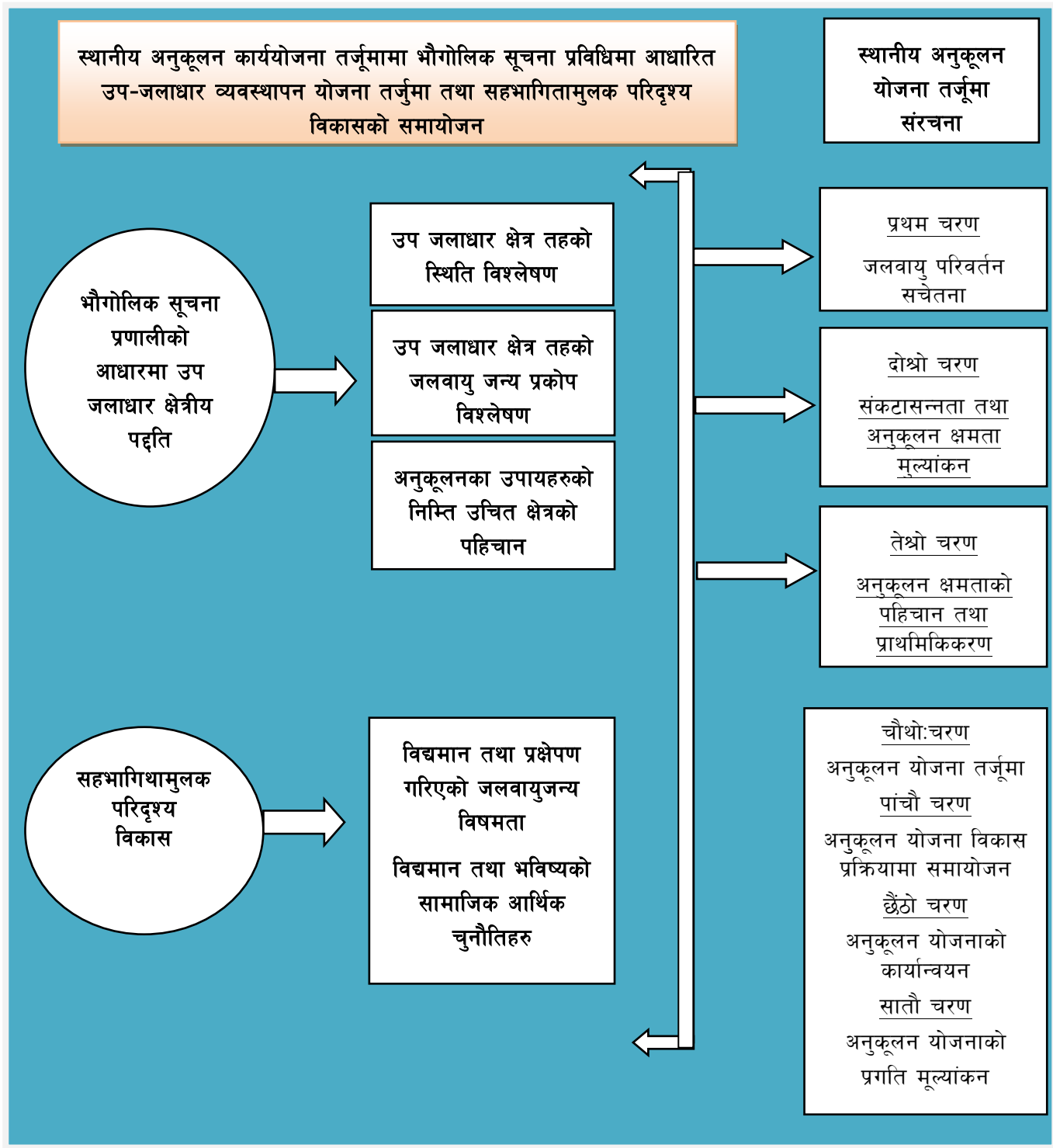
सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा प्रशासकिय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई जलाधार तथा उप-जलाधार तहको माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरुबीचको अन्तरसम्बन्धलाई सम्बोधन गर्दै प्रभावकारी अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणाली तहको समानुकूलन वृद्धिमा सहयोग पुर्याउन भौगोलिक सूचना प्रणालीको आधारमा उप-जलाधार क्षेत्रको मुल्यांकन गरिन्छ । सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनामा दुवै, विकास र पर्यावरणीय आवश्यकताहरुलाई सन्तुलन गर्दै भविष्यको सहभागितामूलक परिदृश्य निर्माण गरिन्छ ।

भौगोलिक सूचना प्रणालीको आधारमा उप-जलाधार क्षेत्रको मुल्यांकन गर्ने क्रममा त्यस क्षेत्र तहको स्थिति तथा जलवायुजन्य प्रकोप विश्लेषण गरी प्रभावकारी अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान तथा उचित स्थानहरुको पहिचान गरिन्छ । भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित विभिन्न नक्साहरु जस्मा विशेष गरी जलवायु जन्य प्रकोपहरुबाट प्रभावित संवेदनशिल क्षेत्रहरुको पहिचानको लागि विभिन्न अवधिको भु उपयोगिताको अवस्था तथा त्यसमा आएको परिवर्तनको नक्सा, भु क्षय, पहिरो, भु उपयोग समायोजनको नक्सा, आगलागी तथा खडेरी प्रकोप क्षेत्रहरुको नक्सा अध्ययन गरिन्छ । यस्को साथै मौसम विभागबाट प्राप्त मौसमी तथ्यांकहरुको पनि अध्ययन गरिन्छ । सहभागितामूलक परिदृश्यको निर्माण प्रकृत्यामा वर्तमान तथा भविष्यको प्रक्षेपण गरिएको जलवायुजन्य विषमताहरुको विश्लेषण गरिन्छ र यसको साथसाथै वर्तमान तथा भविष्यको सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था र चुनौतिहरुको पनि विश्लेषणको आधारमा परिदृश्यको आधारमा कार्यक्रमहरु निर्धारण गरिन्छ ।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ले निर्दिष्ट गरेका ७ चरणहरु: १) जलवायु परिवर्तन सचेतना २) संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मुल्यांकन ३) अनुकूलन क्षमताको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण ४) अनुकूलन योजना तर्जुमा अनुकूलन योजना ५) विकास प्रक्रियामा समायोजन ६) अनुकूलन योजनाको कार्यान्वयन र ७) अनुकूलन

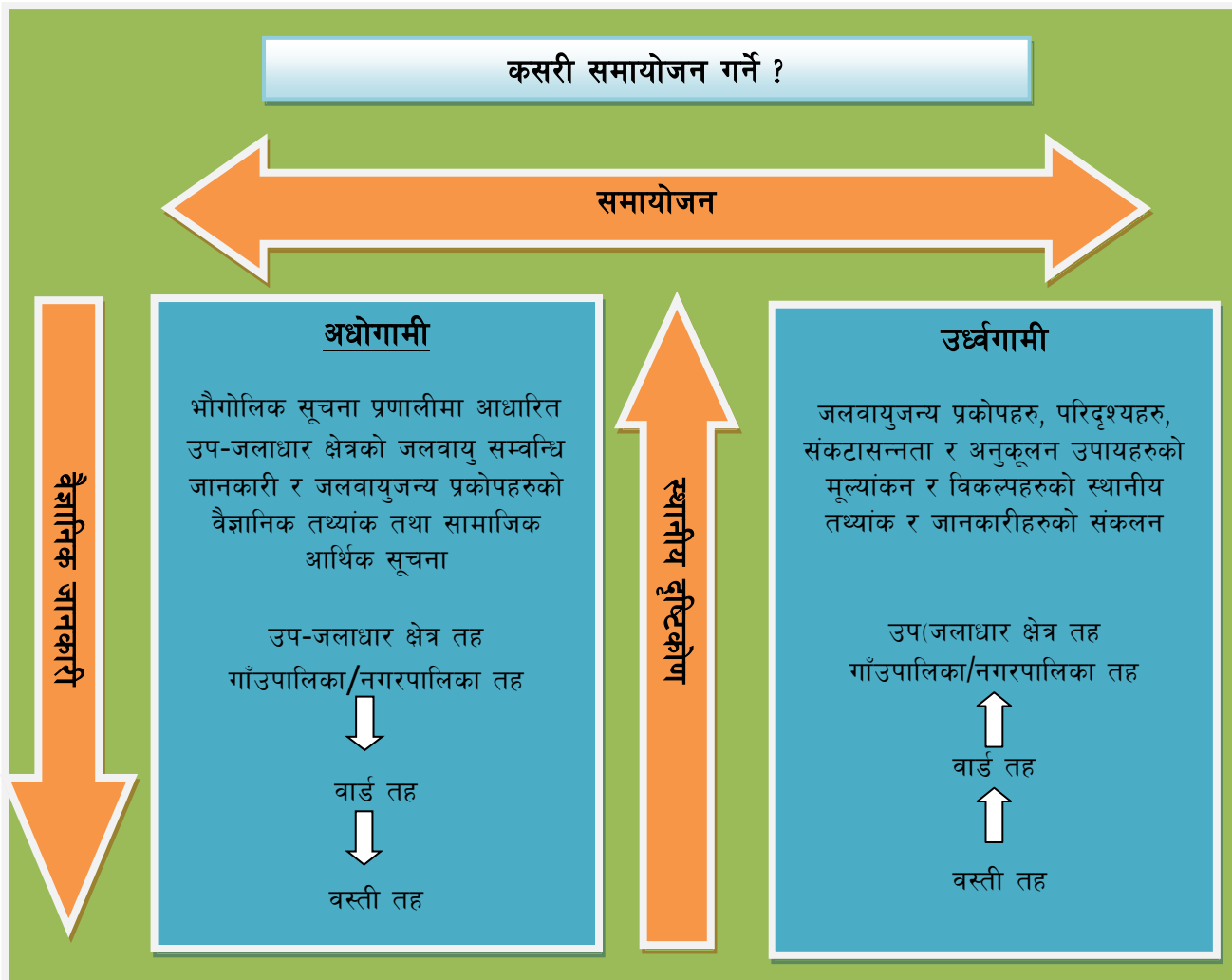
योजनाको प्रगति मूल्यांकनमा निम्न खाका अनुसार माथिका दुवै पद्धतिहरूलाई विशेष गरी पहिलो तीन चरणहरूमा समायोजन गरिन्छ। चौथो चरणमा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको दस्तावेज तयार हुन्छ।

कहाँ समायोजन गर्ने ?

चित्र १०. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना सुदृढ LAPA पद्धतिको समायोजन

सुदृढ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रकृत्यामा निम्नानुसार अधोगामी (Top down) तथा उर्ध्वगामी (Bottom up) पद्दती अवलम्बन गरिन्छ । भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित उप-जलाधार क्षेत्रको जलवायु सम्बन्धि जानकारी र जलवायुजन्य प्रकोपहरूको वैज्ञानिक तथ्यांक तथा सामाजिक आर्थिक सूचना गाउँपालिका वा नगरपालिका हुँदै वडा र वस्ती तहमा पुग्दछ भने जलवायुजन्य प्रकोपहरू, परिदृश्यहरू, संकटासन्नता र अनुकूलन उपायहरूको मूल्यांकन र विकल्पहरूको स्थानीय तथ्यांक र जानकारीहरूको संकलन वस्ती तह हुँदै वडा र गाउँपालिका नगरपालिका तह सम्म छलफल र विश्लेषण गरिन्छ ।

चित्र ११. वैज्ञानिक जानकारी र स्थानीय दृष्टिकोणको समायोजन खाका

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणाको समायोजन

पहाडी साना किसानको लागि अनुकूलन आयोजनाले जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको क्षेत्रमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको सुनिश्चितता गर्दै योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन गर्न र अनुगमन कार्यमा जोड दिएको छ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई प्रभावकारी रूपमा मूलप्रवाहीकरण गर्न यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा प्रकृत्यामा उक्त आयोजनाले तयार पारेको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) समायोजनको खाकालाई अवलम्बन गरिएको छ । स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रकृत्याका चरणहरूमा जलवायु परिवर्तनको सवालको साथसाथै अन्य सामाजिक, राजनीतिक र आर्थिक सवालहरूले कसरी समुदाय भित्रको लक्षित वर्ग अर्थात् सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा पछाडी परेका घरपरिवारहरूलाई परेको असर, संकटासन्न को हुन्, उनीहरू कसरी प्रभावित भए, उनीहरूका आवश्यकता र बाधाहरू के के हुन्, उनीहरूको हालको समानुकूलन क्षमताको स्तर, हाल

भइरहेका संस्थागत संरचनाहरु, पढ्ती, नीति नियम र सुशासनको स्थिति, महिला र पुरुषहरुमा भएका अनुकूलन सम्बन्धि छुट्टाछुट्टै परम्परागत र आधुनिक ज्ञान सिपहरु र लैससास मैत्री अनुकूलनका उपायहरुका पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गरी योजना तर्जुमा गर्ने विषयमा छलफल तथा लैससास निर्दिष्ट सहभागितामूलक विधिहरुबाट विश्लेषण गरिएको छ ।

३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको संरचना अनुसार पहिलो चरणमा स्थानीय तहमा जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि गर्नु रहेको छ । यसको लागी सर्वप्रथम साविकको जडकोट गा.वि.स. अर्न्तगतका साविकको वडा नं. २ देखि ९ सम्मका जननिर्वाचित प्रतिनिधीहरु, वडा सचिव, साविकका वडाका वडा नागरिक मञ्चका पदाधिकारीहरु, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरु, सा.व.उ.स.का पदाधिकारीहरु, विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाका कर्मचारीहरु र विभिन्न सरोकारवालाहरुको उपस्थितिमा गाउँपालिका र वडा तहमा शुरुवाती बैठक सम्पन्न गरिएको थियो । त्यसपछि सम्पूर्ण वस्तिहरु उक्त साविकका वडाहरुमा औपचारिक रुपमा जलवायु परिवर्तनका कारण, प्रभाव र तिनलाई सम्बोधन गर्ने उपायहरु बारे सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सहित १ दिने वस्ति स्तरीय गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो भने अर्को चरणमा वडा स्तरमा ३ दिने लापा तयारी गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो । गाउँपालिका तहमा यस अन्तर्गतका वडाहरुमा बनेका स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरुलाई संश्लेषित स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न, यस कार्ययोजनालाई गाउँपालिकाको विकास योजनामा एकिकृत गर्न र गाउँपालिकाको तर्फबाट अनुमोदन गराउन २ दिने कार्यशाला गोष्ठी पनि सम्पन्न गरिएको थियो । प्रभावकारी स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्ने उद्देश्यका साथ हरेक गोष्ठीमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धिबाट गरिएको थियो जसका लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, छलफल, पोष्टर प्रदर्शन र प्रश्नोत्तर विधिको प्रयोग गरिएको थियो ।

तालिका ७. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी प्रक्रियाका सहभागीहरु

क्र.सं.	क्रियाकलापको विवरण	सहभागी विवरण					
		लिंग		जातजाती			
		महिला	पुरुष	दलित	जनजाति	बाहुन, क्षेत्री, ठकुरी	जम्मा
१	गा.वि.स. स्तरीय शुरुवाती बैठक	३	९	१	६	५	१२
२	वडा स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी वडा नं २	२७	२७	१	५२	१	५४
३	वडा स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी वडा नं ३	३८	१९	६	४९	२	५७
४	वडा स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी वडा नं ४	२६	२३	१६	२७	६	४९
५	वडा स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी वडा नं ५	३३	२१	२८	१९	७	५४
६	वडा स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी वडा नं ६	१६	४१	८	११	३८	५७
७	वडा स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी वडा नं ७	१६	३५	०	१	५०	५१
८	वडा स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी वडा नं ८	१८	३३	९	८	३४	५१
९	वडा स्तरीय सचेतनामूलक गोष्ठी वडा नं ९	२१	३७	०	५	५३	५८
१०	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठी (३ दिने)	११	२०	४	१५	१२	३१
	जम्मा	२०९	२६५	७३	१९३	२०८	४७४
	प्रतिशत	४४%	५६%	१५%	४१%	४४%	१००%

३.२ जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता मूल्यांकन

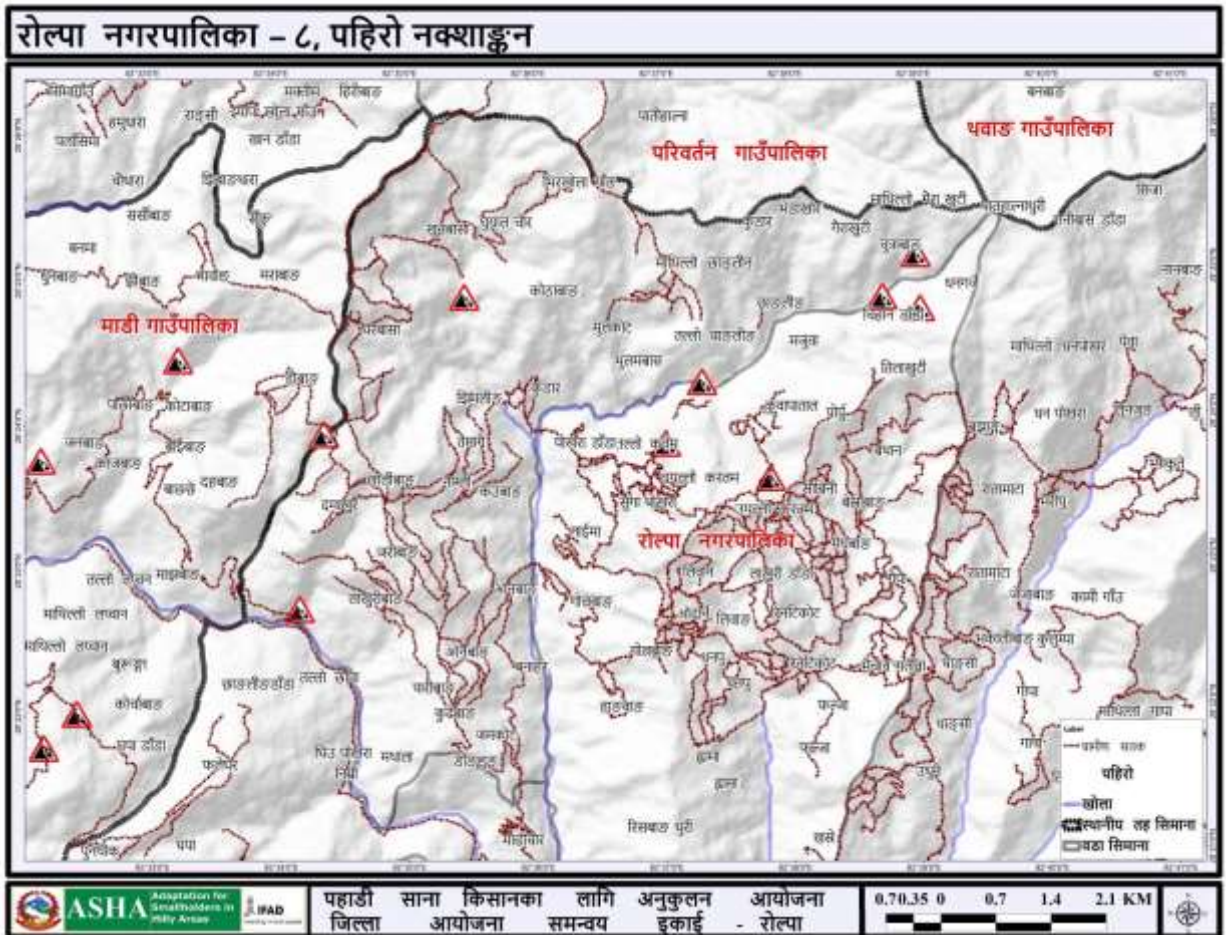
सम्बन्धित गाउँपालिकाको क्षेत्र तथा स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नताको विश्लेषण गर्न वैज्ञानिक तथ्य र स्थानीय समुदायको दृष्टिकोणलाई समायोजन गरी निष्कर्ष निकालिन्छ । वैज्ञानिक तथ्यमा विशेष गरी भौगोलिक सूचना प्रयालीको माध्यमबाट विभिन्न नक्साहरु र मौसमी तथ्यांकको विश्लेषण गरिन्छ भने स्थानीय समुदायको दृष्टिकोण पत्ता लगाउन र सूचनाहरु संकलनको लागि विभिन्न सहभागितामूलक ग्रामिण लेखाजोखाका विधहरुको प्रयोग गरिन्छ ।

३.२.१ भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट प्राप्त सूचना तथा नक्शाहरु र तीनको विश्लेषण

यस कार्ययोजना तयारीको क्रममा भौगोलिक सूचना प्रणालीको प्रयोगबाट यस वडाको पहिरो जोखिम नक्सा (Landslide Map), भू-क्षय जोखिम नक्सा (Soil Erosion Map) र भू-उपयोग र भू-उपयोग परिवर्तन नक्सा (Land Use Land Cover Map and Land Use Land Cover Change Map) र भू-उपयोग समायोजन नक्सा (Land Use Adjustment Map) तयार गरिएको थियो । ती नक्साहरु र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरु बस्ति तथा वडा स्तरीय गोष्ठीहरुमा सहभागितामूलक छलफल पनि गरिएको थियो । ती नक्साहरु र तिनबाट प्राप्त सूचनाहरुले जलवायुजन्य प्रकोपको पहिचान, नक्शाकन, अन्तरसम्बन्ध र लेखाजोखा गर्न र संकटासन्न क्षेत्रहरु र अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान तथा प्राथमिकरण गर्न सहज बनाएको थियो ।

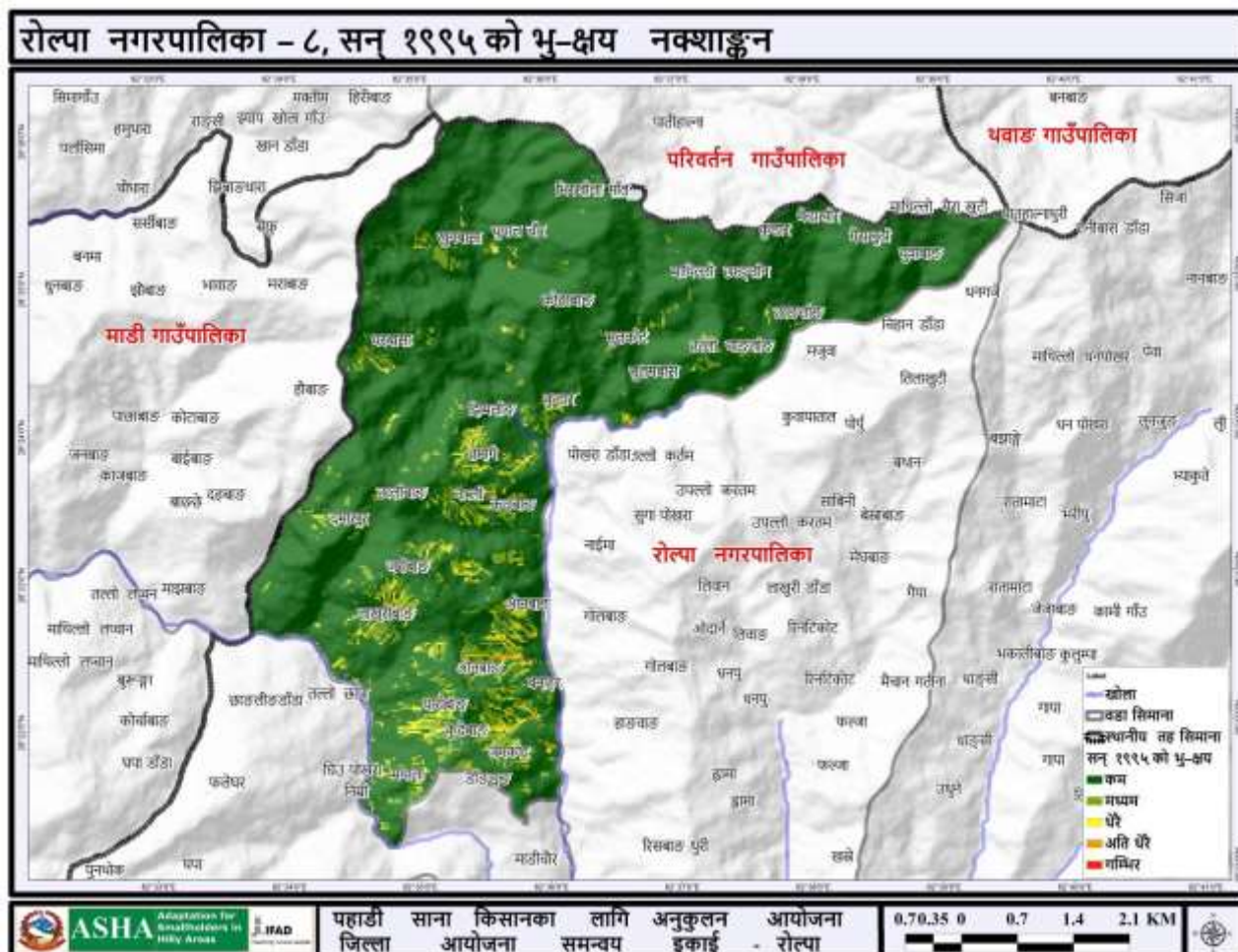
३.२.१.१ पहिरोको जोखिम नक्शाकन

पहाडि क्षेत्र भएता पनि यस वडामा पहिरोको घटनाहरु सामान्य खालको देखिन्छ । नयाँ सडक तथा बाटोहरुको निर्माणले गर्दा ती क्षेत्रहरुमा पहिरो गएको घटनाहरु देखिएका छन् ।

३.२.१.२ भू-क्षयको जोखिमको अवस्था

भू-क्षयको मात्रा अनुसार यस वडाको भू-भागलाई निम्न तालिका अनुसार पाँच वर्गमा विभाजन गर्न सकिन्छ। प्रति वर्ष प्रति हेक्टर ५ टन भन्दा कम माटो बग्ने क्षेत्रलाई न्यून वर्गमा राखिएको छ भने ८० टन भन्दा बढी माटो बग्ने क्षेत्रलाई अति संवेदनशील वर्गमा राखिएको छ। त्यस्तै बीचमा अन्य वर्गहरु पनि छुट्याईएको छ।

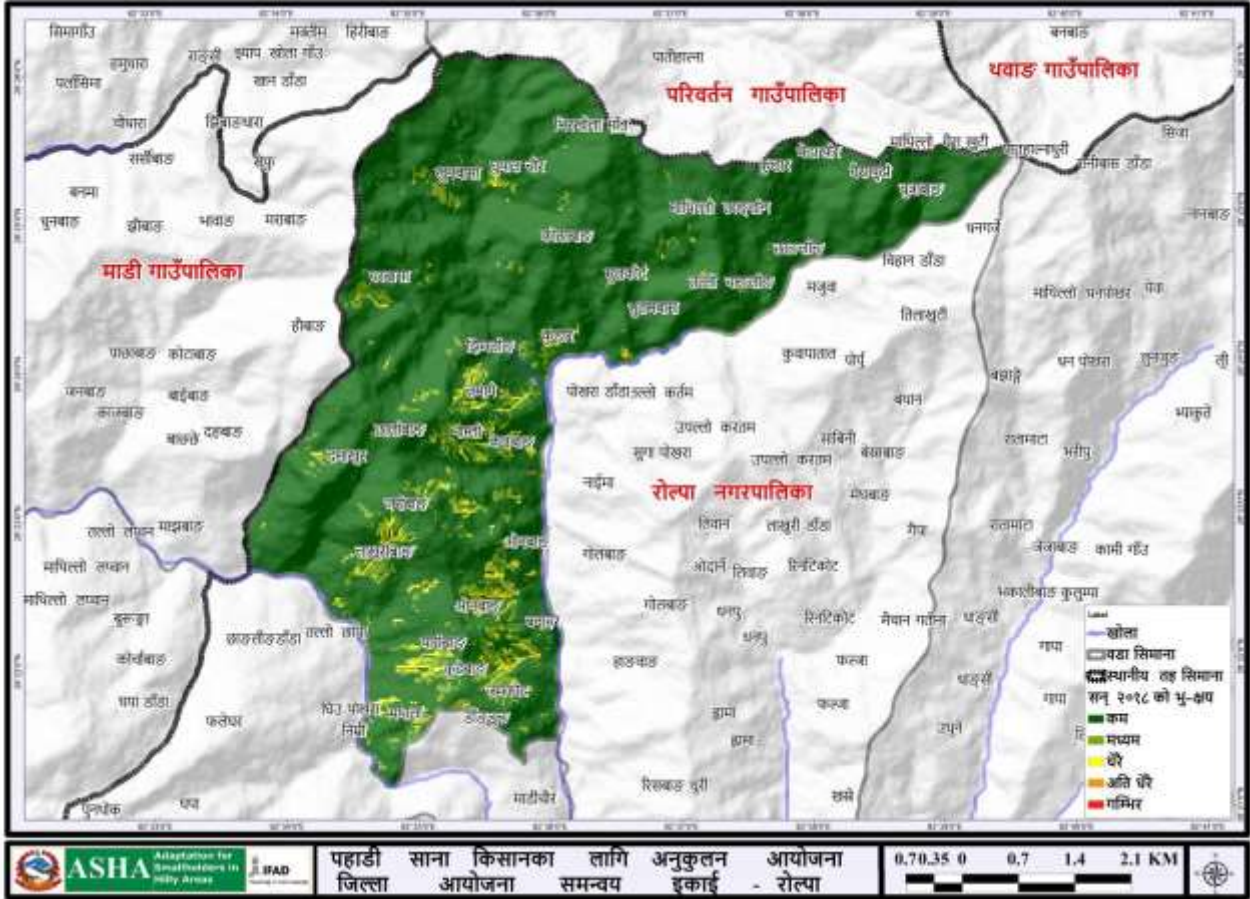
चित्र १२ रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् १९९५ को भू-क्षयको नक्शा

सन् १९९५, २००८ र २०१८ को भू-क्षयको तथ्यांकलाई तुलनात्मक अध्ययन गर्दा न्यून वर्गमा परेको भु भाग बढ्दै गएको छ तर अन्य वर्गहरु मध्ययम, उच्च, संवेदनशील र अति संवेदनशील क्षेत्रहरु घटेको देखिन्छ।

तालिका ८. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् १९९५, २००८ र २०१८ को भू-क्षयको अवस्था

भू-क्षय (टन /हे /वर्ष)	वर्ग	क्षेत्रफल (हे.)		
		१९९५	२००८	२०१८
०-५	न्यून	२९५४.२५	२९७२.८८	३०१७.३४
५-१०	मध्यम	२२६.७१	२१४.७४	१८३.६
१०-२०	उच्च	७१.१९	६५.६१	५५.२६
२०-४०	अति उच्च	९.६३	८.८२	६.०३
४०-८०	संवेदनशील	१.०८	०.८१	०.६३
८० भन्दा बढी	अति संवेदनशील	०	०	०
जम्मा		३२६२.८६	३२६२.८६	३२६२.८६

रोल्पा नगरपालिका - ८, सन् २०१८ को भू-क्षय नक्शाङ्कन

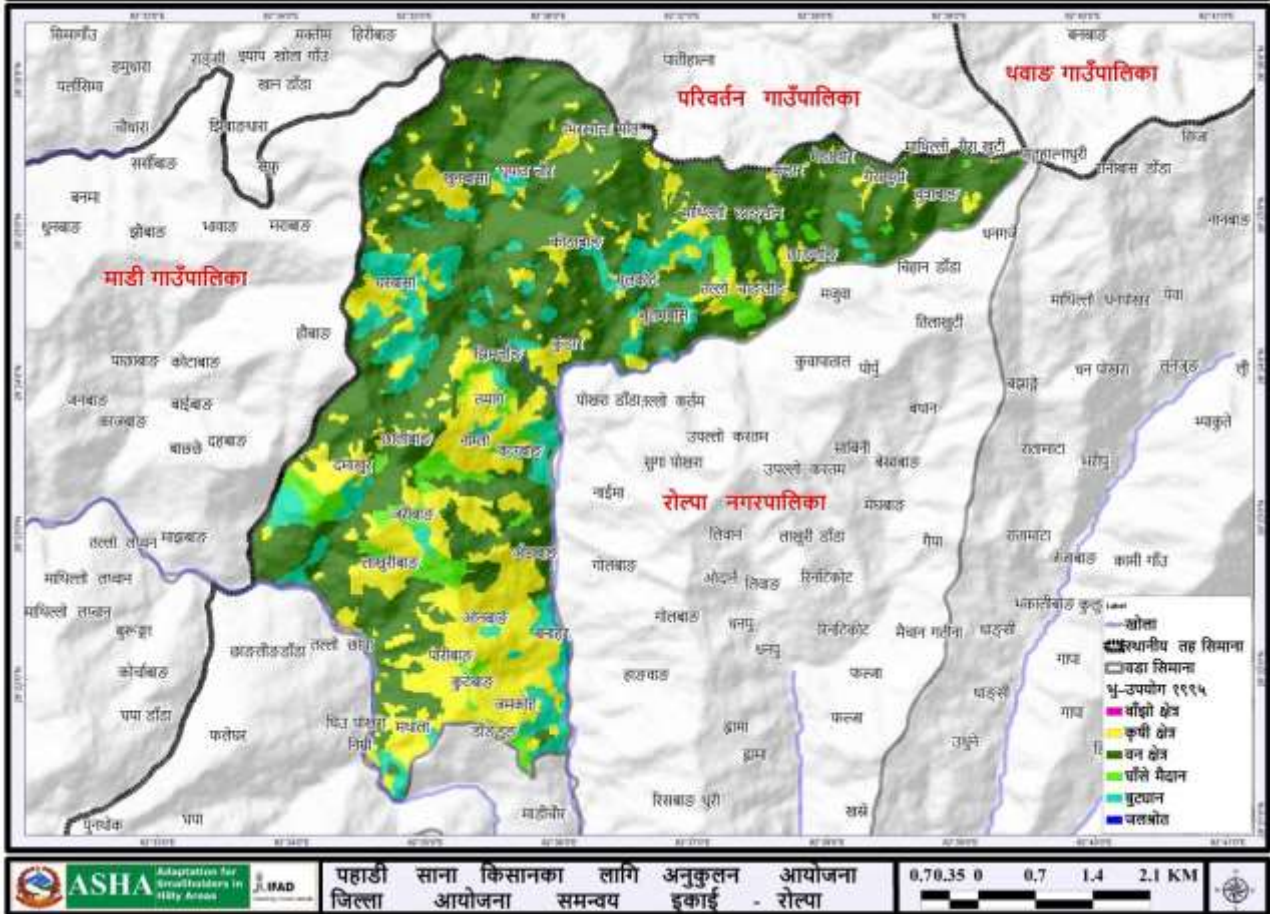

चित्र १३. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् २०१८ को भू-क्षयको नक्शा

३.२.१.३ भू-उपयोग तथा भू-उपयोग क्षेत्र परिवर्तको विश्लेषण

तलको तालिकामा विभिन्न समयको अन्तरालमा भू उपयोगमा भएको परिवर्तन प्रस्तुत गरिएको छ । सन् १९९५ र २००८ बीच अवधिको तुलना गर्दा वन क्षेत्र, घाँसे मैदान र पानीले ढाकेको क्षेत्र क्रमशः २४२.७३ हेक्टर, २.०७ हेक्टर र १२६ हेक्टरले बढेको देखिन्छ भने अन्य बुट्यान क्षेत्र, कृषि क्षेत्र, बाँझो जमिनहरु क्रमशः १९२.३३ हे., ५१.६६ हे., २.०७ हे. ले घटेको देखिन्छ । त्यस्तै २००८ र २०१८ बीच तुलना गर्दा वन क्षेत्र ३०२.४ हे. ले बढेको देखिन्छ भने अन्य क्षेत्रहरु बुट्यान क्षेत्र, घाँसे मैदान, कृषि, बाँझो जमिन र पानीले ढाकेको क्षेत्र क्रमशः ८६.८५ हेक्टर, ९७.२ हेक्टर, ११२.४१ हेक्टर, २.०७ हे. र ३.८७ हेक्टरले घटेको पाईन्छ । यस्तै गरेर विगत २३ वर्षको को अवधि सन् १९९५ र २०१८ को बीचको तुलना गर्दा वन क्षेत्र ५४५.१३ हेक्टरले बढेको देखिन्छ भने अन्य बुट्यान, घाँसे, कृषि, बाँझो जमिन र पानीले ढाकेको क्षेत्रफल क्रमशः २७९.१८ हेक्टर, ९५.१३ हेक्टर, १६४.०७ हेक्टर, ४.१४ हेक्टर र २.६१ हेक्टरले घटेको पाईन्छ । यसबाट यो निष्कर्ष निकाल्न सकिन्छ कि अन्य क्षेत्रको जस्तो वन विनासको विकराल समस्या यस वडामा देखिदैन । सामुदायिक वन कार्यक्रमको सफलताले पनि वन क्षेत्र वढाउन टेवा पुगोको देखिन्छ साथै बाटोको असुविधा र अन्य क्षेत्रसम्मको असहज पहुँचले गर्दा पनि वन विनास जस्तो समस्या यस क्षेत्रमा नभएको देखिन्छ जुन जलवायु परिवर्तनको दृष्टिकोणमा सकारात्मक देखिन्छ ।

रोल्पा नगरपालिका - ८, सन् १९९५ को भूउपयोगीता नक्शाङ्कन

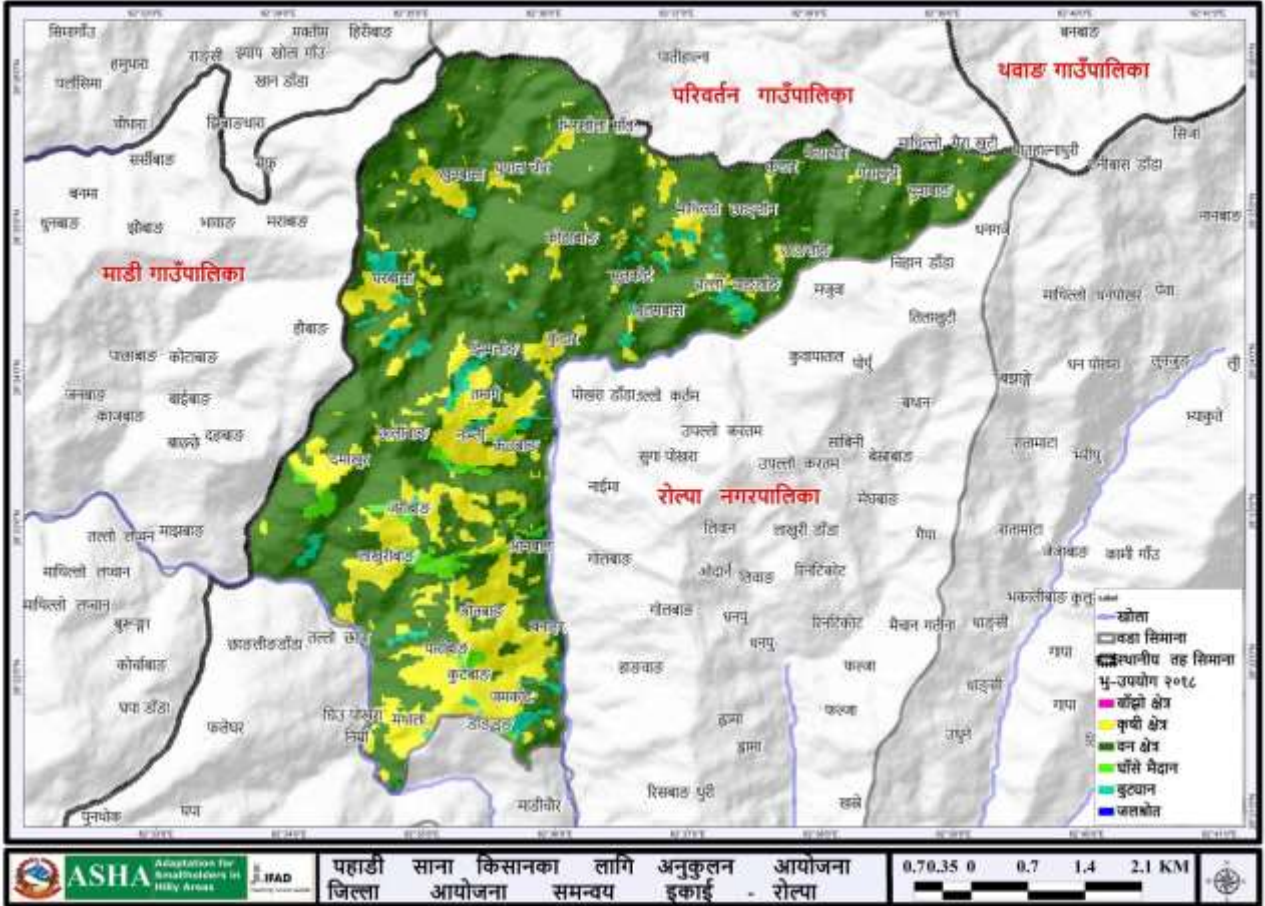
चित्र १४. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् १९९५ को भू-उपयोग नक्शा

तालिका ९. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को विभिन्न अवधिको भू-उपयोग परिवर्तनको अवस्था

भू-उपयोग	क्षेत्रफल (हे.)			भू उपयोगमा परिवर्तन		
	सन् १९९५	सन् २००८	सन् २०१८	१९९५-२००८	२००८-२०१८	१९९५-२०१८
वनक्षेत्र	१९१२.५	२१५५.२३	२४५७.६३	२४२.७३	३०२.४	५४५.१३
बुट्यान क्षेत्र	३७४.३१	१८१.९८	९५.१३	-१९२.३३	-८६.८५	-२७९.१८
घाँसे मैदान	१७२.४४	१७४.५१	७७.३१	२.०७	-९७.२	-९५.१३
कृषि क्षेत्र	७९४.३४	७४२.६८	६३०.२७	-५१.६६	-११२.४१	-१६४.०७
बाँझो जमिन	४.२३	२.१६	०.०९	-२.०७	-२.०७	-४.१४
पानीले ढाकेको क्षेत्र	५.०४	६.३	२.४३	१.२६	-३.८७	-२.६१
जम्मा	३२६२.८६	३२६२.८६	३२६२.८६	०	०	०

भू उपयोग जस्तै वन क्षेत्र, बुट्यान क्षेत्र, घाँसे मैदान, कृषि क्षेत्र र बाँझो जमिनको क्षेत्रफल माथिको तालिकामा दिइएको छ । त्यस्तै गरेर सन् २०१८ को निम्न नक्सा अनुसारको भू उपयोगको क्षेत्रफल पनि उक्त तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

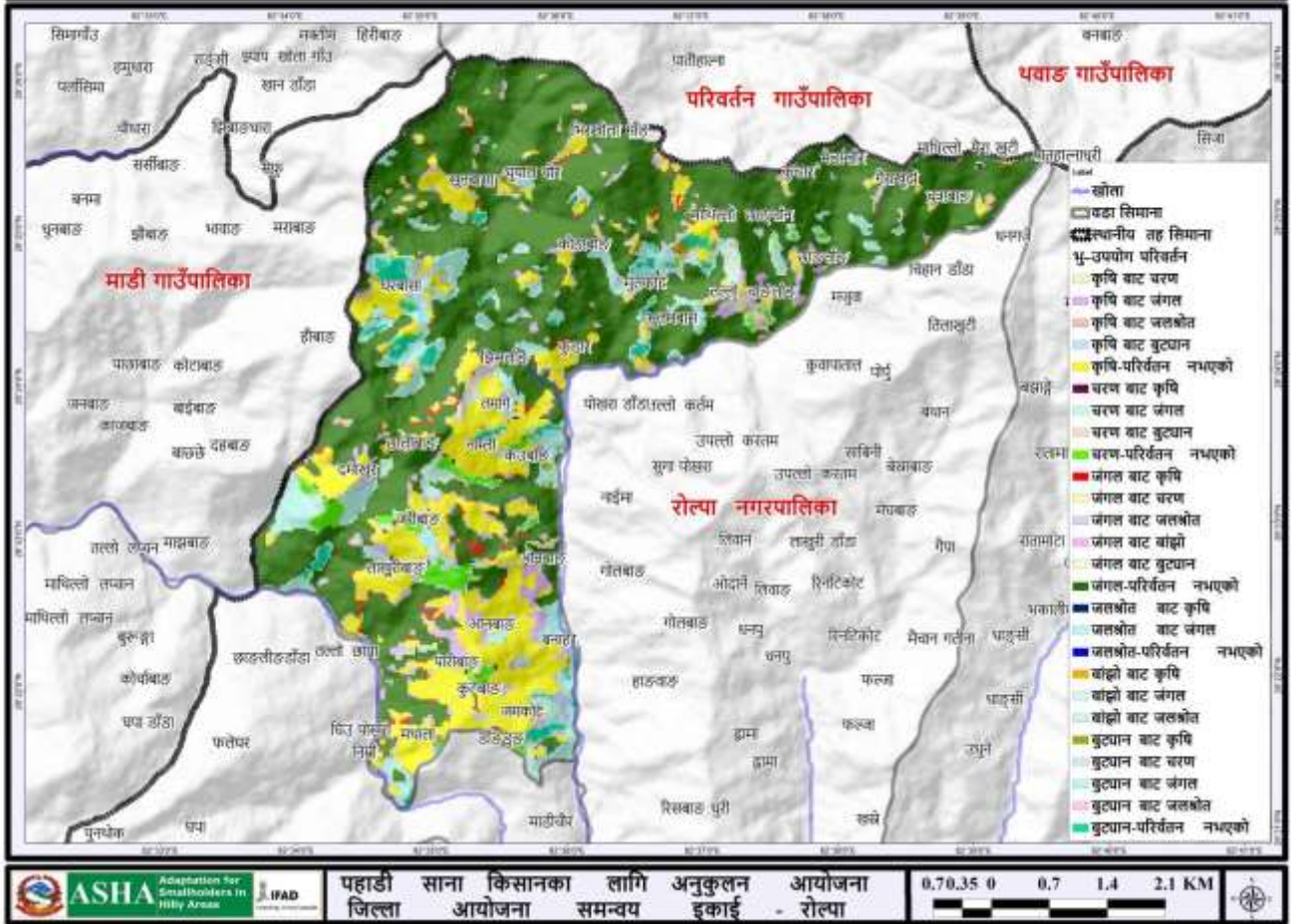
रोल्पा नगरपालिका - ८, सन् २०१८ को भूउपयोगीता नक्शाङ्कन

चित्र १५. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् २०१८ को भू-उपयोग नक्शा

निम्न नक्सा सन् १९९५ र २०१८ बीचको भू उपयोगिता क्षेत्रको परिवर्तनको विश्लेषण माथिको तालिका अनुसार घट बढ भएको देखिन्छ तर कुन र कति क्षेत्र कुन र कति क्षेत्रमा परिणत भयो भन्ने विश्लेषण निम्न तालिकाबाट प्रष्ट हुन्छ ।

रोल्पा नगरपालिका - ८, भू-उपयोग परिवर्तन (१९९५ बाट २०१८)

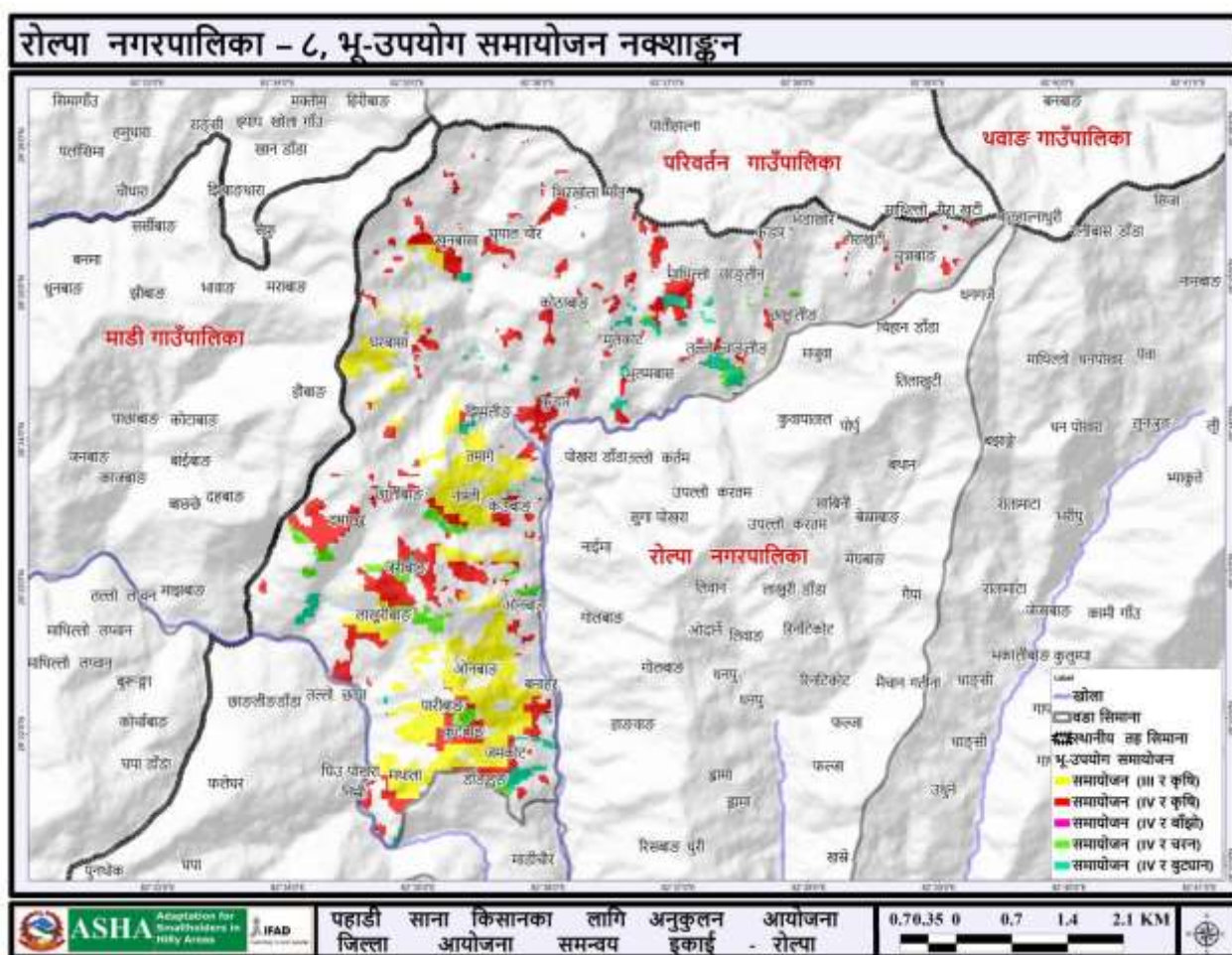
चित्र १६. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सन् १९९५ देखि २०१८ को भू-उपयोग परिवर्तनको नक्शा

तालिका १०. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को भू-उपयोग क्षेत्रको परिवर्तन

परिवर्तन विवरण	क्षेत्रफल (हे)	परिवर्तन विवरण	क्षेत्रफल (हे)	परिवर्तन विवरण	क्षेत्रफल
परिवर्तन नभएको वन क्षेत्र	१८६५.५२	बुट्यान क्षेत्र परिवर्तन नभएको	५३.८२	घाँसे मैदान परिवर्तन नभएको	६०.३
बुट्यानबाट वन क्षेत्र	२९६.४६	वनबाट बुट्यान क्षेत्र	९.०९	वनबाट घाँसे मैदान	४.४१
घाँसे मैदानबाट वन क्षेत्र	८६.३१	घाँसे मैदानबाट बुट्यान क्षेत्र	१९.५३	बुट्यान क्षेत्रबाट घाँसे मैदान	१.९८
कृषि क्षेत्रबाट वन क्षेत्र	२०२.५९	कृषि क्षेत्रबाट बुट्यान क्षेत्र	१२.६९	कृषि क्षेत्रबाट घाँसे मैदान	१०.६२
वाँभो क्षेत्रबाट वन क्षेत्र	३.४२	जम्मा	९५.१३		
पानीले ढाकेको क्षेत्रबाट वन	३.३३	वनबाट वाँभो क्षेत्र	०.०९		
जम्मा	२४५७.६३			जम्मा	७७.३१
परिवर्तन नभएको कृषि क्षेत्र	५६८.३५	पानीको क्षेत्र परिवर्तन नभएको	१.४४	श्रोत : पहाडी साना किसानको लागि अनुकूलन आयोजना, जिल्ला संयोजन कार्यालय, रोल्पा, २०१८	
बुट्यानबाट कृषि क्षेत्र	२१.९६	वनबाट पानीको क्षेत्र	०.१८		
घाँसे मैदानबाट कृषि क्षेत्र	६.३	बुट्यान क्षेत्रबाट पानीको क्षेत्र	०.०९		
वन क्षेत्रबाट कृषि क्षेत्र	३३.२१	कृषि क्षेत्रबाट पानीको क्षेत्र	०.०९		
वाँभो क्षेत्रबाट कृषि क्षेत्र	०.१८	वाँभो क्षेत्रबाट पानीको क्षेत्र	०.६३		
पानीले ढाकेको क्षेत्रबाट कृषि	०.२७	जम्मा	२.४३		
जम्मा	६३०.२७				

३.२.१.४ भू-उपयोग समायोजनको विश्लेषण

नेपाल सरकारको Land Reform Mapping Project (LRMP) ले भू-क्षमताको आधारमा नेपालका भू-भागहरूलाई सात वटा Class हरूमा (Class I to Class VII) वर्गीकरण गरेको छ। जसमध्ये Class I मा पर्ने जमिन कम भिरालो, कम ढुङ्गाहरू भएको र बढी पानी सोस्न सक्ने किसिमको हुने भएकाले यस्तो जमिनलाई कृषि लगायतका जुनसकै प्रयोजनको लागि पनि निर्बाद रूपमा उपयोग गर्न सकिन्छ भने Class II र सो भन्दा माथिका Class हरूमा पर्ने जमिनहरूको कमश भिरालोपन तथा ढुङ्गाको मात्रा बढ्दै जाने र पानी सोस्ने क्षमता घट्दै जाने भएकोले यस्तो जमिनहरूमा कृषिजन्य गतिविधिहरू गर्दा भू-क्षयको सम्भावना पनि कमश बढ्दै जाने हुन्छ। यसर्थ Class VII पर्ने जमिनलाई सुन्दर दृष्यावलोकन लगायत सिमित प्रयोजनको लागि मात्र उपयोग गर्न सकिन्छ। यसै भू-क्षमता नक्शा र भू-उपयोग नक्शाको समायोजन गरेर भू-उपयोग समायोजन नक्शा तयार गरिन्छ। यसरी तयार गरिएको परिवर्तन गा.पा. वडा नं. १ को भू-उपयोग समायोजन नक्शाको अध्ययन गर्दा Class IV पर्ने जमिन वनक्षेत्रले पूर्णरूपले ढाकिनुपर्ने जमिन भएता पनि यहाँ खेतीपाती लगायतका विभिन्न गतिविधिहरू भइरहेको पाइन्छ, (चित्र १७)।

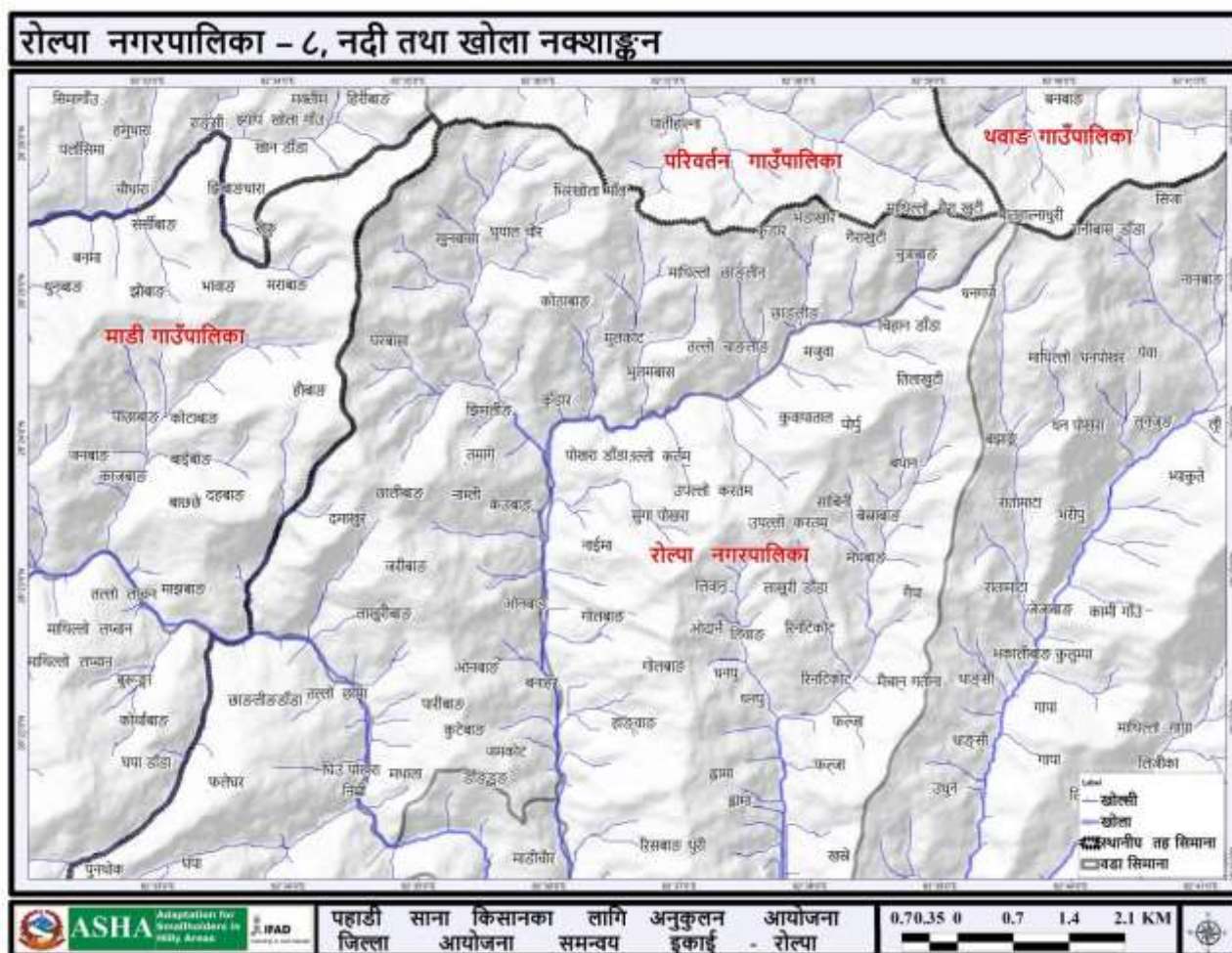

चित्र १७. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को भू-उपयोग समायोजन नक्शा

यसरी Class IV मा पर्ने तर खेतीपातीका क्रियाकलापहरू भइरहेका यस वडाकाका भू-भागहरूको जम्मा क्षेत्रफल करिब ३०९.७१ हेक्टर रहेको छ जुन रातो रंगले छुट्याइएको छ र Class III पर्ने तर खेतीपातीका क्रियाकलापहरू भइरहेका यस वडाको भू-भागहरूको जम्मा क्षेत्रफल करिब ३२०.४३ हेक्टर रहेको छ जुन नक्शामा पहिलो रंगले छुट्याइएको छ। त्यसै गरी Class IV मा पर्ने घाँसे मैदान, बाँझो जमिन र बुट्यान क्षेत्रको रूपमा उपयोग भएको भू-भागको क्षेत्रफल क्रमशः ५५.८३ हेक्टर, ०.०६ हेक्टर र ५३.३१ हेक्टर रहेको छ। यस्ता ठाउँहरूमा संरक्षणका कृयाकलापहरू अवलम्बन गरिनु जरुरी छ।

३.२.१.५ माडी गा.पा. वडा नं. ६ को नदि, खोला, खोल्सीको विवरण

रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ का नदी तथा खोलाहरु निम्न नक्सामा देखाइएको छ । माडी खोला र हुंग्रीखोला यस क्षेत्र भएर बग्ने मुख्य नदी तथा खोला हुन भने अन्य खोला तथा खोल्सीहरुमा साविक वडा नं. २ मा माडिखोला, जुडरिमा खोला, धुरीखोला, च्यारीखोला, तिस्याङघा खोला वडा नं. ३ मा सलक्वाड, भिटुड, खरिवाड, सिल्कुड, उमवाड, वायकवाड, राकेवाड, धाङ्ग्री, वडा नं. ४ मा जापाखोला, जुगेखोला, जुगेनाखोला, सुख्खाखोला, रानीखोरे खोल्सा, धिमखोला, नाननुङखोला, राम्पाखोला, वडा नं. ५ मा सिल्पुड, सुर्पाङ, रोप्पा, वडा नं. ६ मा ढाकेखोला, सिल्पुड, सेमजा, चडलिङ, हिरुड, वडा नं. ७ मा पानीभर्ने खोला, वासखोला, वागदुरे, साघखोला, वडा नं. ८ मा सिल्पुड र वडा नं. ९ मा रिसीखोला, तिलागौरा, कापेखोला, धनेखोला, दखैनखोला, अविरेखोला, जुगेखोला, कालापातलखोला, ठुलो खोला, सुकेखोला, स्यानोखोला, टाटकेखोला, घोयलधारा, अघेरी उजेली खोला, घोयलचौर खोला जस्ता खोला तथा खोल्सीहरु रहेका छन ।

चित्र १८. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ का नदी तथा खोलाको नक्शा

३.२.१.६ रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को वन डढेलोको अवस्था

भौगोलिक सूचना प्रणालीको आधारमा विश्लेषण गर्दा त्यस्तो उल्लेखनिय आगलागीका घटनाहरु नभएको देखिन्छ तर स्थानीय समुदायसंग सहभागितामूलक विधि प्रयोग गरी छलफल गर्दा साविक वडा नं. २ को माण्डलिन सा.व., वडा नं. ४ को सा.व., वडा नं. ६ को तामाखानी सा.व., वडा नं. ७ को सामुदायिक वन र वडा नं. ९ को कापै जंगलमा केही स्थानहरुमा आगलागी भएको पाईन्छ ।

३.३. वैज्ञानिक तथ्य र स्थानीय समुदायको दृष्टिकोणको समायोजन

भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित वैज्ञानिक तथ्यहरु उक्त खण्डमा प्रस्तुत गरिएको छ जस्वाट संकटासन्नताका क्षेत्रहरु पहिचान गर्न सकिन्छ । यी तथ्यहरुलाई स्थानीय समुदायसंग सहभागितामूलक ग्रामिण लेखाजोखा विधिहरु र प्रकृयाहरुबाट पुष्टाई गरिएको थियो । यस पछिका खण्डहरुमा स्थानीय समुदायको सहभागितामा स. ग्रा. ले.को विधिहरुबाट रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ को जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा स्थानीय समुदायको अनुकूलन क्षमताको विश्लेषण गरिएको छ ।

३.४. सहभागितामूलक जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता विश्लेषण

विभिन्न सहभागितामूलक ग्रामिण लेखाजोखाको विधि तथा प्रकृयाहरुको प्रयोगबाट स्थानीय समुदायले महशुस गरेका, उनीहरुको दृष्टिकोण र अनुभवहरुबारे छलफल गरी जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा अनुकूलन क्षमता, अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान र प्राथमिकिकरण र अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिन्छ । निम्न खण्डमा यसबारे विस्तृत वर्णन गरिएको छ ।

३.४.१ जलवायु परिवर्तन संकटासन्न घरधुरी

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको क्रममा यस वडाका प्रत्येक वस्तिहरु (साविकको जडकोट गा.वि.स. वडा नं २ देखि ९ सम्म) मा सहभागितामूलक तरिकाले घरधुरीहरुको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नताको स्तरीकरण गरिएको थियो । उक्त स्तरीकरण समुदाय आफैले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन सम्मुखता, सम्वेदनशिलता र अनुकूलन क्षमता आधारहरुमा आधारित भई गरिएको थियो । उक्त स्तरीकरण गर्दा जिविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरु (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ति)का साथै जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरुले घरधुरीमा पारेको प्रभावलाई समेत आधार बनाईएको थियो । घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने, सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएका, र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित नभएका सम्पन्न घरधुरीलाई न्यून संकटासन्न घरधुरी (V1) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ९ महिना मात्र खाना पुग्ने वा घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने र सरकारी सेवामा स्थायी रोजगारी भएतापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई मध्यम संकटासन्न घरधुरी (V2) मा राखिएको थियो । त्यसै गरी घरको उत्पादनले घरको उत्पादनले ६ महिना भन्दा बढी खाना पुगे तापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई उच्च संकटासन्न घरधुरी (V3) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ३ महिना मात्र खाना पुग्ने र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित अति विपन्न घरधुरीलाई अति उच्च संकटासन्न घरधुरी (V4) मा राखिएको थियो । यस क्रममा वडाका जम्मा ४९० घरधुरी मध्ये २४ प्रतिशत घरधुरीहरु अति उच्च (V4) मा, ३७ प्रतिशत घरधुरीहरु उच्च (V3) मा, २७ प्रतिशत घरधुरीहरु मध्यम (V2) मा संकटासन्न रहेको पाईएको थियो (तालिका ११) ।

तालिका ११. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को जलवायु परिवर्तन सम्वेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण

साविकका वडा नं.	घरधुरीगत जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सम्पन्नता स्तर				जम्मा
	न्यून (V1)	मध्यम(V2)	उच्च (V3)	अतिउच्च(V4)	
२	१०	१४	२०	९	५३
३	०	६	२५	२३	५४
४	०	१०	१८	२१	४९
५	०	८	३९	२२	६९
६	३४	१७	७	९	६७
७	०	१८	३३	५	५६
८	११	१३	८	१३	४५

साविकका वडा नं.	घरघुरीगत जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सम्पन्नता स्तर				जम्मा
	न्यून (V1)	मध्यम(V2)	उच्च (V3)	अतिउच्च(V4)	
९	५	४५	३३	१४	९७
जम्मा	६०	१३१	१८३	११६	४९०
प्रतिशत	१२%	२७%	३७%	२४%	१००%

आधार: जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०७५

वस्ति स्तरीय गोष्ठीहरू पश्चात रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ का वडा अध्यक्षको नेतृत्वमा ३ दिने वडा स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो जहाँ हरेक वस्तिबाट आएका तथ्यांक र विश्लेषणहरू माथि छलफल गरी वडा स्तरीय विश्लेषण गरिएको थियो । उक्त ३ दिने वडा स्तरीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारी गोष्ठीमा जन प्रतिनिधिहरू, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका प्रतिनिधि, सेवा प्रदायक कार्यालयका प्रतिनिधि, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधि लगायत स्थानीय भद्र भलादमीहरूको सहभागिता थियो । यस अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको क्रममा तपसिलका संकटासन्नता विश्लेषणका विभिन्न विधिहरूको उपयोग गरिएका थिए ।

३.४.२ जलवायु परिवर्तनको अवस्था - मौसमी पात्रो

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा स्थानीय स्तरमा जलवायुमा आएका परिवर्तनहरूको जानकारी प्राप्त गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । यस विधिको छलफलमा समुदायका ज्येष्ठ नागरिक, बुद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूको सहभागिता रहेको थियो । यसै विधिको प्रयोग गरी समुदायस्तरमा जलवायु परिवर्तनको कारणले वालीचक्र, वनस्पति प्रजातिहरूको जीवनचक्र/व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप लगायत अन्य विभिन्न क्षेत्रहरूमा आएका/देखिएका परिवर्तनहरूको जानकारी समेत प्राप्त गरिएको थियो ।

मौसमी पात्रोको विश्लेषण गर्दा स्थानीय स्तरमा जाडोको समयावधि घट्दै गएको, गर्मीका दिनहरू लम्बिएको र तुलनात्मक रूपमा तातोपना बढेको पाइएको छ । मनसुनी तथा हिउँदे वर्षाको समयावधि, मात्रा र तौर तरिकामा फेरबदल आएको देखिन्छ । पहिलेको तुलनामा वर्षात्को अवधि कम भएको तर वर्षा हुँदा एक्कासि हुने र एकै पटक ठूलो मात्रामा वर्षा हुने गरेको देखिन्छ । यहाँका बासिन्दाको अनुसार तुसरो लाग्ने समयावधि पहिलेको तुलनामा घटेको देखिएको छ । त्यसैगरी गर्मीका दिनहरू बढेको र पानी पर्ने समयमा फेरबदल भएको कारणले गर्दा खेतिपाती गर्ने समयमा पनि हेरफेर भएको देखिन्छ । यहाँका प्रमुख वालीहरू धान, मकै र गहुँ लगाउने समयावधिमा पहिलेको तुलनामा परिवर्तन आएको छ । गुँरास तुलनात्मक रूपमा छिटो फुल्न थालेको पाइयो भने काफल पाक्ने समय पनि अगाडि सरेको पाइयो । त्यसैगरी वर्षायाममा पानीका मुल फुट्ने क्रम पनि निकै कम भएको पाइएको छ । यसरी जलवायुमा आएको परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर कृषिमा मात्र नभई मानव स्वास्थ्य लगायत पानीका मुहानहरू, वन तथा जैविक विविधतामा समेत परेको देखिन्छ । यस प्रकारका परिवर्तनहरूले स्थानिय बासिन्दाहरूको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पार्नुका साथै उनीहरूको दैनिकीलाई थप चुनौतीपूर्ण बनाएको देखिन्छ ।

तालिका १२. परिवर्तित मौसमी पात्रो

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)		
तापक्रम	गर्मिको दिन	पहिले	■	■	■	■								■	■	गर्मिका दिन २.५ महिनाले बढेको र गर्मिको मात्रा पनि बढेको	
		अहिले	■	■	■	■	■	■					■	■	■	■	
	जाडोको दिन	पहिले								■	■	■	■	■			जाडोका दिन करिब १.५ महिनाले घटेको
		अहिले								■	■	■	■				
वर्षा तथा यसको स्वरूप	मनसुनी वर्षा	पहिले		■	■	■	■	■								मनसुनी वर्षाका दिन १.५ महिनाले घटेका	
		अहिले			■	■	■	■									
	हिउँदे वर्षा	पहिले								■	■	■	■				हिउँदे वर्षाका दिनहरु करिब २ महिनाले घटेको
		अहिले										■	■				
	तुसारो	पहिले								■	■	■	■	■			तुसारो पर्ने दिनहरु १.५ महिनाले घटेको
		अहिले									■	■	■	■			
	हिउ	पहिले										■	■	■			हिउ पर्ने दिनहरु १ महिनाले घटेको
		अहिले											■	■			
वनस्पति प्रजातिहरुको जीवनचक्र/व्यवहार	फुल फुल्ने (लालिगुरास)	पहिले											■	■	■	फुल फुल्ने समय १ महिनाले अगाडि सरेका	
		अहिले										■	■	■			
	फल फुल्ने	पहिले	■	■	■										■	■	फल पाक्ने

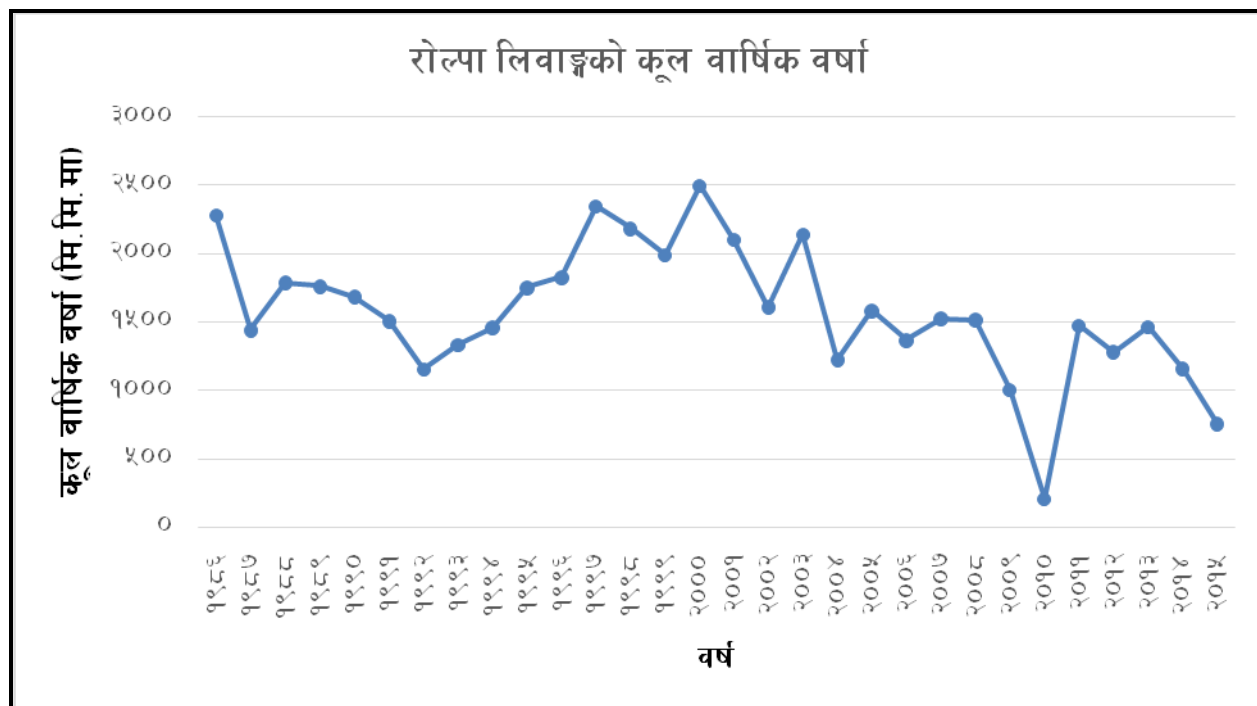
सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख	ज्येष्ठ	असार	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
	(काफल)	अहिले	■	■											समय १ महिनाले अगाडि सरेको
प्रकोपको स्वरुप	बाढीको घटना	पहिले				■	■	■	■						अहिले वर्षामा फेरबदल भएकोले बाढी तथा पहिरोको समयमा पनि परिवर्तन भएको छ तर मात्रा र बारम्बारता भने बढेको छ
		अहिले			■	■	■	■							
	पहिरोको घटना	पहिले				■	■	■							
		अहिले				■	■	■							
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानिय मकै लगाउने	पहिले	■	■											मकै लगाउने समय १ महिनाले पछि सरेको
		अहिले		■	■	■									
	स्थानिय मकै काट्ने	पहिले							■	■	■				मकै काट्ने समय ०.५ महिनाले पछि सरेको
		अहिले						■	■	■					
जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु	स्थानिय गहु लगाउने	पहिले							■	■	■				गहु लगाउन समय ०.५ महिनाले अगाडि सरेको
		अहिले							■	■	■				
	स्थानिय गहु काट्ने	पहिले		■	■										गहु काट्ने समय ०.५ महिनाले अगाडि सरेको
		अहिले	■	■											

सम्मुखताको क्षेत्र	सूचकहरु	समय	वैशाख		ज्येष्ठ		असार		श्रावण		भाद्र		आश्विन		कार्तिक		मंसिर		पौष		माघ		फाल्गुण		चैत्र		समयमा देखिएको परिवर्तन (घटबढ)
भौतिक जानकारी	पानीको मूल फुट्ने	पहिले																									पानीका मुल साह्रै नै कम फट्ने गरेको
		अहिले																									

नोट : पहिले भन्नाले ३० वर्ष भन्दा माथि र अहिले भन्नाले विगत ५ देखि यताको समय सम्भन्तु पर्छ ।

३.४.३ रोल्पा जिल्लाको मौसमी तथ्यांक

परिवर्तन गा.पा मा जल तथा मौसम मापन केन्द्र नभएको तथा रोल्पा लिवाङबाट र यस परिवर्तन गा.पा. भौगोलिक अवस्थिति रोल्पा लिवाङबाट नजिक रहेको हुँदा लिवाङ स्थित मापन केन्द्रबाट प्राप्त सुचनाहरूलाई आधार मानी यस क्षेत्रको विगत ३० वर्ष (१९८६ देखि २०१५ सम्म) को कुल वार्षिक वर्षालाई विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रको वर्षामा अनियमितता रहेको देखिन्छ। यो अनियमितता केही वर्षहरूका तथ्यांक प्राप्त नभएकोले पनि हो।

चित्र १९. रोल्पा जिल्ला लिवाङको कूल वार्षिक वर्षा

रोल्पा जिल्लालाई प्रतिनिधित्व गर्ने लिवाङ स्थित मापन केन्द्रबाट प्रकाशित औसत वार्षिक अधिकतम र न्यूनतम तापक्रमहरूको तथ्यांक प्राप्त गर्न नसकिएकोले त्यसको विश्लेषण गरिएको छैन।

३.४.३ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा यस रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ मा घटेका विभिन्न प्रकोपहरूको विश्लेषण ऐतिहासिक समय रेखाको माध्यमबाट गाउँका जेष्ठ नागरिक, बुद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूसँग छलफल गरी तयार गरिएको थियो। यस विधिमा जलवायुजन्य घटना बारे छलफल गर्नुका साथै त्यस घटनाको असर र समुदायले त्यस घटनासँग जुध्नका लागि गरेको प्रयास र उक्त परिस्थितिमा विभिन्न संघ संस्था र सरकारी निकायहरूबाट पाएको सहयोगको बारेमा छलफल गरिएको थियो। यसबाट जलवायु परिवर्तनको सम्बन्धमा स्थानीय बासिन्दाहरूको अनुभव र प्रकोपसँग जुध्न सक्ने क्षमताको बारेमा जानकारी हासिल गरिएको थियो।

तालिका १३. प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्बारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
१	वाढी	२०४०		साविक वडा नं. ६ मा कुडरखोलाको वाढीले ईन्द्र व. वली लगायत १० घरधुरीको १० रोपनी खेतियोग्य जमिन कटान गरेको	हाल पानी पर्ने तरिकामा फेरबदल आएको देखिन्छ, साथसाथै यस क्षेत्रमा अवैज्ञानिक तरिकाले वाटो घाटो निर्माण भइरहेका छन् जसले गर्दा भविष्यमा वाढीका घटनाहरू बढ्ने देखिन्छ।	क्षति भएका खेतहरू व्यक्तिगत प्रयासबाट पुननिर्माण गर्ने गरेको ढुंगाका गाराहरू लगाउने गरेको। अन्यत्र स्थानान्तरण वा वसाई सराई गरेको
		२०४५		साविक वडा नं. ७ को कागदुरे खोलामा वाढी भल आउदा लालिगुरास सामुदायिक वनमा भएका वोटविरुवाहरूमा क्षति भएको		
		२०५०		साविक वडा नं. ७ मा साघ खोला खानेपानीको मुहान, साविकको वडा नं. ८ जाने गोरेटो वाटो र लालिगुरास सामुदायिक वन क्षेत्रमा रहेका वोटविरुवाहरू वाढीका कारण नोक्सान भएको		
		२०७१		साविक वडा नं. ५ मा वाटोको रेलो संगै वाढी आउदा वामरुक टोलका ५ घरको वारी पाटा र मकै पुरेको, धन व. वि.क. को ३ रोपनी वारी पुरेको		
		२०७२		साविक वडा नं. ४ मा डिमखोलामा वाढी आउदा खानेपानीको टंकि जोखिममा परेको जसले गर्दा १५० घरधुरीहरू खानेपानीको समस्यामा परेको, साविक वडा नं. ५ मा रविना पुनको वामरुक टोलको घरभित्र वाढीको रेलो पस्दा घर जोखिममा रहेको		
		२०७३		साविक वडा नं. ४ लाखुरीवाड नाडदुङखोलावाड खानेपानी योजनालाई डिमखोलाको वाढीले क्षति गर्दा २० घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ७ पानिभने खोलाको १० घरधुरीले खाने खानेपानी योजना भल गएर पुरिदा खानेपानीको समस्या भएको, भागाचौर खानेपानीको मुहान वाढीले पुरिदा २३ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		२०७४		साविक वडा नं. ४ लाउरीवाड नाडदुङखोलावाड ३ टोलका सिंचाई पाईप डिमखोला वाढीले लैजादा ३० घरधुरीहरूमा सिंचाईको समस्या भएको, साविक वडा नं. ५ को रडमसी टोलमा पोक्ची वि.क. को वाटोको भल रेलो संगै पस्दा ३ रोपनी वारीका पाटा बगाएको, साविक वडा नं. ९ मा देउजना		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				खत्रीको वाढीले घर वगाएको र चन्द्र व. खत्री, खुमे डागी, उज्जर सिं. डागीको लगभग ७ रोपनी पाखो जग्गा कटान गरि क्षति गरेको, कुल व. खत्री र लाल व. खत्रीको वाढीले ६ रोपनी पाखोवारी वगाएको		
		२०७५		साविक वडा नं. ५ मा रुद्रमाली वि.क. को घर वाटोको ढल निकास नहुदा जोखिममा रहेको		
२	पहिरो	२०४५ देखि	निरन्तर	साविक वडा नं. २ मा प्रत्येक वर्ष सल्लीगैराको आसपासमा लगभग ७ वडा भेडा वाखाहरू मरेको, गाई गोरुको खुट्टा भाचिने, भुडि फुटाल्ने जस्ता समस्या देखा परेको, साविक वडा नं. ७ को पानिखोला पहिरोले दल व. डागी, नर व. डागी लगायत ५ घरधुरीको १० रोपनी पाखो वारी कटान गरि घरहरू जोखिममा रहेको	हाल पानी पर्ने तरिकामा फेरवदल आएको देखिन्छ साथसाथै यस क्षेत्रमा अवैज्ञानिक तरिकाले वाटो घाटो निर्माण भइरहेका छन् जसले गर्दा भविष्यमा पहिरो तथा भुक्षयका घटनाहरू बढ्ने देखिन्छ।	भत्किएका घर गोठहरू छिमेकीको सहयोगमा निर्माण गर्ने गरेको। खानेपानीका मुहानहरूमा पुर्ननिर्माण गरेको वृक्षारोपण गरेको।
		२०४६		साविक वडा नं. २ जुडरी (सल्लीगैरा) सामुदायिक वन क्षेत्रमा पहिरो जादा वनमा भएका बोटविरुवाहरू नष्ट भएको		
		०५०		साविक वडा नं. ६ कुडर टोलमा गोपाल वि.क. लगायत अन्य ३ घरधुरीको जग्गा पहिरोले क्षति गरेको		
		२०५५		साविक वडा नं. ४ को केउरीवाड पहिरो जादा आईते सिं. परियार, मन व. वि.क. र ईज्जर सिं. घर्ति मगरको १० रोपनी पाखोवारीमा क्षति गरेको		
		२०५९		साविक वडा नं. ४ मा जंकोट पहिरोले तेजविर परियारको घर पुरिएको		
		२०६०		साविक वडा नं. ४ मा खमहर पहिरो जादा घन्टुवाड टोलका ४ घरधुरीहरू जोखिममा रहेको, साविक वडा नं. ६ गैराखुटी टोलमा १ विद्यालय सहित ३ घरहरू पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको		
		२०६३		साविक वडा नं. ९ को सोलावाडमा पहिरो जादा खर्क डागीको घर भत्किएको		
		०६५		साविक वडा नं. ५ मा पोक्ची वि.क. को घरको पेटीवाट पहिरो जादा घर		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				जोखिममा रहेको, साविक वडा नं. ९ मा लाल व. खत्रीको पहिरोले अनाज राखेको घर लगेको, सोलावाड भक्कु डागीको घर पहिरोले लगेको		
		२०६६		साविक वडा नं. ९ मा खुम्बासा टोलमा आउने खानेपानीको पाईप पहिरोले लगदा १२ घरधुरीहरू खानेपानीवाट वन्चित भएको		
		२०७०		साविक वडा नं. ४ को दिमखोला खानेपानी जाने गोरेटो वाटो १० मि. पहिरोले लैजादा आवत जावत गर्नमा कठिनाई भएको, जंकोट आमा समुहवाट निर्माण भएको पिसानी मिल पहिरोले आधा जति तलवाट तान्दा मिल नै चलन छोडको, साविक वडा नं. ६ मुलकोटमा पहिरोले केवल प्रसाद खत्री लगायत ३ घरको २ रोपनी वारीमा क्षति गरेको साथै १ घर पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको, पैयावोट टोलमा नन्द व. पुन लगायत ५ घरधुरीहरू पहिरोको जोखिममा रहेको, साविक वडा नं. ७ को वागदुला खानेपानीको मुहान पहिरोले पुरिदा ५०० मि. पाईपमा क्षति भएको जसका कारण खानेपानीको समस्या भएको, साविक वडा नं. ८ को साउनेपानी टोलमा दामोदर वि.क. को घर पहिरोले ढालेको, पैयावोट टोलमा यज्ञ व. वलीको घर पहिरोले ढालेको		
		२०७१		साविक वडा नं. ३ जिम्फुवाड टोलमा सर्व सिं. वुढा लगायत २ घरहरू पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको, साविक वडा नं. ५ मा रामसरी परियारको घर जोखिममा रहेको, चुके वि.क. र रणविर वि.क. को घर पहिरोले भत्काएको, साविक वडा नं ६ रातामाटा टोलमा लिल व. महाराको जग्गा तथा शौचालय पहिरोले लगेको र घर जोखिममा रहेको		
		२०७२		साविक वडा नं. ४ को निचारी खानेपानी योजनालाई पहिरोले नष्ट गर्दा समस्या भएको, साविक वडा नं. ५ मा यम कुमारी वलीको पहिरोले १ रोपनी जग्गा कटान गरेको, साविक वडा नं. ८ को साउनेपानी मुहान		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				पहिरोले पुरेको		
		२०७३		साविक वडा नं. २ मा नर व. नेपालीको मेडेरवाड पहिरोले घर भत्काएको, साविक वडा नं. ३ वाजाडुड टोलमा कल सिं. वि.क. सहित ४ घरको ६ रोपनी जति जग्गामा क्षति भएको, साविक वडा नं. ५ मा धनमाली वि.क. को शौचालय पहिरोले लगेको, साविक वडा नं. ७ मा जगत सिं. डागीको पहिरोले पाखोवारी सहित घर तानेको, दमपुर खानेपानीको मुहानको ५०० मि. पाईप लगदा मुहान जोखिममा रहेको, वागदुला खानेपानी टाँकि पहिरोले पुर्दा लोसेवाड टोलका ७ घरधुरीहरू खानेपानी वाट वन्चित भएको, साविक वडा नं. ८ गौरालखानी पहिरोले २५ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, ठाडेपाखा पहिरोले २० रोपनी जंगल क्षेत्रमा भएका वोटविरुवाहरूमा क्षति भएको, सुक्रवाड खोला खा.पा. मुहान पुरेको जसका कारण १५ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		२०७४		साविक वडा नं. ३ भिटुडटोलमा तिर्थमान पुनको १ घर सहित ३ रोपनी जग्गामा क्षति भएको, साविक वडा नं. ६ हिदुड खोलाको पहिरोले ३ घरले खाने खानेपानीको मुहान पुरेको, साविक वडा नं. ७ मा लिल व. डागीको घर पहिरोले भत्काएको र अर्को घर पहिरोको जोखिममा रहेको, भुलमती डागीको शौचालय पहिरोले लगेको		
		२०७५		साविक वडा नं. ५ मा भक्तु खत्रीको घर पहिरोको कारण जोखिममा रहेको, साविक वडा नं. ६ डाधारा टोलमा पहिरोले गोविन्द पुन लगायत १० घरको खेतियोग्य जमिनमा क्षति गरेको साथै २ घरहरू पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको, साविक वडा नं. ७ मा भाडचौर खोरे टोलका ७ घरधुरीहरूको घर मुनिवाट पहिरो जादा घरहरू जोखिममा रहेको, साविक वडा नं. ८ मा सुनौलो आमा समुहको भवन पहिरोका कारण जोखिममा रहेको, साविक		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				वडा नं. ९ को भेरीखोला दर्खन हिम सिं. पुनको घर पहिरोले फालेको, देउचन डागीको पहिरोले टिनले छाएको घर सहित १ घर फालेको, डल्ले डागीको खरले छाएको घर फालेको, डल्ली डागीको घर पहिरोले ढलेको, उत्तिसेनी घोयलधारा खानेपानी मुहान पहिरोले पाईप सहित क्षति गर्दा ५६ घरधुरीहरू खानेपानी वाट प्रभावित भएको, रिसी खोला मुहान पहिरो जादा खानेपानी टाँकि पहिरोले लगेको जसका कारण १३ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, थामधुरी टोलका अघेरी खोला खानेपानी मुहान पहिरोले पुरिदा १५ घरधुरी प्रभावित भएको, गोठिम रिसे, फल्लेपाखा देखि खुम्बासा टोलमा जाने गोरेटो वाटो पहिरोले पुर्दा पशु चौपाया, विद्यार्थि, वटुवा हिन्ने वाटोमा समस्या भएको		
३	खडेरी	२०४३		साविक वडा नं. ४ को डिमखोला मुहान सुक्दा साविक वडा नं. ५ र ३ का उपभोक्ताहरूलाई खानेपानीको समस्या भएको	हाल खडेरीको प्रकोप बढ्दै गएकोले गर्दा आगलागीको घटना पनि बढ्ने देखिन्छ।	समुदायका सबै मिली आगो निभाउने कार्य गरेको।
		२०४८	साविक वडा नं. ६ सिलिङ खोलाको पानीको मुहान सुक्दा १५ घरधुरीहरू प्रभावित भएको			
		०५०	साविक वडा नं. ३ को ओरेखोला पानीको मुहान सुक्दा ४ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ६ को स्यामखोला पानीको मुहान सुक्दा ३ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, रेधान्द पानीको मुहान सुक्दा ५ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ७ को पोखरेखोला पानीको मुहान सुक्दा १५ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ८ को लिस्नेपाटीको मुहान सुक्दा ४० घरधुरीहरू प्रभावित भएको			
		२०५१	साविक वडा नं. ३ वाजाधुम मुहान सुक्दा ५ घरधुरी प्रभावित भएको			
		२०५२	साविक वडा नं. २ अरिखोला मुहान सुक्दा कृटिवाड टोलका ११ घरधुरीहरूलाई खानेपानीको समस्या भएको, साविक वडा नं. ३ को			

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				रिसाखोला पानीको मुहान सुक्दा ४ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ६ को नाम्लीखोलाको पानीको मुहान सुक्दा ४ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		२०५३		साविक वडा नं. २ मा मुल पहरा खानेपानीको मुहान सुक्दा १८ घरधुरीहरू खानेपानीको समस्याबाट प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ३ को ईरिन्जा खोला पानीको मुहान सुक्दा २ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		०५५		साविक वडा नं. ६ को माग्मा खोलाको पानीको मुहान सुक्दा ५ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ८ कापेखोलाको पानीको मुहान सुक्दा २२ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		०६०		साविक वडा नं. ३ को पाखापानी मुहान सुक्दा २ घरधुरी प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ६ को तल्नो जिदुङ मुहान सुक्दा ४ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		२०६१		साविक वडा नं. ७ को चोथ्रेनी खोला मुहान सुक्दा ४५ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		२०६२		साविक वडा नं. २ को मान्डीपुमा ४ घरको खुग्रीवाङ खोलाबाट लगाउने खेत पानीको अभावमा बाफो भएको		
		२०६३		साविक वडा नं. २ मा समयमा आकासबाट पानी नपर्नाले हिउदे वाली लगाउन समस्या भएको		
		२०६४		साविक वडा नं. ९ कालापाताल, भेरिवस्ने, गौरैपाति स्थानहरूमा गुरास, रयाज, बाफ जस्ता रुखहरू सुकेर नष्ट भएको		
		२०६५		साविक वडा नं. ३ को उल्टेरी पधेरा मुहान सुक्दा २ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ३ मा समयमा पानी नपर्नाले वाली लगाउनमा कठिनाई भएको, हिउदे वाली हुन छाडेको		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
		२०६७		साविक वडा नं. ९ को घोयलचौर पानीको मुहान सुक्दा १५ घरधुरीहरूलाई खानेपानीको समस्या भएको		
		२०६८		साविक वडा नं. ६ को सिमन्जा मुहान सुक्दा विद्यालयका विद्यार्थी लगायत ११ घरधुरीहरू खानेपानीबाट प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ९ को खुम्बासा खानेपानीको मुहान सुक्दा १९ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		०७०		साविक वडा नं. २ धुरी खोलाको मुहान सुक्दा मभेजवाङ टोलको १ घरको धान खेती लगाउने जमिन बाँधो भएको, साविक वडा नं. ३ को पुडुङ मुहान सुक्दा १२ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ४ मा समयमा पानी नपर्नाले हिउदे खेती गर्न नपाएको, साविक वडा नं. ६ खानीखोलाको पानीको मुहान सुक्दा ३ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, पाथिहाला मुहान सुक्दा २४ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, रातामाटाको सिंचाई मुल सुक्दा १३ घरधुरीहरूलाई सिंचाईको समस्या भएको, सुक्रावाङ खानेपानीको मुहान सुक्दा १० घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		२०७२		साविक वडा नं. २ का सवै घरधुरीहरूले घास खेती गरेको तर खडेरीका कारण सवै घासहरू सुकेको, साविक वडा नं. ५ जिम्फुखोलाको मुहानमा पानी सुक्दा १४ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ६ ढुंगेखोलाको मुहान सुक्दा १५ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		२०७३		साविक वडा नं. ३ को राजापधेरा मुहान सुक्दा ३ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ८ को विरपाले पानीको मुहान सुक्दा ३५ घरधुरीहरू प्रभावित भएको		
		२०७४		साविक वडा नं. ३ को विमा खोला मुहान सुक्दा ६ घरधुरीहरू प्रभावित भएको, साविक वडा नं. ५ मा घास प्रजातिहरू सुकेको जसका कारण गाई, वाखा तथा भैसहरूलाई घास खुवाउन समस्या भएको		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
		०७५		साविक वडा नं. ४ मा डालेघास लगायत अन्य प्रजातिका पातहरू सुकेर नष्ट भएको, साविक वडा नं. ५ मा हिउदे खेती लगाउन समस्या भएको, साविक वडा नं. ७ मा समयमा पानी नपर्नाले हिउदे खेती गर्न समस्या भएको, साविक वडा नं. ९ मा समयमा पानी नपर्नाले हिउदे खेती गर्न समस्या भएको		
४	आगलागि	२०५३		साविक वडा नं. ७ मा प्रेम डागी, नन्द व. वली, होम व. वली, भईलु वलीको १ हुंगे घर र ३ खरको छाना भएका घरहरू जलेर नष्ट भएको		
		२०५४		साविक वडा नं. २ को माण्डलिप सा.व. मा आगलागी भई वनमा भएका वोटविरुवाहरू जलेर नष्ट भएको साथै वनवाट आएको आगोले जंकोटको दमापुर भन्ने ठाउँमा ३ वटा गोठ जलेर नष्ट भएको		
		२०५९		साविक वडा नं. ७ मा हर्के डागीको घर जलेर नष्ट भएको		
		२०६२		साविक वडा नं. ७ मा सामुदायिक वनको आगलागी वाट छविलाल डागीको घर जलेको र वनका वोटविरुवाहरू पनि जलेर नष्ट भएको		
		२०६३		साविक वडा नं. २ मा देविराम पुनको हुंगेघर जलेर नष्ट भएको, साविक वडा नं. ७ मा टोप व. डागीको खरको छाना भएको घर जलेको		
		२०६५		साविक वडा नं. ६ को जेदुङ टोलमा आगलागी भई ईन्द्र व. वलीको नगद, जिन्स तथा काठपात जलेर नष्ट भएको, साविक वडा नं. ६ मा गैराखुटी टोलमा गोविन महाराको घर जलेर नष्ट भएको		
		२०६६		साविक वडा नं. २ मा जोखे वि.क. को गोठ जलेर नष्ट भएको		
		२०६७		साविक वडा नं. ६ मा गैराखुटी टोलमा लिल व. महाराको घर गोठमा आगलागी भई ७ गाई गोरु मरेका, साविक वडा नं. ९ मा भिम व. डागीको घरमा आगलागी भई अन्नपात जलेर नष्ट भएको		
		२०६८		साविक वडा नं. ४ को सामुदायिक वनमा आगलागी हुदा वनमा भएका		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				वोटविरुवाहरू जलेर नष्ट भएको		
		२०६९		साविक वडा नं. ६ को नडली टोलमा नन्द व. पुन, दल व. पुन, पुनिसरा पुनको घर गोठ जलेर नष्ट परेको		
		२०७०		साविक वडा नं. ८ को हजार टोलमा देउकला वलीको घर जलेर क्षति भएको		
		२०७१		साविक वडा नं. ३ को वागा टोलमा आगलागिका कारण २ जना मानिसको मृत्यु भएको, साविक वडा नं. ८ को साउनेपानी टोलमा आस व. वि.क.को घर जलेर पुर्ण रुपमा क्षति भएको		
		२०७२		साविक वडा नं. ९ को भेडिखोला कुमार पुनको गोठ आगलागि हुदा २५ वाखा र ७ वटा भेडा मरेको		
		२०७३		साविक वडा नं. ५ मा टेक व. घर्तिको गोठ जलेर नष्ट भएको, साविक वडा नं. ९ मा घरवासा टोलमा अमर जित खत्रीको घरमा आगलागि भई २ वटा वाखा मरेको, थानधुरी सेउपाल र कापै जंगलमा भिषण आगलागि हुदा वनमा भएको वोटविरुवाहरू, जडिवृटिहरू जलेर नष्ट भएको		
		२०७४		साविक वडा नं. ५ मा धनमाली वि.क. को पाखो वारीमा आगलागि भई भुई घास जलेर नष्ट भएको, साविक वडा नं. ६ मा तामाखानी सा.व. मा आगलागि भई वनमा भएको वोटविरुवाहरू नष्ट भएको, साविक वडा नं. ८ मा गैरालखानी टोलमा कर्ण व. वलीको घर तथा गोठ जलेर नष्ट भएको, २ भैसी र १० कुखुरा जलेर मरेका, साविक वडा नं. ८ को गैरालखानी टोलमा मन व. वस्नेतको पसल जलेर पसलमा भएका सामानहरू नष्ट भएको		
		२०७५		साविक वडा नं. ३ मा जिम्फुवाड टोलमा राज मन पुनको घरमा आगलागि भएर २ गोरु, ६ वाखा र ९ वटा कुखुराहरू लगायत जिन्स सामानहरू जलेर		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				नष्ट भएको, साविक वडा नं. ५ मा धन व. वि.क. को पाखो वारीमा आगलागी भई भुईँ घास जलेर नष्ट भएको		
५	हावाहुरी	२०४५		साविक वडा नं. ४ को लाकुरीवाडमा मकैवाली ढालेर पुर्ण रुपमा क्षति गरेको		
		२०५३		साविक वडा नं. २ वागेश्वरी प्रा.वि. को जस्ता पाता पुर्ण रुपमा उडाएको		
		२०५५		साविक वडा नं. ४ मा हावाहुरीले आधारभुत विद्यालयको जस्ता पाता पुर्ण रुपमा उडाएर क्षति गरेको		
		२०६०		साविक वडा नं. ६ मा नाम्लीवाड टोलमा मकैवाली पुर्ण रुपमा ढालेर नष्ट पारेको		
		२०६४		साविक वडा नं. ७ मा गोपिलाल डागी र हर्क व. डागीको घरको जस्तापाता फालेर क्षति गरेको		
		२०६५		साविक वडा नं. ५ मा धन व. वि.क. को घरको छाना उडाएको, साविक वडा नं. ७ मा हुकुम डागी र लोकेन्द्र डागीको घरको खरको छाना फालेर क्षति गरेको		
		२०७०		साविक वडा नं. २ मा प्रायजसो वासका मुनाहरु हावाले ढालेर नष्ट बनाएको, साविक वडा नं. ४ को जंकोट टोलमा टेक व. वि.क., रविचन घर्ति, बुद्धिवल घर्ति र पुर्ण व. घर्तिको घरको छाना उडाएको		
		२०७३		साविक वडा नं. ७ मा मकैवाली पुर्ण रुपमा ढालेर विउ पनि नवचेको जसका कारण विउ बाहिरवाट ल्याएको, साविक वडा नं. ८ मा हावाहुरीले मकै वाली पुर्ण रुपमा ढालेर नष्ट गरेको, साविक वडा नं. ९ मा मकैवाली ढालेर पुर्ण रुपमा क्षति गरेको		
		०७४		साविक वडा नं. २ को सबै टोलमा मकै वाली ढालेर पुर्ण रुपमा क्षति गरेको, साविक वडा नं. ३ मा वाजाधुडमा बालकुमार सुनारको घरको छाना		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				उडाएको, वर्षेणी आउने हावाहुरीले फलफुल, जंगलका वोटविरुवाहरूमा असर तथा क्षति गर्ने गरेको, साविक वडा नं. ५ मा मकैवाली ढालेर नष्ट गरेको, साविक वडा नं. ९ मा सहिद स्मृति प्रा.वि., देउसर खत्री, आईतराम खत्री, भुलमान खत्री, ईन्द्र व. वली, लिल व. डागीको घरको छाना उडाएको		
		२०७५		साविक वडा नं. २ मा धनविर पुनको गोठको छाना फालेको, नेत्र व. पुनको घरको खरको छाना उडाएर क्षति गरेको, साविक वडा नं. ८ मा भुप नारायण वली, दामोदर वि.क. साथै नम्ले आधारभुत विद्यालयको छाना उडाएर क्षति गरेको साथै वस्तिमा प्रभाव पारेको		
६	कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग	२०५०		साविक वडा नं. ३ मा मकैमा काया, पात पहेलो हुने, विरुवा सुक्ने, जरा कुहिने रोगले मकै वाली उत्पादनमा कमी भएको, साविक वडा नं. ७ मा वाखा तथा भेडामा टाउको सुन्निने, खोक्ने, पखाला लाग्ने रोगले ७० वढी वाखा भेडाहरू मरेको, साविक वडा नं. ८ मा मकैमा सुक्दै जाने, कागे,दाना नलाग्ने, गहुमा काय, सिन्दुरे, घुन, आलुमा चुर्ने, रातो कमिला, भण्डारण गरेकोमा पुत्ला लाग्ने, सागमा किरा लाग्ने, सिमी डाम्रो हुने, भटमासमा दाना नलाग्ने, उतिरा रोगले सबै वोट सुकाउने कारणले वाली उत्पादन तथा भण्डारणमा समस्या भएको		
		२०५६		साविक वडा नं. ३ मा ढाडिने, पखाला लाग्ने, तुहिने, वाहिय परिजिवी, जुका, नाम्ले रोगले ५०० जति पशुको क्षति भएको		
		२०६० देखि		साविक वडा नं. ३ मा गहुमा सिन्दुरे, कालोपोके, मरुवा, आलुमा रातो कमिला, चुर्ने, डहुवा, पिडालुमा किरा लाग्ने, गानामा खोईरो लाग्ने, सुन्तलामा दुसी, फल खस्ने, लहरे तरकारीमा किरा लाग्ने, लाही किरा लाग्ने, सुक्ने रोगको प्रकोपका कारण उत्पादन तथा भण्डारणमा समस्या		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				आएको, साविक वडा नं. ५ मा कुखुरामा आखा पाक्ने, लोति सुन्निने, सेतो दिशा गर्ने, प्यारालाईसिस हुने जस्ता रोगले वडाका ११०० वढी कुखुराहरू मरेको, साविक वडा नं. ६ मा वाखा र कुखुरामा अज्ञात रोगवाट २०० वाखा र ३००० वढी कुखुराहरू मरेको, साविक वडा नं. ८ मा आखा पाक्ने, ख्यारख्यार गर्ने, प्यारालाईसिस, सेतो पखाला गर्ने जस्ता रोगले २००० वढी कुखुराहरू मरेको		
		२०६३		साविक वडा नं. ७ को दनापुर टोलमा गाई भैसि गरि ३२ पशुचौपायाको मृत्यु भएको		
		०६४ देखि		साविक वडा नं. ३ मा कुखुरामा सेतो दिशा गर्ने, आखा सुन्निने, प्यारालाईसिस, कलेजो सुन्निने, सिउर लोति कालो हुने जस्ता रोगले वडाका १००० वढी कुखुराहरू मरेका, साविक वडा नं. ७ मा मकैवालीमा वोट सुक्ने, गहुमा सिन्दुरे, आलुमा पात जल्ने, फलमा रातो कमिला लाग्ने, पिडालुमा खोईरो, स्याउको वोटको वोक्रा सुक्ने, सुन्तलामा गुवे किराले खाने, ओखरमा वोक्रामा छाला जल्ने र सुक्ने, घुन तथा पुत्लाको वढदो प्रकोप देखिएका कारण उत्पादन तथा भण्डारणमा समस्या भएको		
		२०६५		साविक वडा नं. २ मा गाई गोरुमा टाउको सुन्निने, छाला खुल्कीने रोगका कारण ३ वटा गाई गोरुको मृत्यु भएको, साविक वडा नं. ६ मा मकैमा जरा कुहिने, वोट सुक्ने, गवारो, गहुमा सिन्दुरे र कागे, भटमासमा दाना नलाग्ने, किरा लाग्ने, आलुमा रातो कमिला, वंशेलु, चुर्ने, केरामा खोईरो, सुन्तलामा फेद काटने, सुक्ने, दाना भर्ने, स्याउमा समय नहुदै फुल्ने, कारणले उत्पादन र भण्डारणमा समस्या भएको, साविक वडा नं. ७ मा भुलमती डागीको ४ वटा भैसि र ३ वटा गोरु मरेको, साविक वडा नं. ९ मा वाखामा पखाला लाग्ने, पेट फुल्ने जस्ता रोगले वर्षेणी ३५ वढी वाखाहरू		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				मर्ने गरेको		
		२०६६		साविक वडा नं. ८ मा पशुचौपायाहरूमा घाटि सुन्निने, ढाडिने, खोच्याउने, र्याल सिंगान छार्ने जस्ता रोगले २५० पशु मरेको,		
		२०६७		साविक वडा नं. ७ मा प्रेम व. डागी, होम व. डागीको २ वटा गोरु, १ रागा, १ भैसि र ३ वटा वाखा मरेको		
		२०६८		साविक वडा नं. ७ मा सम्पुरा वलीको ४ वटा गाई, २ वटा भैसि, २ वटा वाखा मरेको		
		२०७०		साविक वडा नं. २ मा पिडालुमा चुर्णे रोगका कारण पिडालु उत्पादनमा कमी भएको, साविक वडा नं. २ मा वंगुरमा छाला खस्रो भई खोईरो लाग्ने रोगका कारण वंगुरको वृद्धि विकासमा असर गरेको, साविक वडा नं. ४ मा आलुमा रातो कमिला, तुषारोले आलुवाली नष्ट गरेको, साविक वडा नं. ४ मा भेडा वाखामा टाउको फुल्लिने, पखाला लाग्ने, आखा बाहिर निस्कने, कासो लाग्ने जस्ता रोगले वर्षमा फाटफुट १० वढी मर्ने गरेको, साविक वडा नं. ५ मा भक्तु खत्रीको प्यारालाईसिसका कारण १ वटा खसीको मृत्यु भएको, साविक वडा नं. ५ मा मकैको पात सुक्ने, जल्ने, भटमासमा लाहि लागि फल नलाग्ने, सिमीमा पात जल्ने र कोशा डाम्रा पर्ने, पिडालुमा रातो किरा लाग्ने, केरामा खोईरोका कारण उत्पादन र भण्डारणमा समस्या भएको, साविक वडा नं. ८ मा पि.पि.आर. रोगले ३०० वाखा मरेको, साविक वडा नं. ९ मा मकैको विरुवा किराले काटने, पात सुक्ने र फल नलाग्ने, आलुमा पात कालो भई जल्ने, फलमा रातो कमिला, सिमीमा पात जल्ने, लगाएको १ हप्तामा वोट सुक्ने, पिडालुमा खोईरो लाग्ने, केरामा सिनो लाग्ने, स्याउको वोटमा वोक्रामा समस्या तथा रोग देखा परेको जसका कारणले उत्पादन र भण्डारणमा समस्या भएको		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
		२०७१		साविक वडा नं. १ मा बाखामा महिना नपुग्दै तुहिने समस्या बढेको साथै कुखुरामा आखा पाक्ने, सिरो कालो हुने रोगले वडाका ७०० वढी कुखुराहरू मरेको, साविक वडा नं. ६ को भुलमवास टोलमा जुनलाल रानाको ५ वटा भैस मरेको		
		२०७२		साविक वडा नं. २ मा केरामा गुवो कुहिने र वोट नै ढल्ने समस्याका कारण केरा उत्पादनमा कमी आएको, साविक वडा नं. २ मा भैसमा विभिन्न खालको नया नया रोगहरू देखा पर्दा १ वटा भैस मरेको, साविक वडा नं. ४ मा मकै तथा भटमासमा वंशेलु किरा लागेर उत्पादनमा कमी भएको		
		२०७३		साविक वडा नं. २ मा मकै वालीमा पात पहेलो हुने, वोट सुक्ने कारणले मकै उत्पादनमा कमी भएको, साविक वडा नं. ६ को जिदुड टोलमा ईन्द्र व. वलीको २ वटा भैस र ५ वटा बाखा मरेको, साविक वडा नं. ७ मा कुखुरामा आखा पाक्ने, सिरो लोतिमा खटिरा आउने, सेतो पखाला गर्ने रोगले १५०० कुखुराहरू मरेको		
		२०७४		साविक वडा नं. २ मा आलुको पात जल्ने, फलमा चुर्गे लाग्ने कारण आलु उत्पादन र भण्डारणमा समस्या आएको, साविक वडा नं. ४ मा पिडालुमा किरा लागेर पिडालुको विउ नै नरहने सम्भावना भएको, गहुमा सिन्दुरे रोगका कारण गहु उत्पादन राम्रो नभएको, साविक वडा नं. ६ को धरमसाल टोलमा विर्ख व. डागीको १४ वटा बाखा मरेको, गौराखुटि टोलमा नन्द व. महाराको २ वटा गाई र ४ वटा बाखा मरेको, साविक वडा नं. ९ मा कुखुरामा आखा पाक्ने, आखा टालिने, सिरोमा खटिरा भई १००० वढी कुखुराहरू मरेको, नन्द प्रसाद वली, राजकुमार वली, सरिता के.सी. को ३		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				वटा भैस अचानक मृत्यु भएको		
		२०७५		साविक वडा नं. ४ मा कुखुरामा आखा टालिने, सिरोमा खटिरा परि वडाका ५०० वढी कुखुराहरू मरेको, साविक वडा नं. ६ को नम्लीवाङ टोलमा कमान सिं. डागीको ३ वटा गोरु र ५ वटा वाखा मरेको, साविक वडा नं. ७ मा विर सिं. डागीको १ वटा भैस मरेको		
७	असिनापानी	२०४८		साविक वडा नं. ९ मा असिनापानीले अन्नवाली पुर्ण रुपमा नष्ट गरेको जसका कारण अन्न भित्राउन नपाएको		
		२०५५		साविक वडा नं. ६ मा वर्षेणी आउने असिनापानीले गहुवाली, जौवाली, मसुरोवाली नष्ट गर्ने गरेको		
		२०५६		साविक वडा नं. ५ मा मकैवाली ढालेर नष्ट गरेको, भटमासमा क्षति गरेको		
		२०५८		साविक वडा नं. ५ मा गहुवाली र जौवाली चुटेर नष्ट गरेको जसका कारण भित्राउन नपाएको, साविक वडा नं. ७ मा असिनापानीले गहुवाली पुर्ण रुपमा चुटेर भारेको जसका कारण गहुको विउ नै नरहेको		
		२०६०		साविक वडा नं. ७ मा सुन्तला तथा अन्य फलफुलहरू चुटेर नष्ट गरेको		
		२०६३		साविक वडा नं. २ मा असिनापानीले चिउरीको फुलहरू संगै हागा भाचेको तथा गहुवाली, जौवाली पुर्ण रुपमा क्षति गरेको		
		२०६६		साविक वडा नं. ७ मा असिनापानीले गहुवाली, जौवाली नष्ट गरेको, लिल व. डागीको २ वटा वाखा हराएको		
		२०६८		साविक वडा नं. ४ मा गहुवाली, जौवाली, फलफुल वालीमा असिनापानीले चुटेर नष्ट गरेको		
		२०६९		साविक वडा नं. ५ मा रुखका हागा, फलफुल भाचेर क्षति गरेको		
		२०७०		साविक वडा नं. ८ मा असिनापानीले गहुवाली, आलु पुर्ण रुपमा नोक्सान गराएको, साविक वडा नं. ९ मा नन्द प्रसाद वलीको ७ वटा वाखा वनमा		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				चराउन लगेको वेलामा मरेको		
		२०७१		साविक वडा नं. २ मा आरु र सुन्तलाका फुलहरू झारेर नष्ट गरेको		
		२०७४		साविक वडा नं. ३ मा असिनापानीले गहुवाली, तोरी वाली वारीमा झारेको जसका कारण भित्राउन नपाएको		
		२०७५		साविक वडा नं. २ मा असिनापानीले गहुवाली, जौवाली पुर्ण रुपमा चुटेर नष्ट बनाएको		
८	मिचाहा प्रजाति	२०४६		साविक वडा नं. ४ मा कालीझारले गर्दा वनमा भएका वोटविरुवाहरूको वृद्धि विकासमा असर पारेको, स्थानिय घासहरू लोप भएको जसका कारण चरिचरणको समस्या भएको		
		२०५० देखि		साविक वडा नं. ३ मा वनमा वनमारा, काल्नामा अथिग्रे, कुटिलकोशा, सामा, रिनु, अर्मले, राउन्ने जस्ता झारको प्रकोप बढेको जसका कारण वनमा वोटविरुवाको वृद्धि विकासमा असर गरेको, घासहरू लोप भएको, कृषि उत्पादनमा समस्या ल्याएको		
		२०५२		साविक वडा नं. २ मा वनमा वनमाराले पुर्ण रुपमा ढाक्दा वनमा भएको वोटविरुवाहरूको वृद्धि विकासमा असर गरेको, वनमा भएका घासहरू लोप भएको, साविक वडा नं. ६ मा वनमा वनमारा, वारी तथा काल्नाहरूमा अथिग्रे, राउन्ने, कुटिलकोशा, पिमिली जस्ता झारहरूले गर्दा वनमा वोटविरुवाको वृद्धि विकासमा असर पारेको साथै वारीहरूमा उत्पादनमा समस्या ल्याएको, साविक वडा नं. ६ मा वनमा वनमारा, वारी तथा काल्नाहरूमा अथिग्रे, राउन्ने, कुटिलकोशा, पिमिली जस्ता झारहरूले गर्दा वनमा वोटविरुवाको वृद्धि विकासमा असर पारेको साथै वारीहरूमा उत्पादनमा समस्या ल्याएको, साविक वडा नं. ८ मा वनमारा, सेतो पाथि, अथिग्रे, राउन्ने, मैतालु झार, हनुमान झार, पैरुङ्गे, प्याउली, कुटिलकोशा,		

क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				अमिली भारको प्रकोप बढेको जसले गर्दा वन तथा वारीहरूमा उत्पादनमा असर गरेको, साविक वडा नं. ९ मा वनमारा वनमा फैलिदा वनमा भएका वोटविरुवाहरूको वृद्धि विकासमा असर गरेको, स्थानिय घासहरू लोप भएको		
		२०६०		साविक वडा नं. २ मा अथिग्रे भार फैलिएर समस्याको रूपमा लिएको		
		२०६५		साविक वडा नं. ५ मा चुकिले भारको बढेको प्रकोपले गहुवाली तथा मकैवालीमा असर गरेको		
		२०७०		साविक वडा नं. ४ मा अथिग्रे भारको बढेको प्रकोपले घास काटन समस्या भएको, कपडा समेत नोक्सान पाउँ आएको, साविक वडा नं. ५ मा अथिग्रे भारको बढेको प्रकोपले घास काटन समस्या भएको, कपडा समेत नोक्सान पाउँ आएको, साविक वडा नं. ७ मा मैतालु भारले मकैवालीमा फैलिएर मकै उत्पादनमा कमी ल्याएको		
९	मानव स्वास्थ्य	२०६० यता		साविक वडा नं. २ मा छाला सम्बन्धिका रोग, आखा सम्बन्धिका रोग, पत्थरी, जण्डिस जस्ता रोगहरू बढेको, साविक वडा नं. ६ मा सुगर, प्रेशर, दम, वाथ जस्ता रोगहरूको प्रकोप बढेको		
		२०६२ देखि		साविक वडा नं. ८ मा जण्डिस रोगले खर्के वली, अमर सिं. वली, मुक्ति प्रसाद वली, आईती वली, भक्त व. डागी, नोख व. वली, चाउरी वि.क. को मृत्यु भएको		
		२०६५		साविक वडा नं. ५ मा प्यारालाईसिस रोग बढेको अवस्थामा चन्द्र व. पुन विरामी भएको, साविक वडा नं. ८ मा दम, सुगर, वाथ, दादुरा, ठेउला र महिलाको पाठेघरको समस्या बढदै गएको		
		२०६६		साविक वडा नं. ४ मा मृगौलाको समस्याले गौमाली वि.क. विरामी भएको		
		२०७० देखि		साविक वडा नं. ३ मा प्रेशर, सुगर, जण्डिस, जोर्नि दुख्ने, वाथ, निमोनिया, पायल्स, जस्ता रोगको बढेको प्रकोप देखिएको, साविक वडा नं. ५ मा मुटु		

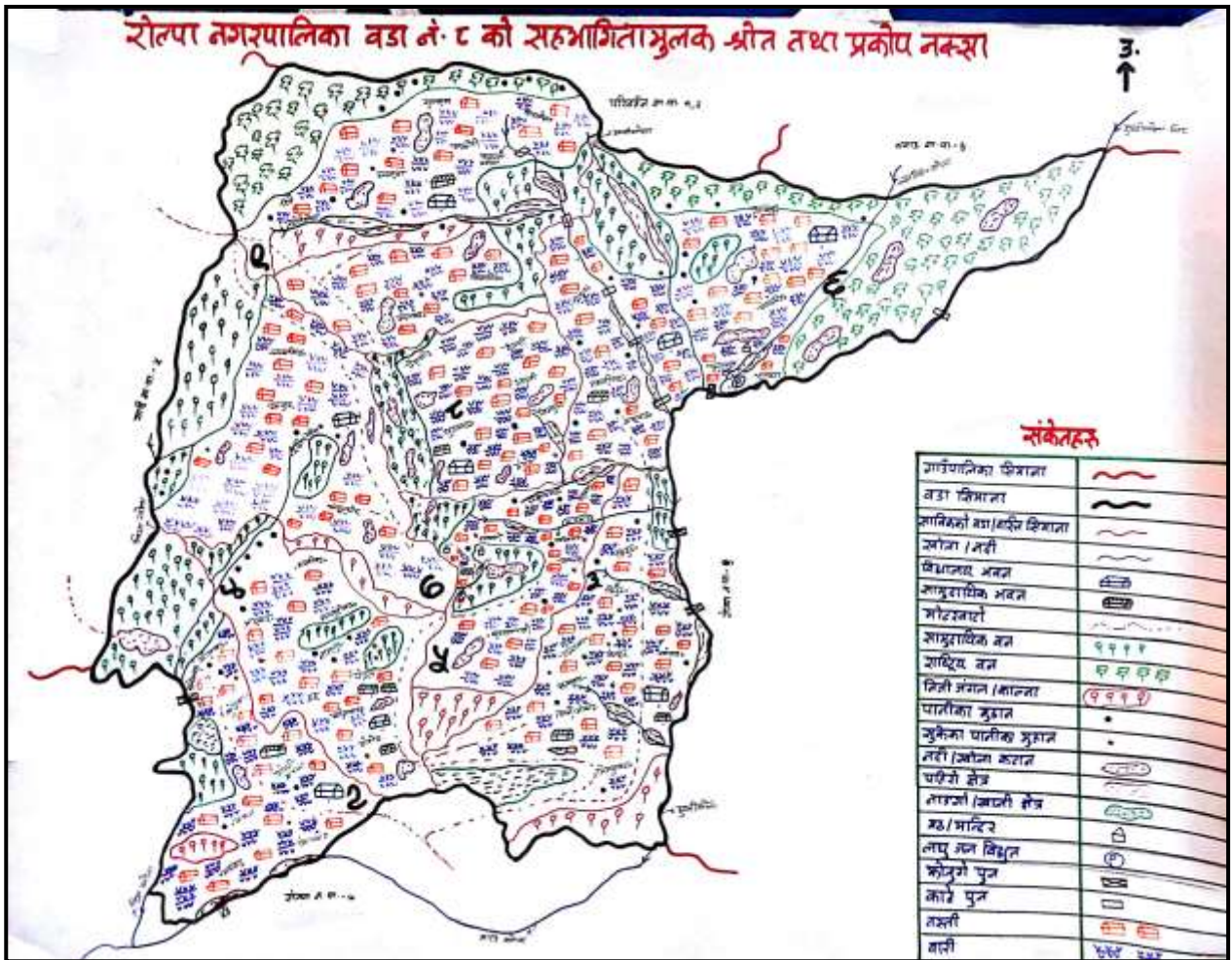
क्र.स.	प्रकोप	वर्ष	वारम्वारता	प्रकोपले ल्याएको हालको असर तथा प्रभाव	भविष्यमा हुन सक्ने यसको प्रवृत्ति तथा असरहरू	अन्य असरहरूसंग जुध्न समुदायले अपनाएका प्रयासहरू
				सम्बन्धि रोगले ७ वर्षिय सन्देश वि.क. विरामी परेको, साविक वडा नं. ९ मा दम, प्रेशर, सुगर, बाथका विरामीहरूको संख्यामा वृद्धि भएको		
		२०७१		साविक वडा नं. ४ मा प्यारालाईसिसका कारण ४ जनाको मृत्यु भएको		
		२०७२		साविक वडा नं. ५ मा खडक घर्ति र सजनि घर्ति मृगौला सम्बन्धि रोगले ग्रसित भएको		
		२०७३		साविक वडा नं. ४ मा मुटु सम्बन्धि रोगले मनिषा घर्तिको मुटुको अपरेसन गरेको, साविक वडा नं. ७ मा प्यारालाईसिसका कारण हरिकला डागी, धनसरा डागी, रामचन्द्र वली विरामी भएको, साविक वडा नं. ८ मा क्यान्सर रोगले भोला वि.क. को मृत्यु भएको		
		२०७४		साविक वडा नं. ३ मा सिर्काधारा टोलमा तुल्सीराम सार्किको एककासी मृत्यु भएको, साविक वडा नं. ४ मा मृगौलाको समस्याले विन कुमारी घर्ति विरामी परेको, नर व. घर्ति र नौमती वि.क. को टि.वि. रोग देखा परेको, साविक वडा नं. ६ मा जण्डिसका कारण धोज व. डागीको मृत्यु भएको, साविक वडा नं. ७ मा कलेजोमा समस्या आई प्रेम व. डागीको अपरेसन गर्नु परेको		
		०७५		साविक वडा नं. २ मा प्यारालाईसिसका विरामीहरू वढेको जसका कारण ३ जना विरामी परेको, धन कुमारी वुढाको मृगौलामा समस्या भई मृगौला भिकेर फालेको		

यस ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषणबाट यहाँका बासिन्दा सबै भन्दा खडेरी, कृषि तथा पशुपक्षमा रोग, पहिरो तथा भुक्षयवाट प्रभावित भएको देखिन्छ। यी प्रकोपहरू लगायत असिनापानी, मानवरोग, वाढी, मिचाहा प्रजाति, हावाहुरी र आगलागि जस्ता प्रकोपहरू पटक पटक दोहोरिरहेको र यी प्रकोपहरूले सबै वडाहरूमा क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ। यी प्रकोपहरू र यिनका असर तथा प्रभावहरूसंग जुध्न स्थानीय समुदायले स्थानीय संघ संस्थाहरूको सहयोगमा केही प्रयासहरू गर्ने गरेको देखिए पनि ती प्रयासहरू अपर्याप्त रहेको देखिन्छ।

३.४.४ श्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाको लागि गरिएका वस्ति स्तरीय गोष्ठीहरूमा प्रत्येक वस्तिमा भएका श्रोत तथा प्रकोपहरूको पहिचान गरी सहभागीतामूलक तरिकाबाट वस्ति स्तरिय श्रोत तथा प्रकोप नक्शा तयार गरिएको थियो । पछि तिनै वस्ति स्तरिय नक्साहरूलाई एकिकृत गरी रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. ८ को श्रोत तथा प्रकोप नक्सा तयार गरिएको थियो । उक्त श्रोत तथा प्रकोप नक्सा तयार गर्ने बखत वडामा भएका सम्पूर्ण श्रोत तथा प्रकोपहरूलाई नक्सामा उतार्न आग्रह गरिएको थियो ।

तल प्रस्तुत श्रोत तथा प्रकोप नक्सामा यस वडामा खेतीयोग्य जमिनको तुलनामा वन क्षेत्रनै बढी रहेको देखिन्छ । नदि तथा खोला खोल्सीको किनारमा रहेको पहाडी वडा भएकोले बाढी, पहिरो तथा भुक्षयको जखिममा रहेको देखिन्छ । वडाका प्रत्येक वस्तिहरूमा यथेष्ट मात्रामा पानीका मुहानहरू रहेपनि ती मुहानहरूमा क्रमिक रूपमा पानीको मात्रामा कमी हुँदै गएको पाईयो साथै यस वडामा ९ वटा सरकारी विद्यालय, १ वटा वन समुहको भवन, ५ वटा आमा समुहको भवन, वडा कार्यालयको भवन, स्वास्थ्य चौकिको भवन रहेको देखिन्छ ।

चित्र २०. रोल्पा न.पा. वडा नं. ८ को सहभागितामूलक श्रोत तथा प्रकोप नक्शा

३.४.५ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

जलवायु परिवर्तनले निम्त्याउने प्रकोपले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ फरक फरक प्रकोपहरूले उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्था अनुसार फरक फरक प्रभाव पारेको हुन्छ। यस विधिको प्रयोग गरी यस वडामा भएका जलवायुजन्य प्रकोपहरूबाट वडामा कुन उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्थाका समुदायमा कस्तो प्रभाव परेको छ भन्ने कुराको विश्लेषण गरिएको थियो। यस विधिको प्रयोगले वडामा रहेको लैङ्गिक तथा जातीय समावेशीकरणको स्थितिको समेत उजागर गर्न मद्दत गरेको छ।

तालिका १४. जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असरहरू	प्रकोप संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल मिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री
वाढी	खेती योग्य जमिन कटान, वाली नाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानी घट्टमा क्षति, पानीका मुहानमा क्षति, पशुचौपायाको क्षति,	***	**	**	***	***	**	***	**	**	*	***	**	***	**	**
पहिरो	खेती योग्य जमिनमा क्षति, घरगोठ तथा चौपायामा क्षति, वालीनाली नष्ट, सिंचाई कुलोमा क्षति, पानीको मुहानमा क्षति, बाटोघाटोमा क्षति	***	**	**	***	***	**	***	**	**	*	***	**	***	**	**
खडेरी	पानीका मुहान सुकेको तथा पानीको मात्रा घटेको, कृषि उत्पादनमा कमी, वन तथा जैविक विविधतामा क्षति तथा असर, मानव रोगमा वृद्धि,	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	***	**	**	**
आगलागि	वोटविरुवाहरू नष्ट, जनावरहरूको क्षति, पाईपलाईनमा क्षति,	*	***	***	*	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**
मानव रोग	भाडा पखाला, औलो, टाईफाईड, भाईरल ज्वरो, जन्डिस जस्ता रोगहरूमा वृद्धि	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	**	***	**	*

प्रकोप	प्रकोपका असरहरु	प्रकोप संकटासन्नता वर्ग														
		उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
		बालबालिका	युवा	वयस्क	बृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल मिला	दलित	जनजाति	ब्राह्मण क्षेत्री
कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा पशुमा विभिन्न किसिमका रोगमा बृद्धि, कृषि उत्पादनमा कमी, पशु चौपायाको मृत्यु	***	**	**	***	***	**	***	**	*	*	***	**	***	**	*
हावाहुरी	स्कुल तथा घरका छानाहरु उडाएको, जंगलमा वोटविरुवाहरु ढलेको, मकै वालीमा क्षति	***	**	**	**	***	*	***	**	*	*	***	**	***	**	*
असिनापानी	धानबाली, गहुवाली तथा फलफुल खेतीमा क्षति	***	**	**	**	***	*	***	**	*	*	***	***	***	**	*
मिचाहा प्रजाति	रैथाने घासहरु हराएको, वारीका काल्ना तथा वारीमा भएका कारण उत्पादनमा कमी, चरण क्षेत्रको अभाव	*	***	***	*	***	*	**	**	**	**	**	**	**	**	**

नोट : * न्यून, ** मध्यम र *** अति उच्च जोखिम

यसरी जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको विश्लेषण गर्दा जलवायु परिवर्तन र जलवायुजन्य प्रकोपहरु (बाढी, पहिरो, खडेरी, कृषिमा रोग, हावाहुरी, पशुमा रोग, मिचाहा प्रजातिको प्रकोप, आदि) बाट सबैभन्दा बढी बाल बालिका, महिला, अति विपन्न वर्ग तथा जातजातिको आधारमा दलितहरु र सामाजिक स्तरको हिसाबले एकल महिला र फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु उच्च संकटासन्न रहेको देखिएको छ। यी प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट अन्य वर्ग समुदाय प्रभावित भएतापनि उनीहरूसँग ती प्रकोपहरुको सामना गर्न सक्ने क्षमता तुलनात्मक रूपमा उच्च रहेको देखिन्छ।

३.४.६ प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण

यस विधिको प्रयोगबाट ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नंक्षाकनबाट पहिचान गरिएका यस वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरू मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी जोडागत स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरिएको थियो ।

तालिका १५. प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण

प्रकोप	वाढी	पहिरो तथा भू-क्षय	खडेरी	हावाहुरी	कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग	असिनापानी	आगलागि	मिचाहा प्रजाति	मानवरोग	स्तर
वाढी		पहिरो तथा भू-क्षय	खडेरी	वाढी	कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग	वाढी	वाढी	वाढी	वाढी	चौथो
पहिरो तथा भू-क्षय			खडेरी	पहिरो तथा भू-क्षय	कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग	पहिरो तथा भू-क्षय	पहिरो तथा भू-क्षय	पहिरो तथा भू-क्षय	पहिरो तथा भू-क्षय	तेश्रो
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	पहिलो
हावाहुरी					कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग	हावाहुरी	आगलागि	मिचाहा प्रजाति	मानवरोग	आठौ
कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग						कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग	कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग	कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग	कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग	दोश्रो
असिनापानी							आगलागि	मिचाहा प्रजाति	मानवरोग	नवौ
आगलागि								आगलागि	आगलागि	पाचौ
मिचाहा प्रजाति									मिचाहा प्रजाति	छैठौ
मानवरोग										सातौ
जम्मा	६	७	९	२	८	१	५	४	३	

यस प्रकोप जोडा स्तरीकरणबाट यस वडाले सामना गरिरहेको प्रमुख प्रकोपको रूपमा खडेरी देखिएको छ भने त्यसपछिका प्रकोपहरूमा क्रमशः कृषि तथा पशुपंक्षिमा रोग, पहिरो तथा भूक्षय, वाढी, आगलागि, मिचाहा प्रजाति, मानवरोग, हावाहुरी र असिनापानी देखिएका छन् ।

३.४.७ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

यस विधिको प्रयोगबाट प्रकोपको प्रभाव, प्रभावको मुख्य क्षेत्र विश्लेषण गर्नुका साथै प्रकोपसँग जुध्नका लागि गरिने अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर र अनुकूलनका प्रयासहरूको स्तर दुवैलाई ०.५ देखि ३ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा ०.५ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ ।

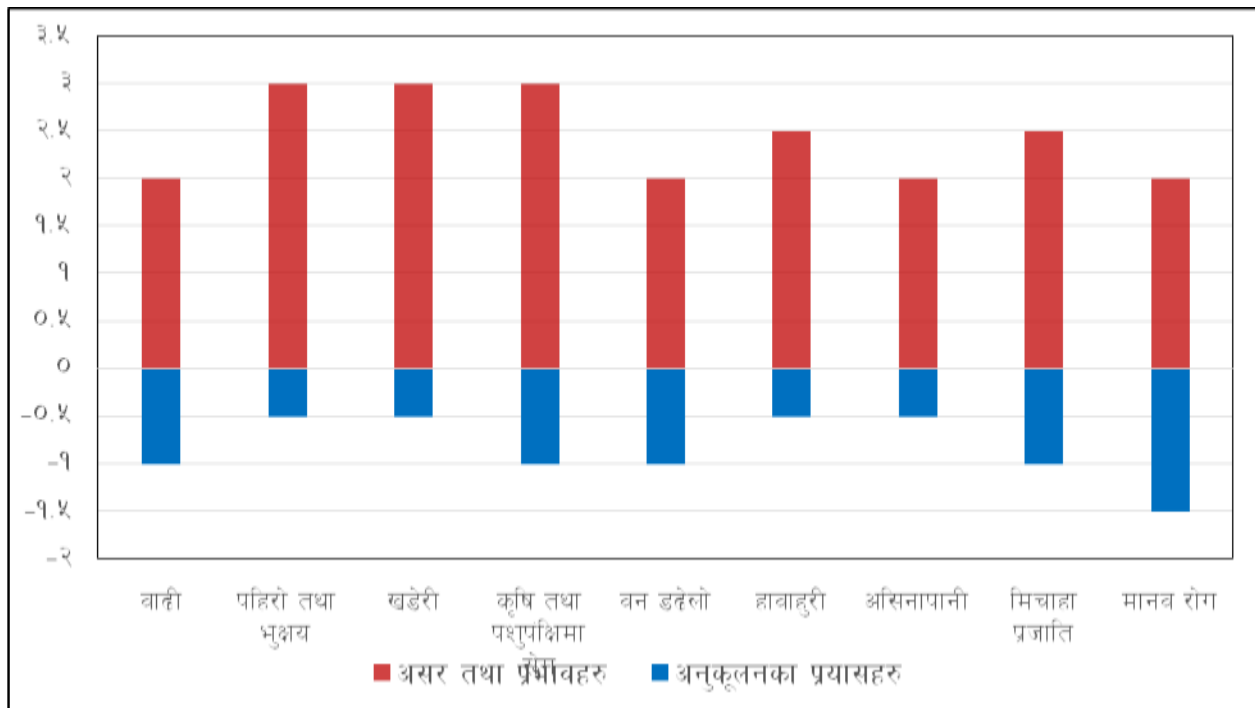
तालिका १६. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

क्र.सं.	प्रकोप	प्रकोपले पारेको मुख्य क्षेत्र	प्रभाव	असर तथा प्रभावहरू	स्तर	अनुकूलनका उपायहरू	स्तर
१	वाढी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, भौतिक पूर्वाधार, मानवीय क्षति, जलश्रोत र उर्जा, वन तथा जैविक विविधता		<ul style="list-style-type: none"> ✓ खानेपानीको टाँकि तथा पाईपलाईनमा क्षति तथा असर ✓ सिंचाई पाईपमा क्षति ✓ पाखोवारीमा क्षति ✓ मकैवालीमा क्षति ✓ घर तथा गोठहरू भत्काएको तथा जोखिममा रहेको ✓ खेतियोग्य जमिन कटान तथा क्षति ✓ गोरेटो वाटोमा क्षति ✓ वन जंगलका वोटविरुवाहरूमा क्षति तथा असर 	२	<ul style="list-style-type: none"> ✓ स्थानिय स्तरमा हुंगाका गाराहरू लगाउने कार्य गरेको ✓ चेट हान्ने कार्य गरेको ✓ अन्यत्र स्थानान्तरण भएको 	१
२	पहिरो	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलश्रोत र उर्जा, भौतिक पूर्वाधार		<ul style="list-style-type: none"> ✓ वनमा भएका वोटविरुवाहरूमा क्षति तथा असर ✓ भेडा तथा वाखाहरू मरेको ✓ घर तथा गोठहरू पुरिएको तथा क्षति गरेको ✓ खेतियोग्य जमिन पुरेको तथा क्षति गरेको ✓ गोरेटो वाटोमा क्षति ✓ पिसानी मिलमा क्षति ✓ खानेपानीको पाईपलाईन तथा टाँकिमा क्षति तथा असर ✓ खानेपानीको मुहान पुरेको 	३	<ul style="list-style-type: none"> ✓ सामान्य रूपमा हुंगाका गाराहरू लगाउने कार्य गरेको ✓ घरको माथितिर वाट कुलो काटने कार्य गरेको ✓ पहिरो क्षेत्रमा सामान्य वृक्षारोपण कार्य गरेको 	०.५
३	खडेरी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, जलश्रोत र उर्जा		<ul style="list-style-type: none"> ✓ पानीका मुहानहरू सुकेको र अन्य पानीका मुहानहरूमा पनि पानीको मात्रामा कमी आएको ✓ डालेघास तथा वनमा भएका वोटविरुवाहरू सुकेको ✓ जमिन बाफो छाडने अवस्था श्रृजना भएको ✓ हिउदे वाली लगाउन समस्या भएको ✓ वाली लगाउने समयमा परिवर्तन भएको 	३	<ul style="list-style-type: none"> ✓ पानी लिन टाढा जानुपर्ने बाध्यता भएको ✓ वनको शंरक्षण गर्ने कार्य गरेको ✓ अन्य ठाउमा स्थानान्तरण भएको 	०.५

क्र.सं.	प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभावहरू	स्तर	अनुकूलनका उपायहरू	स्तर
४	कृषि तथा पशुमा रोग	कृषि तथा खाद्यशु्रक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ✓ मकैमा पात पहेलो हुने, सुक्ने, वंशेलु किराले जरा काटने कारणले मकैवाली उत्पादनमा कमी भएको ✓ केरामा गुवो कुहिने, वोट ढल्ने समस्या देखा परेको ✓ आलुको पात जल्ने, रातो कमिला, चुर्ने पर्ने समस्या देखा परेको ✓ गहुमा सिन्दुरे, कालोपोके, मरुवा जस्ता रोग देखिएको ✓ सुन्तलामा पात पहेलो हुने, हागा सुक्ने, फल भर्ने समस्या देखा परेको ✓ लहरे तरकारीमा लाहि किरा लाग्ने तथा सुक्ने ✓ भटमासमा किरा लाग्ने, दाना सानो हुने समस्या ✓ स्याउ तथा ओखरमा वोक्रा सुक्ने समस्या देखिएको ✓ कुखुरामा आखा पाक्ने, सिरो कालो हुने, कलेजो सुन्निने जस्ता रोगहरू प्रकोपको रूपमा देखा परेको ✓ वाखाहरूमा ढाडिने, पखाला लाग्ने, तुहिने, आन्तरिक तथा वाहय परजिवीहरूको समस्या देखिएको ✓ गाई तथा गोरुहरूमा ढाडिने तथा खुट्टाहरू सुन्निने समस्या देखिएको ✓ भौस रागाहरूमा ढाडिने तथा हरिया घास नखाने समस्या देखिएको 	३	<ul style="list-style-type: none"> ✓ एगोभेट वाट औषधी ल्याएर खुवाउने गरेको ✓ स्थानिय जडिवुटिहरूको प्रयोग गर्ने गरेको ✓ जिल्ला पशु सेवा कार्यालय वाट २०७१ सालमा शिविर संचालन भएको 	१
५	वन डहेलो	वन तथा जैविक विविधता, भौतिक पुर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ✓ सामुदायिक वनमा आगलागि भई वोटविरुवा, जडिवुटिहरू तथा घासपातहरू जलेर नष्ट भएको ✓ घर तथा गोठहरू जलेर घरमा भएका नगद, जिन्स लगायतका सामानहरू जलेको ✓ गाई गोरु, वाखा तथा कुखुराहरू जलेर मरेको ✓ पसलमा आगलागि भई पसलमा भएका सामानहरू जलेको 	२	<ul style="list-style-type: none"> ✓ उपभोक्ताद्वारा आगो निभाउने कार्य गरेको 	१
६	हावाहुरी	वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यशु्रक्षा, भौतिक पुर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> ✓ विद्यालय तथा घरका छानाहरू उडाएको तथा क्षति गरेको ✓ वोटविरुवाका हागाहरू, मुनाहरू ढालेर नोक्सान गरेको ✓ मकैवाली ढालेर पुर्ण रूपमा क्षति 	२.५	<ul style="list-style-type: none"> ✓ केही उपाय नअपनाईएको 	०.५

क्र.सं.	प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभावहरू	स्तर	अनुकूलनका उपायहरू	स्तर
			गरेको ✓ फलफुलहरू भारेर क्षति गरेको			
७	असिनापानी	कृषि तथा खाद्यसुरक्षा	✓ गहुवाली तथा जौवालीहरू चुटेर नष्ट गरेको ✓ चिउरीका फल तथा हागाहरू भाचेको ✓ रुखका हागा तथा फलफुलका हागाहरू भाचेको ✓ वाखाहरू मरेको	२	✓ केही उपाय नअपनाईएको	०.५
८	मिचाहा प्रजाति	वन तथा जैविक विविधता, कृषि तथा खाद्यसुरक्षा	✓ वनमारा कालिभार वन क्षेत्रमा फैलिदा वनमा भएका बोटविरुवाहरूको वृद्धि विकासमा असर गरेको, घासहरू लोप भएको, चरिचरणको समस्या भएको ✓ वारी तथा काल्नाहरूमा अथिग्रे, कुटिलकोसा, सामा, रिनु, अर्मले, राउन्ने जस्ता भारहरू फैलिदा उत्पादनमा कमी भएको	२.५	✓ खेत तथा वारीमा उखेलेर फाल्ने गरको	१
९	मानवमारोग	मानव स्वास्थ्य	✓ प्यारालाईसिसका विरामीहरूको संख्यामा वृद्धि भएको ✓ प्रेशर, सुगर, जण्डिस, ग्यास्ट्रिक, जोर्नि दुख्ने, वाथ, पायल्स, आखा तथा छाला सम्बन्धिका विभिन्न रोगहरूमा वृद्धि भएको	२	✓ स्थानिय मेडिकलहरू तथा स्वास्थ्य चौकिमा औषधी उपचार गर्ने गरेको ✓ धामी भक्तीहरूलाई हेराउने गरेको ✓ स्थानिय जडिवुटिहरूको प्रयोग गर्ने गरेको	१.५

उक्त प्रकोपहरूको प्रभाव तथा असरहरू र तिनीहरूसंग सामना गर्न अपनाइएका प्रयासहरूको सहभागितात्मक मानहरूलाई तलको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र २१. प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

माथि उल्लेखित जोखिमको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण विधिबाट पहिचान गरिएका ९ किसिमका प्रकोपहरुको मूल्यांकन तथा अनुकूलनको क्षमताको लेखाजोखालाई चित्र १६ मा प्रस्तुत गरिएको छ । उक्त चित्रको विश्लेषण गर्दा यस वडामा सबैभन्दा बढी खडेरी, कृषि तथा पशुमा रोग र पहिरो तथा भुक्षय जस्ता प्रकोपहरुले बढी असर पारेको देखिन्छ र यी प्रकोपहरु बारम्बार दोहोरिएको पनि पाईएको छ । यस्ता प्रकोपहरुको प्रभावहरुसँग जुध्न सक्ने क्षमता अत्यन्त न्यून रहेको देखिन्छ । यस विश्लेषणले प्रकोपहरुसँग जुध्न सक्ने क्षमता विकास हुन अझै समय लाग्ने र त्यतिबेलासम्म धेरै नै क्षती हुने देखिन्छ । तसर्थ यस अनुकूलन योजनामा ती प्रकोपहरुसँग जुध्न तुरुन्तै अवलम्बन गर्न सकिने अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन अनुकूलनका उपायहरु समावेश गरिएका छन् ।

३.४.८ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुको विश्लेषण

यस विधिको प्रयोगबाट वडामा जीविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरु (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ति) अन्तर्गत कुन कुन सम्पत्तिहरु उपलब्ध छन् तिनीहरुको विद्यमान अवस्था के छ र ती सम्पत्तिहरुमा जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर के कस्ता रूपमा देखिएका छन् साथै ती असरहरुसँग अनुकूलित हुनको लागि अवलम्बन गर्न सकिने उपायहरुको के के हुन सक्छन् भनी विश्लेषण गरिएको थियो । जसको परिणाम तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १७. जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरुको विश्लेषण

जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
प्राकृतिक सम्पत्ति	<p>सामुदायिक वन : साविक वडा नं. २ मा २ वटा सल्लीगैरा महिला सा.व., माण्डलिप सा.व.) वडा नं. ३ मा १ वटा (चिउरेशंरक्षण सा.व.) वडा नं. ४ मा १ वटा (सल्लेरीपाखा), वडा नं. ५ मा २ वटा (शिद्धाथान सा.व., सिल्पुडखोला सा.व.), वडा नं. ६ मा १ वटा (तामाखानी सा.व.), वडा नं. ७ मा १ वटा (लालिगुरास सा.व.), वडा नं. ८ मा १ वटा (ठाडेपाखा सा.व.), वडा नं. ९ मा ३ वटा (लालिगुरास, स्याला सा.व., सिमासल्लेरी सा.व.) गरी जम्मा १२ वटा</p> <p>रुख प्रजातिहरू : यस वडामा ओखर, पांगर, उत्तिस, धुपिसल्ला, सल्ला, रयाज, वाभ्र, चिलाउने, गुरास, अंगेर, खर्सु, मौवा, सिमल, टुनी, फलाट, तिजु, कोईरालो, खरि, चिउरी, निन्याउ, साज, काफल, सैपा, गिठा, भिमले जस्ता रुख प्रजातिहरू पाईन्छन भने ऐसेलु, चुत्रा, मेल, धार्इरो, स्याप्ला, वाजु, तिल्को, भोत्रे, गरुली, साखिना, विलाउने, जस्ता झाडि प्रजातिहरू पाईन्छन ।</p> <p>जडिवुटिहरू : समायो, टिमुर, गरेली, तिते, कुरिलो, हुंगेफुल, टोटनारे, दालचिनी, चिउरी, मजहरी, सुनाखरी, भयाउ, काउलो, हातजोर, लालिगुरास जस्ता जडिवुटिहरू पाईन्छन ।</p> <p>वन्यजन्तुहरू : वादर, राते, दुम्सी, खरायो, स्याल, मलस्याप्रो, गुना, वदेल आदी ।</p> <p>पंक्षिहरू: कालिज, तिथ्रा, हलेसा, ढुकुर, न्याउली, कोईली, फिस्टे, जुरेली, भगेरा, सुगा, गौथली, काग, चिवे, उल्लु, मलेवा, चिल, च्याखुरा, सारी, गिद्ध, जुरे आदी ।</p> <p>सामुदायिक वनको कारणले गर्दा वन क्षेत्रको शंरक्षण भएतापनि मिचाहा प्रजाति र खडेरीको प्रकोपले गर्दा विभिन्न खाले घास र जडिवुटिहरू घटदो अवस्था रहेको छ साथै गिद्ध जस्ता चराहरू र वाघ र गुना जस्ता वन्यजन्तुहरू लोप हुदै</p>	<p>सामुदायिक वनका कारणले गर्दा केही हदसम्म वन क्षेत्रको संरक्षण भएता पनि खडेरी र मिचाहा प्रजातिको वढदो प्रकोपले गर्दा वनका जडिवुटि हरु तथा स्थानिय रैथाने घास प्रजातिहरू लोप हुदै जाने देखिन्छ साथै उचित वासस्थानको अभावमा वन्यजन्तुहरू पनि क्रमिक रुपमा लोप हुदै जाने देखिन्छ ।</p> <p>वढदो खडेरीका कारणले गर्दा खोला खोल्सी तथा पानीका मुहानहरूमा पानीको मात्रा घटदै जाने देखिन्छ जसले गर्दा सिंचाईको लागि पानीको अभाव भई कृषि उत्पादनमा कमी आउनुका साथै स्वच्छ</p>	-	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>गएको पाईएको छ ।</p> <p>खोला तथा खोल्सीहरु : माडी नदी र हुंग्री खोला यस क्षेत्र भएर वग्ने मुख्य नदी तथा खोला हुन भने अन्य खोला तथा खोल्सीहरुमा साविक वडा नं. २ मा माडिखोला, जुडरिमा खोला, धुरीखोला, च्यारीखोला, तिस्याडघा खोला वडा नं. ३ मा सलकवाड, भिटुड, खरिवाड, सिल्कुड, उमवाड, वायकवाड, राकेवाड, धाडग्री, वडा नं. ४ मा जापाखोला, जुगेखोला, जुगेनाखोला, सुखाखोला, रानीखोरे खोल्सा, धिमखोला, नाननुडखोला, राम्पाखोला, वडा नं. ५ मा सिल्पुड, सुर्पाड, रोप्पा, वडा नं. ६ मा ढाकेखोला, सिल्पुड, सेमजा, चडलिड, हिरुड, वडा नं. ७ मा पानीभर्ने खोला, वासखोला, वागदुरे, साघखोला, वडा नं. ८ मा सिल्पुड र वडा नं. ९ मा रिसीखोला, तिलागौरा, कापेखोला, धनेखोला, दखैनखोला, अविरेखोला, जुगेखोला, कालापातलखोला, ठुलो खोला, सुकेखोला, स्यानोखोला, टाटकेखोला, घोयलधारा, अधेरी उजेली खोला, घोयलचौर खोला जस्ता खोला तथा खोल्सीहरु रहेका छन ।</p> <p>पानीका मुहानहरु : साविक वडा नं. २ मा घोरीखोला, मुलपोखरा, वरि, किरिमडगा, पाखापानी, दिमखोला,, वडा नं. ३ मा वाभाधुड, रिस, सलकवाड, उपवाड, ओरे, भिटुड, ईरिन्जा, पाखापानी, विमा, राजापधेरा, पुरुड, हार्नुनजेम, उल्टेरे, रिक्सीवाड, वडा नं. ४ मा धिमखोला, नाननुड, हाडनुड, राम्पा, जुगेपोखरी, लिजाखोला, वडा नं. ५ मा सिल्पुड, खरिवाड, धुरेपानी, नेचारी, वडा नं. ६ मा सिल्कुड, सेमखोला, रेढानडा, नम्लिखोला, भार्माखोला, तल्लो जिदुड, खारखोला, जुगेपानी, सेमजा, खानिखोला, पातिहाल्ना, रातामाटा, डुगेखोला, सैपावोट, सुक्रावाड, वडा नं. ७ मा पानीभर्ने खोला, वासखोला, वागदुरे, साघखोला, वडा नं. ८ मा सुक्रेवाड, साउनेपानी र वडा नं. ९ मा रिसेखोला, कापैखोला, तल्लोपधेरा, जुगेखोला, कालापातल,</p>	पिउनेपानीको पनि अभाव हुने देखिन्छ ।			

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>ठुलोखोला, घोयलडाडाखोला, टोटकेखोला, अधेरीउजेली खोला, थारपाखा जस्ता पानीका मुहानहरु रहेका छन ।</p> <p>यिनै पानीका मुहानहरुवाट यस वडाका वासिन्दाहरुले खानेपानीको प्रयोग गरीरहेता पनि व्यवस्थित धारा तथा पाईपलाईनको अभाव देखिन्छ ।</p> <p>सुकेका पानीका मुहानहरु: साविक वडा नं. २ मा पाखापानी, मुलपोखरा, घोरीखोला, पधेरा, वडा नं. ३ मा तारिपधेरा, लहरेगौरा, ओरे, ईरिडजा, वडा नं. ४ मा खमहर, राडसीहाड, सेलेखोला वडा नं. ५ मा खरिवाड, डुविल्का, रडमसी, पधेरा, नेचारी, वडा नं. ७ मा चोश्रेनी, पाखरेखोला, वडा नं. ८ मा साउनेपानी र वडा नं. ९ मा भिरपानी, कुनापानी, चडधाराखोलाका पानीका मुहानहरु पूर्ण रुपमा सुकेका ।</p> <p>गुफा : साविकको वडा नं. २ मा शिद्धथान गुफा, वडा नं. ३ मा ज्याडमापु, थाडग्रे, भिमापु, सालघारी, वाजाधुम, अविरेपु,, वडा नं. ४ मा नाननुड, किउलीवाड, वडा नं. ६ मा चमेरागाड गुफा रहेका छन ।</p> <p>रमणिय स्थल/धार्मिक स्थल : साविकको वडा नं. २ को हाडगाभिर, तितुकुन्य, कैय, वडा नं. ४ को दिमखोलाछहरा, विचिवाड, रुपवाड, वडा नं. ६ को निसानधुरी, छायाक्षेत्र, खानीखोला छहरा, सामन्जा छहरा र वडा नं. ७ को धागेछहरा जस्ता ठाउमा रमणिय स्थलहरु रहेका छन जुन पर्यापर्यटनका हिसावले प्रवर्द्धन गर्न सकिन्छ ।</p> <p>खानीहरु : साविक वडा नं. २ मा तामाखानी, वडा नं. ३ मा हुंगाखानी, कमेरोमाटो, वडा नं. ४ मा हुंगाखानी, तामाखानी, सुनखानी, वडा नं. ६ मा चादीखानी, तामाखानी रहेको सम्भावना</p>				
भौतिक सम्पति	मोटरवाटो : यस वडाका सबै वस्तिहरुमा कच्ची मोटरवाटो वनेको छ तापनि ति कच्ची	भविष्यमा जलवायुजन्य प्रकोपका	+	+	-

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>मोटरवाटोहरू भने वाह्रै महिना चल्ने अवस्थाका छैनन् यद्यपि माडीचौर हुदै जंकोट भावाङ जाने वाटो मुख्य सडकको रूपमा चिनिन्छ ।</p> <p>विजुलीवत्ति : रोल्पा नगरपालिका अर्न्तगतको वडा नं. ८ को साविकको जंकोट गा.वि.स. वडा नं. ६ मा छायाक्षेत्र लघुजलविद्युत रहेको छ र त्यहाका पनि सबै घरधुरीमा विजुलीवत्तिको राम्रो पुगेको देखिदैन भने बाकि वडाहरूमा विजुली वत्ति पुगेको छैन । त्यहाका उपभोक्ताहरूले सोलार प्यानल वाट उज्यालोको प्रयोग गर्दै आएका छन तथापि कतिपय विपन्न घरधुरीहरूमा सोलर समेत रहेको छैन । हाल सालै मात्र विजुलीको पोल गाडने कार्य भएको छ ।</p> <p>सोलार वत्ति नभएका घरधुरीहरू : साविक वडा नं. ३ मा ५ घरधुरी, वडा नं. ४ मा २ घरधुरी, वडा नं. ५ मा २ घरधुरी, वडा नं. ६ मा १० घरधुरी र वडा नं. ९ मा १ घरधुरी गरी जम्मा २० घरधुरीहरूमा सोलार नभएको ।</p> <p>भोलुंगे पुल : यस वडामा ५ वटा भोलुंगे पुल, १ वटा पक्की पुल र ६ वटा काठेपुलहरू रहेका छन जसले गर्दा आवत जावत गर्नमा सहजता ल्याएको देखिन्छ ।</p> <p>मिल तथा पानी घट्ट : यस वडामा ७ वटा पानी घट्ट र ९ वटा मिलहरू रहेका छन तर घट्टहरू परम्परागत रहेका छन ।</p> <p>विद्यालय भवनहरू : यस वडामा प्रा.वि., आधारभुत र वालविकास गरी ९ वटा विद्यालयका भवन रहेका छन ।</p> <p>सामुदायिक भवनहरू : यस वडामा ५ वटा आमा समुहको भवन, १ वटा सामुदायिक वन समुहको भवन, वडा कार्यालयको भवन, स्वास्थ्य चौकिको भवन रहेका छन ।</p> <p>सुचना तथा संचार : यस वडामा रोल्पा जिल्लाका एफ.एम. रेडियोहरूको पहुच राम्रो</p>	<p>असरका वावजुद विकास प्रक्रियाले गर्दा मोटरवाटोको स्तरउन्नती भई यातायातको राम्रो सुविधा हुनेछ ।</p> <p>विजुली वत्तिको विस्तार हुनेछ ।</p> <p>सामुदायिक भवनहरूको स्तरउन्नती हुनेछ ।</p> <p>परम्परागत घट्टहरू समय अनुसार सुधारिएको हुनेछन ।</p> <p>स्वच्छ पिउनेपानी उपलब्ध गराउनका लागि खानेपानीका टंकि तथा धाराहरूको मर्मत तथा स्तरउन्नती गरिनेछ ।</p> <p>सिचाई कुलाहरू साथै</p>			

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>भएको पाईन्छ साथै स्काई, र नमस्तेले संचारको सेवा प्रवाह गरिरहेका छन ।</p> <p>खानेपानीको उपलब्धता : यस वडामा साविकको वडा नं. ६ वाहेक अन्य वडाहरुमा खानेपानीको समस्या देखिन्छ । खानेपानी सामान्य रुपमा भएता पनि धारा तथा टाँकिहरु मर्मत गर्नुपर्ने अवस्थामा रहेका छन र पानीको श्रोत पनि धेरै टाढा रहेको देखिन्छ ।</p> <p>मठ मन्दिरहरु : यस वडामा शिद्धाथान र दारेमष्ट देवताका मन्दिरहरु रहेका छन ।</p> <p>लघु जलविद्युतहरु : साविक वडा नं. ६ मा १ वटा लघु जलविद्युत रहेको छ यसै जलविद्युत वाट उत्पादित विजुली द्वारा साविकको वडा नं. ६ का अधिकांश घरघुरीहरुले विजुलीवत्तिको उपभोग गरिरहेका छन ।</p>	<p>पाईप सिंचाईको उपलब्धता हुनेछ ।</p> <p>सुचना तथा संचारको पहुच बढनेछ ।</p>			
सामाजिक सम्पत्ति	<p>सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह : यस वडामा १२ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरु रहेका छन ।</p> <p>आमा समुह : यस वडामा ९ वटा आमा समुहहरु रहेका छन ।</p> <p>विद्यालय व्यवस्थापन समिति : प्रत्येक विद्यालयमा १/१ गरि ९ वटा</p> <p>कृषि समुहहरु : यस वडामा ७ वटा कृषि समुह तथा वाखापालन समुहहरु रहेका छन ।</p> <p>वाल क्लव/युवा क्लव : यस वडामा ६ वटा वालक्लवहरु तथा ५ वटा युवाक्लवहरु रहेका छन ।</p> <p>वडा स्तरिय संजालहरु : यस वडामा कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा स्तरिय वन संजाल रहेका छन ।</p> <p>संघ संस्था तथा परियोजनाहरु : यस वडामा समाज कल्याण मञ्च, पहाडी साना किसानका लागि अनुकुलन आयोजना, रुपान्तरण नेपाल,</p>	<p>भविष्यमा यस वडामा विभिन्न सामुदायिक संघ संस्थाहरुको सक्रियता बढने छ ।</p>	+	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	जस्ता संघ संस्था तथा परियोजनाहरूले काम गरिरहेका छन ।				
मानविय सम्पति	<p>शिक्षा सेवा : यस वडामा शिक्षा सेवामा ३१ जना संलग्न रहेका छन ।</p> <p>निजामति : यस वडामा निजामति सेवामा ४ जना संलग्न रहेका छन ।</p> <p>सैनिक प्रहरि : यस वडामा १७ जना सैनिक तथा प्रहरि सेवामा संलग्न छन जसमध्ये कोही भारतिय गोर्खा सैनिक र ब्रिटिस सैनिक पनि रहेका छन ।</p> <p>गैहसरकारी संस्था : यस वडामा ग्रैह सरकारी संस्थामा २ जना संलग्न रहेका छन ।</p> <p>वैदेशिक रोजगार : यस वडामा वैदेशिक रोजगारीमा १४५ जना भन्दा बढी रोजगारीको शिलसिलामा कतार, दुवई, मलेसिया जस्ता देशमा रहेका छन ।</p> <p>जे.टि.ए. : यस वडामा कृषि जे.टि.ए. र भेटनरी जे.टि.ए. गरी ४ जना रहेका छन ।</p> <p>अ.न.मि. /अ.हे.व. : यस वडामा १२ जना अ.न.मि. तथा अ.हे.व. रहेका छन ।</p> <p>महिला स्वयमसेविका : यस वडामा ८ जना महिला स्वयमसेविका रहेका छन ।</p> <p>सव-ओभरसियर /ओभरसियर/ईन्जिनियर : यस वडामा सव ओभरसियर, ओभरसियर र ईन्जिनियर गरी ८ जना रहेका छन ।</p> <p>डकर्मि सिकर्मि : यस वडामा ७९ जना सिकर्मि तथा डकर्मि रहेका छन ।</p> <p>सिलाई कटाई : यस वडामा सिलाई कटाईमा २७ जनाले ६ महिना भन्दा सिलाई कटाईको तालिम गरेका छन साथै प्राय जसोले आफ्नै पसल गरेर काम गरिरहेका पनि छन ।</p> <p>अगुवा कृषक : यस वडामा २१ जना कृषकहरूले तरकारीका विउविजन तथा फलफुल सम्बन्धिका</p>	भविष्यमा यस वडामा पनि शैक्षिक अवस्थामा सुधार आउनुका साथै शिक्षा सेवा, सेना प्रहरी तथा निजामति सेवा लगायत विभिन्न संघ संस्थाहरूमा यस वडाका व्यक्तिहरूको संलग्नता बढ्नेछ ।	+	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+)वाघट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	<p>क्रियाकलापहरु गरिरहेका छन ।</p> <p>ग्यावियन तारजाली बुन्ने : यस वडामा ४ जना ग्यावियन तारजाली बुन्ने व्यक्ति रहेका छन ।</p> <p>डाईभर : यस वडामा ३९ जना व्यक्ति डाईभर पेशामा संलग्न रहेका छन ।</p> <p>एस.एल.सि. पास : यस वडामा १९० भन्दा बढी एस.एल.सि. पास गरेका छन ।</p> <p>प्रविणता प्रमाण पत्र तह : यस वडामा ६० जनाले प्रविणता प्रमाण पत्र तह पास गरेका छन ।</p> <p>स्नातक : यस वडामा २८ जनाले स्नातक पास गरेका छन ।</p> <p>स्नातकोत्तर : यस वडामा २ जनाले मात्र स्नातकोत्तर उतिर्ण गरेका छन ।</p>				
आर्थिक सम्पत्ति	<p>परम्परागत खेती प्रणाली र पशुपालनवाट यस वडाको जिविकोपार्जन चलेको छ ।</p> <p>गाई/गोरु : यस वडामा १३०० वढी गाई गोरु रहेका छन ।</p> <p>भैसी/राँगा : यस वडामा ३०० वढी भैसि तथा रागाहरु रहेका छन ।</p> <p>भेडा/वाखा : यस वडामा २८०० वढी वाखाहरु रहेका छन ।</p> <p>नोकरी तथा व्यवसायमा केही व्यक्तिहरु संलग्न भएता पनि अधिकाशं घरधुरीहरुको आर्थिकोपार्जनको श्रोत वैदेशिक रोजगार रहेको छ । यस वडाका केही घरधुरीहरु रोजगारीको लागि भारतको कालापहाड जाने चलन रहेको छ साथै १४५ जना भन्दा बढी भारत वाहेक अन्य मुलुकहरुमा वैदेशिक रोजगारीका लागि गएका छन ।</p> <p>व्यापार व्यवसाय : यस वडामा २२ जनाले व्यापार व्यवसायवाट जिविकोपार्जन गरिरहेका</p>	भविष्यमा यहाका कृषकहरुले पनि व्यवसायिक रुपमा कृषि तथा पशुपालन गर्नेछन । व्यापारिक केन्द्रहरुको स्तरउन्नती हुनेछ। सहकारी तथा वित्तिय संस्थाहरुले थप सेवा प्रवाह गर्नेछन ।	+	+	+

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर	गुणस्तरको अवस्था बढ्दो (+) वा घट्दो (-)	लक्षित वर्गको पहुँच (+ वा -)	लक्षित वर्गको नियन्त्रण (+ वा -)
	छन् । यस वडाको नजिकको व्यापारिक केन्द्र रोल्या नगरपालिकाको माडिचौर, रोल्या नगरपालिकाको लिवांग र वाह्य बजारमा दांगको घोराही रहेका छन् ।				

यस वडाको जीविकोपार्जनका मुख्य पाँचवटा सम्पत्तिहरूको विश्लेषण बाट यस वडामा रहेका प्राकृतिक सम्पत्तिहरूमा विभिन्न खालका मिचाहा प्रजातिको प्रकोपले गर्दा वन जंगलको हैसियत दिन प्रतिदिन खस्कदै गईरहेको देखिन्छ साथै खेतीयोग्य जग्गाहरूमा समेत खडेरी र मिचाहा प्रजातिहरूले असर पारेको देखिन्छ । यस वडामा १२ वटा सा.व.उ.स.हरू गठन भईसकेको भएतापनि दिगो वन व्यवस्थापनको अभावमा ती सा.व.उ.स.हरूले उपभोक्ताहरूलाई आशा अनुरूप लाभ पुऱ्याउन सकेका छैनन् । तर ती सा.व.उ.स.हरूमा सु-शासनको अवस्था भने क्रमिक रूपमा सुधार हुँदै गईरहेको देखिन्छ । साविक वडा नं. ६ वाहेक यस वडाका सबै वस्तिहरूमा कच्ची मोटर बाटो पुगेको छ । यस वडाको साविकको वडा नं. ६ वाहेकका वस्तिहरूमा विजुली वस्तिको सुविधा रहेको छैन । सबै क्षेत्रमा प्रभावकारी संचार पुग्न सकेको अवस्था छैन । शैक्षिक संस्थाहरूको संख्या पनि तुलनात्मक रूपमा कम छ भने वस्ति स्तरमा आमा समूहहरू, सामाजिक संस्थाहरू क्रियाशिल रहेका छन् । रोजगारीको लागि विदेशिने क्रम बढी भएकोले कृषि उत्पादनमा सिधै असर पुगेको देखिन्छ ।

३.४.९ वस्ती (साविकका वडाहरू) को संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

यस विधि अर्न्तगत विभिन्न वस्तिहरू (साविकका वडाहरू) बीच प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा जोखिममा रहेको वडा निर्धारण गरिएको थियो । यस विधि अपनाउँदा जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकूलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै सहभागीहरू बीच छलफलको माध्यमबाट वस्ति स्तरीकरण गरिएको थियो ।

तालिका १८. प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वस्ती स्तरीकरण

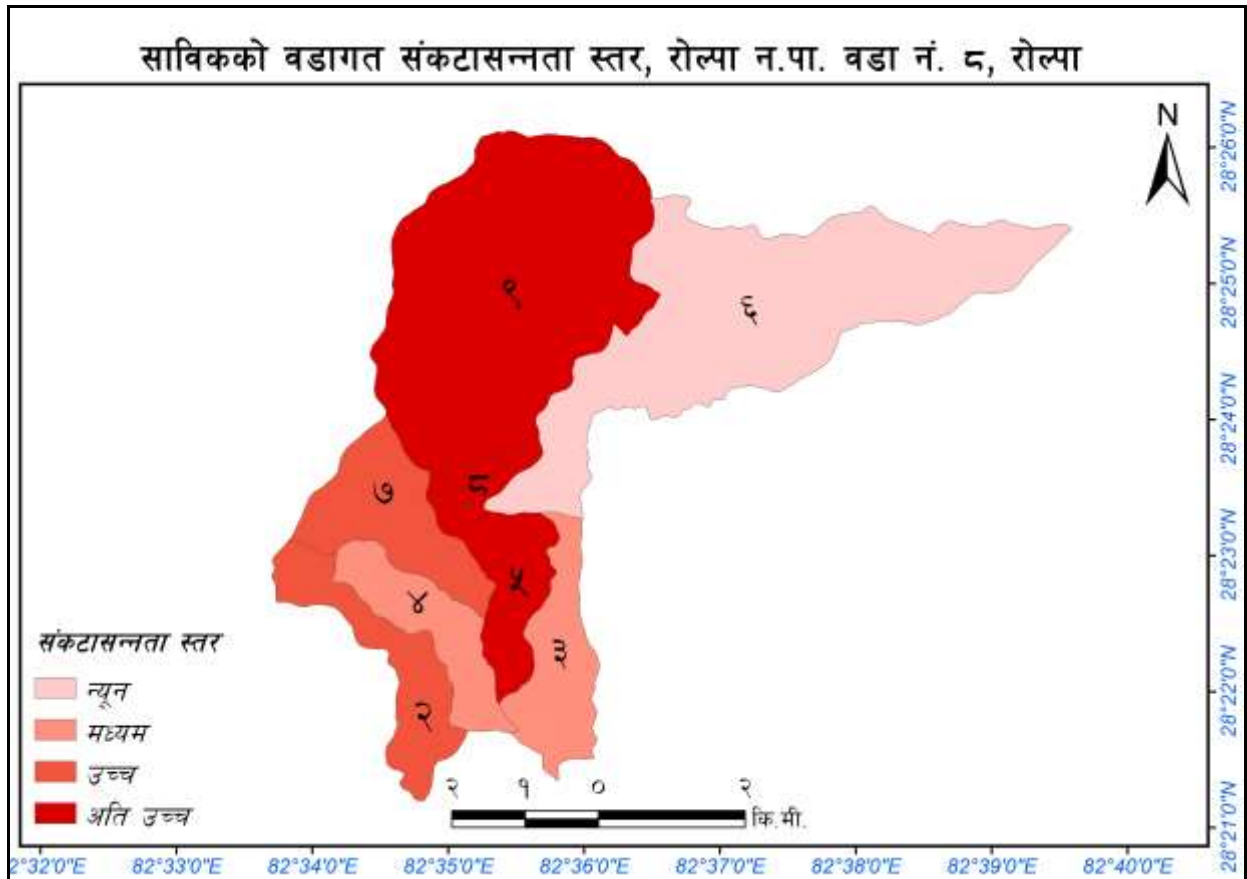
साविकको वडा नं.	२	३	४	५	६	७	८	९	स्तर
२	X	२	२	५	२	७	८	९	पाचौ
३	X	X	३	५	३	७	८	९	छैठौ
४	X	X	X	५	४	७	८	९	सातौ
५	X	X	X	X	५	५	५	९	दोश्रो
६	X	X	X	X	X	७	८	९	आठौ
७	X	X	X	X	X	X	८	९	चौथो
८	X	X	X	X	X	X	X	९	तेस्रो
९	X	X	X	X	X	X	X	X	पहिलो

साविकको वडा नं.	२	३	४	५	६	७	८	९	स्तर
जम्मा	४	३	२	७	१	५	६	८	

तालिका १९. वस्ती स्तरीकरणको आधारहरू र कारणहरू

साविकको वडा नं.	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरू
९, ५ र ८	अति उच्च	वाढी कटान, पहिरो, भिरालो जग्गा, हावाहुरी तथा भौगोलिक विकटता रहेको, वस्ति पहिरोको जोखिममा, खा.पा. को समस्या, खडेरी, पहिरोको जोखिम, खानेपानीको मुहान पुर्ने गरेको, वनलाई वर्षेनी खोलाले कटान गर्ने गरेको
७ र २	उच्च	सडक वाटोले पहिरोको जोखिममा, आगलागिको समस्या, पानीको मुहान कम भएको, हावाहुरीको प्रकोप, माडीखोलाको कटान तथा वन्यजन्तुको समस्याले गर्दा वाली नालीमा क्षति
३ र ४	मध्यम	आगलागिको जोखिम, पहिरोको जोखिम, खा.पा. को समस्या भएको, वडा कार्यालय भएको, खडेरी, विद्यालयको भलले वस्ति जोखिममा रहेको ,
६	न्यून	पानीको प्रशस्त श्रोत भएता पनि भुगोल नमिलेका कारण समस्या भएको। खडेरी र पहिरो विशेष गरि मोटरवाटोको कारणले क्षति गरेको, आगलागिको सम्भावन रहेको, मुलकोटमा ३ घर पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको

वडाहरूको स्तरीकरण गर्दा वडा ९, ५ र ८ सबैभन्दा संकटासन्न (अति उच्च) र वडा नं. ७ र २ उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको , वडा नं. ३ र ४ मध्यम संकटासन्न स्तरमा रहेको देखिन्छ भने वडा नं. ६ न्यून संकटासन्न अवस्थामा रहेको देखिन्छ। स्तरीकरण गर्दा संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरूलाई विशेष ध्यान दिइएको थियो।

चित्र २२. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को वस्तीगत संकटासन्नता नक्शा

३.४.१० उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना

स्थानीय स्तरमा विद्यमान अवस्था र प्रणालीको चित्रण गरिसकेपछि, वडा स्तरीय सरोकारवालाको दृष्टिमा उच्च अनुकूलन क्षमताका परिदृश्यहरूको परिकल्पना गरिएको थियो। तिनै परिकल्पनाहरूका आधारमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो। यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना गोष्ठीका सहभागीहरूले यस वडाको लागि गरेको परिकल्पनाहरू निम्न अनुसार छन्।

- स्थानीयवासीहरूको जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसको असरसँग अनुकूलित हुने क्षमता विकास भएको हुनेछ। जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपबाट हुने क्षति न्यून भएको हुनेछ।
- खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको प्रचुरता बढेको हुनेछ।
- सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तर उन्नती, सरल सिंचाई प्रविधिको प्रयोगले सिंचाईको उपलब्धतामा वृद्धि भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनुका साथै स्थानीय जनताको आयआर्जनमा टेवा पुगेको हुनेछ।
- स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ।
- विभिन्न भौतिक पूर्वाधारको निर्माणबाट वडामा बाढी, पहिरो जस्ता जलवायुजन्य प्रकोपको असर कम भई विकास निर्माणमा अग्रसर भएको हुनेछ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट वनको हैसियत सुदृढ हुनुका साथै वन डहेलोको प्रकोप पनि कमी आएको हुनेछ र संगसंगै वन विनाश र वन अतिक्रमणमा पनि कमी आएको हुनेछ।
- उपयुक्त उन्नत जातको कृषिवाली तथा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगका कारण कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई जीविकोपार्जन सहज भएको हुनेछ।
- पशु तथा कृषिमा देखा पर्ने रोगको असर कमी भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ।
- घास काट्ने मेशिन, धान भात्ने मेशिन र मकै छोडाउने मेशिनको प्रयोगले महिलाको कार्यबोझमा कमी आएको हुनेछ।
- भू-क्षमता अनुसारको उचित कृषि प्रविधिहरूको प्रयोग र भू-संरक्षणका उपायहरूको अवलम्बनसँगै भू-क्षयमा कमी आएको हुनेछ।

स्थानीयवासीहरूमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भईर यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन तथा समग्र वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणालीको दिगो विकास गर्न प्रशासकिय सिमा भित्र मात्रै सिमित नभई समग्र उप जलाधार क्षेत्रका माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरूबीच सहकार्यको शुरुवात भएको हुनेछ।

३.४.११ अनुकूलन कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण

यस विधि अन्तर्गत अनुकूलनका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरू जस्तै: प्रभावकारिता, सम्भाव्यता, दिगोपना, खर्चको मितव्ययिता, संकटासन्नमुखी (लक्षितवर्गमुखी) तथा महिला प्रति संवेदनशिलता निर्धारण गरिएका थिए। प्राथमिकीकरणको लागि यसमा १ देखि ३ सम्मको अङ्कभारको प्रयोग गरिएको थियो। अङ्कभार १ ले उक्त आधारहरू राम्ररी पूरा गर्न नसक्ने भन्ने जनाउँछ, भने अङ्कभार ३ ले आधार राम्ररी पूरा गर्न सक्ने जनाउँछ। खर्चको मितव्ययिताको सम्बन्धमा भने कम खर्चिलोलाई ३ अंक र धेरै खर्चिलोलाई १ अंक दिइएको थियो। त्यस पछि, सबै विश्लेषणको नतिजालाई जोडेर कूल जम्मा निकालिएको थियो। उक्त कूल जम्मामा अंकको आधारमा नै अनुकूलनका क्रियाकलापहरूको प्राथमिकीकरण गरिएको थियो। जुन क्रियाकलापले बढी अंक प्राप्त गरेको थियो उक्त क्रियाकलापलाई योजनामा पहिलो प्राथमिकतामा राखिएको छ। यस विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजालाई अनुकूलन कार्ययोजनामा प्राथमिकताका साथ राखिएको छ। तर यसो भन्दैमा कुनै क्रियाकलापले उत्कृष्ट अंक ल्याउँदैमा त्यो नै सबै स्थानको लागि उक्त क्रियाकलाप सर्वोत्कृष्ट भन्ने चाहिँ होइन, स्थान अनुसार क्रियाकलापको उत्कृष्टता फरक हुन सक्छ।

तालिका २०. अनुकूलन उपायहरूको प्राथमिकीकरण

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूख (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
कृषी तथा खाद्य सुरक्षा	वाढी तथा पहिरो	खेती योग्य जमिन कटान तथा पुरेको	अनुकूलनका प्रयासहरूले गर्दा कृषि क्षेत्रमा विभिन्न खाले अनुकूलनका उपायहरू अपनाइने हुनाले वाढी, पहिरो, खडेरी कृषि तथा तथा प्रभाव कम हुनाले उत्पादनमा वृद्धि हुनेछ र खाद्य सुरक्षा बढने छ।	तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
		संचाई कुलोमा क्षति		वायोइन्जीनियरिङ (भकारी बाधने)	२	३	२	३	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
		पशु चौपायामा क्षति		सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	मध्यकालिन
		अन्नवालीमा डुवान तथा क्षति		नदि किनारमा वृक्षारोपण	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
		माटोको उर्वराशक्तिमा कमी, कृषि उत्पादनमा कमी		पशु विमा	२	२	३	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				वाली विमा	२	१	३	२	३	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				माटो परिक्षण शिविर	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
	कृषि तथा पशुमा रोग	अन्नवालीमा रोग किराको संक्रमणमा वृद्धि		माटोको उपचार	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरूको प्रवर्द्धन	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				विउ भण्डारणका लागि सुरक्षित भोला (सुपर ग्रेन व्याग)	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				प्रांगारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				पशुपालन सम्बन्धि तालिम	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				पशु स्वास्थ्य शिविर	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				पशु चौपायामा रोगको वृद्धि	भकारो सुधार	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो
		वाखाको खोर सुधार	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन		
		नश्ल सुधार (वोका) बोयर	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन		

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरु	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दियोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
खडेरी	पानीको उपलब्धतामा कमी, पानीका मुलहरु सुक्ने क्रममा वृद्धि, हिउँदमा खोलाहरुको बहावमा कमी			नश्ल सुधारका लागि कृत्रिम गर्भाधान (गाई र भैसी)	३	२	३	१	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
				सुख्खा सहने प्रजातिको प्रवर्द्धन(गहु, मकै, धान)	३	३	२	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				सिंचाई कुलो मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				थोपा सिंचाई	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				फिरफिरे सिंचाई	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				प्लास्टिक घरमा वेमौषमी तरकारी खेती	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				प्लास्टिक पोखरी	२	३	२	१	२	३	१३	चौथो	अल्पकालिन
				पक्की सिंचाई पोखरी	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				कम पानी आवश्यक पर्ने नगदे वाली जस्तै अदुवा खेती सम्बन्धि तालिम	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
				घर वगैचा तालिम	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				श्रोत घर वगैचा स्थापना	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				अलैच खेति	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				घास रोपण	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना तथा सवलिकरण	२	३	३	१	३	२	१४	तेश्रो	मध्यकालिन
				सामुदायिक बिउ बैकको स्थापना	२	३	२	१	३	२	१३	चौथो	दिर्घकालिन
				घास काटने मेसिन खरिद	३	३	२	१	३	३	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				धान भार्ने मेसिन खरिद	३	३	२	१	३	३	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
मकै छोडाउने मेसिन खरिद	३	३	२	१	३	३	१५	दोश्रो	अल्पकालिन				

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	द्विगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि	
				फलफुल खेती सम्बन्धि तालिम तथा विरुवा वितरण (आप, अनार, सुन्तला, कागति)	३	३	२	१	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन	
				माहुरी पालन तालिम तथा घर वितरण	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन	
	भु क्षय	खेतबारीको माटो तथा पोषक तत्वहरू बगाएको		गहना सुधार	२	३	३	२	२	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन	
				कृषि वन प्रणाली प्रवर्द्धन	२	३	३	२	२	२	२	१४	तेश्रो	मध्यकालिन
वन तथा जैविक विविधता			वन व्यवस्थापन तथा वृक्षारोपण लगायतका विभिन्न किसिमका अनुकूलनका प्रयासहरूले गर्दा वनको हैसियतमा सुदृढ हुनुको साथै जैविक विविधता संरक्षणमा टेवा पुग्नेछ ।	वृक्षारोपण	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
		रुखहरू बगाउने		तटवन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
		वन जंगलको माटो बगाउने गरेको		वायो ईन्जिनियरिंग (वैस, वास रोपाण)	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
				नर्सरी स्थापना	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
				डाले घाँस प्रजातिहरू रोप्ने	२	३	३	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
		पानीको वन्य जन्तुहरू तथा बोटविरुवाहरू लोप हुदै जाने		संरक्षण पोखरी निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
		बोटविरुवाको वृद्धिमा असर		रिचार्ज पोखरी निर्माण	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
	आगलागि	रुखविरुवा, चराचुरुंगी तथा अन्य वन्यजन्तुमा क्षति			अग्नी नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा सामान खरिद	२	३	३	२	२	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन
					अग्नी रेखा निर्माण	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
					सुख्खा मौसम शुरु हुनु अगावै वनमा जम्मा भएका प्रज्वलनशील वस्तुहरू जस्तै पात पत्कर, भाडी, सुकेका घाँसपात हटाउने	२	३	२	२	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन
मिचाहा प्रजाति	घास तथा जडिवुटिका प्रजातिहरू लोप हुदै गएको		भाडि सफाई	२	३	२	३	२	१	१३	चौथो	अल्पकालिन		

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिगोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि
		बोट विरुवाको वृद्धि विकासमा असर		मिचाहा प्रजातिहरू जस्तै वनमारा उखेलेर फाल्ने र त्यस्ता प्रजातिहरूको प्रयोग गरी वायोब्रिकेट तथा वायोचार उत्पादन	३	३	३	३	२	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन
		वन्य जन्तुहरू लोप हुँदै गएको		वन व्यवस्थापन (हाँगा काटछाट)	३	३	३	३	२	१	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				खुल्ला चरिचरण रोक्ने	२	२	२	२	२	२	१२	पाँचौ	अल्पकालिन
जलश्रोत तथा उर्जा	वाढी तथा पहिरो	खानेपानीका मुहान बगाएको	खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको उपलब्धता बढ्नुका साथै स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारणले स्थानीयको स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार आएको हुनेछ ।	खानेपानी मुहान संरक्षण (तारवार, वृक्षारोपण, टर्कि निर्माण) तथा खानेपानी योजना निर्माण	३	३	३	१	३	३	१६	दोश्रो	अल्पकालिन
	खडेरी	पानीको उपलब्धतामा कमी		जिरो उर्जा पम्प (वर्षा पम्प) प्रविधिबाट सिंचाई	३	२	२	१	३	३	१४	चौथो	अल्पकालिन
				सरल सिंचाई प्रविधि (थोपा सिंचाई र फिरफिरे सिंचाई)	३	३	२	२	३	३	१६	दोश्रो	अल्पकालिन
		पानीका मुहानहरू सुकेको		UPLIFT प्रविधिबाट खाने पानी तथा सिंचाई	३	३	२	१	३	३	१५	तेश्रो	मध्यकालिन
		पानीको कमीका कारण घट्ट संचालनमा कठिनाई भएको		सुधारिएको घट्ट	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
				सुधारिएको चुलो	३	३	३	२	३	३	१७	पहिलो	अल्पकालिन
		दाउराको उपलब्धतामा कमी		गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण	३	३	३	१	३	२	१५	तेश्रो	अल्पकालिन
				सोलार प्यानल खरिद तथा वितरण	३	३	३	१	३	३	१६	दोश्रो	अल्पकालिन
भौतिक पूर्वाधार तथा जलवायुजन्य प्रकोप	वाढी तथा पहिरो	सिंचाई कुलोमा क्षति	विभिन्न भौतिक पूर्वाधारको निर्माणबाट बाढी, पहिरो जस्ता जल उत्पन्न प्रकोपको असर कम हुनेछ	सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तरउन्नती	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	मध्यकालिन
		वाटोघाटोमा क्षति		तटवन्ध/टेवा पर्खाल/चेकड्याम तथा नाली मर्मत तथा निर्माण	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन
				वायो ईन्जिनियरिंग (जैविक बाध र पर्खाल)	२	३	३	२	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन

क्षेत्रगत संवेदनशील क्षेत्र	प्रकोप	क्षेत्रगत प्रभाव तथा असरहरू	क्षेत्रगत भावी परिकल्पना	अनुकूलनका उपायहरू	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	दिशोपना (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	महिलाको कार्यबोझमा कमी वा बढी (१-३)	जम्मा	स्तर	योजना अवधि	
		विद्यालय तथा वस्तिमा क्षति		पक्की गारो लगाउने	३	३	३	१	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
				कच्ची गारो लगाउने	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन	
				आकस्मिक कोषको स्थापना	३	३	३	१	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
		खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा क्षति		खानेपानी टंकी तथा पाइपलाइनमा मर्मत	३	३	३	१	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
जन स्वास्थ्य	वाढी, पहिरो	मानविय क्षति	सचेतनामूलक तथा पूर्व तयारीका क्रियाकलापहरूले जलवायुजन्य रोगहरूमा कमी आउने छ ।	खोज तथा उद्धार सम्बन्धि तालिम	२	३	३	१	२	२	१३	चौथो	अल्पकालिन	
	सरुवा रोगहरूको संक्रमणमा वृद्धि	भाडापखाला, आखा पक्ने रोग, औलो, टाईफाइड आदीको संक्रमणमा वृद्धि		स्ट्रेचर खरिद	३	३	३	२	२	२	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन
				प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार सामग्री सहितको बाक्स खरिद	२	३	२	३	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
				स्वास्थ्य चौकीको सर्बलिङ्गण	२	३	२	३	३	२	१५	दोश्रो	अल्पकालिन	
				जनचेतनामूलक कार्यक्रम	२	३	२	२	३	२	१४	तेश्रो	अल्पकालिन	
				पानीको शुद्धिकरण	२	३	२	३	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
				औषधीयुक्त भुल खरिद	३	३	२	२	३	३	१६	पहिलो	अल्पकालिन	
				आपतकालिन कोषको स्थापना	३	३	३	२	२	२	१५	दोश्रो	दिर्घकालिन	
				पोषण सम्बन्धि तालिम	३	३	३	२	३	२	१६	पहिलो	अल्पकालिन	

नोट: अल्पकालिन भन्नाले ५ वर्ष भन्दा कम, मध्यकालिन भन्नाले ५ देखि १० वर्ष सम्मका र दिर्घकालिन भन्नाले १०वर्षभन्दा माथिका योजनाहरूलाई जनाउँदछ ।

३.५. आवश्यक क्षमता विकासको लेखाजोखा तथा ज्ञान व्यवस्थापन

यस वडाका स्थानीय सुमदाय सबैले जलवायु, तापक्रम, पानी पर्ने समयमा आएका परिवर्तनहरूको महसुस गरेका भएता पनि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान, सूचना तथा जानकारीहरूको कमीले त्यस्ता परिवर्तनहरू किन भईरहेका छन् भन्ने बारेमा उनीहरू अनविज्ञ थिए । यसर्थ प्रत्येक वस्तिहरूमा गरिएका सचेतनामूलक क्रियाकलापहरूले स्थानीय सुमदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि ज्ञान वृद्धि गराउन निकै नै उपयोगी सावित भएका छन् । त्यसैले वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, स्थानीय सुमदायका साथसाथै वडामा कार्यरत सम्पूर्ण गैर सरकारी संस्थाहरू तथा ईलाका स्तरीय सरकारी कार्यालयहरूलाई पनि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन मैत्री योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्न साथै सहकार्यको लागि उत्प्रेरित गर्न विभिन्न तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रिया र अवलोकन भ्रमण जस्ता कार्यक्रमहरूको आवश्यकता देखिन्छ ।

यस वडाको वडा कार्यालयमा अध्यक्ष सहित ५ जना निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू, १ जना सचिव, १ जना कार्यालय सहायक रहेका छन् भने यस वडाले आफ्नै भवन वाट आफ्नो क्रियाकलापहरू प्रदान गर्दै आएको छ । लापा निर्माणका सम्पूर्ण चरणहरूमा वडा कार्यालयले मुख्य भूमिका खेल्दै आएको पनि छ । निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न केही हदसम्म दक्ष देखिएतापनि कार्यक्रमको लक्ष्य पुरा गर्न उनीहरूलाई थप ज्ञान, सीप दिनु पर्ने आवश्यक देखिन्छ । यस वडाको सम्पूर्ण सूचनाको अध्यावधि राख्न कम्प्यूटर, जनशक्तिलाई तालिम साथै वडामा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पुस्तकहरू राख्न तथा अध्ययन गर्न ज्ञान केन्द्रको स्थापना गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसरी लापाका योजनालाई कार्यान्वयन गर्न यस्ता तालिम, गोष्ठीहरूको आवश्यक पर्ने भएको हुँदा त्यस्ता तालिम तथा गोष्ठीहरू संचालन तथा सम्पन्न गर्नको लागि सहयोगी निकायहरू जि.स.स., गाउँ पालिका, स्थानीय संघ संस्थाहरू साथै दातृ निकायहरूको साथ र सहयोगको आवश्यकता छ भने योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि एक जना सामाजिक परिचालक, एक जना कृषि प्राविधिक र एक जना प्राविधिक (आभेरसियर) परिचालन गर्नु पर्ने पनि आवश्यकता देखिन्छ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनका लागि निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरू तथा सरोकारवाला निकायहरूलाई स्व:अनुगमन, सार्वजनिक लेखा परिक्षण, योजना प्रक्रिया सम्बन्धी अभिमुखीकरण र योजना व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न पनि आवश्यक देखिन्छ । यिनै आवश्यकताहरूलाई ध्यानमा राख्दै स्थानीय सरोकारवालाहरूसंगको छलफलको आधारमा तयार गरिएको क्षमता विकास योजना तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २१. क्षमता विकास योजना र ज्ञान व्यवस्थापन

विषयगत क्षेत्र	समुदाय स्तरबाट आएका क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावित मागहरू
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि तथा पशु व्यवस्थापन तालिम ● विभिन्न भुईँ घाँस तथा डालेघाँस रोपण ● उन्नत जातका पशु पालन ● कृषिमा आधुनिक प्रविधि ● उन्नत जातको विउ विजन ● गह्व सुधार तालिम ● साना सिंचाई प्रविधि सम्बन्धि तालिम ● भू-क्षमता अनुसारको भू-उपयोग सम्बन्धि प्राविधिक तालिम
वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> ● वन व्यवस्थापन तालिम तथा सोको लागि आवश्यक सामग्रीहरू ● बायो ब्रिकेट तथा बायोचार निर्माण
जलश्रोत र उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> ● माथिल्लो तथा तल्लो तटिय क्षेत्रहरूको अन्तर सम्बन्ध र सहकार्य सहितको जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धि प्राविधिक तालिम ● वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धि तालिम

विषयगत क्षेत्र	समुदाय स्तरबाट आएका क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावित मागहरू
जन स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> प्राथमिक उपचार तालिम तथा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक सामग्रीहरू बस्ती स्तरमा स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना सरसफाई, पोषण सम्बन्धी तालिम
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतना अभिवृद्धि, क्षमता विकास तथा लैंगिक समावेसीकरण	<ul style="list-style-type: none"> सिपमूलक तालिम (बाँसको मुढा बनाउने तथा होजेरी) आयमूलक तालिम (खाद्य सामग्री निर्माण : नगदे बाली, बेमौसमी तरकारी खेती) जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि तालिम लैंगिक तथा समाजिक समावेसीकरण तालिम
भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय कृषि उपज संकलन तथा विक्री वितरण केन्द्र जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अध्ययन गर्न श्रोत केन्द्र
जलवायुजन्य प्रकोप	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी जनचेतनामूलक तालिम जलावायु परिवर्तन ज्ञान केन्द्रको स्थापना
अनुगमन तथा मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	<ul style="list-style-type: none"> अनुगमन तथा मूल्यांकन तालिम अवलोकन भ्रमण
कार्यक्रम कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षमता विकास तालिम

३.६ लैंगिक विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरूले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार वा समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ कुनै पनि समुदायमा अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान गर्दा सदियौ देखि त्यस समाजमा व्याप्त लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरूलाई विश्लेषण गर्न अपरिहार्य हुन्छ । यसर्थ यस रोल्पा नगरपालिका वडा नं. ८ मा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना परिमार्जनको क्रममा यहाँ विद्यमान लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरूको बारेमा सहभागितामूलक तरिकाले छलफल गरिएको थियो । उक्त छलफलहरूबाट तयार गरिएको लैंगिक खाका तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जस अनुसार अन्य क्षेत्रमा जस्तै यस वडामा पनि महिलाहरू घरभित्रको काममा र पुरुषहरू घरबाहिरको काममा संलग्न रहेको देखिन्छ । साथै श्रोत साधनहरूमा पुरुषहरूको पहुँच बढी रहेको देखिन्छ । यसर्थ यस कार्ययोजनामा महिलाहरूको सीप तथा क्षमता विकास गर्दै उत्पादनशिल क्षेत्रहरू तथा श्रोत साधनहरूमा उनीहरूको पहुँच बढाउने खालका योजनाहरूलाई समावेश गरिएका छन् ।

तालिका २२. काममा आधारित लैंगिक खाका

काम	कसले गर्दछ ?	कहाँ गरिन्छ ?	कहिले गरिन्छ ?
	महिला, पुरुष, बालक, बालिका	घरबाहिर, घरभित्र, बजार, कार्यालयमा, बनजंगल आदि	वार्षिक, कहिलेकाँही, दैनिक, मासिक
उत्पादनशील			
जागिर	पुरुष	घरबाहिर, कार्यालय	वार्षिक
खेतीपाति	महिला	घरबाहिर	दैनिक
व्यापार	पुरुष	बजार	दैनिक
वैदेशिक रोजगार	पुरुष	विदेश	वार्षिक
पुर्नउत्पादनशील			

नाम	कसले गर्दछ ?	कहाँ गरिन्छ ?	कहिले गरिन्छ ?
	महिला, पुरुष, बालक, बालिका	घरबाहिर, घरभित्र, बजार, कार्यालयमा, बनजंगल आदि	वार्षिक, कहिलेकाँही, दैनिक, मासिक
घासदाउरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
पानीपधेरा	महिला	घरबाहिर	दैनिक
भान्सा	महिला	घरभित्र	दैनिक
केटाकेटीको रेखदेख	महिला	घरभित्र	दैनिक
सामुदायिक तथा राजनैतिक काम			
क) सामुदायिक व्यवस्थापकीय			
वन समुह	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
आमा समुह	महिला	घरबाहिर	मासिक
वडा नागरिक मञ्च	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
नागरिक सचेतना केन्द्र	महिला	घरबाहिर	मासिक
सहकारी	पुरुष	घरबाहिर	मासिक
ख) सामुदायिक राजनीतिक	पुरुष	घरबाहिर	कहिले काँहि

तालिका २३. श्रोत साधनमा आधारित लैंगिक विश्लेषण खाका

श्रोत साधनहरू	श्रोत साधन माथि पहुँच		श्रोत साधन माथि नियन्त्रण	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
घर जग्गा		√		√
गरगहना	√			√
आर्थिक कारोबार		√		√
खेतीपाति	√			√
पशुपंक्षी		√		√
ब्यापार व्यवसाय	√			√
जागिर		√		√
वैकिड कारोबार		√		√

तालिका २४. लैंगिक विश्लेषणमा आधारित कार्ययोजनाको खाका

लैङ्गिक अन्तर/सवालहरू	समाधानका उपायहरू	मापन गर्ने सूचकहरू	कसरी गर्ने?
लैङ्गिक विभेद			
छोरीलाई गाउमा र छोरालाई शहरमा पढाउने	सचेतनामुलक कार्यक्रम	विद्यालयमा छोरा र छोरीको अनुपात	रेडियो कार्यक्रम
	महिलाहरूलाई आयमुलक कार्यक्रम	छात्राहरूको विद्यालयमा नियमितता	सडक नाटक, पोष्टर
			अभिभावक अन्तरक्रिया
			सिपमुलक, आयमुलक कार्यक्रम संचालन
ज्यालामा विभेद			
समान काममा पनि महिलालाई पुरुषको भन्दा कम ज्याला	पैरवी, सचेतना, विद्यमान कानुनको कार्यान्वयनमा जोड	समान ज्याला पाएका हुनेछन	सरोकारवाला निकाय र सर्वधारण (मजदुर) विच अन्तरक्रिया

लैङ्गिक अन्तर/सवालहरू	समाधानका उपायहरू	मापन गर्ने सूचकहरू	कसरी गर्ने?
कार्यवोभ पुरुष विदेशमा जाने हुदा महिलाहरूले वच्चाहरूको पालनपोषण देखि सबै जिम्मेवारी वहन गर्नुपर्ने	आयमुलक कार्यक्रम, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन, खानेपानीको उचित व्यवस्था, पुरुषलाई स्वदेशमै रोजगारीको व्यवस्था	घराएसी कामकाजको वाडफाड भएको हुनेछ, स्वदेशमै स्वरोजगारको अवसर श्रृजना भएको हुनेछ ।	नमुना अध्ययन
जलवायु परिवर्तनका कारणले पानीको उपलब्धता कमी भएकोले महिलालाई कार्यवोभ बढेको	पानीका श्रोतहरूको संरक्षण तथा उचित व्यवस्थापन	पानीका मुहानहरू संरक्षण भई उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	अध्ययन, अवलोकन

३.७ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा

अनुकूलन योजना तयारी गोष्ठीबाट पहिचान भई प्राथमिकतामा परेका जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले प्राविधिक रूपमा सफल देखिएका अनुकूलनका उपायहरूलाई समेट्दै र स्थानीय व्यक्ति तथा समुदायद्वारा गरेका अनुकूलन प्रयासहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै यस अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ । यस वडाको उच्च प्राथमिकतामा परेको र तुरुन्त गर्न आवश्यक देखिएको क्रियाकलापहरू समावेश गरिएका छन् । यस योजनाको बजेट तर्जुमा जिल्लाका विद्यमान दररेट, सम्बन्धित सरकारी निकायहरूसंगको समन्वय र योजना तयारीमा संलग्न स्थानीय व्यक्तिहरूको अनुभवको साथै प्राविधिक इस्टिमेटको आधारमा गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा पहिलो वर्ष रु. २,१४,८७,०००/- दोस्रो वर्ष रु. २,२२,५२,०००/- र तेस्रो वर्ष रु. १,६०,४९,०००/- गरी जम्मा रु. ५,९७,८८,०००/- बराबरका कार्यक्रमहरू समावेश गरिएको छन् । यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यकता र कार्यक्रमको प्रकृति हेरी स्थानीय निकायहरू र समूहहरूले पनि योगदान गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।

तालिका २५. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक बर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																		
१.१	पशु विमा (बाखा)	ओटा	४२०	०।२५	४०	११५	१६५	१००	४२०	१४०	३५	१४०	३५	१४०	३५	१०५	साविक वडा नं. २ मा २०० वटा, वडा नं. ३ मा ३०० वटा, वडा नं. ४ मा ४००, वडा नं. ५ मा १००, वडा नं. ६ मा १०० वटा, वडा नं. ७ मा १००, वडा नं. ८ मा ८० वटा, वडा नं. ९ मा ४०० वटा गरि जम्मा १६८० वटा बाखाको विमा गर्ने	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	१ घरधुरीको औषतमा ४ ओटा बाखाको विमा गर्ने
१.२	पशु विमा (भैसि)	ओटा	२७९	१।३	४०	८०	१००	५९	२७९	१००	१३०	१००	१३०	७९	१०२।७	३६२।७	साविक वडा नं. २ मा ३ वटा, वडा नं. ३ मा १५ वटा, वडा नं. ४ मा २४, वडा नं. ५ मा ४२, वडा नं. ६ मा ५० वटा, वडा नं. ७ मा ६०, वडा नं. ८ मा २५ वटा, वडा नं. ९ मा ६० वटा गरि जम्मा २७९ वटा भैसिको विमा गर्ने	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	१ घरधुरीको औषतमा १ ओटा भैसिको विमा गर्ने
१.३	पशु स्वास्थ्य सिविर	पटक	२७	५०	४८	१०५	१४६	९३	३९२	९	४५०	९	४५०	९	४५०	१३५०	साविक वडा नं. २ को माथला, वडा नं. ३ को बनहर, वडा नं. ४ को खोलावाङ र नानदुङ, वडा नं. ५ को ओडवाङ र वामरुक, वडा नं. ६ को जिदुङ	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	प्रत्येक साविकका वडामा वर्षको २ पटक पशु स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																	मा ५० वटा, वडा नं. ७ मा ६०, वडा नं. ८ मा २५ वटा, वडा नं. ९ मा ६० वटा गरि जम्मा २७९ वटा भकारी सुधार गर्ने		
१.७	नश्ल सुधार (वोका) बोयर	ओटा	१४	३६	४८	१०५	१४६	९३	३९२	५	१८०	५	१८०	४	१४४	५०४	साविक वडा नं. ६, ७ र ८ मा २२ वटा, वडा नं. ९ मा ४ वटा र अन्य वडामा १११ वटा गरी जम्मा १४ वटा वोका खरिद गर्ने	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	सम्बन्धित वडाको कृषक समुहलाई वडा भरिका सवै घरधुरीले प्रयोग गर्न पाउने गरि वोका हस्तान्तरण गर्ने
१.८	खनिज ढिक्का निर्माण सम्बन्धि तालिम	पटक	९	५	२०	६०	९०	३०	२००	३	१५	३	१५	३	१५	४५	साविकका वडाहरुमा १११ पटक	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	साविकका वडाका कृषि समुहहरुका सदस्यहरुलाई खनिज ढिक्का निर्माण सम्बन्धि १ दिने तालिम र प्रदर्शनी गर्ने (प्रति ईभेन्ट २५ जना सहभागि गराउने)
१.९	व्यवसायिक कुखुरापालनमा तालिम	पटक	१	१०	२	४	५	५	१६	१	१०	०	०	०	०	१०	वडा स्तरमा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	साविकका वडाहरुबाट २२ जना व्यवसायिक कुखुरापालन

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण	
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८						
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
																				गर्ने कृषकहरुलाई सहभागि गराई २ दिने तालिम प्रदान गर्ने
१.१०	व्यवसायिक कुखुरापालनमा सहयोग	पटक	१६	३०	२	४	५	५	१६	६	१८०	६	१८०	४	१२०	४८०	साविकका वडाहरुमा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	सम्बन्धित सबै वडाहरुमा व्यवसायिक रुपमा लोकल कुखुरा प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले विपन्न कृषकहरु छनौट गरि कुखुरा तथा खोरमा सहयोग गर्ने	
१.११	डिपिङ टाँकि निर्माण	पटक	१८	१५	४८	१०५	१४६	९३	३९२	६	९०	६	९०	६	९०	२७०	साविकका वडाहरुमा २२ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	वाखाको बाहिरी परिजिवी नियन्त्रणका लागि डिपिङ टाँकि निर्माण गर्ने	
१.१२	ट्याविज निर्माण	पटक	९	१०	४८	१०५	१४६	९३	३९२	३	३०	३	३०	३	३०	९०	साविकका वडाहरुमा ११ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	पशुहरुलाई खोप दिनका लागि फलामको पाईपद्वारा ट्याविज निर्माण गर्ने	
१.१३	वर्डिजो क्यास्टेचर मेसिन खरिद	पटक	९	२०	४८	१०५	१४६	९३	३९२	४	८०	५	१००	०	०	१८०	साविकका वडाहरुमा ११ वटा	पशु सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा.,	पशुचौपाया हरुलाई खसि वनाउनका	

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		ASHA	लागि मभौला मेसिन खरिद गर्ने
१.१४	माटो परिक्षण शिविर	पटक	१	५०	४८	१०५	१४६	९३	३९२	१	५०	०	०	०	०	५०	रोल्पा न.पा. वडा नं. ८, जंकोट	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	माटोको नमूना संकलन गरि शिविरमा परिक्षण गराउने
१.१५	सुख्खा सहने प्रजाति प्रवर्द्धन (गहु)	किलो	१४७०	०।०८	६०	१३१	१८३	११६	४९०	४९०	३९।२	४९०	३९।२	४९०	३९।२	११७।६	साविकका वडाका प्रत्यक घरधुरीमा १।१ के.जी. का दरले	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	सुख्खा सहने गहुको विउको पहिचान गरि आवश्यक शिफारिस सहित गहुको विउ उपलब्ध गराउने
१.१६	सुख्खा सहने प्रजाति प्रवर्द्धन (मकै)	किलो	२९८८	०।०८	६०	१३१	१८३	११६	४९०	९९६	७९।६	९९६	७९।६	९९६	७९।६	२३९।०४	साविकका वडाका प्रत्यक घरधुरीमा २।२ के.जी. का दरले	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	सुख्खा सहने मकैको विउको पहिचान गरि आवश्यक शिफारिस सहित मकैको विउ उपलब्ध गराउने
१.१७	मसलावाली (अदुवा, वेसार, लसुन) सम्बन्धि तालिम	पटक	१	१५	२	८	७	७	२४	१	१५	०	०	०	०	१५	रोल्पा न.पा. वडा नं. ८, जंकोट	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	साविकका वडाहरुबाट ३३ जना सहभागि छनौट गरि मसलावाली सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.१८	विपन्न महिलाहरुको आयआर्जनका लागि च्याउखेती सम्बन्धि तालिम तथा विउ सहयोग	ओटा	१	१२	२	५	४	५	१६	१	१२	०	०	०	०	१२	रोल्पा न.पा. वडा नं. ८, जंकोट	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	साविकका वडाहरु वट २।२ जना महिलाहरुको सहभागितामा बनाई च्याउ खेती सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने र विउ वितरण गर्ने
१.१९	तरकारी खेतीका लागि नर्सरी स्थापना / श्रोत घर बगैचा स्थापना	वटा	८	३०	०	३	३	२	८	४	१२०	४	१२०	०	०	२४०	साविकका वडाहरुमा १।१ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	तरकारी तथा फलफुलका बेर्ना उमाने र वडामा सुलभ मुल्यमा वितरण गर्ने
१.२०	पोषण सुधारका लागि घर बगैचा व्यवस्थापन तालिम तथा सहयोग	पटक	८	१०	३०	६०	९०	६०	२४०	०	०	४	४०	४	४०	८०	साविकका सबै वडाहरुमा प्रत्येक वर्ष १।१ पटक	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	३० जना कृषकहरुको समुह बनाई घरबगैचा सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने आवश्यक तरकारीका विरुवा तथा सामग्री प्रदान श्रोत नर्सरीवाट उपलब्ध गराउने
१.२१	बमौषमी तरकारी खेतीका लागि प्लाष्टिक घर सहित	सेट	१७०	१३	१२	६०	६५	३३	१७०	७०	९१०	७०	९१०	३०	३९०	२२१०	साविक वडा नं. २ मा १५ वटा, वडा नं. ३ मा ३० वटा, वडा नं.	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा.,	तरकारी खेतीमा संलग्न कृषकहरु

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	थोपा सिंचाई प्रविधि																४ मा ३०, वडा नं. ५ मा १०, वडा नं. ६ मा २० वटा, वडा नं. ७ मा २०, वडा नं. ८ मा २५ वटा, वडा नं. ९ मा २० वटा गरि जम्मा १७० वटा	ASHA	छनौट गरि थोपा सिंचाई सेट र प्लाष्टिक उपलब्ध गराउने
१.२२	फिरफिरे Sprinkle सिंचाई (पाइप सहित)	वटा	१६२	१	१५	४०	७०	३७	१६२	६०	६०	६०	६०	४२	४२	१६२	साविक वडा नं. २ मा २० घरधुरी, वडा नं. ३ मा २० घरधुरी, वडा नं. ४ मा ३० घरधुरी, वडा नं. ५ मा २० घरधुरी, वडा नं. ६ मा ३० घरधुरी, वडा नं. ७ मा १२ घरधुरी, वडा नं. ८ मा १० घरधुरी र वडा नं. ९ मा २० घरधुरी गरि जम्मा १६२ घरधुरी	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	तरकारी खेतीमा संलग्न का उपयुक्त कृषकहरु छनौट गरि फिरफिरे र पाइप उपलब्ध गराउने (बढीमा दुईवटा उपलब्ध गराउने)
१.२३	प्राङ्गारिक मल तथा जैविक विषादी तयारी तालिम	पटक	८	१०	१०	६०	८०	५०	२००	३	३०	३	३०	२	२०	८०	साविकका वडाहरुमा १११ पटक	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	प्रत्येक ईभेन्टमा २५ जना कृषकहरुलाई तालिम प्रदान गर्ने
१.२४	नमुना घरवगैचा खेती प्रदर्शनी	पटक	८	५	१	३	३	१	८	३	१५	३	१५	२	१०	४०	साविकका सबै वडाहरुमा प्रत्येक वर्ष १११ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	साविकका वडाहरुमा प्रत्येक वर्ष १११ वटा उत्कृष्ट कृषकहरु छनौट गरि नमुना

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																			घरवगैचा खेती प्रदर्शनी गर्ने
१.२५	फलफुलका बेर्ना खरिद (अनार, आप, सुन्तला, कागती, अंगुर, केरा, स्याउ)	वटा	४९९०	०।०८	६०	१३१	१८३	११६	४९०	२०००	१६०	२०००	१६०	९९०	७९।२	३९९।२	साविकका वडाहरुमा सबै	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	प्रत्येक घरधुरीलाई केरा, सुन्तला, अंगुर, अनार, कागती, स्याउ र नास्पाती १० ओटा बिरुवा वितरण गर्ने
१.२६	माहुरी पालन सम्बन्धि तालिम	पटक	१	५०	२	८	१०	४	२४	१	५०	०	०	०	०	५०	साविकका वडाहरु वाट ३३ जना व्यक्ति छनौट गरी तालिम प्रदान गर्ने	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	साविकका वडाहरुवाट ३३ जना सहभागि छनौट गरि माहुरीपालन सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने
१.२७	माहुरी घर सहयोग	पटक	४८	८	२	८	१०	४	२४	१६	१२८	१६	१२८	१६	१२८	३८४	साविकका वडाहरुमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	तालिम प्राप्त गर्ने कृषकहरुलाई २२ वटा घर सहयोग गर्ने
१.२८	घास रोपण (भुइँ घाँस तथा डाले घाँस)	रोपनी	२४५	०।३	६०	१३१	१८३	११६	४९०	१००	३०	१००	३०	४५	१३।५	७३।५	साविकका वडाहरुमा २४५ रोपनी	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	साविक वडाहरुमा भिमल, खरी, कोईराल, किम्बु, वैश, गिठा, स्टाईलो, वर्षिम, मोलासिस,

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट				
१.३६	अलैचीको विरुवा खरिद	पटक	३६५००	०।०१२	३०	६६	९२	५८	२४६	१५०००	१८०	१५०००	१८०	६५००	७८	४३८	साविक वडा नं. ३ मा १५००० वटा, वडा नं. ४ मा ४००० वटा, वडा नं. ५ मा २०००, वडा नं. ६ मा ५००० वटा, वडा नं. ७ मा ५००० वटा, वडा नं. ८ मा ५०० वटा, वडा नं. ९ मा ५००० वटा गरी जम्मा ३६५०० वटा अलैचीका विरुवा सहयोग गर्ने	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	अलैचीका विरुवाहरु वृक्षारोपण गर्ने
१.३७	आरु तथा पलम खेतिमा सहयोग	पटक	१४००	०।०५	७	२६	३७	३०	१००	७००	३५	७००	३५	०	०	७०	साविक वडा नं. २ मा १००, वडा नं. ३ मा २००, वडा नं. ४ मा ४००, वडा नं. ५ मा २००, वडा नं. ६ मा ३००, वडा नं. ८ मा २०० गरि जम्मा १४०० वटा विरुवा सहयोग गर्ने	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	आरु तथा पलमका विरुवाहरु वृक्षारोपण गर्ने
१.३८	फलफूल कलमी सम्बन्धि तालिम	वटा	१	१५	२	५	५	४	१६	१	१५	०	०	०	०	१५	रोल्पा न.पा. वडा नं. ८, जंकोट	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	साविकका प्रत्येक वडा वाट २।२ जना सहभागि वनाई फलफूल खेतीको लागि कलमी विरुवा उत्पादन सम्बन्धि १ दिने तालिम प्रदान गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
१.३९	फलफुल काटछाट सामग्री खरिद	वटा	८	१०	३०	६६	९२	५८	२४६	३	३०	३	३०	२	२०	८०	साविकका वडाहरुमा १११ सेट	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	फलफुलका हागाहरु काटनका लागि चाहिने औजारहरु खरिद
१.४०	मकै छोडाउने मेसिन खरिद	वटा	९	२२	४८	१०५	१४६	९३	३९२	४	८८	५	११०	०	०	१९८	साविक वडाहरुमा १११ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	मकै छोडाउनको लागि विद्युत वाट चल्ने मेसिनमा सहयोग
१.४१	मिनि टिलर खरिद	वटा	१६	८०	०	२४	८२	६६	१७२	४	३२०	८	६४०	४	३२०	१२८०	साविकका वडाहरुमा २२ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	जोत्नका लागि प्रयोग गरिने उपकरण
१.४२	डिजेलवाट चल्ने गहुको थ्रेसर मेसिन खरिदमा सहयोग	वटा	८	२००	४८	१०५	१४६	९३	३९२	३	६००	३	६००	२	४००	१६००	साविकका वडाहरुमा १११ वटा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	गहु भार्नका लागि डिजेलवाट चल्ने थ्रेसर मेसिनमा सहयोग
१.४३	सामुदायिक विउ वैकको स्थापना	पटक	१	१००	४८	१०५	१४६	९३	३९२	०	०	१	१००	०	०	१००	परिवर्तन गा.पा. ५, राक्सीवाड	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	लोप हुदै गएका रैथान जातका विभिन्न विउ विजनहरु संकलन गरि आवश्यकता अनुसार भण्डारण गरि प्रवर्द्धन गर्ने
१.४४	अदुवाको विउ खरिद	के.जी.	११००	०।०६	३०	६६	९२	५८	२४६	४००	२४	४००	२४	३००	१८	६६	प्रत्यक वडाहरुमा १०० के.जी. का दरले ५००	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय,	अदुवाको उन्नत विउ

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट				
																	के.जी., वडा नं. ४, ७ र ६ मा २ क्विन्टल	न.पा., ASHA	खरिद
१.४५	कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना	पटक	१	५००	४८	१०५	१४६	९३	३९२	०	०	०	०	१	५००	५००	वडा स्तरमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., ASHA	कृषि उपज केन्द्रको स्थापनाका लागि टहरा निर्माण, सामाग्रीमा सहयोग
१.४६	भूक्षय नियन्त्रणका लागि गह्वा सुधार	हेक्टर	६	२०	४८	१०५	१४६	९३	३९२	२	४०	२	४०	२	४०	१२०	साबिक वडा नं. २ को लिसिडवाड, सापथला, वरी, खोलावाड, ढिकिवाड, वडा नं. ३ को खाभाड, उमाड, रिमसिक्वाड, दिउभाड, भिमा, पुवड, गोवाडगा, फुरवाड, भिदुड, पाडगा, भालिखा, वडा नं. ५ को कान्चेदुड, रडमसी, भिम्पु, टासीवाड, कुईपलाड, वडा नं. ६ को पुरानोगाड, छोटेखुटी, मुलावारी, पुतलीडाडा, भुजलखोरे, मटिखन्ने, जंगाटोल, डणधारा, जिधुड, वडा नं. ७ को उनेरी, वजवुजे, भागाचौर, कोजा, रुडकाजा, वडा नं. ८ को जडलुड दारावारी, हार्पा वारी, साउनेपानी, सोलावाड, पैयावोट, शुक्रेवाड,	ASHA, कृषि सेवा केन्द्र, जिल्ला भुशंरक्षण कार्यालय, वडा कार्यालय, न.पा., अन्य सरोकारवाला निकायहरु	भिरालो खेती भएको ठाउमा हेज रो निर्माण गरि गह्वा सुधार गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																	वडा नं. ९ को सोलावाड, भिमलिङ, रिसे, खुम्बासा, घरवासा, सल्लेरी		
१.४७	तरकारी तथा फलफुल भण्डारणका लागि कोल्ड स्टोर निर्माणमा सहयोग	पटक	१	२००	४८	१०५	१४६	९३	३९२	०	०	१	२००	०	०	२००	वडा स्तरमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., आशा,	तरकारी तथा फलफुलहरुलाई पछि सम्म भण्डारण गर्नका लागि कोल्ड स्टोर निर्माण गर्नमा सहयोग
१.४८	कृषि वन प्रणाली प्रवर्द्धन	स्थान	१	१००					०	०	०	१	१००	०	०	१००	वडा स्तरमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., आशा,	सागुन सगै अन्य कृषि वाली रोपी कृषि वन प्रणालीको नमुना प्रदर्शनी गर्ने
१.४९	एकिकृत शत्रुजिव व्यवस्थापन तालिम तथा पाठशाला संचालन	स्थान	८	५०	४८	१०५	१४६	९३	३९२	३	१५०	३	१५०	२	१००	४००	साविकका वडाहरुमा	कृषि सेवा केन्द्र, वडा कार्यालय, न.पा., आशा,	तरकारी तथा अन्य वालीमा लाग्ने रोग तथा किराहरुको नियन्त्रणका लागि कृषि पाठशाला संचालन गर्ने
	जम्मा										९७१२		१०५०२		७२१९	२७४३३			
२	जलस्रोत तथा उर्जा																		
२.१	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण																		
२.१.१	पक्की सिंचाई पोखरी	ओटा	१	१५०	५	१०	१२	३	३०	१	१५०	०	०	०	०	१५०	साविक वडा नं. २ को	न.पा., वडा	पक्की सिंचाई

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट				
	निर्माण																वरी	कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पोखरी ६०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.२	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण सोलर अपलिफ्ट सहित	ओटा	१	१२०	२	४	५	४	१५	०	०	१	१२०	०	०	१२०	साविक वडा नं. २ को मुलपोखरी	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी ४०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.३	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१००	३	१	२	३	९	०	०	०	०	१	१००	१००	साविक वडा नं. २ को किरा	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी २५,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.४	पक्की सिंचाई पोखरी मर्मत	ओटा	१	११०	०	०	७	६	१३	१	११०	०	०	०	०	११०	साविक वडा नं. ३ को तल्लोगाउ	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी ३०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.५	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१५०	०	२	१२	१३	२७	०	०	१	१५०	०	०	१५०	साविक वडा नं. ३ को वनहर	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी ६०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.६	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१००	०	२	१	३	६	०	०	०	०	१	१००	१००	साविक वडा नं. ३ को वाजादुङ	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक	पक्की सिंचाई पोखरी २०,००० लि. को निर्माण गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट				
१	निर्माण																वडवाड	कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पोखरी ५०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.१ २	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१४०	०	१	१६	२	१९	०	०	०	०	१	१४०	१४०	साविक वडा नं. ५ को वामरुक	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी ५०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.१ २	खाक्वाड वामरुक सिंचाई योजना मर्मत	ओटा	१	३५०	०	१	१५	२	१८	०	०	०	०	१	३५०	३५०	साविक वडा नं. ५ को वामरुक	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	डेयाम मर्मत, टर्कि मर्मत, १५०० मि. पाईप
२.१.१ ३	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१४०	१८	४	१	०	२३	१	१४०	०	०	०	०	१४०	साविक वडा नं. ६ को गौराखुटी	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी ५०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.१ ४	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१४०	५	८	२	३	१८	०	०	१	१४०	०	०	१४०	साविक वडा नं. ६ को नम्ली	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी ५०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.१ ५	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१२०	४	३	३	४	१४	०	०	०	०	१	१२०	१२०	साविक वडा नं. ६ को कुडर	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक	पक्की सिंचाई पोखरी ४०,००० लि. को निर्माण गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट				
																		ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	को निर्माण गर्ने
२.१.२२	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१४०	२	५	४	३	१४	०	०	१	१४०	०	०	१४०	साविक वडा नं. ८ को दुडुवाड	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी ४०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.२३	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१००	२	२	१	३	८	०	०	०	०	१	१००	१००	साविक वडा नं. ८ को हजारे	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी २५,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.२४	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	१५०	०	९	१	१	११	१	१५०	०	०	०	०	१५०	साविक वडा नं. ९ को सोलावाड	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी ६०,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.१.२५	पक्की सिंचाई पोखरी निर्माण	ओटा	१	२००	१	५	३	४	१३	०	०	१	२००	०	०	२००	साविक वडा नं. ९ को लामीडाडा	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पक्की सिंचाई पोखरी १,००,००० लि. को निर्माण गर्ने
२.२	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण																		
२.२.१	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	ओटा	८	१०	६	१०	१२	९	३७	३	३०	३	३०	२	२०	८०	साविक वडा नं. २ को खोलावाड, माथिल्लो कुटिवाड, तल्लो कुटिवाड, माथिल्लो माथला, तल्लो माथला,	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक	खेर गई रहेको पानी लाई प्लाष्टिकको पोखरी बनाई

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट				
																	लिसिडवाड, मन्दिरपुर, मजेरीवाडमा ११९ वटा गरी जम्मा ८ वटा	निकायहरु	पानी संकलन गर्ने र सिंचाई गर्ने
२.२.२	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	ओटा	६	१०	०	६	२५	२३	५४	२	२०	२	२०	२	२०	६०	साविक वडा नं. ३ को तल्लोगाड, गजडवाड, वनहर, उडवाड, खावाड, भारखामा ११९ वटा गरी ६ वटा	न.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	खेर गई रहेको पानी लाई प्लाष्टिकको पोखरी बनाई पानी संकलन गर्ने र सिंचाई गर्ने
२.२.३	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	ओटा	५	१०	०	६	९	१७	३२	२	२०	२	२०	१	१०	५०	साविक वडा नं. ४ को वटेउगा, किउलीवाड, दुर्गेपाल्छा, नानडड, दानखोरेमा ११९ वटा गरी ५ वटा	न.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	खेर गई रहेको पानी लाई प्लाष्टिकको पोखरी बनाई पानी संकलन गर्ने र सिंचाई गर्ने
२.२.४	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	ओटा	११	१०	०	८	३९	२२	६९	४	४०	४	४०	३	३०	११०	साविक वडा नं. ५ को वडवाकमा ४ वटा, धापालमा १ वटा, रडमसीमा १ वटा, कोईगामा १ वटा, वामरुकमा ३ वटा, कुईपलाईमा १ वटा गरी ११ वटा	न.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	खेर गई रहेको पानी लाई प्लाष्टिकको पोखरी बनाई पानी संकलन गर्ने र सिंचाई गर्ने
२.२.५	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	ओटा	३	१०	४	९	४	५	२२	१	१०	१	१०	१	१०	३०	साविक वडा नं. ६ को मुलकोट भुल्मुवास, क्याडवाड, जिधुडमा ११९ वटा गरी ३ वटा	न.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक	खेर गई रहेको पानी लाई प्लाष्टिकको

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट				
																		निकायहरु	पोखरी वनाई पानी संकलन गर्ने र सिंचाई गर्ने
२.२.६	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	ओटा	३	१०	०	१८	३३	५	५६	१	१०	१	१०	१	१०	३०	साविक वडा नं. ७ को भागाचौर, बजवुजे, दमाकुपोखरामा ११९ वटा गरी ३ वटा	न.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	खेर गई रहेको पानी लाई प्लाष्टिकको पोखरी वनाई पानी संकलन गर्ने र सिंचाई गर्ने
२.२.७	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	ओटा	४	१०	११	१३	८	१३	४५	१	१०	२	२०	१	१०	४०	साविक वडा नं ८ को नम्लीवाड, साउनेपानी, दुडवाड, हजारेमा ११९ वटा गरी ४ वटा	न.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	खेर गई रहेको पानी लाई प्लाष्टिकको पोखरी वनाई पानी संकलन गर्ने र सिंचाई गर्ने
२.२.८	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	ओटा	३	१०	०	२	३	३	८	१	१०	१	१०	१	१०	३०	साविक वडा नं. ९ को सोलावाड, घरवासा, खुम्बासामा ११९ वटा गरी ३ वटा	न.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	खेर गई रहेको पानी लाई प्लाष्टिकको पोखरी वनाई पानी संकलन गर्ने र सिंचाई गर्ने
२.३	खानेपानी मुहान संरक्षण, खानेपानी योजना निर्माण तथा मर्मत																		

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.३.१	हाडडुड खानेपानी मर्मत	ओटा	१	३००	२	५	१२	३	२२	१	३००	०	०	०	०	३००	साविक वडा नं. २	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहान वरपर घेरवार, वृक्षारोपण, टाँकि मर्मत, ईन्टेक मर्मत, १५०० मि. पाईप खरिद
२.३.२	दिमखोला खानेपानी मर्मत	ओटा	१	२२०	३	४	८	४	१९	०	०	१	२२०	०	०	२२०	साविक वडा नं. २	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहान वरपर घेरवार, वृक्षारोपण, टाँकि मर्मत, ईन्टेक मर्मत, १००० मि. पाईप खरिद, बाढी रोक्नका लागि ग्यावियन तारजाली (३० थान)
२.३.३	किरिखोला खानेपानी मर्मत	ओटा	१	१५०	२	५	५	४	१६	०	०	०	०	१	१५०	१५०	साविक वडा नं. २	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहान वरपर घेरवार, वृक्षारोपण, टाँकि मर्मत, ईन्टेक मर्मत
२.३.४	वाजादुड खानेपानी मर्मत	ओटा	१	२५०	०	२	८	७	१७	१	२५०	०	०	०	०	२५०	साविक वडा नं. ३	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहान वरपर घेरवार, वृक्षारोपण, टाँकि मर्मत, ईन्टेक मर्मत, १००० मि. पाईप खरिद, पहिरो रोक्नका लागि

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट				
																			स्यावियन तारजाली (१० थान)
२.३.५	दोमईखोला जंकोट खानेपानी योजना	ओटा	१	७००	०	१	९	६	१६	०	०	१	७००	०	०	७००	साविक वडा नं. ३	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक, तारजाली, पाईप ५००० मि., R.V.T. निर्माण, वृक्षारोपण, धारा निर्माण
२.३.६	दोमईखोला जंकोट खानेपानी योजना	ओटा	१	७००	०	२	५	९	१६	१	७००	०	०	०	०	७००	साविक वडा नं. ४	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक, तारजाली, पाईप ५००० मि., R.V.T. निर्माण, वृक्षारोपण, धारा निर्माण
२.३.७	दिमखोला खानेपानी मर्मत	ओटा	१	२६०	०	१	४	७	१२	०	०	१	२६०	०	०	२६०	साविक वडा नं. ४	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	नया मुहानलाई पुरानोमा मिसाउने, तारजाली तथा धेरवार, मुहानमा ईन्टेक, पाईप १००० मि., R.V.T. निर्माण, वृक्षारोपण,
२.३.८	नेचारी खा.पा. मर्मत	ओटा	१	१२०	०	३	५	९	१७	०	०	०	०	१	१२०	१२०	साविक वडा नं. ४	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का,	मुहान वरपर धेरवार, वृक्षारोपण,

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक बर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	पाईप २०० मि., वृक्षारोपण
२.३.९	खरिकोड खा.पा. मर्मत	ओटा	१	४३०	०	४	१४	७	२५	१	४३०	०	०	०	०	४३०	साविक वडा नं. ५	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	टंकि निर्माण, पाईप २००० मि., तारजाली, वृक्षारोपण
२.३.१०	सिलकूड खा.पा. मर्मत	ओटा	१	१५०	०	२	१२	६	२०	०	०	१	१५०	०	०	१५०	साविक वडा नं. ५	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	टंकि निर्माण, पाईप १५०० मि., तारजाली
२.३.११	धापाल खा.पा. मर्मत	ओटा	१	१५०	०	१	५	४	१०	०	०	०	०	१	१५०	१५०	साविक वडा नं. ५	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	टंकि निर्माण, पाईप १००० मि., तारजाली
२.३.१२	कटुहर भुजलखोरे खा.पा. योजना	ओटा	१	७५०	७	४	२	२	१५	१	७५०	०	०	०	०	७५०	साविक वडा नं. ६	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक, आर.भि.टि. निर्माण, ५००० मि. पाईप, वृक्षारोपण र घेरवार
२.३.१३	खानीखोला खा.पा. मर्मत	ओटा	१	५००	३	२	३	२	१०	०	०	१	५००	०	०	५००	साविक वडा नं. ६	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक	मुहानमा ईन्टेक, आर.भि.टि. निर्माण, ३००० मि.

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		निकायहरु	पाईप, वृक्षारोपण र घेरवार
२.३.१ ४	भागाचौर चदलिवाड धुपिडाडा खा.पा. मर्मत	ओटा	१	७००	०	१२	२५	३	४०	०	०	०	०	१	७००	७००	साविक वडा नं. ७	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	आर.भि.टि. मर्मत, टंकि निर्माण, पाईप ५००० मि.,
२.३.१ ५	पानी भनें खोला खा.पा. मर्मत	ओटा	१	१२०	०	६	३	२	११	०	०	०	०	१	१२०	१२०	साविक वडा नं. ७	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	टंकि मर्मत, पाईप ३०० मि., घेरवार तथा वृक्षारोपण
२.३.१ ६	लिस्नेपानी खा.पा. मर्मत	ओटा	१	७००	८	१३	८	११	४०	१	७००	०	०	०	०	७००	साविक वडा नं. ८	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	टंकि मर्मत, पाईप ५,००० मि., तारजाली, घेरवार तथा वृक्षारोपण
२.३.१ ७	भिरिखोला ठाडेपाखा खा.पा. योजना	ओटा	१	१०००	३	९	६	७	२५	०	०	१	१०००	०	०	१०००	साविक वडा नं. ८	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	आर.भि.टि. निर्माण, १०,००० मि. पाईप, मुहानमा ईन्टेक
२.३.१ ८	कापैखोला खा.पा. मर्मत	ओटा	१	८००	२	४	३	३	१२	०	०	०	०	१	८००	८००	साविक वडा नं. ८	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	ईन्टेक निर्माण, टंकि मर्मत, पाईप ८,००० मि., तारजाली, घेरवार तथा वृक्षारोपण

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.३.१ ९	रिसेखोला मुहान मर्मत (गाठिम टोल)	ओटा	१	१८०	१	५	१	१	८	१	१८०	०	०	०	०	१८०	साविक वडा नं. ९	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	८०० मि. पाईप, टर्कि मर्मत, ईन्टेक मर्मत, वृक्षारोपण, घेरवार
२.३.२ ०	रिसेखोला मुहान मर्मत (रिसे टोल)	ओटा	१	१५०	२	९	५	४	२०	०	०	१	१५०	०	०	१५०	साविक वडा नं. ९	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	५०० मि. पाईप, टर्कि निर्माण, ईन्टेक मर्मत, वृक्षारोपण, घेरवार
२.३.२ १	लुईलधार खा.पा. योजना	ओटा	१	८००	५	४५	३३	१४	९७	०	०	०	०	१	८००	८००	साविक वडा नं. ९	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक, टर्कि निर्माण, पाईप ६,००० मि., मुहान आसपासमा तारवार, वृक्षारोपण
२.३.२ २	कापे गमालिखोरे खा.पा. योजना	ओटा	१	३००	२	१५	३	५	२५	०	०	०	०	१	३००	३००	साविक वडा नं. ९	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	मुहानमा ईन्टेक, टर्कि निर्माण, पाईप १,००० मि., मुहान आसपासमा तारवार, वृक्षारोपण
२.४	सुधारिएको घट्ट निर्माण	ओटा	७	२५	१	२	२	२	७	३	७५	२	५०	२	५०	१७५	पानी घट्ट भएका साविकका वडाहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय , खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरु	सुधारिएको घट्ट निर्माणका गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.५	सुधारिएको चुलो निर्माण	ओटा	४९०	१	६०	१३१	१८३	११६	४९०	२५०	२५०	२४०	२४०	०	०	४९०	साबिकका वडाका सबै घरधुरीहरूमा	न.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	सुधारिएको चुलो निर्माण गर्ने
२.६	गोबरग्यास प्लान्ट निर्माण	ओटा	५०	५०	६	१४	१८	१२	५०	२०	१०००	२०	१०००	१०	५००	२५००	साबिक वडा नं. २,३,४,५ र ६ को तल्लो भागमा १०१० वटाका दरले	न.पा., वडा कार्यालय, खा.पा.का, ASHA, अन्य सेवा प्रदायक निकायहरू	गोबरग्यास प्लान्ट निर्माणमा सहयोग गर्ने
जम्मा																			
३	बन तथा जैविक बिबिधता																		
३.१	वहुउद्देशिय नर्सरी स्थापना	ओटा	१	२००	६०	१३१	१८३	११६	४९०	१	२००	०	०	०	०	२००	वडा कार्यालय आसपासको उपयुक्त स्थान छनौट गरी नर्सरी स्थापना गर्ने	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	चौडापाते प्रजाति, डालेघास प्रजातीका साथै सल्ला, खयर, चिलाउने, टुनी, उतिस, मसला, अम्रिसो, टिमुर, चिउरी, कोइरालो, वास, जिंडट, चाप, देवदार, भिमल, वाफ, दातेओखर का विरुवा उत्पादन गर्ने
३.२	वृक्षारोपण	हेक्टर	३५	४०	६०	१३१	१८३	११६	४९०	१०	४००	१५	६००	१०	४००	१४००	साबिक वडा नं. २ को	वन कार्यालय,	सामुदायक

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण		
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट							
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट					परिमाण	बजेट
									०									च्यारीखोला, सल्लीगैरा, वडा नं. ३ को चिउरी सा.व., वडा नं. ४ को हाडदुड, कान्छेदुड, बेचिवाड, जापाखोला, पुजगा, ओखरवाड, सलमाजा, वडा नं. ५ को सा.व., वडा नं. ६ को तामाखानी सा.व., वडा नं. ७ को चोटरेनी, वडा नं. ८ को घोडगे, रातोपहर, सनैजाले, वडा नं. ९ को वागवस्ने, भिरपानी, विरपाले, भिमलिङ भिर		ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	वन तथा निजी जग्गा भित्रको खाली भुभागमा वृक्षारोपण गर्ने
३.२	वृक्षारोपण	हेक्टर	६	४०					०	२	८०	२	८०	२	८०	२४०	सा.व. क्षेत्र र निजी काल्नाहरुमा	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	पदमचाल, समायो जस्ता विरुवाहरु वृक्षारोपण गर्ने		
३.३	दिगो वन व्यवस्थापन	हेक्टर	३०	१५	६०	१३१	१८३	११६	४९०	१०	१५०	१०	१५०	१०	१५०	४५०	प्रत्येक सामुदायिक वनहरुमा कार्ययोजना अनुसार दिगो वन व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरु गर्ने	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	हागा काटछाट, पतल्याउने, एकल्याउने, भाडी सफाई		
३.४	वायोचार निर्माण सम्वन्धि तालिम	पटक	१	५०	२	७	८	७	२४	०	०	१	५०	०	०	५०	वडा स्तरमा	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	साविकका प्रत्येक वडाबाट ३ जनाको दरले सहभागिहरुलाई ३ दिने वायोब्रिकेट तथा वायोचार		

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																			उत्पादन र तयारी तालिम उपलब्ध गराउने
३.५	डिहलो नियन्त्रणका लागि सचेतना कार्यक्रम (नाटक, रेडियो, एफएम बाट सुचना प्रसारण) विद्यालयमा निवन्ध, वस्तुतोकला प्रतियोगिता	पटक	३	२५	३०	६६	९२	५८	२४६	१	२५	१	२५	१	२५	७५	वडा स्तरमा	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	सडक नाटक देखाउने र एफ एम बाट सुचना प्रसारण, विद्यालयमा कार्यक्रम
३.६	वन क्षेत्रभित्र वन्यजन्तुको लागि शंरक्षण पोखरी निर्माण	स्थान	८	१०					०	४	४०	४	४०	०	०	८०	साविक वडा नं. २ को सल्लीगौरा, वडा नं. ३ को रिल, वडा नं. ४ को हाडदुड, वडा नं. ५ को सिल्कुड, वडा नं. ६ को सेवाडजा, वडा नं. ७ को वागदुरा, वडा नं. ८ को पुतलीवोट खोला, वडा नं. ९ को भिमखोला	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	वन्यजन्तुलाई पायक पर्ने स्थानमा सा.व.भित्र पोखरी निर्माण गर्ने
३.७	रिचार्ज पोखरी निर्माण	स्थान	२०	१०	६०	१३१	१८३	११६	४९०	८	८०	८	८०	४	४०	२००	साविक वडा नं. २ को दाडकड, कुलम्पा, वडा नं. ३ को तल्लोगाउ, सिर्गाडाडा, गजडवाड, वडा नं. ४ को लाखुरीवाड, पारीवाड, जुडवाड, वडा नं. ५ को रडमसी, ओडवाड, शिद्धथान, धापाड, वडा नं. ६ को गौराखुटी, वडा नं. ७ को भागाचौर, सनिभारे,	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	पानीका मुहानहरुलाई रिचार्ज हुने गरि माथि ठुला खालका रिचार्ज पोखरीहरुको संरक्षण तथा निर्माण

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																	वडा नं. ८ को पैयावोट, साउनेपानी, सुक्रवाड, वडा नं. ९ को फल्लेपाखा, गोठिमचौर		
३.८	परम्परागत सुख्खा पोखरीहरुको शंरक्षण	स्थान	२३	१०	६०	१३१	१८३	११६	४९०	८	८०	८	८०	७	७०	२३०	साविक वडा नं. २ को जुडरिमाखोला, ओखलावाड, वडा नं. ३ को ईरिडजा, राईक्वाड, वडा नं. ४ को थालिवाड, विचिवाड, किउलीवाड, वडा नं. ५ को भैसिपोखरा, भिम्पुखोला, वडा नं. ६ को उपल्लो पातिहाले, नेपाने, वडा नं. ७ को सुकिदह, संजले, च्यानपोखरा, वजवुजे, वडा नं. ८ को साउनेपानी, वडा नं. ९ को तिलाचौर, जौलीपोखरी, तालपोखरी, लामीडाडा, उतिसेनी, भिमलिड, चर्मलिडथुरी	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	परम्परागत रुपमा पहिला भएका पोखरीहरुको संरक्षण तथा मर्मत
३.९	अग्नी रेखा निर्माण	स्थान	४	२०	०	२४	८३	६६	१७३	१	२०	२	४०	१	२०	८०	साविक वडा नं. २,३ र ४ को सा.व. क्षेत्रमा	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	वन क्षेत्रमा आगलागि नियन्त्रणका लागि अग्नी रेखा निर्माण गर्ने
३.१०	आगलागि नियन्त्रण	पटक	१	८०	२	९	६	७	२४	०	०	१	८०	०	०	८०	वडा कार्यालयको	वन कार्यालय,	प्रत्यक

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	सम्बन्धि तालिम तथा औजार खरिद																भवनमा	ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	वडावाट ३ जनाका दरले सहभागिहरुलाई तालिम प्रदान गरि औजार उपलब्ध गराउने तथा अग्नी नियन्त्रक सम्बन्धि वडा स्तरिय टोली गठन गर्ने ।
३.११	वर पिपल वृक्षारोपण	पटक	६०	१	१२	२६	३७	२३	९८	२०	२०	२०	२०	२०	२०	६०	वडाको पायक पर्ने स्थानमा	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	साविकका वडाहरुको खाली स्थान तथा पायक पर्ने ठाउमा चौतारीको रुपमा वर तथा पिपलको वृक्षारोपण गर्ने
३.१२	सामुदायिक वनको वार्षिक कार्ययोजना निर्माणमा सहयोग	स्थान	३६	५	६०	१३१	१८३	११६	४९०	१२	६०	१२	६०	१२	६०	१८०	सामुदायिक वन समुहहरुमा	वन कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	जोडिदहको शंरक्षण तथा पर्यापर्यटनका हिसावले प्रबर्द्धन गर्ने तरिकाले तारवार, पिकनिक स्थल, भ्युटावर आदि निर्माण गर्ने ।
	जम्मा																		
											११५५		१३०५		८६५	३३२५			

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
४	जलवायु परिवर्तन उत्पन्न प्रकोप																		
४.१	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	२०	४	३	५	७	२	१७	१०	४०	१०	४०	०	०	८०	साविक वडा नं. २ को माडिखोला	भु संरक्षण कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा., जलउत्पन्न प्रकोप	तारजालीको प्रयोग तथा वृक्षारोपण गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.२	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	६०	४	०	३	१२	१०	२५	२०	८०	२०	८०	२०	८०	२४०	साविक वडा नं. ३ को कोईपना, फुरके रिमसी	भु संरक्षण कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा., जलउत्पन्न प्रकोप	तारजालीको प्रयोग तथा वृक्षारोपण गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.३	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	८०	४	०	५	९	१०	२४	२५	१००	३०	१२०	२५	१००	३२०	साविक वडा नं. ४ को दिमखोला सिंचाई योजना र दिमखोला मुहान	भु संरक्षण कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा., जलउत्पन्न प्रकोप	तारजालीको प्रयोग तथा वृक्षारोपण गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.४	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	१००	४	०	४	१८	१०	३२	४०	१६०	३०	१२०	३०	१२०	४००	साविक वडा नं. ५ को खुकाड	भु संरक्षण कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा., जलउत्पन्न प्रकोप	तारजालीको प्रयोग तथा वृक्षारोपण गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
४.५	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	५०	४	१७	८	४	५	३४	२०	८०	२०	८०	१०	४०	२००	साविक वडा नं. ६ को कुम्लागाड खोला	भु संरक्षण कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा., जलउत्पन्न प्रकोप	तारजालीको प्रयोग तथा वृक्षारोपण गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.६	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	७०	४	५	७	४	६	२२	२५	१००	२५	१००	२०	८०	२८०	साविक वडा नं. ८ को सुक्रेवाड, गैरालेखाने, विद्यालय	भु संरक्षण कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा., जलउत्पन्न प्रकोप	तारजालीको प्रयोग तथा वृक्षारोपण गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.७	वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण	घ.मि.	१००	४	३	२२	१६	७	४८	३०	१२०	४०	१६०	३०	१२०	४००	साविक वडा नं. ९ को कापैखोला, फावन्जाखोला	भु संरक्षण कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा., जलउत्पन्न प्रकोप	तारजालीको प्रयोग तथा वृक्षारोपण गरि वाढी नियन्त्रणका लागी तटबन्ध निर्माण गर्ने
४.८	पहिरो नियन्त्रणका लागि तारजाली तथा वायोईन्जिनियरिंग	घ.मि.	२५	४	२	५	८	३	१८	१०	४०	१०	४०	५	२०	१००	साविक वडा नं. २ को सल्लीगैरा	भु संरक्षण कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	तारजालीको प्रयोग तथा वृक्षारोपण गरि पहिरो नियन्त्रण गर्ने
४.९	पहिरो नियन्त्रणका लागि तारजाली तथा वायोईन्जिनियरिंग	घ.मि.	२५	४	०	३	१२	१३	२८	१०	४०	१०	४०	५	२०	१००	साविक वडा नं. ३ को वाजादुड, हुडुडुड तल्लो गाउ, पुदुड, नेचारी पानीको मुहान	भु संरक्षण कार्यालय, ASHA, सा.व.उ.स.,	तारजालीको प्रयोग तथा वृक्षारोपण गरि पहिरो

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	वायोईन्जिनियरिंग																सोलावुङ, किम्बोटपधेरा, पोखराधारा	ASHA, सा.व.उ.स., वडा कार्यालय, न.पा.	वृक्षारोपण गरि पहिरो नियन्त्रण गर्ने
४.१६	प्रकोप राहत (आपतकालिन) कोषको स्थापना	पटक	१	१००					०	१	१००	०	०	०	०	१००	वडा स्तरमा	ASHA, वडा कार्यालय, न.पा.	जोखिममा परेका व्यक्तिका लागि राहत प्रदान गर्ने
	जम्मा										२४२०		२३६०		२०२०	६८००			
५	जन स्वास्थ्य																		
५.१	स्टेचर खरिद	ओटा	१०	१०	३०	६६	९२	५८	२४६	४	४०	४	४०	२	२०	१००	साविकका वडाहरुमा ११ वटा र स्वास्थ्य चौकिमा २ वटा गरी १० वटा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	स्टेचर खरिद
५.२	आमा समुहलाई प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा प्राथमिक उपचार वाकस सहयोग	पटक	१९	१०	३०	६६	९२	५८	२४६	६	६०	८	८०	५	५०	१९०	साविकका वडाका सबै आमा समुहहरुलाई	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम तथा औषधी सहयोग
५.३	पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	८	१०	१२	२६	३७	२३	९८	३	३०	३	३०	२	२०	८०	साविकका वडाहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	दुई दिने तालिममा पच्चिस जना १००० दिनका आमाहरुलाई सहभागी गराउने
५.४	किशोर किशोरी मैत्री विद्यालय स्तरमा सचेतना कार्यक्रम (वालविवाह, किशोर	पटक	३	५०					०	१	५०	१	५०	१	५०	१५०	विद्यालयहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	विद्यालय स्तरमा सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
	अवस्थामा आउने परिवर्तन)																	संचालन गर्ने	
५.५	पेरीलाईट खरिद	वटा	१	५				०	०	०	१	५	०	०	५	स्वास्थ्य चौकिमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA		
५.६	अटो क्लेभ	वटा	१	१०				०	०	०	१	१०	०	०	१०	स्वास्थ्य चौकिमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	औजारहरु निर्मुलिकरण गर्ने उपकरण	
५.७	वच्चा तौलका लागि मेसिन खरिद	वटा	८	५				०	४	२०	४	२०	०	०	४०	साबिकका वडाहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	मेसिन खरिद	
५.८	नेवोलाईजर वा अक्सिजन सिलिन्डर खरिद	पटक	१	२५				०	०	०	१	२५	०	०	२५	स्वास्थ्य चौकिमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	श्वास प्रश्वास प्रक्रियामा सहयागका लागि	
५.९	प्लासिन्टा पिट निर्माण	पटक	१	७५				०	०	०	१	७५	०	०	७५	स्वास्थ्य चौकिमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	सुत्केरी महिलाको साल नाल गाडने खाडल	
५.१०	एम.आर.पि. सेट खरिद	पटक	१	१०				०	०	०	१	१०	०	०	१०	स्वास्थ्य चौकिमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA		
५.११	Trooly	पटक	१	१०				०	०	०	१	१०	०	०	१०	स्वास्थ्य चौकिमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA		
५.१२	डेलिभरी वेड खरिद	पटक	१	१५				०	०	०	१	१५	०	०	१५	स्वास्थ्य चौकिमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	गर्भवती महिलाहरुको डेलिभरीका लागि वेड	

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																			खरिद
५.१३	ENI set	वटा	१	५					०	०	०	१	५	०	०	५	स्वास्थ्य चौकिमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	
५.१४	Heater (Hanging type)	वटा	१	५					०	०	०	१	५	०	०	५	स्वास्थ्य चौकिमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	
५.१५	जन चेतनामुलक कार्यक्रम (सरसफाई, मानव रोग, सरुवा रोग, खोप, वालविवाह, मदिरा नियन्त्रण, मातृशिशु, यौनशिक्षा)	पटक	८	२०					०	३	६०	३	६०	२	४०	१६०	साविकका वडाहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकि, ASHA	प्रत्येक वडामा मासिका हरुसंग समन्वय गरेर समुदायमा सरसफाई र सरसफाईको कमीले लाग्न सक्ने रोग र वचाउका उपाय वारे छलफल, नाटक देखाउने
	जम्मा																		
६	भौतिक पूर्वाधार																		
६.१	सिचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत (पक्क बनाउने)																		
६.१.१	गैराखुटी पाईप सिंचाई	RM	१०००	०।३	०	४	४	३	११	१०००	३००	०	०	०	०	३००	साविक वडा नं. ५	सिंचाई सर्वाडिभिजन कार्यालय, न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	१००० मि.

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
६.१.२	खवाक्वाड पाईप सिंचाई	RM	१५००	०।३	०	४	६	५	१५	०	०	१५००	४५०	०	०	४५०	साविक वडा नं. ५	सिंचाई सर्वाडभिजन कार्यालय, न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	१५०० मि.
६.१.३	कृन्तवाडखोला वाराजुरा पाईप सिंचाई	RM	३०००	०।३	०	७	१६	२	२५	३०००	९००	०	०	०	०	९००	साविक वडा नं. ७	सिंचाई सर्वाडभिजन कार्यालय, न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	३००० मि.
६.२	आर.सि.सि. पुल, पक्की पुल निर्माण																		
६.२.१	निन्याउधारा कुडरखोला पक्की पुल निर्माण	मि.	३०	१०	३४	१७	७	९	६७	३०	३००	०	०	०	०	३००	साविक वडा नं. ६	सा.व.उ.स., न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	विद्यार्थि तथा अन्य सर्वसाधारण हिडने ठाउमा पक्की पुल निर्माण गर्ने
६.२.२	सेमन्जा खोला पक्की पुल निर्माण	मि.	३०	१०	३४	१७	७	९	६७	०	०	३०	३००	०	०	३००	साविक वडा नं. ६	सा.व.उ.स., न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	विद्यार्थि तथा अन्य सर्वसाधारण हिडने ठाउमा पक्की पुल निर्माण गर्ने
६.२.३	खानीखोला पक्की पुल निर्माण	मि.	३०	१०	३४	१७	७	९	६७	०	०	०	०	३०	३००	३००	साविक वडा नं. ६	सा.व.उ.स., न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	विद्यार्थि तथा अन्य सर्वसाधारण हिडने ठाउमा पक्की पुल निर्माण गर्ने
६.२.४	फावन्जा खोला पक्की पुल निर्माण	मि.	१५	१०	५	४५	३३	१४	९७	१५	१५०	०	०	०	०	१५०	साविक वडा नं. ९	सा.व.उ.स., न.पा., वडा	विद्यार्थि तथा अन्य

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
७.३	लापा कार्यान्वयन का लागी अभिमुखीकरण गोष्ठी	पटक	१	१०					०	१	१०	०	०	०	०	१०	वडा कार्यालय,	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	१ दिने अभिमुखीकरण गोष्ठी (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था, राजनितिक दल)
७.४	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयमुलक क्रियाकलाप (होजेरी)	पटक	२	१००	२	७	९	६	२४	१	१००	०	०	१	१००	२००	वडा कार्यालय,	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	उनका विभिन्न सामागिहरु वनाउने सम्बन्धि १५ दिने तालिम
७.५	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयआर्जनका लागि वासका मुढा वनाउने तालिम	पटक	१	१५०	३	८	९	४	२४	०	०	१	१५०		०	१५०	वडा कार्यालय,	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	वासका विभिन्न खालका सामागिहरु वनाउने सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने
७.६	विपन्न महिलाहरुलाई वैकल्पिक आयआर्जनका लागि अल्लोको धागो काटने मेसिनमा सहयोग	पटक	१	१५०	२	५	६	३	१६	०	०	१	१५०		०	१५०	वडा कार्यालय,	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	मेसिन खरिद
७.७	अल्लोको उच्चम स्थापनामा सहयोग	पटक	१	२००	१२	२६	३७	२३	९८	०	०	१	२००		०	२००	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय,	उच्चम स्थापना

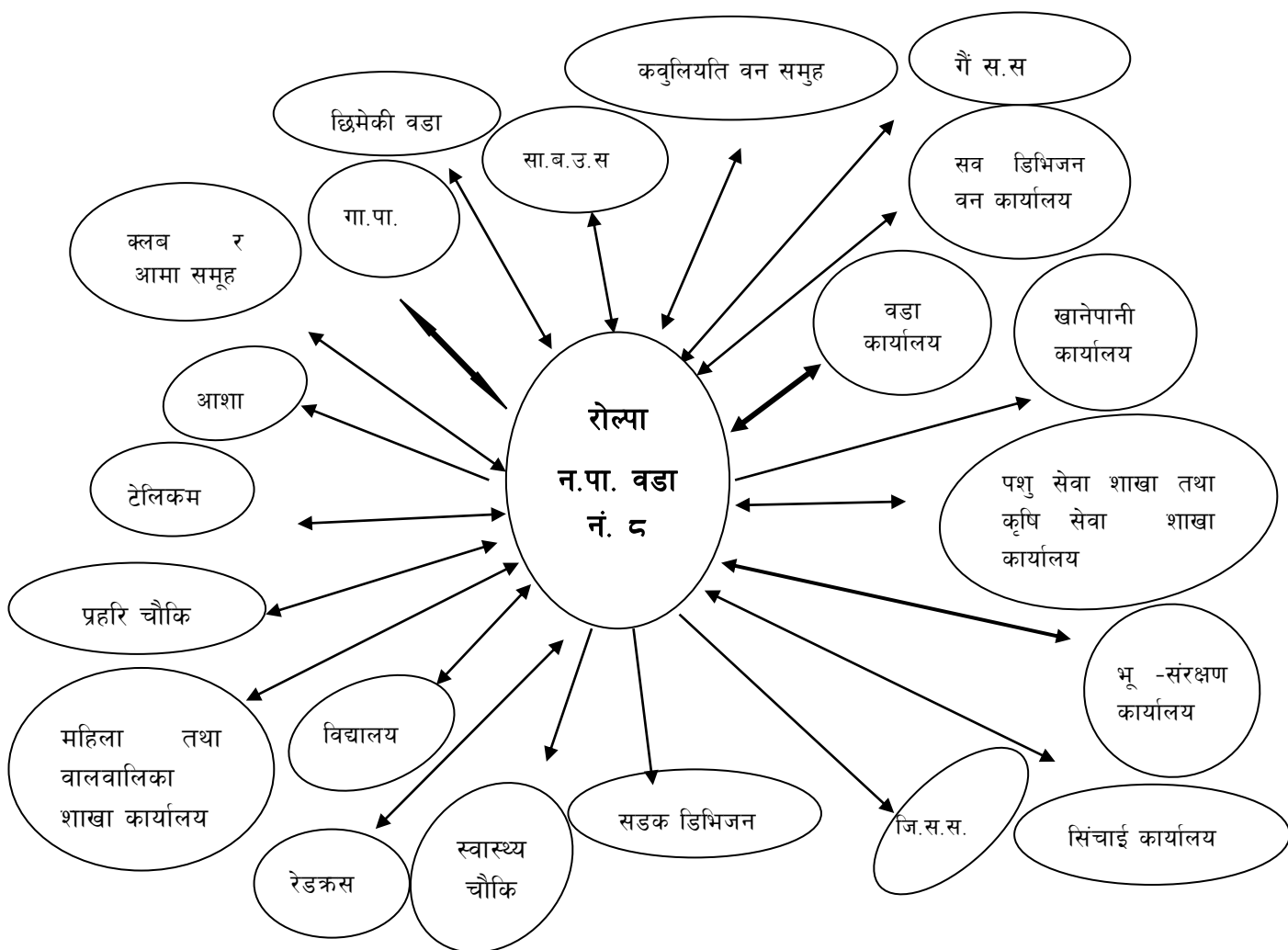
सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साविकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८					
										परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																		ASHA	
७.८	अवलोकन भ्रमण (अनुकुलनका प्रयासहरु भएको ठाउमा)	पटक	१	१००					०	०	०	१	१००	०	०	१००	वडा स्तरीय	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	निर्वाचित जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दल र अगुवा कृषक गरि ३० जना
७.९	महिला तथा बन्चित वर्गलाई लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि तालिम	पटक	१	२०	३	७	९	५	२४	१	२०	०	०	०	०	२०	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	२ दिने तालिम, वडाबाट ३ जनाका दरले, आमा समुह, कृषि सहकारीहरु, सचेतना केन्द्र र वन समूहका प्रतिनिधीहरु
७.१०	संकटासन्न घरधुरीहरुको जिविकोपार्जनमा सुधारका लागि आरन सुधारमा सहयोग	ओटा	९	२०	०	२	३	४	९	३	६०	३	६०	३	६०	१८०	साविक वडा नं. ४ मा ३ जना, वडा नं. ५ मा ३ जना, वडा नं. ६ मा १ जना, वडा नं. ८ मा २ जना गरि ९ जना	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	विपन्न व्यक्तिहरु छनौट गरि आरनको लागि टहरा र औजार खरिदमा सहयोग
७.११	सहकारीसंगको समन्वयमा व्यवसायिक कृषकहरुलाई व्यवसायिक योजना निर्माण सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन	ओटा	१	१५	३	७	८	६	२४	०	०	१	१५	०	०	१५	वडा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	साविकका वडाहरुमा ३३ जना व्यवसायिक कृषकहरु छनौट गरि तालिम संचालन गर्ने

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						कूल अनुमानित बजेट	स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
					०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८		परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमाण					बजेट				
	जम्मा										२३५		७७०		१९०	११९५			
८	योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास																		
८.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठि	ओटा	३	१५						१	१५	१	१५	१	१५	४५	वडा स्तरमा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	१ दिने योजना तर्जुमा गोष्ठि (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था)
८.२	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओटा	३	१०						१	१०	१	१०	१	१०	३०	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	वार्षिक रुपमा (वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था)
८.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठि	पटक	९	१०						३	३०	३	३०	३	३०	९०	वडा स्तरमा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	वडाका निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरु, राजनितिक दल ,वडामा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्था
८.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	७५						१	७५	०	०	०	०	७५	वडा स्तरमा स्तरमा	न.पा., वडा कार्यालय, ASHA	कम्प्युटर, प्रिन्टर, लगायत आवश्यक फर्निचर खरीद

सि नं	क्रियाकलाप	ईकाइ	परिमाण	प्रति ईकाइ लागत (हजारमा)	लाभान्वित वर्ग					आर्थिक वर्ष						स्थान / साबिकको वडा नं.	सहकार्य, समन्वय र जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलापको विवरण
										०७५/०७६		०७६/०७७		०७७/०७८				
					V1	V2	V3	V4	जम्मा	परिमा ण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमा ण	बजेट			
																		गरी वडा कार्यालयको संस्थागत विकास गर्ने
	जम्मा										१३०		५५		५५	२४०		
	कुल जम्मा										२१४ ८७		२२२५ २		१६०४ ९	५९७८८		

३.८ संस्थागत नक्शांकन तथा सेवा प्रदायक संस्था विश्लेषण

योजना तयार गरिसकेपछि अनुकूलन योजनाका प्राथमिकतालाई स्थानीय स्तरमा आर्थिक तथा प्राविधिक रूपमा सहयोग पुऱ्याउन सक्ने निकायहरुको पहिचान एवं ती निकायहरुबाट उपलब्ध हुने सेवाहरुको समेत विश्लेषण गरिएको थियो । यसरी जलवायु परिवर्तनका सवालमा आर्थिक, प्राविधिकको साथै सहजीकरण सहयोग पुऱ्याउन सक्ने सरकारी निकायहरुमा जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, गाउँपालिकाको कार्यालय, गाउँपालिका अन्तर्गत विभिन्न विषयगत शाखाहरु (कृषि, स्वास्थ्य, शिक्षा, महिला तथा बालबालिका, पशु सेवा आदि) तथा अन्य जिल्ला तथा फिल्ड स्थित कार्यालयहरु कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन तथा सब डिभिजन वन कार्यालयहरु र यस अन्तर्गत भू-संरक्षण शाखा, सिंचाई डिभिजन, सुरक्षा निकाय, टेलिकम, सा.व.उ.स.हरु, गैर सरकारी संस्था तथा आयोजनाहरुमा पहाडी किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, एकिकृत परियोजना तथा समुदायमा आधारित संघ संस्थाहरुमा कृषि सहकारी संस्था, सा.व.उ.स., आमा समूह, क्लब आदि रहेका छन् । संस्थागतनक्शा अनुसार जिल्लामा हुने जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि हरेक क्रियाकलापहरु जि.स.स र गाउँपालिकासँगको समन्वय र सहकार्यमा हुने हुँदा जि.स.स. र गा.पा. संग धेरै राम्रो र नजिकको सम्बन्ध रहने देखिन्छ । सघिय तथा प्रादेशिक स्तरका सम्बन्धित संघ संस्था कार्यालयहरुबाट पनि सहयोग हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

चित्र २३. रोल्पा न. पा. वडा नं. ८ को संस्थागत नक्शांकन

तालिका २६. संस्थागत विश्लेषण

सेवाप्रदायक संस्था र ठेगाना	सेवा लिने विषय	सेवा लिन गरिने प्रक्रिया
वडा कार्यालय	समन्वय र सहकार्य, सल्लाह र सुझाव, सिफारिस	निवेदन तथा योजना प्रस्तुत
गाउँपालिकाको कार्यालय	आर्थिक सहयोग, समन्वय र सहकार्य, सल्लाह र सुझाव, सिफारिस	योजना तर्जुमामा आमन्त्रण, निवेदन तथा योजना प्रस्तुत
जि.स.स.को कार्यालय	आर्थिक सहयोग र सहकार्य	योजना प्रस्तुत, निवेदन
शिक्षा शाखा	विद्यालय निर्माण तथा मर्मत, छात्रवृत्ति, विद्यालयका लागि आवश्यक सामग्रीहरू, शिक्षकहरूका लागि तालिम	योजना प्रस्तुत, वि.व्य.स.को निर्णय र निवेदन
खानेपानी कार्यालय	खानेपानीको लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग, पाईप, टंकी, धारा निर्माणका सामग्री सहयोग, चर्पी निर्माणका लागि प्यान सेट, सिमेन्ट, सरिया, पाईप सहयोग	योजना प्रस्तुत, उपभोक्ता समिति गठन गरी निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय
सब डिभिजन वन कार्यालय	सा.व.उ.स. गठन र दर्ता, वन व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, गैर काष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी तालिम र प्राविधिक सहयोग, आयआर्जनका क्रियाकलापहरूका लागि आर्थिक सहयोग	सावउसको बार्षिक योजना पेश, सावउसको निर्णय र निवेदन पेश, सम्पर्क र समन्वय
सा.व.उ.स.	कृषकहरूलाई आवश्यक काठ, घाँस, दाउरा उपलब्ध गराउने तथा विपन्नहरूलाई आय आर्जनका लागि सहयोग गर्ने	निवेदन
पशु तथा कृषि सेवा शाखा कार्यालय	कृषि सम्बन्धी प्राविधिक सहयोग, वीउविजन, कृषि सम्बन्धी तालिम, कृषक समूह गठन र सबलीकरण पशुमा लागेको रोगको बारे जानकारी तथा प्रशिक्षण, समूह गठन र सबलीकरण	योजना प्रस्तुत, कृषक समूहको निवेदन
स्वास्थ्य चौकी	उपस्वास्थ्य चौकी स्थापना र स्तर वृद्धि, स्वास्थ्य शिविर, गाउँघर क्लिनिकको स्तर वृद्धि,	सम्पर्क, समन्वय, निवेदन
सिंचाई कार्यालय	कुलो, नहर निर्माण, पाईप सहयोग,	योजना प्रस्तुत, निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
महिला तथा बालबालिका शाखा	अपाङ्ग परिचय पत्र तथा राहत, महिला सशक्तिकरणका लागि तालिम, समूह गठन, आयआर्जन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू	सम्पर्क समन्वय, निवेदन
सुरक्षा निकाय	राहत तथा तथा उद्धारको सहयोग, सुरक्षा	उद्धारको लागि अनुरोध निवेदन
भू-संरक्षण कार्यालय	तारजाली, मुहान संरक्षण	निवेदन, सम्पर्क, समन्वय
पहाडी साना किसानको लागि अनुकूलन आयोजन	स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजन तयारी तथा कार्यान्वयनमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	लामा समूह निर्माण, निवेदन, सम्पर्क, समन्वय

३.९ स्थानीय तहको योजना प्रक्रियामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन

नेपाल सरकारको स्थानिय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियाका ७ चरणहरू: १) संघ तथा प्रदेशबाट वित्तीय हस्तान्तरणको खाका र मार्गदर्शन प्राप्ति, २) श्रोत अनुमान र कूल बजेट सीमा निर्धारण, ३) बस्ती/टोल स्तरबाट

योजना छनौट, ४) वडा स्तरीय योजना प्राथमिककरण, ५) एकिकृत बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, ६) गाउँ/नगर कार्यपालिकाको बैठकबाट बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृती गरि सभामा पेश गर्ने र ७) गाउँ/नगर सभाको बैठकमा बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृतिका चरणहरू मध्ये चरण नं. ३ बाट शुरु भई पछिका चरणहरूमा समायोजन गरी यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई अनुमोदन गराई मुल प्रवाहीकरण गरिने छ । यस कार्ययोजना जलवायु परिवर्तनसंग सम्बन्धित संवेदनशील विषयगत क्षेत्रहरू: कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलश्रोत तथा उर्जा, मानव स्वास्थ्य, जलवायु जन्य प्रकोप तथा पूर्वाधार विकास अन्तर्गतका अनुकूलनका कार्यक्रमहरू, स्थानीय तहको क्षेत्रगत विकास १) आर्थिक विकास, २) सामाजिक विकास, ३) पूर्वाधार विकास, ४) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन र ५) संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह क्षेत्रहरूमा एकिकृत एवं समायोजन गर्न सकिने छ । यस बाहेक वडा तथा गाउँपालिका अन्तर्गत क्रियाशील अन्य नीजि, सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरू र दातृ निकायहरूको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरूबाट यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको पनि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग हुनेछ । त्यस्तै गरेर संघीय तथा प्रादेशिक सरकारहरूको तहबाट पनि सहयोग हुनेछ । पहाडी साना किसानको लागि अनुकूलन आयोजनासंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूमा पनि दुबै आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग हुनेछ ।

३.१० स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन यस परिवर्तन गाउँपालिकाको समन्वयनमा यस वडाको वडा अध्यक्षको नेतृत्वदायी भूमिका रहने छ । यसको लागि वडा अध्यक्ष को अध्यक्षता बहुसरोकारवाला समिति गठन गर्न सकिनेछ । सो समितिको मातहतमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका योजनाहरू सेवा प्रदायक संस्था तथा निकायहरू, विषयगत शाखा तथा कार्यालयहरूले पनि आ-आफ्नो प्रकृया तथा कार्यविधि अनुसार कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहयोग गर्नेछन् । पहाडी साना किसानको लागि अनुकूलन आयोजनाबाट सहयोग हुने कार्यक्रमहरू यसै आयोजनाको कार्यविधि अनुसार सोभै समुदायमा स्थापित भई क्रियाशील रहेका विधिवत दर्ता भएका समूह, संस्था, क्लव तथा उपभोक्ता समितिहरू मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । योजना कार्यान्वयन हुनु पूर्व कार्यान्वयनका लागि आवश्यक विस्तृत बजेट तयार गरी उपभोक्ता समिति, समूह र क्लवहरूसंग सहमति एवं सम्झौता गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । उक्त कार्यान्वयन गर्ने समितिहरूले कार्यक्रम कार्यान्वयन पूर्व सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग समक्ष विस्तृत योजना तथा बजेट विवरण प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।

यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि जिल्ला समन्वयन समिति तथा गाउँपालिका मार्फत पहल गरिनेछ । विस्तृत कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी वाप्य श्रोतहरूको समेत पहिचान र परिचालन गरिनेछ ।

३.११ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समिक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन

वडा तहमा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको प्रगति र परिणाम सम्बन्धी सूचना तथा प्रमाणहरूको संकलन र मूल्यांकन गर्न वडा अध्यक्षका अध्यक्षता गठित बहुसरोकारवाला समितिलाई नै परिचालन गरिनेछ । अनुकूलन कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा भएको प्रगतिहरूको समिक्षा नियमित रूपमा गरिनेछ । यसका लागि वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी र समिक्षा गोष्ठी सबै सरोकारवालाहरूको सहभागितामा संचालन गरिनेछ । समितिबाट कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न स्थलगत अनुगमन समेत गरिनेछ । समिक्षा गोष्ठी एवं स्थलगत अनुगमनबाट लापा कार्यान्वयनमा प्राप्त भएका प्रतिफल मूल्यांकन गरि सिर्काईहरूको आदान प्रदान गरिनेछ । यसै गरी समय-समयमा जिल्ला स्तरमा रहेका सयन्त्रहरूबाट पनि संयुक्त अनुगमन गरी प्राविधिक स्तरको पृष्ठपोषण वडालाई प्राप्त हुनेछ । यसका अतिरिक्त अनुकूलन योजना कार्यान्वयन र अनुगमनबाट आएका नतिजा, प्रगति र उपलब्धीहरू जिल्ला र गाउँपालिकामा हुने विभिन्न फोरमहरूमा प्रस्तुत गरी पृष्ठपोषण लिईनेछ । यसबाट लापा कार्यान्वयनको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

यसरी नै लापा कार्यान्वयनबाट प्राप्त उपलब्धी र नतिजाहरूको प्रगति विवरण र घटनाको विस्तृत अध्ययन गरी प्रकाशन तथा प्रसारण गरिनेछ । समय-समयमा केन्द्रिय तथा क्षेत्रिय अनुगमन समितिहरूबाट पनि अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।

समुदाय तहमा सहभागितात्मक स्वःअनुगमन पद्धतिलाई प्राथमिकता दिईनेछ । यसका लागि उपभोक्ता समूह तथा समितिहरूले कार्यक्रमको शुरुवातमा र सपन्न भए पश्चात सार्वजनिक लेखा परिक्षण गर्नेछन् । लापा तयारीको क्रममा तयार गरिएको विभिन्न विधिहरूको विश्लेषणलाई आधार मानी तुलनात्मक रूपमा विश्लेषण गरिनेछ । यसरी सहभागितामूलक जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण विधिबाट पुनः वडा स्तरमा घरधुरीहरूको लेखाजोखा गरी तुलनात्मक अध्ययन गरिनेछ । यसबाट समुदाय स्वयंले संकटासन्नताको अवस्था विश्लेषण गर्न सक्नेछन् ।

अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको क्रममा आयव्ययको विवरण तथा सम्बन्धित अभिलेखहरू पारदर्शी रूपमा राख्नु पर्नेछ साथै गाउँपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय र सम्बन्धित समूहबाट स्वःअनुगमन मूल्यांकन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरूसंग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाई गरिने छ । कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्यमूलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरूको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ ।

तालिका २७. अनुगमन योजना

अनुगमनका तहहरू	किन	कसले	कहिले	कसरी
समुदाय तहका अनुगमन (क्रियाकलापहरूको तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्न । अनुकूलन कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> समुदाय स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम संचालन पूर्व, संचालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिना भित्र (हरेक कार्यक्रममा) 	सार्वजनिक लेखा परिक्षण, स्वःअनुगमन तथा मूल्यांकन, होर्डिंग बोर्ड मार्फत ।
वडा/गाउँपालिका तहका अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतिहरू तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । योजना र प्रगतिका लेखाजोखा गर्न । कार्यक्रमको प्रभावकारिता वृद्धि गर्दै समयमा सम्पन्न गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> वडा स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति 	<ul style="list-style-type: none"> अर्धवार्षिक रूपमा (पौष र असारमा) चौमासिक चौमासिक नियमित वार्षिक 	<ul style="list-style-type: none"> समिक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक तथा गोष्ठी फिल्ड अनुगमन भ्रमण । संकटासन्न वर्गहरूसंग अन्तरक्रिया । फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन । वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन ।
जिल्ला तहका अनुगमन (नतिजाहरू र उपलब्धी तहमा)	<ul style="list-style-type: none"> लापाका उपलब्धीहरू र नतिजाहरू सुनिश्चित गर्न । राम्रा अभ्यासहरूको अनुशरण, थप विस्तार र मूल प्रवाहीकरण गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> जिल्ला समन्वय समिति, सहयोगी संस्थाहरू । 	<ul style="list-style-type: none"> अर्धवार्षिक अर्धवार्षिक वार्षिक २ वर्षमा वार्षिक 	<ul style="list-style-type: none"> सयुक्त अनुगमन । समिक्षा तथा सेयरिङ्ग गोष्ठी तथा बैठक । घटना अध्ययनको संगालो प्रकाशन । सहभागितामूलक संकटासन्नता विश्लेषण । प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशना

सन्दर्भ सामाग्री:

- राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०६७
- राष्ट्रिय अनुकुलन कार्ययोजना (नापा) २०६७
- स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना संरचना (लापा फ्रेमवर्क) २०६७
- जिल्ला बस्तुगत विवरण, रोल्या २०७२
- सुदृढ लापा मार्गदर्शन, ASHA २०७३

अनुसूचीहरू

अनुसूची १. ३ दिने गोष्ठिका सहभागीहरू

सि.न.	सहभागीको नाम	कार्यालय/आबद्ध संस्थाको नाम	पद	लिंग	जतजाति
१	सन सिं. वुढा मगर	रोल्पा नगरपालिका ८	वडा अध्यक्ष	पुरुष	जनजाति
२	नोख वहादुर खत्री	रोल्पा नगरपालिका ८	सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३	पहल सिं. डागी	रोल्पा नगरपालिका ८	सदस्य	पुरुष	बा/क्षे/ठ
४	मन कुमारी वि.क.	रोल्पा नगरपालिका ८	सदस्य	महिला	जनजाति
५	देउजना खत्री	रोल्पा नगरपालिका ८	प्रतिनिधी	महिला	बा/क्षे/ठ
६	गिर वहादुर के.सी.	ने.क.पा	प्रतिनिधी	पुरुष	बा/क्षे/ठ
७	गोविन्द वली	नेपाली काँग्रेस	प्रतिनिधी	पुरुष	बा/क्षे/ठ
८	पुर्ण प्रकाश पुन	ने.रा.नि.मा.वि.	अध्यक्ष	पुरुष	जनजाति
९	उजिराम घर्ति मगर	कृषि ज्ञान केन्द्र	अध्यक्ष	पुरुष	जनजाति
१०	कुम वहादुर पुन	रोल्पा मगरसंघ	अध्यक्ष	पुरुष	जनजाति
११	भिम वहादुर घर्ति	वडा स्तरिय वन संजाल	अध्यक्ष	पुरुष	जनजाति
१२	धुर्वचन्द्र पुन मगर	माडी जलजला युवा क्लव	अध्यक्ष	पुरुष	जनजाति
१३	वासुदेव पौडेल	पहाडी साना किसानका लागि अनुकुलन आयोजना	लापा संयोजक	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१४	तुल प्रसाद कवर	रोल्पा नगरपालिका ८	सचिव	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१५	दिपेन्द्र वि.क.	स्वास्थ्य चौकि	प्रमुख	पुरुष	बलित
१६	बल वहादुर शाही	रूपान्तरण नेपाल	टोली नेता	पुरुष	बा/क्षे/ठ
१७	चम्पा रोका	रोल्पा नगरपालिका ८	कृषि प्राविधिक	महिला	जनजाति
१८	प्रभा कुमारी विष्ट	साविक वडा नं. २	प्रतिनिधी	महिला	बा/क्षे/ठ
१९	उजाराम घर्ति	साविक वडा नं. २	प्रतिनिधी	पुरुष	जनजाति
२०	राज विक्रम वुढा	साविक वडा नं. ३	प्रतिनिधी	पुरुष	जनजाति
२१	जुनतारा पुन	साविक वडा नं. ३	प्रतिनिधी	महिला	जनजाति
२२	मनिषा पुन	साविक वडा नं. ४	प्रतिनिधी	महिला	जनजाति

सि.न.	सहभागीको नाम	कार्यालय/आबद्ध संस्थाको नाम	पद	लिंग	जतजाति
२३	पुर्ण व. घर्ति	साविक वडा नं. ४	प्रतिनिधी	पुरुष	जनजाति
२४	तुल्सीराम नेपाली	साविक वडा नं. ५	प्रतिनिधी	पुरुष	दलित
२५	रविना पुन	साविक वडा नं. ५	प्रतिनिधी	महिला	जनजाति
२६	तारा पुन	साविक वडा नं. ६	प्रतिनिधी	महिला	जनजाति
२७	प्रेम बहादुर डागी	साविक वडा नं. ७	प्रतिनिधी	पुरुष	बा/क्षे/ठ
२८	लाल कुमारी डागी	साविक वडा नं. ७	प्रतिनिधी	महिला	बा/क्षे/ठ
२९	दिलमाया पुन	साविक वडा नं. ८	प्रतिनिधी	महिला	जनजाति
३०	ईन्द्र बहादुर वली	साविक वडा नं. ८	प्रतिनिधी	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३१	मन बहादुर बस्नेत	साविक वडा नं. ९	प्रतिनिधी	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३२	कविता डागी	साविक वडा नं. ९	प्रतिनिधी	महिला	बा/क्षे/ठ
३३	कर्मलाल परियार	जिल्ला समन्वय समिति	सदस्य	पुरुष	दलित
३४	चन्द्र व. पुन	रोल्पा नगरपालिका ८	सहयोगी	पुरुष	जनजाति
३५	रोशन के.सी	रूपान्तरण नेपाल	ज.प.अ.	पुरुष	बा/क्षे/ठ
३६	सरोज के.सी.	रूपान्तरण नेपाल	लै.स.सा.स. अधिकृत	पुरुष	बा/क्षे/ठ

अनुसूची २. संकटासन्न घरधुरीहरूको नामावली

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
१	उजिराम घर्ति	तिलकुमारी	जंकोट	२	खोलावाड	१	२	V1
२	भिम प्रसाद पुन	ज्युमा	जंकोट	२	कृटिवाड	१	२	V1
३	देविराम पुन	खिमा	जंकोट	२	माथला	१	२	V1
४	नर व. नेपाली	सुकमाया	जंकोट	२	मजेरवाड	१	१	V1
५	नलै पुन	नौरती	जंकोट	२	मजेरवाड	१	२	V1
६	ज्योती प्रसाद पुन	पञ्चना	जंकोट	२	मलिडवाड	१	२	V1
७	दुर्गा प्रसाद वुढा	देवु	जंकोट	२	लिसिडवाड	१	२	V1
८	सिम व. पुन	प्रेम कुमारी	जंकोट	२	ज्योवाड	१	२	V1
९	जखु पुन	वर्षना	जंकोट	२	ज्योवाड	१	२	V1
१०	कुल्सी पुन	घम्मिरा	जंकोट	२	मलिडवाड	१	२	V1
११	कर्ण सिं. पुन	सुनिता	जंकोट	२	कृटिवाड	१	२	V2
१२	देउस घर्ति	सन कुमारी (वुहारी)	जंकोट	२	कुटिवाड	१	२	V2
१३	लिल व. घर्ति	मनसरी	जंकोट	२	कुटिवाड	१	२	V2
१४	सरोज घर्ति	दुउकला (आमा)	जंकोट	२	माथला	२	२	V2
१५	मिलन कुमार वुढा	शान्ती	जंकोट	२	माथला	१	२	V2
१६	उमेश वुढा	वसु (आमा)	जंकोट	२	माथला	२	२	V2
१७	गंगलाल वुढा	नन्दा (आमा)	जंकोट	२	माथला	२	२	V2
१८	देविराम वुढा	मनकला	जंकोट	२	माथला	१	२	V2
१९	धनविर पुन	अनिता (छोरी)	जंकोट	२	माथला	१	२	V2
२०	जमान घर्ति	मनकला (आमा)	जंकोट	२	माथला	२	२	V2
२१	पहल सिं. पुन	राजकुमारी	जंकोट	२	मजेरवाड	१	२	V2
२२	शेर व. खत्री	सलिना (वुहारी)	जंकोट	२	ज्योवाड	१	३	V2
२३	सार्के पुन	कृष्णि	जंकोट	२	मडिपु	१	२	V2
२४	तेज व. पुन	जसकुमारी	जंकोट	२	माथला	१	२	V2
२५	लालु घर्ति		जंकोट	२	कृटिवाड	१	२	V3
२६	खिम प्रकाश वुढा	दिपा	जंकोट	२	वरी	१	२	V3
२७	तुल्सीराम घर्ति	कमिता	जंकोट	२	कुटिवाड	१	२	V3
२८	प्रकाश घर्ति	सपना	जंकोट	२	कृटिवाड	१	२	V3
२९	चन्द्र प्रकाश वुढा	मनकला	जंकोट	२	माथला	१	२	V3
३०	खिम प्रसाद घर्ति	कमला	जंकोट	२	माथला	१	२	V3

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
३१	मन प्रसाद पुन	सुनकुमारी	जंकोट	२	वरलावोट	१	२	V3
३२	होम व. पुन	निष्मा	जंकोट	२	वरलावोट	१	२	V3
३३	प्रसाद पुन	करिष्मा	जंकोट	२	माथला	१	२	V3
३४	कमरा पुन	पन्थकली	जंकोट	२	माथला	१	२	V3
३५	लुद्रविर घर्ति	मनखु	जंकोट	२	वरलसिउ	१	२	V3
३६	नविन बुढा	आस्था	जंकोट	२	ढिडकीवाड	१	२	V3
३७	दिपक पुन	राजकुमारी	जंकोट	२	लिसिडवाड	१	२	V3
३८	चन्द्र व. पुन	पेमा	जंकोट	२	सलमजा	१	२	V3
३९	लुद्र सिं. पुन	वादसरा	जंकोट	२	माडिपु	१	२	V3
४०	जल व. पुन	भागिसरा	जंकोट	२	ज्योवाड	१	२	V3
४१	मनविर बुढा	धनकुमारी	जंकोट	२	माथला	१	२	V3
४२	प्रेम सिं. पुन	विनिता	जंकोट	२	मलेडवाड	१	२	V3
४३	पंचविर घर्ति	नन्जरा	जंकोट	२	कुटिवाड	१	२	V3
४४	जमान सिं. पुन	रामपुरा	जंकोट	२	वरलावोट	१	२	V3
४५	अमर व. घर्ति	मनकुमारी	जंकोट	२	कुटिवाड	१	२	V4
४६	गणेश पुन	अन्जली	जंकोट	२	कुटिवाड	१	२	V4
४७	धन व. घर्ति	बेलसरी (आमा)	जंकोट	२	कुटिवाड	२	२	V4
४८	गोर्खे पुन	भावना (बुहारी)	जंकोट	२	माथला	१	२	V4
४९	प्रशान्त पुन	नौसरी (आमा)	जंकोट	२	मजेरवाड	२	२	V4
५०	टेकमान पुन	कुमारी	जंकोट	२	कुटिवाड	१	२	V4
५१	मन्सुराम घर्ति	शिला	जंकोट	२	माथला	१	२	V4
५२	नन्द सिं. पुन	खिमकुमारी	जंकोट	२	कुटिवाड	१	२	V4
५३	भविराम घर्ति	प्रभा	जंकोट	२	कुटिवाड	१	२	V4
५४	सहविर खत्री	दिलकुमारी	जंकोट	३	भिम्फुवाड	१	३	V2
५५	हरिप्रसाद पुन	दिलसरा	जंकोट	३	छन्छरगा	१	२	V2
५६	राम व. पुन	जुनकला	जंकोट	३	छन्छरगा	१	२	V2
५७	राजकुमार बुढा मगर	गौतरी	जंकोट	३	सलक्वाड	१	२	V2
५८	लुद्रे बुढा	कर्मा	जंकोट	३	भारखा	१	२	V2
५९	पहल सिं. खत्री	पेमु	जंकोट	३	भिम्फुवाड	१	३	V2
६०	देवल सिं. खत्री	लालसरी	जंकोट	३	भिदुड	१	३	V3
६१	नन्दे वली	रेश्मी	जंकोट	३	गजडवाड	१	३	V3
६२	ऐत व. पुन	रुगुमा	जंकोट	३	तल्नो	१	२	V3

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
					जंकोट			
६३	मनविर वुढा	पन्चकला	जंकोट	३	तल्लो जंकोट	१	२	V3
६४	ननिराम पुन	कुमारी	जंकोट	३	तल्लो जंकोट	१	२	V3
६५	सुरेन्द्र कुमार पुन	सावित्री	जंकोट	३	तल्लो जंकोट	१	२	V3
६६	राजमन पुन	भ्रुमा	जंकोट	३	भिमफुवाड	१	२	V3
६७	चन्द्र व. पुन	आसमता	जंकोट	३	भिमफुवाड	१	२	V3
६८	खडक सिं. पुन	सिता	जंकोट	३	रिमस्युक्वाड	१	२	V3
६९	गंग सिं. पुन	दुमा (आमा)	जंकोट	३	उम्वाड	२	२	V3
७०	दुखन पुन	सुपमाली	जंकोट	३	उम्वाड	१	२	V3
७१	सन सिं. वुढा मगर	ऐतमाली	जंकोट	३	खावाड	१	२	V3
७२	उजर व. पुन	नौसरी	जंकोट	३	छन्छरगा	१	२	V3
७३	जगविर पुन	चन्द्रकली	जंकोट	३	उम्वाड	१	२	V3
७४	हस्तु पुन	हिमा (बुहारी)	जंकोट	३	छन्छरगा	१	२	V3
७५	पुनाराम वुढा	लिलावती	जंकोट	३	सलक्वाड	१	२	V3
७६	लाल व. पुन मगर	तिलकुमारी	जंकोट	३	गजडवाड	१	२	V3
७७	अमर व. वली	कमला	जंकोट	३	गजडवाड	१	३	V3
७८	तिर्थमान पुन मगर	गौसरी	जंकोट	३	भिदुड	१	२	V3
७९	पूर्ण व. वुढा	मिना	जंकोट	३	भारखा	१	२	V3
८०	हरि घर्ति	जुनकुमारी	जंकोट	३	फुर्के रिम्पयू	१	२	V3
८१	टेकमान सार्कि	मतौली	जंकोट	३	सिर्घाधारा	१	१	V3
८२	शौसिराम पुन	लिलकुमारी	जंकोट	३	तल्लो जंकोट	१	२	V3
८३	उजाराम पुन मगर	रामकला	जंकोट	३	तल्लो जंकोट	१	२	V3
८४	राजविक्रम वुढा	औल्मा (आमा)	जंकोट	३	तल्लो जंकोट	२	२	V3
८५	तुल्सीराम पुन	रजनी	जंकोट	३	छन्छरगा	१	२	V4
८६	कर्म सिं. वली	नेप्टी	जंकोट	३	छन्छरगा	१	३	V4
८७	तिर्थमान पुन	हरिमाया	जंकोट	३	खावाड	१	२	V4
८८	सनम पुन	पुष्पा	जंकोट	३	छन्छरगा	१	२	V4
८९	दिपेन्द्र पुन	गौमाया	जंकोट	३	छन्छरगा	१	२	V4
९०	पुरै पुन	गोमा	जंकोट	३	गजडवाड	१	२	V4

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
९१	ईन्द्र व. पुन	हेमकुमारी	जंकोट	३	नामतेई	१	२	V4
९२	कल सिं. कामी	कुमारी	जंकोट	३	वाजादुड	१	१	V4
९३	बाल कुमार सुनार	सिता	जंकोट	३	वाजादुड	१	१	V4
९४	पुर्ण विक्रम वि.क.	जुनकुमारी	जंकोट	३	लुडसैगा	१	१	V4
९५	जय कुमार सुनार	निरमाया (आमा)	जंकोट	३	लुडसैगा	२	१	V4
९६	अगेन्द्र पुन मगर	बुधमाली (आमा)	जंकोट	३	कुईपलाड	२	२	V4
९७	लाल व. घर्ति	निर्मला (छोरी)	जंकोट	३	हारयम	१	२	V4
९८	भादर सिं. सार्कि	गौसरी	जंकोट	३	सिर्घाधारा	१	१	V4
९९	सर्व सिं. वुढा	अमृता	जंकोट	३	भिमफुवाड	१	२	V4
१००	सुवास घर्ति मगर	शान्ती (आमा)	जंकोट	३	भिमफुवाड	२	२	V4
१०१	भानविर वुढा	किउमाली (आमा)	जंकोट	३	भिमफुवाड	२	२	V4
१०२	गगन कामी	शशी	जंकोट	३	पुदुड	१	१	V4
१०३	भरत वुढा मगर	भानसरी (आमा)	जंकोट	३	तल्नो जंकोट	२	२	V4
१०४	आसराम पुन	माया	जंकोट	३	तल्नो जंकोट	१	२	V4
१०५	निरज पुन	मिना (आमा)	जंकोट	३	तल्नो जंकोट	२	२	V4
१०६	मन प्रसाद पुन	होमसरी	जंकोट	३	तल्नो जंकोट	१	२	V4
१०७	जोखु पुन	भिमकुमारी	जंकोट	३	कुईपलाड	१	२	V4
१०८	तानसेन पुन	दर्जना (आमा)	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	२	२	V2
१०९	भरत विक्रम वुढा	मनिका	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	२	V2
११०	कृष्ण डागी	रसमाली	जंकोट	४	नान्दुड	१	३	V2
१११	नर व. घर्ति	तिर्सना	जंकोट	४	नान्दुड	१	२	V2
११२	शेर व. डागी	अमृता	जंकोट	४	लाखुरीवाड	१	३	V2
११३	थिर व. घर्ति मगर	मनमाया (आमा)	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	२	२	V2
११४	बहादुर सिं. डागी	दुमा	जंकोट	४	दालिवाड	१	३	V2
११५	देवराज घर्ति	तिर्सना	जंकोट	४	पोहल	१	२	V2
११६	खगेन्द्र घर्ति	निरमाया	जंकोट	४	खोलावाड	१	२	V2
११७	धन व. वि.क.	तिलकुमारी	जंकोट	४	खोलावाड	१	१	V2
११८	लाल व. परियार	सुकला	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V3

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
११९	मान व. कामी	मनकुमारी	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V3
१२०	नरेश परियार	विमला	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V3
१२१	जित विक्रम पुन	रामकुमारी	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	२	V3
१२२	आईते सिं. परियार	खिरमाली	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V3
१२३	जगत व. डागी	चिजमाली	जंकोट	४	नान्दुङ	१	३	V3
१२४	कर्मलाल परियार	पार्वती	जंकोट	४	खोलावाड	१	१	V3
१२५	गंगा घर्ति	तिलकुमारी	जंकोट	४	खोलावाड	१	२	V3
१२६	टेक व. वि.क.	गौमाली	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V3
१२७	शोभाराम वि.क.	नानकुमारी	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V3
१२८	त्रिपण वि.क.	नौमती	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V3
१२९	हर्क व. डागी	नयना	जंकोट	४	लाखुरीवाड	१	३	V3
१३०	हेमन्त वुढा	सविना	जंकोट	४	खोलावाड	१	२	V3
१३१	भिम व. घर्ति	लालमाया	जंकोट	४	लाखुरीवाड	१	२	V3
१३२	खर्क सिं. परियार	दिवु	जंकोट	४	खोलावाड	१	१	V3
१३३	खुम व. डागी	चिजमाली	जंकोट	४	नान्दुङ	१	३	V3
१३४	दुम व. डागी	कौशिला	जंकोट	४	लाखुरीवाड	१	३	V3
१३५	काशिराम घर्ति	भावना	जंकोट	४	लाखुरीवाड	१	२	V3
१३६	अम्सी वुढा	तृपणा	जंकोट	४	लाखुरीवाड	१	२	V4
१३७	पुर्ण व. वि.क.	चौसरी	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V4
१३८	वृद्धिवल घर्ति मगर	मनिषा	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	२	V4
१३९	रविचन घर्ति मगर	देउकुमारी	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	२	V4
१४०	यमराज परियार	खर्कमाली (आमा)	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	२	१	V4
१४१	दिपेन्द्र वुढा		जंकोट	४	नान्दुङ	१	२	V4
१४२	रन्जित वि.क.	वुदमाया	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V4
१४३	पुर्ण व. घर्ति	विनकुमारी	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	२	V4
१४४	उजर सिं. घर्ति मगर	तिलकुमारी	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	२	V4

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
१४५	प्रताप वि.क.	फर्किनी	जंकोट	४	खोलावाड	१	१	V4
१४६	अमर सिं. घर्ति	नौमती	जंकोट	४	खोलावाड	१	२	V4
१४७	वल व. वि.क.	शर्मिला	जंकोट	४	खोलावाड	१	१	V4
१४८	शितल बुढा	आसपुरा (आमा)	जंकोट	४	पोतल	२	२	V4
१४९	अईवर बुढा	मिनु	जंकोट	४	नान्डुड	१	२	V4
१५०	कर्मु वि.क.	वर्मा	जंकोट	४	खोलावाड	१	१	V4
१५१	पुनिराम घर्ति	खर्कमाली	जंकोट	४	पोतल	१	२	V4
१५२	तेजविर परियार	सुनमाली	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V4
१५३	विर व. घर्ति	वमकली	जंकोट	४	पोतल	१	२	V4
१५४	पृतम परियार	वागमती	जंकोट	४	माथिल्लो जंकोट	१	१	V4
१५५		वद्रीकला घर्ति	जंकोट	४	नान्डुड	२	२	V4
१५६	पहलमान कामी	रामसरी	जंकोट	४	खोलावाड	१	१	V4
१५७	कृष्ण व. पुन	मालसरी	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V2
१५८	पुनविर पुन	धनमाया	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V2
१५९	कुम व. पुन	गंगा	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V2
१६०	रण व. पुन	वमकुमारी	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V2
१६१	शेर व. घर्ति	जुनि (आमा)	जंकोट	५	ओडवाड	२	२	V2
१६२	सउरे पुन	मनकली	जंकोट	५	वामरुक	१	२	V2
१६३	जगत घर्ति	पुरी (आमा)	जंकोट	५	ओडवाड	२	२	V2
१६४	पुर्ण प्रकाश पुन	भिमली	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V2
१६५	मन व. वली	मनिषा	जंकोट	५	दर्कलाड	१	३	V3
१६६	गणेश वि.क.	निर्मला	जंकोट	५	धापल	१	१	V3
१६७	मान सिं. पुन	मिनु (आमा)	जंकोट	५	वामरुक	२	२	V3
१६८	धन व. वि.क.	मकमा (बुहारी)	जंकोट	५	धापल	१	१	V3
१६९	श्याम कुमार पुन	मनिकला	जंकोट	५	वामरुक	१	२	V3
१७०	विर व. वि.क.	धनमाली	जंकोट	५	ओडवाड	१	१	V3
१७१	लाल व. वि.क.	नल्मी	जंकोट	५	तासेवाड	१	१	V3
१७२	रण व. पुन	विनकुमारी	जंकोट	५	कोईगाा	१	२	V3
१७३	मनराज परियार	खिनौरी	जंकोट	५	तासेवाड	१	१	V3
१७४	मन्सराम डागी	दिलकुमारी	जंकोट	५	धापल	१	३	V3
१७५	चन्द्र व. पुन	गौमाया	जंकोट	५	वामरुक	१	२	V3

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
१७६	मणिकर्ण पुन	जैकली (आमा)	जंकोट	५	ओडवाड	२	२	V3
१७७	रगविर वि.क.	सर्माली	जंकोट	५	रडमसी	१	१	V3
१७८	डम्मर पुन	मनकली	जंकोट	५	वामरुक	१	२	V3
१७९	कुलमन वि.क.	लालमाया	जंकोट	५	वामरुक	१	१	V3
१८०	ओविराज पुन	कमला	जंकोट	५	कोईगाा	१	२	V3
१८१	दलराज सुनार	गाईनी	जंकोट	५	वामरुक	१	१	V3
१८२	चुके वि.क.		जंकोट	५	वामरुक	१	१	V3
१८३	सेमे वि.क.	रामसरा (आमा)	जंकोट	५	वामरुक	२	१	V3
१८४	रणविर वि.क.	कमला	जंकोट	५	वामरुक	१	१	V3
१८५	कुमार वि.क.	मालसरी	जंकोट	५	वामरुक	१	१	V3
१८६	खेम सिं. वली	यामकुमारी	जंकोट	५	ओडवाड	१	३	V3
१८७	खडक व. पुन	मैती (आमा)	जंकोट	५	वामरुक	२	२	V3
१८८	सनु वि.क.	मनकुमारी	जंकोट	५	रडवसी	१	१	V3
१८९	वल व. वि.क.	लक्ष्मी	जंकोट	५	धापल	१	१	V3
१९०	भिम प्रकाश वि.क.	लक्ष्मी	जंकोट	५	धापल	१	१	V3
१९१	राजु वि.क.	मिना	जंकोट	५	रडवसी	१	१	V3
१९२	ओम प्रकाश वि.क.	मनिषा	जंकोट	५	वामरुक	१	१	V3
१९३	गोपाल वि.क.	सिता	जंकोट	५	रडवसी	१	१	V3
१९४	श्याम व. पुन	त्रिपना	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V3
१९५	तुलविर वि.क.		जंकोट	५	रडवसी	१	१	V3
१९६	टेक व. पुन	पार्मि	जंकोट	५	वामरुक	१	२	V3
१९७	कल्याण डागी	खिर्मा	जंकोट	५	वामरुक	१	३	V3
१९८	खडक घर्ति	कमला	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V3
१९९	काले कामी	पोक्थी	जंकोट	५	रडवसी	१	१	V3
२००	प्रकाश डागी	नरमाया (फुपु)	जंकोट	५	रडवसी	१	३	V3
२०१	निम कुमार पुन	देउसरा (आमा)	जंकोट	५	वामरुक	२	२	V3
२०२	शरद पुन	सउसा	जंकोट	५	वामरुक	१	२	V3
२०३	मन व. पुन	तिर्था	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V3
२०४	निर्मल पुन	अरुणा	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V4
२०५	रमेश वि.क.	हिमकुमारी	जंकोट	५	रडवसी	१	१	V4
२०६	राजेश वि.क.	जमुना	जंकोट	५	रडवसी	१	१	V4
२०७	ओविला पुन	शर्मिला	जंकोट	५	ओडवाड	१	२	V4

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
२०८	वादर दमाई	शान्ती	जंकोट	५	वामरुक	१	१	V4
२०९	सुरज खत्री		जंकोट	५	रडवसी	१	३	V4
२१०		पार्वती खत्री	जंकोट	५	कोईगाा	२	३	V4
२११	रामकुमार वि.क.	मनकुमारी (आमा)	जंकोट	५	वामरुक	२	१	V4
२१२	वावुराम परियार	विमला	जंकोट	५	ओडवाड	१	१	V4
२१३	रुपे वि.क.	भद्रमाली	जंकोट	५	रडवसी	१	१	V4
२१४	भक्तु खत्री	प्रेम कुमारी	जंकोट	५	कोईगाा	१	३	V4
२१५	गंगाराम वि.क.	बोडची	जंकोट	५	मेलडाडा	१	१	V4
२१६	भिम व. वि.क.	लिला	जंकोट	५	रडवसी	१	१	V4
२१७	एकराज वि.क.	शान्ती	जंकोट	५	धापल	१	१	V4
२१८	दुर्गा परियार	रेउती (बुहारी)	जंकोट	५	तासेवाड	१	१	V4
२१९	सिजल परियार	रुपजना (आमा)	जंकोट	५	तासेवाड	२	१	V4
२२०	मनोज वि.क.	रुकमती (आमा)	जंकोट	५	रडवसी	२	१	V4
२२१	जून कुमार वि.क.	मिना	जंकोट	५	रडवसी	१	१	V4
२२२	तुलसीराम दमाई	राजकुमारी	जंकोट	५	ओडवाड	१	१	V4
२२३		विना राना मगर	जंकोट	५	ओडवाड	२	२	V4
२२४	धन सिं. कामी	विना	जंकोट	५	ओडवाड	१	१	V4
२२५	खडक व. परियार	रामसरी	जंकोट	५	तासेवाड	१	१	V4
२२६	लिल व. गिरी	देवकी	जंकोट	६	कुठर	१	३	V1
२२७	डिले डागी	सेतुला	जंकोट	६	नम्ली	१	३	V1
२२८	लिल व. महारा	जुद्ध व.	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२२९	भाक सिं. पुन	चन्द्रराम	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V1
२३०	वल व. पुन	जसु	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V1
२३१	देव प्रसाद पुन	खिरमा	जंकोट	६	क्योवाड	१	२	V1
२३२	लिल व. छन्त्याल	राज कुमारी	जंकोट	६	गैराखुटी	१	२	V1
२३३	खुम व. खत्री	राम कुमारी	जंकोट	६	कुठर	१	३	V1
२३४	खिम व. खत्री	हिमकुमारी	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२३५	केवल गिरी	चन्द्रकुमारी	जंकोट	६	कुठर	१	३	V1
२३६	हिरालाल खत्री	विसा	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२३७	नन्द व. खत्री	मनमती	जंकोट	६	भुलुम्वास	१	३	V1
२३८	कुल प्रसाद महारा	धनकली	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२३९	शंक व. छन्त्याल	राम कुमारी	जंकोट	६	गैराखुटी	१	२	V1

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
२४०	तिल प्रसाद महारा	लालसरा	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२४१	नदिराम डागी	कुमारी	जंकोट	६	कुठर	१	३	V1
२४२	केवल प्रसाद खत्री	भुला	जंकोट	६	मुल्कोट	१	३	V1
२४३	नोख व. खत्री	लक्ष्मी	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२४४	सोडरया पुन	विरजना	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V1
२४५	भिमि पुन	हर्कमन	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V1
२४६	सुवास पुन	तारा	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V1
२४७	राम व. खत्री	चन्द्रकुमारी	जंकोट	६	भुलुम्वास	१	३	V1
२४८	रल व. पुन	सुनमाली	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V1
२४९	नदिराम पुन	श्यामकुमारी	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V1
२५०	खर्क व. महारा	नन्द कुमारी	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२५१	चित्र व. खत्री	आसमाली	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२५२	खडक व. खत्री	भद्रा	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२५३	जित व. राना	थिपु	जंकोट	६	गैराखुटी	१	२	V1
२५४	ज्ञान सिं. खत्री	भूमिसरा	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२५५	फाटक व. छन्त्याल	नौसरा	जंकोट	६	गैराखुटी	१	२	V1
२५६	राम कुमार छन्त्याल	पिउमाली	जंकोट	६	गैराखुटी	१	२	V1
२५७	कमल महारा	तिलकुमारी	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२५८	सोप व. महारा	उर्मिला	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२५९	नरविर खत्री	भुमकुमारी	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V1
२६०	खेम व. घर्ति	भानसरी	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V2
२६१	दल व. पुन	तिलकुमारी	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V2
२६२	वसन्त पुन	पेमा	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V2
२६३	गोविन पुन	रुपसरी	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V2
२६४	भोजमन खत्री	धनमती	जंकोट	६	कुठर	१	३	V2
२६५	चिन्तामणि डागी	मनकला	जंकोट	६	गैराखुटी	१	३	V2
२६६	जुनलाल राना	निर्मला	जंकोट	६	भुलुम्वास	१	२	V2
२६७	शेर व. पुन	सुनिता	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V2
२६८	नन्द पुन	अमरु	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V2
२६९	लिल व. पुन	लिला	जंकोट	६	क्योवाड	१	२	V2
२७०	मुलमान वि.क.	कल्पना	जंकोट	६	कुठर	१	१	V2
२७१	मनविर पुन	रनसिं	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V2

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
२७२	दिल व. डागी	यमुना	जंकोट	६	कुठर	१	३	V2
२७३	अशोक पुन	आशा	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V2
२७४	ननिराम महारा	अमृता	जंकोट	६	गौराखुटी	१	३	V2
२७५	हिमानन्द महारा	कलसरी	जंकोट	६	गौराखुटी	१	३	V2
२७६		रुपसरी खत्री	जंकोट	६	गौराखुटी	२	३	V2
२७७	खल व. खत्री	मनकुमारी	जंकोट	६	मतिखन्या	१	३	V3
२७८	गोपाल वि.क.	संजिता	जंकोट	६	कुठर	१	१	V3
२७९	कुल व. खत्री	लक्षिमा	जंकोट	६	कुठर	१	३	V3
२८०	ईन्द्र व. वली	रुपा	जंकोट	६	नम्ली	१	३	V3
२८१	तिलक घर्ति	जुनु	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V3
२८२	वल व. परियार	भागिमाला	जंकोट	६	गौराखुटी	१	१	V3
२८३	विर्ख व. डागी	कुशम	जंकोट	६	कुठर	१	३	V3
२८४	सेडले वि.क.	दिलपुरी	जंकोट	६	नम्ली	१	१	V4
२८५		लालसरी वि.क.	जंकोट	६	कुठर	२	१	V4
२८६	धर्म व. वि.क.	शुरेस	जंकोट	६	कुठर	१	१	V4
२८७	कमल पुन	मिना	जंकोट	६	नम्ली	१	२	V4
२८८	कुमार खत्री	मैसरी	जंकोट	६	मुल्कोट	१	३	V4
२८९	देव व. पुन	तुल्सी	जंकोट	६	क्योवाड	१	२	V4
२९०	ओम व. वि.क.	सविना	जंकोट	६	कुठर	१	१	V4
२९१		पुनिसरा पुन	जंकोट	६	नम्ली	२	२	V4
२९२	सन्तविर पुन	कमला	जंकोट	६	कुठर	१	२	V4
२९३	उद व. डागी	नौमाली	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V2
२९४	छविीलाल डागी	वालकुमारी	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V2
२९५	नन्नु वली	दिलकुमारी	जंकोट	७	चन्दलिवाड	१	३	V2
२९६	नरे डागी	मखमा	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
२९७	गोपिलाल डागी	वैसमाली	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
२९८	नर व. वली	भिमकुमारी	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
२९९	रण व. वली	सम्पुरा	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
३००	पुन व. डागी	अमृता	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
३०१	रुपदेउ डागी	विनसरी	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
३०२	लाल व. डागी	नन्दकुमारी	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
३०३	लिल व. डागी	रथा	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
३०४	चन्द्र व. डागी	भूमिसरा	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
३०५	धन व. डागी	वमकुमारी	जंकोट	७	बजुपुजे	१	३	V2
३०६	हर्क व. डागी	गौसरी	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
३०७	नन्द व. वली	तुलसरी	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V2
३०८	गंगा व. डागी	भोजमाली	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V2
३०९	टेक व. डागी	धनसरा	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V2
३१०	केशराम खत्री	तुलसा	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V2
३११	चुडामणि डागी	धनपुरा	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३१२	चन्द्र व. डागी	पिउमाली (वुहारी)	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३१३	भिम व. डागी	कमला	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३१४	हरि व. डागी	सविता	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३१५	पहल सिं. डागी	मनिकला	जंकोट	७	वागडुरा	१	३	V3
३१६	होम व. डागी	वमकुमारी	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३१७	मोहन डागी	कुमारी	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३१८	दलविर डागी	सुर्जि	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३१९	गणेश डागी	कामना	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३२०	रुप्ते डागी	सर्जना	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३२१	कुम व. वली	आईती	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३२२	लोक व. डागी	तिलकुमारी	जंकोट	७	चन्दलवाड	१	३	V3
३२३	लिलाराम वली	सुनिता	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३२४	प्रेम व. डागी	पार्वती	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३२५	प्रेम व. डागी	अनिशा	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३२६	ओम प्रकाश वली	नैना	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३२७	भिम व. डागी	तिलसरी	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३२८	वाल कुमार डागी	हरिकला	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३२९	हुकुम व. डागी	जिवनमाया	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३३०	कुम व. डागी	कल्पना	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V3
३३१	नरिभान डागी	नन्दकुमारी	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३३२	गोविन रोका मगर	ज्ञानज्योती	जंकोट	७	भागाचौर	१	२	V3
३३३	विर सिं. डागी	चमेली	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३३४	नैन सिं. डागी	सुशिला	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३३५	गिर व. डागी	नानकुमारी	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
३३६	भाल व. डागी	लालसरी	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३३७	पर्शराम डागी	संकरी	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३३८	देविराज डागी	हरिमाया	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३३९	टेक व. पुन मगर	दिलकुमारी	जंकोट	७	भागाचौर	१	२	V3
३४०	भुपाल पुन मगर	राजकुमारी	जंकोट	७	भागाचौर	१	२	V3
३४१	मन व. डागी	कुमारी	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३४२	भिर व. डागी	सुनिता (छोरी)	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३४३	चन्द्र व. डागी	मनरुपा	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V3
३४४	तुल व. डागी	चौसरा	जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V4
३४५		सुलमती डागी	जंकोट	७	दमाकुर	२	३	V4
३४६	वर्मन वली	दुर्गा	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V4
३४७	बलजित वली	प्युमाली	जंकोट	७	दमाकुर	१	३	V4
३४८	टिकाराम डागी		जंकोट	७	भागाचौर	१	३	V4
३४९	यज्ञश्वर वली	पवित्रा	जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V1
३५०	ईन्द्र व. वली		जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V1
३५१	विरमान वली	भिमकुमारी	जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V1
३५२	ईन्द्र प्रसाद वली	कमली	जंकोट	८	पैथावोट	१	३	V1
३५३	लिला व. वली	खली	जंकोट	८	आरचौर	१	३	V1
३५४	नारायण प्रसाद वली	धनकुमारी	जंकोट	८	चडधारा	१	३	V1
३५५	गगन सिं. वली		जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	३	V1
३५६	देव व. के.सी.	आईती	जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	३	V1
३५७	नोख व. वि.क.		जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	१	V1
३५८	मिलन डागी	नौमती (आमा)	जंकोट	८	नाम्लीवाड	२	३	V1
३५९	खेम व. डागी	खिमकुमारी	जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	३	V1
३६०	प्रविण डागी	मनकुमारी (आमा)	जंकोट	८	हार्पा	२	३	V2
३६१	बुद्धि सिं. डागी	ईन्द्रमाया	जंकोट	८	चडधारा	१	३	V2
३६२	यज्ञ व. श्रेष्ठ	अप्सरा	जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	३	V2
३६३	नर व. बुढा	वमकुमारी	जंकोट	८	बुढाडेरा	१	२	V2
३६४	वल व. बुढा	करिष्मा	जंकोट	८	बुढाडेरा	१	२	V2
३६५	देविराज बुढा	जयकुमारी	जंकोट	८	बुढाडेरा	१	२	V2
३६६	नदिराम पुन	दिलसरा	जंकोट	८	शुक्रवाड	१	२	V2
३६७	बुद्धि सिं. वली	कुमारी	जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	३	V2

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
३६८	विन प्रसाद डागी	तिलसरा	जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	३	V2
३६९	धन व. डागी	यामकुमारी	जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	३	V2
३७०	रुप नारायण वली	सुनकुमारी	जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V2
३७१		विष्णु वली	जंकोट	८	धुडवाड	२	३	V2
३७२	दिल व. वली	धनसरा	जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V2
३७३	विष्णुनाथ वली	मैसरा	जंकोट	८	आरचौर	१	३	V3
३७४	हरि वली	अमृता	जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V3
३७५	जम्कलाल वि.क.	वैशमाली	जंकोट	८	साउनेपानी	१	१	V3
३७६	प्रेम व. वली		जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V3
३७७	आस व. वि.क.	सुनकुमारी	जंकोट	८	साउनेपानी	१	१	V3
३७८	कर्ण व. वली	विपना	जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V3
३७९	सुनिल वली	तिर्सना	जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V3
३८०	मुक्ति वली	अमृता	जंकोट	८	धुडवाड	१	३	V3
३८१	गोपे वि.क.	चुमकली	जंकोट	८	साउनेपानी	१	१	V4
३८२	मोहन वली	चमेली	जंकोट	८	पैथावोट	१	३	V4
३८३	यज्ञ वली	मनकला	जंकोट	८	पैथावोट	१	३	V4
३८४	हिरा डागी	मनकुमारी	जंकोट	८	चडुधारा	१	३	V4
३८५	खिनाउरे वि.क.	लालकुमारी	जंकोट	८	हजारे	१	१	V4
३८६	देविराम वि.क.	आसा	जंकोट	८	साउनेपानी	१	१	V4
३८७	डम्पर वि.क.	लक्ष्मी	जंकोट	८	साउनेपानी	१	१	V4
३८८	याम व. वली	कमला	जंकोट	८	साउनेपानी	१	३	V4
३८९	हिरा वली	सम्भना	जंकोट	८	साउनेपानी	१	३	V4
३९०	भक प्रसाद श्रेष्ठ	कमला	जंकोट	८	साउनेपानी	१	३	V4
३९१		दुरुपती वली	जंकोट	८	नाम्लीवाड	२	३	V4
३९२	चमार वि.क.	गौमाया	जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	१	V4
३९३	बलिराम वली		जंकोट	८	नाम्लीवाड	१	३	V4
३९४	वेसुराम डागी	भोरमता	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V1
३९५	माल व. वली	राममाली	जंकोट	९	भिम्लीड	१	३	V1
३९६	भिम प्रशाद वली	राममाया	जंकोट	९	भिम्लीड	१	३	V1
३९७	नदिराम पुन	कर्मसरा	जंकोट	९	भेरीखोला	१	२	V1
३९८	नन्द प्रसाद वली	भोजमाली	जंकोट	९	ठामधुरी	१	३	V1
३९९	नन्दलाल डागी	रामकुमारी	जंकोट	९	वस्नेटाकुरी	१	३	V2

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
४००	हरि खत्री	श्रृष्टि	जंकोट	९	रिसे	१	३	V2
४०१	प्रशान्त खत्री	सरीता	जंकोट	९	रिसे	१	३	V2
४०२	चाम व. खत्री	नानकुमारी	जंकोट	९	रिसे	१	३	V2
४०३	टेक व. खत्री	लालकुमारी	जंकोट	९	गोठिम	१	३	V2
४०४	चन्द्र व. खत्री	धनकुमारी	जंकोट	९	गोठिम	१	३	V2
४०५	भुलमन खत्री	सेतु	जंकोट	९	गोठिम	१	३	V2
४०६	गुप व. खत्री	प्यामु	जंकोट	९	रिसे	१	३	V2
४०७	भोक व. खत्री	दिपा	जंकोट	९	रिसे	१	३	V2
४०८	सुरेश डागी	भूलमती (आमा)	जंकोट	९	लामिडाडा	२	३	V2
४०९	उजर सिं. डागी	कुमारी	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V2
४१०	कुल प्रसाद खत्री	देउजना	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V2
४११	सरमलाल वली	भुमसरा	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V2
४१२	अमर जित खत्री	जुनकुमारी	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V2
४१३	भिउसे डागी	जुनकुमारी	जंकोट	९	मसिम	१	३	V2
४१४	मन प्रसाद डागी	लालती	जंकोट	९	भिम्लीड	१	३	V2
४१५	नोख व. डागी	देउसरा	जंकोट	९	भिम्लीड	१	३	V2
४१६	दिनेश डागी	नविना	जंकोट	९	भिम्लीड	१	३	V2
४१७	देउजे डागी	मनकुमारी	जंकोट	९	खुमवासा	१	३	V2
४१८	दिपक डागी	दिलकुमारी	जंकोट	९	वस्ताउरी	१	३	V2
४१९	रेक व. डागी	सरीता	जंकोट	९	वस्ताउरी	१	३	V2
४२०	चन्द्र सिं. डागी	सुनकुमारी	जंकोट	९	खुमवासा	१	३	V2
४२१	देउराम डागी	देउसरी	जंकोट	९	वस्ताउरी	१	३	V2
४२२	हिमाल पुन	सुनकुमारी (आमा)	जंकोट	९	भेरीखोला	२	२	V2
४२३	मन प्रसाद पुन	मनरखी	जंकोट	९	भेरीखोला	१	२	V2
४२४	नन्द व. डागी	भेउमाली	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V2
४२५	मन्ट डागी	तिर्था	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V2
४२६	आईतराम खत्री	बेलु	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V2
४२७	मन प्रसाद खत्री	कमला	जंकोट	९	स्कूलधारा	१	३	V2
४२८	तिखे खत्री	पुरमा	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V2
४२९	प्रेम खत्री	अनिता	जंकोट	९	स्कूलधारा	१	३	V2
४३०	राम व. खत्री	दिलसरा	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V2
४३१	लिल व. खत्री	भुमकला	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V2

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
४३२	चुमान सिं. खत्री	तिर्सना	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V2
४३३	देउसर खत्री	भिमकुमारी	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V2
४३४	भुज व. खत्री	दिलकुमारी	जंकोट	९	सल्लेरी	१	३	V2
४३५	गंज व. वली		जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V2
४३६	भिम व. वली	भुला	जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V2
४३७	उदिराम वली	हरि	जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V2
४३८	कमल डागी	निमा	जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V2
४३९	खर्क व. डागी	रुकमाली	जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V2
४४०	तिल व. वस्नेत	लछिमा	जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V2
४४१	बल सिं. वस्नेत	जुनसरा	जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V2
४४२	पुर्ण व. वर्ला	लाटी	जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V2
४४३	नन्दु वली	चित्रा (आमा)	जंकोट	९	सोलावाड	२	३	V2
४४४	सुर्जलाल खत्री	हरिकला	जंकोट	९	रिसे	१	३	V3
४४५	कुमार खत्री	भिमकुमारी	जंकोट	९	रिसे	१	३	V3
४४६	तिम व. खत्री	नवीना	जंकोट	९	गोठिम	१	३	V3
४४७	जंग व. खत्री	नक्कली	जंकोट	९	गोठिम	१	३	V3
४४८	श्याम खत्री	देउजना	जंकोट	९	गोठिम	१	३	V3
४४९	टेके डागी	दुर्गा (आमा)	जंकोट	९	खुमवासा	२	३	V3
४५०	प्रकाश डागी	कमला	जंकोट	९	खुमवासा	१	३	V3
४५१	हरि प्रसाद डागी	माया	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V3
४५२	प्रसे डागी	अनिता	जंकोट	९	मसिम	१	३	V3
४५३	लोक व. वली	घोमसरा (आमा)	जंकोट	९	भिम्लीड	२	३	V3
४५४	राज कुमार वली	भुमिसरा	जंकोट	९	भिम्लीड	१	३	V3
४५५	देउभान डागी	मिना	जंकोट	९	मसिम	१	३	V3
४५६	कृष्ण डागी	तुल्सा	जंकोट	९	खुमवासा	१	३	V3
४५७	हेम सिं. पुन	अस्मिता	जंकोट	९	भेरीखोला	१	२	V3
४५८	गौराज पुन	विना	जंकोट	९	भेरीखोला	१	२	V3
४५९	कुमार पुन	मनिषा	जंकोट	९	भेरीखोला	१	२	V3
४६०	विष्णु कुमार पुन	राममाया	जंकोट	९	भेरीखोला	१	२	V3
४६१	महेश पुन	मनिता	जंकोट	९	भेरीखोला	१	२	V3
४६२	ईन्द्र व. वली	कौशिला	जंकोट	९	थामधुरी	१	३	V3
४६३	तिलक डागी	तिर्था	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V3

क्र. स.	पुरुष घरमुली	महिला घरमुली	साविकको गा.वि.स.	वडा नं.	टोलको नाम	घरमुली पुरुष १ घरमुली महिला २	जातजाति दलित = १, जनजाति = २, वा/क्षे/ठ=३, मधेसी = ४, अन्य =५	संकटासन्नता स्तर
४६४	रुपचन डागी	नजरा	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V3
४६५	भयाम व. डागी	भुमिसरा	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V3
४६६	तुल व. डागी	कल्पना	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V3
४६७	लाल व. खत्री	यामकुमारी	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V3
४६८	शुसिल खत्री	कमला	जंकोट	९	स्कूलधारा	१	३	V3
४६९	कुल व. खत्री	वुद्धिमाली	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V3
४७०	ईनु डागी	खिरमाली	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V3
४७१	कमल डागी	लिला	जंकोट	९	स्कूलधारा	१	३	V3
४७२	समेश खत्री	मिना	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V3
४७३	गणेश के.सी.	अनीता	जंकोट	९	सल्लेरी	१	३	V3
४७४	तिलक व. खत्री	चन्द्रकला	जंकोट	९	ठामधुरी	१	३	V3
४७५	वाल कुमार खत्री	निमा	जंकोट	९	ठामधुरी	१	३	V3
४७६	गोपाल डागी	चमेली	जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V3
४७७	घमान सिं. वली	मनमाली	जंकोट	९	गोठिम	१	३	V4
४७८	खुम व. डागी	अनिसा	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V4
४७९	भिमे डागी	जमुना	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V4
४८०	हस्ते डागी	कलसा	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V4
४८१	खिउरे डागी	मनकुमारी	जंकोट	९	भिम्लीड	१	३	V4
४८२	हरि पुन	हिमा	जंकोट	९	दरखत	१	२	V4
४८३	तिलक डागी	अस्मीता	जंकोट	९	लामिडाडा	१	३	V4
४८४	दिल व. खत्री	खिरमाली (आमा)	जंकोट	९	किम्बोट	२	३	V4
४८५	कुल व. खत्री		जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V4
४८६	कृते खत्री	भुमिसरा	जंकोट	९	किम्बोट	१	३	V4
४८७	धन व. वली	धम्मी	जंकोट	९	गोठिम	१	३	V4
४८८	दामोदर वली	खुमिसरा	जंकोट	९	सल्लेरी	१	३	V4
४८९	तिल व. डागी	तिलसरी	जंकोट	९	ठामधुरी	१	३	V4
४९०	भकु डागी	भिमकाली	जंकोट	९	सोलावाड	१	३	V4

अनुसूची ३. फोटोहरु

रुपान्तरण नेपालका टोली नेता कार्यक्रमको वारेमा सहजिकरण गर्दै

३ दिने योजना तर्जुमा गोष्ठिमा सहजिकरण गर्दै

सहभागितामुलक श्रोत तथा प्रकोप नक्सा तयारी गर्दै

लापा संयोजक कार्यक्रमको वारेमा जानकारी गराउदै

जिल्ला समन्वय समितिका सदस्य मन्तव्य राख्दै

३ दिने योजना तर्जुमा गोष्ठिमा मन्त्रव्य राख्दै वडा अध्यक्ष

रोल्पा नगरपालिका
वडा नं. ८
रोल्पा

